

Grzegorz Gawron, Paulina Rojek-Adamek

Europejskie szlaki – śląskie drogi

Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej
Metropolii „Silesia”

Raport z badań

Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych
im. ks. Emila Szramka w Tychach

Grzegorz Gawron, Paulina Rojek-Adamek

Europejskie szlaki – śląskie drogi

Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej
Metropolii „Silesia”

Grzegorz Gawron, Paulina Rojek-Adamek

Europejskie szlaki – śląskie drogi

Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej
Metropolii „Silesia”

Raport z badań

Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych
im. ks. Emila Szramka w Tychach

Tychy 2011

Spis treści

I. Wprowadzenie	7
1.1. Od badania do działania - założenia i cele projektu	7
1.2. Eksperci jako uczestnicy badań	9
II. Metropolie – w kręgu zagadnień podstawowych	11
2.1. Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja – próba delimitacji pojęciowej	11
2.2. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia” – wizja i rzeczywistość	19
III. Charakterystyka społeczno-demograficzna badanej grupy respondentów	32
3.1. Płeć badanych ekspertów	32
3.2. Wiek badanych ekspertów	33
3.3. Wykształcenie badanych ekspertów	33
3.4. Staż pracy badanych ekspertów na danym stanowisku	34
3.5. Instytucje reprezentowane przez badanych ekspertów	35
IV. Analiza zgromadzonego materiału empirycznego	38
4.1. Potencjał gospodarczy i trendy rozwojowe miast członkowskich Metropolii „Silesia” w opiniach badanych ekspertów	38
4.1.1. Potencjał gminy, czyli kapitały miast Metropolii „Silesia”	38
4.1.2. Atrakcyjność i konkurencyjność miast Metropolii „Silesia”	41
4.1.2.1. Atuty i słabości lokalnej gospodarki	45
4.1.2.2. Priorytetowe branże w rozwoju miast Metropolii	50
4.1.3. Inwestycyjny potencjał miast Metropolii „Silesia”	58
4.1.4. Problemy miast członkowskich	63
4.2. Potencjał gospodarczy i trendy rozwojowe Metropolii „Silesia” w opiniach badanych ekspertów	70
4.2.1. Metropolitalne wizytówki – najważniejsze marki i produkty	70
4.2.2. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej Metropolii „Silesia”	74
4.2.3. Rozwój gmin członkowskich Metropolii i jego pierwszoplanowi aktorzy	80
4.2.4. Metropolitalność – czynnik rozwoju czy stagnacji dla gmin członkowskich?	84
4.2.5. Atuty i wady górnośląsko-zagłębiowskiej integracji metropolitalnej	86
4.2.6. Konkurencyjna mobilizacja Metropolii	90
4.2.7. Współpraca na rzecz rozwoju	94
4.2.8. „Silesia” dziś i jutro – priorytety rozwojowe dla górnośląsko-zagłębiowskiej metropolii	96
V. Zamiast zakończenia – próba konkluzji pobadawczych	101
Bibliografia	104
Spis tabel, rysunków i wykresów	106
Aneks (tabele korelacyjne)	109

I. Wprowadzenie

1.1. Od badania do działania - założenia i cele projektu

Projekt badawczy **Od badania do działania. Analiza trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obszarze Górnośląskiego Związku Metropolitalnego**, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowany był przez pracowników Katedry Socjologii Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. Emila Szramka w Tychach.

Głównym celem działań w ramach tego przedsięwzięcia empirycznego, realizowanych od maja 2009 roku do kwietnia 2011 roku, było dokonanie diagnozy trendów i zmian gospodarczych zachodzących w regionie w oparciu o przeprowadzenie badań socjologicznych wśród ponad ośmiotysięcznej grupy reprezentantów śląskich pracodawców (700 osób), bezrobotnych (2774 osób), ekspertów (560 osób) i uczniów szkół ponadgimnazjalnych (4250 osób), funkcjonujących w obszarze 14 miast tworzących Górnośląski Związek Metropolitalny.

Zasadniczymi argumentami, przemawiającym za skupieniem działań empirycznych w ramach obszaru GZM były: fakt, iż jest on tą częścią województwa, której dominujący wizerunek często wpływa na postrzeganie przez mieszkańców Polski całego regionu oraz prowadzone w ostatnich latach intensywne działania w kierunku przekształcenia 14 miast członkowskich w jeden spójny i silny ośrodek metropolitalny, którego prężny rozwój pozwolić ma na konkurowanie z metropoliami funkcjonującymi w kraju i za jego granicami. Jak wiadomo, historycznie obszar ten rozwijał się w oparciu o istniejące tu surowce naturalne oraz procesy ich wydobycia i przeróbki, szczególnie intensywnie zachodzące od XIX w. Dzięki temu powstał najbardziej uprzemysłowiony i wysoce zurbanizowany region w Polsce i jeden z ważniejszych tego typu ośrodków w Europie. Dziś przemysłowe miasta tego obszaru stają wobec trudnego procesu transformacji społeczno-gospodarczej w ośrodki o nowoczesnym i bezpiecznym dla środowiska przemyśle oraz gospodarce opartej na wiedzy (Strategia Rozwoju GZM 2009:15).

Zrealizowane przedsięwzięcie empiryczne było więc niepowtarzalną okazją do uchwycenia dynamiki procesów oraz przemian dokonujących się w tym zakresie i uwidaczniających się w opiniach i poglądach przedstawicieli grup, których codzienne funkcjonowanie w ramach badanego obszaru ma zasadniczy wpływ na możliwości kreowania silnej pozycji Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”. Należy więc tutaj jednoznacznie podkreślić, że przeprowadzone badania nie polegały na analizie statystycznych danych ekonomicznych, demograficznych czy innych wskaźników stosowanych zazwyczaj jako kryteria określające poziom rozwoju gospodarczego wybranych obszarów metropolitalnych. Status metropolii nie może być bowiem określany jedynie poprzez zastosowanie kryteriów statystycznych gdyż równie istotne są tutaj cechy miast metropolii istniejące w świadomości społeczeństwa. W realizowanych badaniach dążono więc do poznania opinii i poglądów przedstawicieli różnych środowisk, których działalność stanowi istotną determinantę rozwoju gospodarczego GZM.

Dlatego właśnie badania realizowane wśród pracodawców z 14 miast GZM skupiały się głównie na uzyskaniu informacji o aktualnych i przewidywanych ruchach kadrowych, tworzeniu lub likwidacji miejsc pracy oraz oczekiwaniach wobec pracodawców.

Z kolei badania osób bezrobotnych, zarejestrowanych w 14 Powiatowych Urzędach Pracy funkcjonujących w obszarze GZM, służyć miały przede wszystkim dokonaniu diagnozy kwalifikacji zawodowych i kompetencji cywilizacyjnych bezrobotnych przydatnych w pracy zawodowej, ich oczekiwaniach wobec pracodawców oraz sposobów poszukiwania pracy.

Udział w projekcie reprezentacji uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych, funkcjonujących w obszarze 14 miast GZM, pozwolił z kolei na uzyskanie informacji o preferowanych kierunkach i formach dalszego kształcenia oraz planów rozwoju karier zawodowych przyszłych adeptów regionalnego rynku pracy.

Realizacja badań wśród ekspertów instytucjonalnych służyła natomiast identyfikacji silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla lokalnych gospodarek miast członkowskich oraz całej gospodarki regionu, wynikających bezpośrednio z faktu powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego i budowanej na tej podstawie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”.

Z uwagi na obszerność uzyskanego materiału badawczego, jego prezentacja dokonana została w ramach czterech publikacji, z których każda zawiera analizę empiryczną zagadnień problemowych, podejmowanych w badaniach realizowanych wśród jednej z wybranych grup respondentów:

- *Europejskie szlaki – śląskie drogi. Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”* (G. Gawron, P. Rojek-Adamek), 2011 r.
- *Plany życiowe oraz aspiracje edukacyjne i zawodowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych w obszarze Górnośląskiego Związku Metropolitalnego* (B. Pactwa), 2011 r.
- *Funkcjonowanie osób bezrobotnych na terenie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego* (B. Pawlica), 2011 r.
- *Potencjał rozwojowy przedsiębiorstw z obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego w świetle analiz empirycznych* (R. Muster), 2011 r.

Ponadto – dla stworzenia syntetycznego podsumowania obszernej części badawczej oraz wsparcia jej najważniejszych wniosków wypowiedziami uznanych w zakresie problemów metropolitalności autorytetów – w ramach projektu wydana została piąta publikacja. Stanowi ona podsumowanie, a zarazem zaproszenie do zapoznania się z całością materiału. Zawarte w niej teksty, przygotowane przez członków zespołu badawczego i ekspertów zaproszonych do udziału w konferencji prezentującej rezultaty prowadzonych analiz, w przekonaniu autorów projektu posłużą nie tylko celom poznawczym, lecz również stanowią mogą praktyczne wsparcie dla liderów i wszystkich osób zaangażowanych w proces budowania Metropolii „Silesia”:

- *Od badania do działania. Analiza trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obszarze Górnośląskiego Związku Metropolitalnego* (red.: M. S. Szczepański, G. Gawron, P. Rojek-Adamek), 2011 r.

Na koniec warto nadmienić, że prezentowany projekt to już trzecie z kolei – i dotychczas największe pod względem podejmowanych zagadnień problemowych oraz obszaru terytorialnego – przedsięwzięcie badawcze, którego realizacji, dzięki wsparciu finansowemu ze środków Unii Europejskiej, podjęli się pracownicy tyskiej Katedry Socjologii. Wyniki poprzednich analiz udostępnione zostały czytelnikom w ramach dwóch publikacji wydanych przez Śląskie Wydawnictwa Naukowe WSZiNS w Tychach:

- *Edukacja całościowa a kompetencje cywilizacyjne* (red. B. Pactwa, P. Rojek-Adamek), 2006 r.
- *Czynniki integracji i reintegracji zawodowej kobiet na regionalnym rynku pracy* (red. G. Gawron, B. Pactwa), 2008 r.

1.2. Eksperci jako uczestnicy badań

Wyniki badań, które zrelacjonowane zostały na dalszych kartach niniejszej publikacji, stanowią analizę opinii i poglądów wyselekcjonowanej grupy ekspertów instytucjonalnych, a więc reprezentantów: samorządów, instytucji, grup i środowisk, których codzienna działalność związana jest bezpośrednio z lokalną gospodarką miast członkowskich Górnośląskiego Związku Metropolitalnego. To oni bowiem, obok przedsiębiorców i biznesmenów, są głównymi aktorami i kreatorami życia gospodarczego regionu, a przede wszystkim rozwijającej się Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”. Dlatego szczegółowe zagadnienia podejmowane w badaniach odnosiły się głównie do postrzegania i oceny następujących kwestii problemowych:

- kapitałów gmin i powiatów członkowskich GZM, stanowiących ich potencjał rozwojowy;
- unikalnych cech poszczególnych gmin i powiatów;
- atutów i wad obszaru GZM;
- preferowanych kierunków zmian i dążeń rozwojowych GZM;
- działań sprzyjających rozwojowi gospodarstwu GZM.

Podejmowana w trakcie badań problematyka zamykała się więc na dwóch poziomach analizy obserwowanych trendów rozwojowych. Pierwszym z nich był lokalny wymiar przemian i procesów zachodzących na terenie reprezentowanych gmin i powiatów zrzeszonych w metropolitalnym związku. Wymagała tego policentryczna natura Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, w skład której weszły jednostki administracyjne, charakteryzujące się indywidualnym rozkładem cech determinujących ich – do niedawna samodzielne – drogi rozwojowe. Prowadzone badania pozwoliły więc na podjęcie próby dokonania analizy porównawczej opinii dotyczących działań i praktyk podejmowanych w ostatnich latach na rzecz rozwoju tych małych ojczyzn.

Drugi poziom prowadzonych analiz stanowił próbę nakreślenia sytuacji gospodarczej całego obszaru metropolitalnego, widzianej oczami badanych ekspertów. Zachęcaliśmy więc respondentów do spojrzenia na wszystkie miasta GZM w sposób całościowy, jako na jeden obszar metropolitalny – zarówno z jego potencjałem, jak i słabościami. Mimo łatwo zauważalnych różnic, uwydatniających się między poszczególnymi członkami Metropolii, nie można przecież podważyć faktu istnienia między nimi silnych wzajemnych powiązań gospodarczo-społecznych, przestrzenno-funkcjonalnych i infrastrukturalnych. Dlatego tak istotne jest globalne – metropolitalne spojrzenie na gospodarkę badanego obszaru.

Grupa ekspertów instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych dobrana została w sposób celowy, w oparciu o konsultacje przeprowadzone z przedstawicielami instytucji związanych z rynkiem pracy oraz polityką każdego z 14 powiatów wchodzących w skład GZM. W doborze tym kierowano się założeniem, iż opinie osób zaproszonych do badań – z uwagi na piastowane stanowiska w instytucjach związanych bezpośrednio z funkcjonowaniem miasta oraz posiadaną szeroką wiedzę – stanowiły będą istotne podstawy do formułowania wniosków na temat trendów rozwojowych i zmian gospodarczych zarówno w obrębie reprezentowanego miasta, jak i całej Metropolii „Silesia”.

Kierując się zasadą równości członkostwa jednostek administracyjnych zrzeszonych w Górnośląskim Związku Metropolitalnym, dla każdego z 14 miast przygotowano próbę badawczą, liczącą 40 ekspertów. W założeniach metodologicznych ogólna liczba respondentów w tej grupie miała więc stanowić 560 osób. W trakcie badań terenowych okazało się jednak, że nie wszyscy wytypowani eksperci mogą uczestniczyć w projekcie, co wpłynęło na zmniejszenie liczby zebranych wywiadów do 520. Z uwagi na specyfikę doboru próby (wytypowanie w każdym mieście jedynie kluczowych dla rozwoju postaci życia gospodarczo-politycznego) zaakceptowano zmniejszoną wielkość próby. Dokładny rozkład badanej populacji ekspertów, ze względu na wybrane cechy

społeczno-demograficzne oraz reprezentowane instytucje, przedstawiony i omówiony został w kolejnej części niniejszej publikacji.

W relacjonowanych badaniach wykorzystana została technika standaryzowanego wywiadu kwestionariuszowego. Polega ona na zadawaniu pytań zawartych w ujednoliconym kwestionariuszu i zapisywaniu odpowiedzi przez ankierów, co umożliwia uzyskanie wskazań od zakładanej próby respondentów oraz zapewnia sprawność w zbieraniu materiału empirycznego. Istotnym argumentem, uzasadniającym wybór zastosowanej techniki, był fakt zapewnienia respondentom swobody wypowiedzi z jednoczesnym ukierunkowaniem na istotne kwestie problemowe. Dało to możliwość uzyskania wysokiej jakości materiału empirycznego, pozwalającego na dokonanie szczegółowych analiz w zakresie podejmowanych zagadnień. Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzane były przez grupę 26 ankierów, którzy zostali odpowiednio przeszkoleni i przygotowani do realizacji badań.

Żywimy głęboką nadzieję, że prezentowane wyniki badań stanowiąc będą istotne źródło informacji przydatnych w realizacji złożonego i wieloaspektowego zadania, jakim jest rozwój Metropolii „Silesia”, której funkcjonowanie stać się ma w przyszłości główną siłą napędową całego regionu, stymulującą jego rozwój gospodarczy, naukowy i kulturalny.

II. Metropolie – w kręgu zagadnień podstawowych

2.1. Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja – próba delimitacji pojęciowej

Metropolia, obszary metropolitalne i metropolizacja są coraz powszechniej stosowanymi terminami dla określenia współcześnie zachodzących procesów rozwojowych, w tym szczególnie urbanizacji. Postęp cywilizacyjny – wiążący się dziś z globalizacją gospodarki, zwiększoną ruchliwością i mobilnością przestrzenną kapitału, towarów i ludzi – w coraz większym stopniu wpływa na kształt i dynamikę tych procesów (Markowski, Marszał 2006:5). Dokonująca się współcześnie urbanizacja generuje bowiem w powiązaniu z globalizacją gospodarki nową jakość jednostek terytorialnych. Kreuje miasta i obszary osiągające najwyższy poziom cech, takich jak:

- siła oddziaływania władzy politycznej w skali krajowej lub ponadkrajowej;
- stopień specjalizacji i poziom świadczonych usług;
- źródła wytwarzania innowacji, zastosowania nowej wiedzy i rozpowszechniania wyników badań naukowych;
- kreowanie opinii publicznej, przetwarzania, przesyłania i rozpowszechniania informacji (Węclawowicz 2003:64).

Rozwijanie się ośrodków o takim charakterze powoduje nie tylko przeorganizowanie gospodarki, ale także istotne zmiany w ich strukturze funkcjonalnej, generując nowe, nieznane dotąd zjawiska i procesy (Jałowiecki 1999:2).

Michel Bassand zauważa, że zbiorowości miejskie w swojej historii organizowały się w trzech formach: *cit * (greckie miasto państwo, europejskie miasto średniowieczne); *miasta okresu industrializacji*; a obecnie *metropolie*. Te ostatnie – według cytowanego autora – podlegając złożonemu procesowi metropolizacji, wyróżniają się swoim potencjałem demograficznym, zainwestowaną powierzchnią, węzłowym położeniem w sieci podobnych miast oraz aktorów sprawujących władzę ekonomiczną i polityczną, którzy sterują rozwojem metropolii i dbają o jej spójność i tożsamość. Dzięki temu zarządzają gospodarką, która generuje bogactwo; są miejscami powstawania autonomicznej sfery politycznej; tworzą i animują kulturę; generują wzmoczone ruchy ludności. Wszystkie te elementy i wiele innych tworzą złożoną strukturę społeczną i przestrzenną metropolii (Smętkowski, Jałowiecki, Gorzelak 2008:6).

Należy jednak podkreślić, że metropolizacja, jakkolwiek rozumiana, istnieje od dawna (por. metropolie starożytnego świata, np. Babilon, Rzym, Konstantynopol), a jej nowe funkcje i znaczenia wynikają ze zmienionych uwarunkowań. Siłę napędową, szeroko rozprzestrzeniającą się i charakteryzującą się dużą dynamiką rozwoju, metropolizacji stanowią procesy powszechnej obecnie globalizacji zjawisk społeczno-gospodarczych oraz szybki rozwój cywilizacji technicznej. Postępująca współcześnie metropolizacja przestrzeni – niezależnie od tego czy uzna się ją za zjawisko odrębne, czy też za pewną kolejną, nową i jakościowo inną fazę urbanizacji – znacznie różni się od wcześniej zachodzących procesów urbanizacyjnych, ponieważ:

- jest związana z obserwowanym w ostatnich dziesięcioleciach szybkim wzrostem znaczenia dużych układów miejskich we współczesnej gospodarce;
- oznacza pewne odstępstwa od zasady hierarchicznej organizacji przestrzeni – wnosząc nowe, silne powiązania między odległymi ośrodkami metropolitalnymi;
- zmienia relacje między miastem metropolitalnym, a otaczającym regionem;
- oznacza nowy sposób terytorialnego podziału pracy, kapitału, wiedzy i władzy (Markowski, Marszał 2006:12).

Obserwacja dotychczasowego przebiegu procesu metropolizacji pokazuje wyraźnie, że motorem rozwoju danego kraju są przede wszystkim jego metropolie. M. Castells twierdzi nawet, że *metropolie rządzą światem*, rozwój ma więc wyraźnie charakter spolaryzowany. Nowe inwestycje zagraniczne lokalizowane są bowiem przede wszystkim w metropoliach i regionach metropolitalnych. Również poważniejszy kapitał krajowy poszukuje swojego miejsca w tych ośrodkach, ponieważ stwarzają one dogodne warunki do prowadzenia biznesu, a także oferują najlepsze warunki życia dla wysoko wykwalifikowanych pracowników usług i przemysłów zaawansowanej technologii (Smętkowski, Jałowiecki, Gorzelak 2008:22).

Nie ma jednak jednego modelu rozwoju obszarów metropolitalnych (mimo że przyczyny sprawcze są podobne), konieczne jest podejście zindywidualizowane – każdy obszar metropolitalny ma określoną wielkość i wyposażenie w funkcje metropolitalne oraz własną specyfikę geograficzną, gospodarczą i społeczną (Markowski, Marszał 2006:21).

W literaturze odnaleźć można także liczne próby delimitacji pojęcia metropolii, którego korzenie sięgają starożytnej Grecji (gr. *metrópolis* „miasto macierzyste”, „stolica” od *méter* „matka” + *pólis* „miasto”). W owym (antycznym) czasie odnosiło się ono do miast-państw (*polis*), których obywatele zakładali miasta kolonialne, połączone z polis gospodarczo i kulturowo. Wzajemne stosunki kolonii z metropolią ograniczały się zazwyczaj do wymiany handlowej, spraw religijnych i kulturalnych. Stosunki te symbolizował ogień zabierany na nowe miejsce z ogniska miejskiego w *prytanejonie*. Od zawsze zatem metropolia stanowiła uosobienie dużego miasta (*city*), stanowiącego centrum gospodarcze i kulturalne większego obszaru lub identyfikację stolicy państwa. Terminem tym zwykło określać się także państwo imperialistyczne w stosunku do kolonii, albo też – jak to jest przyjęte w religioznawstwie – odnosić do prowincji kościelnych złożonych z kilku diecezji, podległych metropolie. W końcu metropolią bywa też nazywane miasto, będące ośrodkiem centralnym jedynie ze względu na wybraną działalność (np. *lumper* metropolia) lub region złożony z obszarów wielofunkcyjnych – np. technopolia (Kamińska-Szmał 2001:125; Sirojć 2001:109).

Do dzisiaj jednak pojęcie metropolii nie doczekało się precyzyjnej prawnej lub statystycznej definicji. Powszechnie znanym ujęciem posługuje się między innymi B. Jałowiecki, uznając metropolię za duży ośrodek miejski, liczący około 1 miliona mieszkańców, który cechuje się doskonałością usług i infrastruktury, innowacyjnością, obejmujący wszystkie podstawowe dziedziny działalności oraz specyfiką miejsca (Jałowiecki 2000:5). Jednak wskazanie liczby mieszkańców jako kryterium wyodrębniania metropolitalnych ośrodków miejskich stanowi głos w dyskusji na temat celowości wyodrębniania tego elementu, w znaczny sposób różnicującego i ograniczającego liczbę metropolii. Element ten winien być raczej traktowany jako fakultatywny i uzupełniający całokształt informacji o danym obszarze (Cieśla 2000:23).

Dlatego warto odwołać się do tutaj do zaproponowanego przez T. Markowskiego i T. Marszała zestawu kryteriów delimitacyjnych dla obszarów o metropolitalnym charakterze. Składa się on z dziewięciu następujących elementów:

- *kryteria funkcjonalne* – związki ośrodka metropolitalnego z otoczeniem, wspólnie pełnione funkcje, powiązania gospodarcze i społeczne jednostek wchodzących w skład zespołu metropolitalnego, zakres, zasięg i rodzaj funkcji egzogenicznych;
- *kryteria demograficzne* – liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia, wielkość i dynamika migracji;
- *kryteria ekonomiczne* – liczba i charakter działalności podmiotów gospodarczych, wysoki poziom i duża dynamika rozwoju gospodarczego;
- *kryteria urbanistyczne* – charakter użytkowania ziemi, rodzaj, stan, jakość, fizjonomia i standard zabudowy;

- *kryteria techniczne* – stopień rozwoju i nowoczesność rozwiązań infrastruktury technicznej;
- *kryteria społeczne* – wykształcenie, poziom warunków życia, struktura zawodowa ludności;
- *kryteria dziennego systemu miejskiego* (daily urban system) – obszar bezpośredniegociążenia do metropolii (np.: dojazdy do pracy i szkół);
- *kryterium zarządzania* – wola polityczna potencjalnych podmiotów polityki metropolitalnej do jej koordynowania w kwestiach uznawanych wspólnie jako strategiczne dla danego obszaru;
- *kryterium spójności przestrzennej* – proces zapobiegania powstawaniu wysp i izolowanych obszarów (Markowski, Marszał 2006:15-16).

Na uprzywilejowaną pozycję metropolii składa się więc wiele czynników o charakterze egzogenicznym i endogenicznym. Są one źródłem różnorodności gospodarczej, społecznej i kulturowej w postaci rozwoju zróżnicowanych działalności usługowych i produkcyjnych, funkcjonowania licznych podmiotów gospodarczych różnej wielkości, obecności ośrodków podejmowania decyzji, bogactwa kultury, edukacji i nauki, działania różnego typu organizacji, stowarzyszeń i instytucji oraz zamieszkania ludzi o odmiennych aspiracjach i pochodzeniu (Domański 2007:24). Ta wyjątkowa różnorodność i związane z nią bogactwo powiązań w różnych skalach geograficznych leżą u podstaw kumulacyjnych efektów aglomeracji, stanowiąc trzon samonapędzającego wzrostu gospodarczego obszarów metropolitalnych, zdolności kreowania i akumulacji wiedzy oraz elastyczności w dostosowaniu się do zmieniających się warunków w dobie globalizacji (Korenik, Szólek 2007:214). Ośrodki metropolitalne, obejmujące zróżnicowaną strukturę funkcjonujących tam działalności, mają większą zdolność przyswajania i dyfuzji innowacji. Skutkuje to większymi możliwościami generowania nadwyżek ekonomicznych, a więc przyspieszeniem rozwoju regionu metropolitalnego (Domański, Marciniak 2003:152).

Miasta, jako formy organizacji przestrzeni, a także miejsca koncentracji procesów społeczno-gospodarczych, układają się w hierarchię. Zaliczanie jednostek do jej poszczególnych segmentów przeprowadzić można za pośrednictwem co najmniej kilku istotnych kryteriów, jednakże jednym z najważniejszych jest kryterium pełnionych przez nie funkcji. Metropolie to jednostki znajdujące się na szczycie tej hierarchii (Hołuj, Hołuj 2006:47). Cechuje je bowiem różnorodność pełnionych funkcji (*diversified city*), a szeroki wachlarz funkcjonalny wiąże się z klimatem innowacyjności i kreatywności (*creative city*) (Purchla, Sepioł 1998:42).

A. Klasik wyodrębnia siedem grup funkcji metropolitalnych w dziedzinach: polityki i administracji, gospodarki i finansów, badań i rozwoju, szkolnictwa wyższego, kultury wysokiej i mass mediów, turystyki i rozrywki, komunikacji i telekomunikacji (Klasik 1997:15). Prezentacja ich ogólnego katalogu zawarta została w tabeli 1.

Tabela 1: Katalog funkcji metropolitalnych

Funkcje metropolitalne	Podmioty reprezentujące
polityczna	podmioty reprezentujące ustrój prawno-polityczny państwa; placówki dyplomatyczne; przedstawicielstwa instytucji krajowych i międzynarodowych; ruchy społeczne;
administracyjna	władza rządowa i/ lub samorządowa; delegatury i/ lub oddziały innych instytucji o zasięgu ponadlokalnym;
gospodarcza	centrale i/ lub oddziały korporacji międzynarodowych; centrale i/ lub oddziały krajowych i międzynarodowych instytucji gospodarczych; szeroka oferta usług wyższego rzędu; wykorzystanie nowoczesnych technologii; sieć korporacyjna;
finansowa	rozwinęty sektor bankowo-finansowy; ośrodki dyspozycji finansowej; centrale i/ lub oddziały wielkich banków i instytucji finansowych;
naukowa	placówki B&R; parki i centra naukowo-technologiczne; technologie;
edukacyjna	renomowane uczelnie wyższe; renomowane szkoły średnie; jednostki szkoleniowe;
kulturalna	instytucje kultury wysokiej; renomowane jednostki kulturalne; dobra kultury narodowej; środowiska i instytucje artystyczne;
turystyczna	obiekty architektoniczne; renomowane muzea i galerie;
komunikacyjna	węzły transportowo-logistyczne; sieć połączeń lotniczych, autostradowych, kolejowych i wodnych;
telekomunikacyjna	centra telekomunikacyjne i informatyczne; siedziby międzynarodowych mass mediów;

Źródło: por.: Klasik A.: *Rola metropolii w rozwoju regionalnym*. [w:] *Funkcje metropolitalne Krakowa*. Vol. 1, MCK Kraków 1998, s. 40-41 oraz D. Hołuj, A. Hołuj: *Miasta metropolitalne jako bieguny rozwoju w gospodarce postindustrialnej*. [w:] *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni*, nr 4/2006, s. 51.

Poddając analizie cechy własne światowych metropolii, utożsamiane z pełnionymi przez nie funkcjami, można wyróżnić charakterystyczne dla nich:

- istnienie instytucji związanych z kierowaniem i zarządzaniem międzynarodowymi korporacjami gospodarczymi;
- obecność struktur światowego kierownictwa banków i najważniejszych giełd;
- szybkie i częste połączenia komunikacyjne z głównymi ośrodkami życia gospodarczego;
- najwyższej rangi placówki kulturalne oraz imprezy i festiwale;
- wyjątkowość *milieu* (jako rezultat położenia, specyfiki, atmosfery, piękna, różnorodności i poziomu bazy hotelowej i gastronomicznej, itp.);
- przewagę powiązań z innymi metropoliami w stosunku do powiązań z własnym regionem (Parysek 2003:45).

Zakres występowania wymienionych powyżej elementów nie jest jednak identyczny dla wszystkich metropolii. Różnią się one bowiem znacznie między sobą rodzajem, stopniem wykształcenia, charakterem i zasięgiem realizowanych przez siebie funkcji. Dlatego również ten szczyt miejskiej hierarchii podlega silnemu zróżnicowaniu. Najbardziej oczywiste szczeble hierarchizacji metropolii krystalizują się w podziale na:

- metropolie globalne;
- ponadnarodowe (międzynarodowe, kontynentalne);
- krajowe (regionalne) (Hołuj, Hołuj 2006:47).

Przyjmuje się, że współcześnie proces metropolizacji jest szczególnie widoczny w krajach, które relatywnie niedawno włączyły się w obieg gospodarki globalnej – w tym w krajach postsocjalistycznych (Smętkowski, Jałowiecki, Gorzelak 2008:3). Nie podlega również wątpliwości, że podstawowym wymiarem różnicowania się polskiej przestrzeni XXI wieku stały się właśnie obszary metropolitalne. To one są bowiem głównymi sprawcami – i zarazem beneficjentami – szybkiego rozwoju gospodarczego Polski po 1991 roku. Znajduje to wyraz w niskiej stopie bezrobocia, skupianiu inwestycji dużych firm polskich i zagranicznych w usługach i przemyśle, a także w wysokim nasyceniu małych i średnich przedsiębiorstw (Domański 2007:23).

Wprowadzenie do terminologii naukowej pojęcia metropolii w odniesieniu do największych polskich miast jest dlatego słuszne. Termin ten został już przyjęty i rozpowszechniony, należy go więc zaakceptować, mimo że w przypadku wielu polskich miast nazywanych metropoliami na dobrą sprawę dopiero obserwuje się tworzenie układów metropolitalnych. Poza tym uznanie jego zastosowania w polskim wymiarze wymaga jednoczesnego przyjęcia dwóch zastrzeżeń:

- powinien on odnosić się nie tylko do największych miast, ile raczej do tych ośrodków, które są najważniejsze pod względem pełnionych funkcji;
- miasta polskie mają jedynie charakter metropolii krajowych (regionalnych), a nie globalnych (Markowski, Marszał 2006:11-12).

Aby dane miasto można było zaliczyć do grona metropolii w warunkach polskich, powinno ono spełniać następujące kryteria:

- być względnie duże (min. 0,5 – 1,0 miliona mieszkańców);
- posiadać znaczny potencjał ekonomiczny oraz silnie rozwinięty sektor usług wyższego rzędu;
- charakteryzować się dużym potencjałem innowacyjnym (jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe);
- pełnić funkcje o charakterze metropolitalnym, tj. funkcje centralne wysokiego rzędu hierarchicznego o zasięgu co najmniej krajowym;
- odgrywać rolę węzła w systemie (sieci) powiązań komunikacyjnych, organizacyjnych i informacyjnych oraz charakteryzować się dużą dostępnością w różnych skalach przestrzennych;
- stymulować rozwój sieciowego modelu gospodarki i zarządzania (Markowski, Marszał 2006:12).

Ponadto cennym wkładem w próby delimitacji cech miast i obszarów pretendujących do miana ośrodków metropolitalnych jest *dekalog nowoczesnego miasta* (regionu), sformułowany przez M. Szczepańskiego:

- **Dbłość o wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego mieszkańców miasta i regionu**, mierzonego ich wykształceniem, zdolnością do pracy, kondycją fizyczną i dyspozycją psychiczną, umiejętnością kooperacji z innymi, zakresem społecznego zaufania, gotowością do dialogu i kompromisu, tolerancją wobec inności etnicznej, narodowej, rasowej czy wreszcie kulturowej. Ważna jest także przejrzystość transakcji biznesowych i niski poziom korupcji oraz jej przejawów. Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego ułatwi rozbudowę sektora usług tradycyjnych i nowoczesnych oraz przemysłów innowacyjnych, nastawionych również na klientów zagranicznych. Miasto i region potrzebują zarówno kupców, szewców, krawców, kominiarzy, jak i bankowców, informatyków, specjalistów od obrotu nieruchomościami, agentów ubezpieczeniowych, profesjonalistów świadczących usługi medyczne, edukacyjne, turystyczne i rekreacyjne.

- **Zdolność do przyjmowania kapitałów i inwestycji zagranicznych, a także ekspertów z obcymi paszportami.**
Wymaga to sieci odpowiednich hoteli, restauracji, szkół z wykładowymi językami obcymi, obiektów rekreacji oraz innych miejsc społecznego skupienia, zachęcających do emocjonalnego związku z miastem. Wysoki poziom identyfikacji, powiązany z atrakcyjnością miasta, ogranicza dysfunkcyjne, definitywne migracje młodych mieszczan o wysokich aspiracjach życiowych i profesjonalnych. Stanowi zarazem o sile i zdolności przyciągania do ośrodka ludzi z zewnątrz.
- **Obecność firm zagranicznych, zwłaszcza wielkich korporacji międzynarodowych, banków, instytucji naukowych oraz placówek dyplomatycznych.** Nie zastępują one jednak miejsc ułatwiających życie codzienne stałych mieszkańców i przybyszów, takich jak sklepy, kina, galerie czy restauracje, ale je dopełniają.
- **Możliwość eksportu miejskich i regionalnych przedsiębiorstw, instytucji kulturalnych, artystycznych, naukowych i ich przedstawicieli poza granice miasta, regionu czy kraju.**
Ugruntowuje to pozycję miasta w układzie krajowym czy kontynentalnym i jego marketingową reputację, ułatwiając dalszą ekspansję ekonomiczną.
- **Gotowość do stałej rozbudowy zarówno tradycyjnej infrastruktury (drogi i sieci), jak i nowoczesnej infostruktury,** umożliwiającej intensywną komunikację, w tym wirtualną, z zagranicą i całym światem. W mieście nowoczesnym znoszone są zatem kolejne granice w globalnej komunikacji.
- **Połączenie gęstym układem transportowym, systemem dróg i autostrad z innymi miastami i regionami;** nowoczesne ośrodki Europy i świata cechuje duży ruch pocztowy, telekomunikacyjny i turystyczny. Zdecydowana większość z nich posiada w bezpośrednim zasięgu dobrze skomunikowany pasażerski port lotniczy.
- **Rozbudowa centrów kongresowych i wystawienniczych oraz powierzchni biurowych o zróżnicowanym standardzie.** Organizacja imprez naukowych, wielkich wystaw czy kongresów nie tylko promuje miasto czy region, tworzy wokół niego przyjazny klimat i zaświadcza o przychylności mieszczan wobec pracy intelektualnej, ale także stanowi źródło poważnych wpływów finansowych.
- **Obecność siedzib środków przekazu masowego o zasięgu krajowym czy międzynarodowym.** Informacja oraz wiedza to kluczowe i drogie towary miejskich oraz regionalnych społeczeństw przemysłowych, a wielkie instytucje masowego przekazu stanowią ważny element transmisji i upowszechnienia tych niepowtarzalnych towarów.
- **Organizacja kongresów, festiwali, imprez sportowych, naukowych, wydarzeń i happeningów artystycznych.** Ulokowanie instytucji zajmujących się relacjami zagranicznymi, o ustalonej międzynarodowej marce (np. kluby sportowe, zespoły artystyczne). Ważną rolę odgrywa promocja miasta i jego dobry marketing oraz dbałość o niepowtarzalny znak miasta, łatwo rozpoznawalny w kraju i na świecie.
- **Uczestnictwo w europejskim i światowym systemie miast oraz regionów, udział w stowarzyszeniach miast bliźniaczych i prezentacjach dokonań miejskich.** W ten sposób budowany jest system lobbingu wobec państwa, jego instytucji czy międzynarodowych korporacji. Tworzona jest jednocześnie sieć wspierania wzajemnego, niewykluczająca naturalnej rywalizacji międzymiejskiej (rywalizująca współpraca) (Strategia Rozwoju GZM 2009:16-18).

Metropolie, jako kategorie analityczne lub planistyczne, pojawiły się w polskich dokumentach planistyczno-strategicznych stosunkowo niedawno, bo dopiero po 2000 roku.

Jedną z pierwszych wzmianek, dotyczących wyodrębnienia ewentualnych obszarów o charakterze metropolitalnym w przestrzeni naszego kraju, odnaleźć można w *Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju z 2001 roku*. Jednak w dokumencie tym pojęcie metropolii zarezerwowane zostało jedynie dla Warszawy, a pozostałe miasta określane były mianem *euro-poli*, czyli potencjalnych biegunów (ośrodków) rozwoju społeczno-gospodarczego o znaczeniu europejskim.

W kolejnych latach zagadnienia związane z procesem wyodrębnienia obszarów i jednostek metropolitalnych stawały się coraz bardziej istotnym elementem analizy dokonywanej na potrzeby opracowań planistycznych i strategicznych. Temat ten podejmowany był między innymi w: *Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2001-2006*; *Narodowym Planie Rozwoju 2007-2013*; *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia (NSRO) 2007-2013* oraz kolejnych dokumentach.

Warto również zwrócić uwagę na zapisy raportu *Polska 2030*, w którym metropolie uznane zostały za główny atut rozwojowy naszego kraju, a za odpowiedni model rozwojowy na nadchodzące 20 lat uznano model polaryzacyjno-dyfuzyjny z metropoliami jako głównymi biegunami rozwoju. W konsekwencji podnoszone jest również znaczenie podejmowania szerokich inwestycji w infrastrukturę i jakość przestrzeni miejskiej, rozwój kapitału ludzkiego i tworzenie dogodnych warunków do rozwoju tzw. miejskiej klasy kreatywnej.

Także w projekcie *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020* formułowane są cele wskazujące na konieczność wzmocnienia funkcji metropolitalnych największych ośrodków miejskich kraju, co winno być realizowane przede wszystkim poprzez: rozwój powiązań infrastrukturalnych i instytucjonalnych między miastami węzłami sieci w układzie krajowym i międzynarodowym; wzmocnienie funkcji metropolitalnych w sferze gospodarki, nauki i kultury; wzmocnienie roli ośrodków edukacji na poziomie wyższym, tworzących warunki dla gospodarki opartej na wiedzy; wspieranie rozwiązań integrujących przestrzeń obszarów metropolitalnych.

Dla podejmowania skutecznych działań służących osiągnięciu tak wyznaczonych celów konieczne jest jednak opracowanie i wprowadzenie uregulowań prawnych, stanowiących jednoznaczłą delimitację wszystkich kwestii niezbędnych dla rozwoju polskiej metropolizacji.

Niedokonanie, w ramach dotychczasowych przeobrażeń administracji terytorialnej od 1990 roku, instytucjonalizacji obszarów metropolitalnych jest odczuwane jako coraz widoczniejsza wada polskiego modelu administracji publicznej. Brak instytucji zarządzających obszarami metropolitalnymi powoduje bowiem konieczność prowadzenia ciągłych negocjacji między licznymi podmiotami podejmującymi wysiłki w celu przeciwdziałania fragmentaryzacji przestrzennej. Upodmiotowienie obszarów metropolitalnych umożliwiłoby swobodniejsze zarządzanie i lepszą koordynację ich rozwoju. Instytucje zarządzające obszarami metropolitalnymi powinny mieć rzeczywistą władzę w zakresie sterowania, kreowania i zarządzania rozwojem, ale ograniczoną do wybranych dziedzin, mających charakter strategiczny i związany z zagospodarowaniem przestrzennym. Wobec istniejących konfliktów, często sprzecznych interesów jednostek terytorialnych i użytkowników przestrzeni, dowolne kształtowanie systemu zarządzania obszarami metropolitalnymi w warunkach polskich nie zabezpieczy właściwego funkcjonowania tych obszarów. W tej sytuacji za zasadne należy uznać opracowanie i wprowadzenie drogą ustawową spójnego, w miarę jednolitego, modelu prawno-organizacyjnego zarządzania obszarami metropolitalnymi o znacznym stopniu ogólności, zakładając:

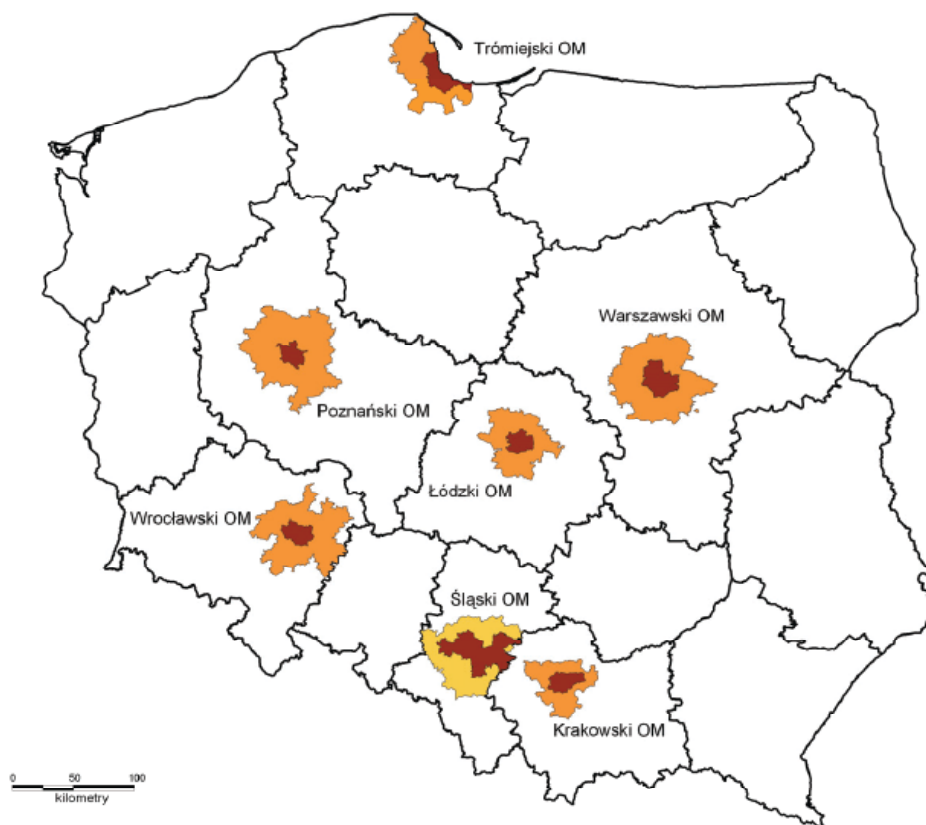
- poszanowanie roli i odrębności podmiotów lokalnych;
- uwzględnienie szczególnych cech danego obszaru metropolitalnego (specyfiki warunków lokalnych);
- stworzenie warunków do elastycznego wypełniania przyjętych uregulowań (Markowski, Marszał 2006:23).

Tymczasem już prawie dwa lata temu w martwym punkcie utknął projekt ustawy aglomeracyjnej, która miała regulować funkcjonowanie metropolii w całym kraju. Propozycję przygotowało Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, ale nie udało się jej nawet zaopiniować przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. Jedną z głównych kwestii spornych dotyczyła wyboru obszarów uznanych za metropolie.

W projektach wyróżnia się najczęściej siedem ośrodków pretendujących do miana metropolii. Mowa tutaj o: Warszawie, Krakowie, Trójmieście, Wrocławiu, Łodzi, Poznaniu oraz - *last but not least* - śląskim obszarze metropolitalnym – „Silesia” (Rysunek 1).

Rysunek 1: Potencjalne obszary metropolitalne w Polsce

Źródło: Smętkowski M., Jałowiecki B., Gorzelak G.: *Obszary metropolitalne w Polsce: problemy rozwojowe i delimitacja*. Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2008, s. 73.

Tabela 2: Wybrane dane o potencjalnych metropoliach

Metropolie	Powierzchnia	Ludność w tys.	Ludność na 1 km ²	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Stopy bezrobocia %	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Dochoły budżetu miast	Wydatki z budżetu miast
Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia”	121 800	1 961,2	2020	51,6	10,4	96,7	15,9	918	2 824	6 757 276 119,470	7 572 950 867,960
Kraków	32 680	755	2 310	52,4	4,2	103,3	137	1 459	2 547	3 160 518 447,140	3 419 539 327,830
Łódź	29 325	742,4	2 532	54,4	9,5	95,3	24,2	1 137	1 637	2 682 093 443,050	2 913 925 439,860
Poznań	26 185	554,2	2 117	51,3	3,2	110,7	63,5	1 713	2 719	2 372 482 561,670	2 710 241 474,690
Trójmiasto	41 410	742,9	1 935	56,4	4,6	116,0	55,9	1 410	2 628	2 843 041 665,560	3 275 411 802,740
Warszawa	51 724	1 714,4	3 315	55,4	2,9	138,8	113,8	1 915	19 611	10 116 715 173,180	11 348 207 179,480
Wrocław	29 282	632,1	2 159	51,1	5,0	107,3	93,1	1 544	3 046	2 737 507 200,850	3 617 184 890,860

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na: 31.12.2009 r.).

Przyglądając się podstawowym statystykom polskich obszarów pretendujących do miana metropolii widać, że „Silesia” dysponuje niebagatelnym potencjałem. To teren o największej powierzchni i największej liczbie ludności. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego, tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, plasuje ją na trzecim miejscu w rankingu siedmiu potencjalnych metropolii. Niestety, jest to jednocześnie miejsce, gdzie stopa bezrobocia jest najwyższa, a miesięczne wynagrodzenie brutto niemal najniższe w porównaniu z potencjalnymi obszarami metropolitalnymi kraju.

Metropolia „Silesia” zaliczana jest do tzw. metropolii słabych, tj. IV kategorii europejskich obszarów wzrostu (ang. MEGA), obejmujących łącznie 22 miasta, w tym 6 polskich (tj. Poznań, Wrocław, Kraków, Szczecin, Łódź, Gdańsk – Gdynia, a za granicą m.in. Bordeaux, Genua, Porto, Sewilla, Sofia, Turku, Tallin, Wilno i inne). Zgodnie z tym podziałem do najbardziej konkurencyjnych miast europejskich zalicza się Londyn i Paryż. Do I i II kategorii ośrodków metropolitalnych (tzw. motorów Europy i silnych ośrodków) nie zalicza się żadne polskie miasto. W III kategorii Europejskich Obszarów Wzrostu mieści się Warszawa (Strategia Rozwoju GZM 2009:66).

2.2. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia” – wizja i rzeczywistość

Idea przekształcenia górnośląsko-zagłębiowskiej konurbacji w jedną z najprężniej rozwijających się polskich metropolii od dawna stanowiła temat rozważań lokalnych samorządów tego obszaru. Pierwsze projekty powstały już w okresie międzywojennym po niemieckiej stronie Górnego Śląska. Koncepcja ta pojawiała się ponownie w dyskusjach samorządowców regionu w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku. W rozwiązaniu takim upatrywano głównie szans na koordynację wspólnych działań, wzmocnienie konkurencyjności i wsparcie potencjału

gospodarczego, a także prowadzenia wspólnej promocji służącej budowie silnego i pozytywnego wizerunku całego regionu.

Pierwsza koncepcja utworzenia związku komunalnego, pod roboczą nazwą Związek Konurbacji Górnośląskiej, opracowana została przez prezydentów Gliwic (Zygmunta Frankiewicza) i Katowic (Piotra Uszoka), a następnie poddana konsultacjom samorządowym. W ich wyniku tylko 1 z 21 gmin nie wyraziła aprobaty dla idei powołania związku komunalnego. Pozostałe zadeklarowały zdecydowane poparcie dla projektu utworzenia związku miast konurbacji górnośląskiej, który byłby docelowo powołany na mocy odrębnej ustawy. Okazało się również, że idea utworzenia związku zmierzającego do metropolizacji konurbacji górnośląskiej nie tylko jest powszechnie akceptowana, ale także oczekiwana jako ważny i pilny projekt. Z tego też powodu przyjęto, że propozycje zawarte we Wstępnej Koncepcji Związku Konurbacji Górnośląskiej (ZKG) powinny mieć możliwość realizacji jeszcze przed wprowadzeniem koniecznych zmian legislacyjnych, w oparciu o już istniejące możliwości prawne.

Nie czekając na ustawę metropolitalną, prezydenci miast zaproponowali powołanie dobrowolnego związku międzygminnego. Dnia 9 grudnia 2005 roku w Gliwicach prezydenci zdecydowali o powołaniu związku, a już 9 stycznia 2006 roku w Świętochłowicach podpisali deklarację o utworzeniu Górnośląskiego Związku Metropolitalnego.

Początkowo w skład Związku miało wejść 17 miast. Ostatecznie jednak zdecydowano, że w obecnym stanie prawnym Związek mogą powołać wyłącznie miasta na prawach powiatu. Dlatego w jego skład wchodzi 14 następujących miast: Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Tychy, Zabrze, Zabrze.

Rysunek 2: Miasta członkowskie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: www.pl.wikipedia.org

Związek został zarejestrowany 8 czerwca 2007 r. w Rejestrze Związków Międzygminnych pod pozycją 284. Oficjalnie GZM rozpoczął działalność 20 września 2007 roku, kiedy to w Rudzie Śląskiej odbyło się pierwsze Zgromadzenie Związku, w trakcie którego wyłonione zostały władze Związku.

Wstępna koncepcja utworzenia związku miast konurbacji górnośląskiej, z którą zapoznała się i którą zaakceptowała większość przedstawicieli samorządów zainteresowanych miast, zawierała roboczą nazwę - Związek Konurbacji Górnośląskiej.

Proponowana później nazwa „Silesia” została oprotestowana przez część środowiska naukowego – kilkudziesięciu pracowników uniwersyteckich z województwa śląskiego, opolskiego i dolnośląskiego zaapelowało do twórców przyszłej metropolii, by nie nazywało miasta nazwą całego regionu. Nazwa budzi również negatywne uczucia w części miast Zagłębia Dąbrowskiego, które mają wejść w skład związku, ponieważ całkowicie ignoruje częściowo zagłębiowski charakter GZM. Ostatecznie uznano, iż najodpowiedniejszą nazwą dla utworzonego związku będzie Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia” – przyjęta 17 marca 2009 roku.

Statutowymi organami związku są Zgromadzenie Związku (organ stanowiący) oraz Zarząd Związku (organ wykonawczy). Ich kadencja pokrywa się z kadencją rad miast członkowskich, a każde z miast posiada dwóch delegatów w Zgromadzeniu (w tym prezydenta miasta), z wyjątkiem Katowic, które mają trzech delegatów. Delegatów do Zgromadzenia powołują rady miast, natomiast Zarząd wybierany jest przez Zgromadzenie Związku. Mienie Związku stanowią prawa majątkowe i fundusze Związku. Na majątek Związku składają się przede wszystkim: wkłady członkowskie, roczne składki członków, które ustalono w kwocie 1 zł przypadającego na jednego mieszkańca, składniki majątkowe przekazane przez poszczególne gminy służące realizacji zadań przejętych przez Związek, składniki nabyte przez Związek, dochody z majątku i urządzeń Związku, dochody z działalności gospodarczej Związku, subwencje, dotacje, darowizny, zapisy, dotacje celowe na realizację zadań gmin przejęte przez Związek (Statut GZM).

W założeniach Związek stanowić ma platformę wspólnych działań zrzeszonych miast ułatwiającą koordynację i integrację. W istocie jednak jego aktywność dotyczy nie tyle powołanych w ostatnich latach struktur organizacyjnych, czyli jego samego, lecz życia wszystkich miast składających się na GZM, które od dawna tworzą największą w Polsce konurbację – organizm miejski, połączony siecią związków przestrzennych i funkcjonalnych (Strategia promocyjna GZM 2009:18). Z tego też powodu przyjęto, że podstawowym celem Związku będzie utworzenie dynamicznie rozwijającego się wielkomiejskiego ośrodka, zdolnego do skutecznej konkurencji z innymi ośrodkami metropolitalnymi w kraju i w Europie. Do realizacji tej idei dążyć się będzie poprzez:

- doprowadzenie do harmonijnego rozwoju całego obszaru Metropolii poprzez jak najlepsze wykorzystanie potencjału miast członkowskich, z poszanowaniem ich odrębności i specyfiki;
- wzbudzanie w mieszkańcach poszczególnych miast poczucia dumy z przynależności do wielkiego organizmu miejskiego i przekonania o dostępności, dla każdego, całego potencjału Metropolii;
- zachęcanie mieszkańców i przyjezdnych do „odkrywania” Metropolii i świadomego wyboru tego miejsca do życia i pracy;
- wytworzenie i upowszechnianie przekonania o wszechstronnych możliwościach wyboru kariery i modelu życia oraz zachęcanie młodych, dobrze wykształconych ludzi do osiedlania się i pracy w Metropolii;
- promowanie w kraju i za granicą wszelkich walorów Metropolii (www.gzm.org.pl).

Budowie prężnego metropolitalnego organizmu służyć mają przede wszystkich zapisane w statucie Związku następujące zadania:

- ustalanie wspólnej strategii rozwoju dla miast wchodzących w skład Związku, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, celem jej uwzględnienia w studiach uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania przestrzennego miast;
- realizacja zadań objętych wspólną strategią rozwoju miast wchodzących w skład Związku, przekazanych mu przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień;
- pozyskiwanie środków finansowych z krajowych i zagranicznych funduszy celowych na realizację zadań Związku;
- zarządzanie drogami przekazanymi Związkowi przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień;
- opracowywanie wniosków w celu pozyskiwania środków publicznych pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na realizację zadań publicznych, należących do właściwości Związku;
- aktywizacja rynku pracy na obszarze miast będących uczestnikami Związku poprzez pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na ten cel, a także wspieranie innowacyjnych programów gospodarczych podnoszących poziom konkurencyjności miast – uczestników Związku – w zakresie przekazanym mu przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień;
- opracowywanie analiz i sprawozdań dotyczących zawodów deficytowych i dokonywanie na tej podstawie ocen rynku pracy oraz wspieranie edukacji publicznej, w szczególności ukierunkowanej na kształcenie w zawodach deficytowych – w zakresie przekazanym Związkowi przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień;
- wyrażanie opinii dotyczących procesów legislacyjnych i decyzyjnych w sprawach objętych przedmiotem zainteresowania Związku ze względu na wykonywane przez niego zadania na szczeblu krajowym oraz wojewódzkim;
- współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego, w tym społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw, a także organami administracji rządowej (statut GZM).

Na tej podstawie opracowana została *Strategia Rozwoju GZM „Silesia” do 2025 roku*. W dokumencie tym (przyjętym uchwałą Nr 49/2010) określa się wizję Metropolii jako *policentrycznego zespołu miejskiego o wysokim kapitale społecznym, pozwalającego osiągnąć pełnię życia dzięki atrakcyjnym warunkom pracy i zamieszkania w czystym środowisku, w regionie o nowoczesnej gospodarce, z wysoko rozwiniętymi usługami publicznymi w zakresie nauki, kultury, zdrowia i transportu* (Strategia Rozwoju GZM 2009:83).

Urzeczywistnieniu tak sformułowanej wizji służyć mają cele strategiczne, wyznaczone w obrębie pięciu priorytetów (Tabela 3).

Tabela 3: Priorytety i cele strategiczne GZM

Priorytety	Cele strategiczne w obrębie priorytetów
Priorytet A: Zarządzanie i pozycja Metropolii „Silesia”	CS_1: Silna i konkurencyjna Metropolia; CS_2: Promocja i nowy wizerunek Metropolii;
Priorytet B: Gospodarka, nauka, kultura	CS_3: Wysoka atrakcyjność i konkurencyjność gospodarki; CS_4: Sprzyjające warunki dla rozwoju gospodarczego;
Priorytet C: Transport i komunikacja	CS_5: Dostępność i otwartość komunikacji; CS_6: Zwiększenie udziału transportu publicznego w przewozach pasażerskich;

Priorytet D: Środowisko	CS_7: Wysoka jakość środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami; CS_8: Zintegrowana gospodarka odpadami komunalnymi;
Priorytet E: Warunki zamieszkania i usługi społeczne	CS_9: Zrównoważona struktura funkcjonalno-przestrzenna Metropolii; CS_10: Zabezpieczenie potrzeb społecznych.

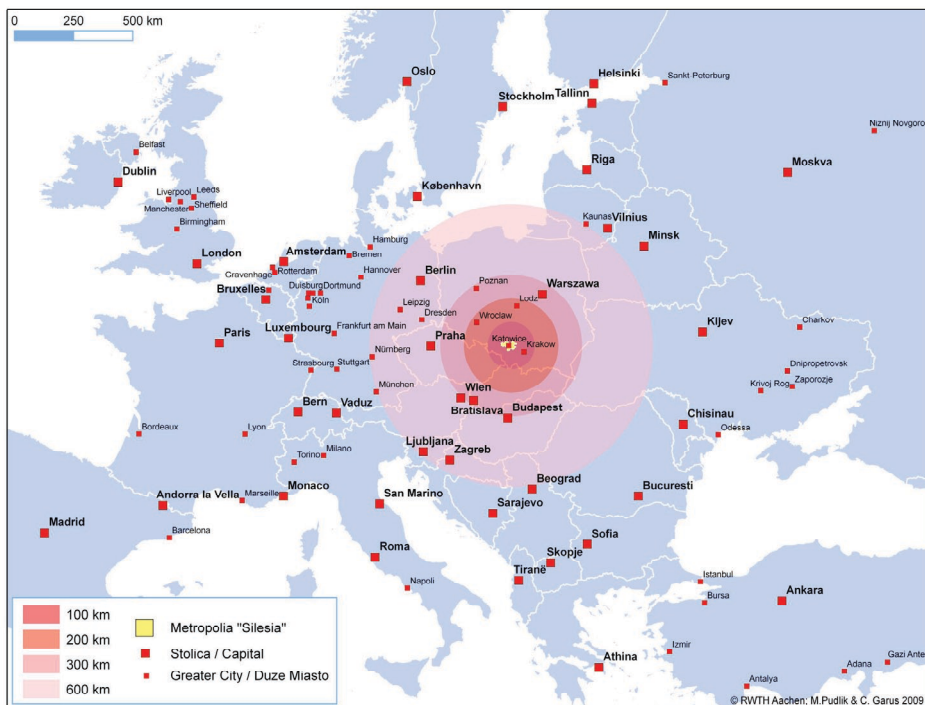
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju GZM „Silesia” do 2025 roku.

Metropolia „Silesia”, leżąc w centrum Europy, posiada atrakcyjne uwarunkowania lokalizacyjne, które predestynują ten obszar do wielopłaszczyznowej współpracy z sąsiednimi metropoliami w kraju i za granicą (Rysunek 3). Sieć dróg i połączeń lotniczych gwarantują jej łączność ze wszystkimi ważnymi ośrodkami europejskimi, a najlepsza w Polsce infrastruktura komunikacyjna zapewnia szybki i sprawny transport w całym regionie. Na obszarze Metropolii przecinają się trakty komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym. Kierunkiem dominującym jest kierunek wschód-zachód, w tym kierunku przebiega autostrada A-4 (Berlin – Wrocław – Katowice – Kraków – Lwów) i budowana Drogowa Trasa Średnicowa Katowice – Gliwice.

Krzyżują się tu ważne szlaki kolejowe o kierunku północ-południe i wschód-zachód, realizuje się około 50% krajowych przewozów kolejowych, a stacja w pobliskich Tarnowskich Górach należy do największych w Europie kolejowych punktów przeładunkowych. Terminal w Sławkowie z szerokim torem pozwala natomiast na wymianę towarową z Ukrainą, Rosją i Dalekim Wschodem.

Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice, obsługujący 2 miliony pasażerów rocznie, zapewnia połączenia z całą Europą, a za pośrednictwem portów we Frankfurcie i Düsseldorfie – z całym światem. W pobliżu Metropolii znajdują się 3 międzynarodowe lotniska: Kraków-Balice, Ostrawa i Wrocław.

Rysunek 3: Położenie GZM „Silesia” w skali Europy

Źródło: Strategia Rozwoju GZM „Silesia” do 2025 roku.

Jak twierdzą autorzy Raportu o stanie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”, korzystne położenie geograficzne w skali województwa śląskiego i krajów ościennych (sąsiedztwo z Krakowem – potencjalnym Krakowskim Obszarem Metropolitalnym oraz Ostrawą – północnomorawską metropolią – jako ważnym elementem układu komunikacyjnego Europy, gwarantującym dostęp do krajów Europy Południowej) może stanowić podstawę do tworzenia układu policentrycznego, konkurencyjnego w stosunku do innych organizmów miejskich Europy.

Do najważniejszych cech Metropolii „Silesia” zaliczyć trzeba więc z pewnością możliwości komunikacyjne (ruch wewnętrzny i tranzytowy), gospodarkę (nakłady na inwestycje, przemysł), istniejące ośrodki naukowe i naukowo-badawcze oraz to, co stało się szczególnym wyróżnikiem niektórych miast ją tworzących (np. Siemianowic Śląskich, Zabrze) – sport i turystykę industrialną.

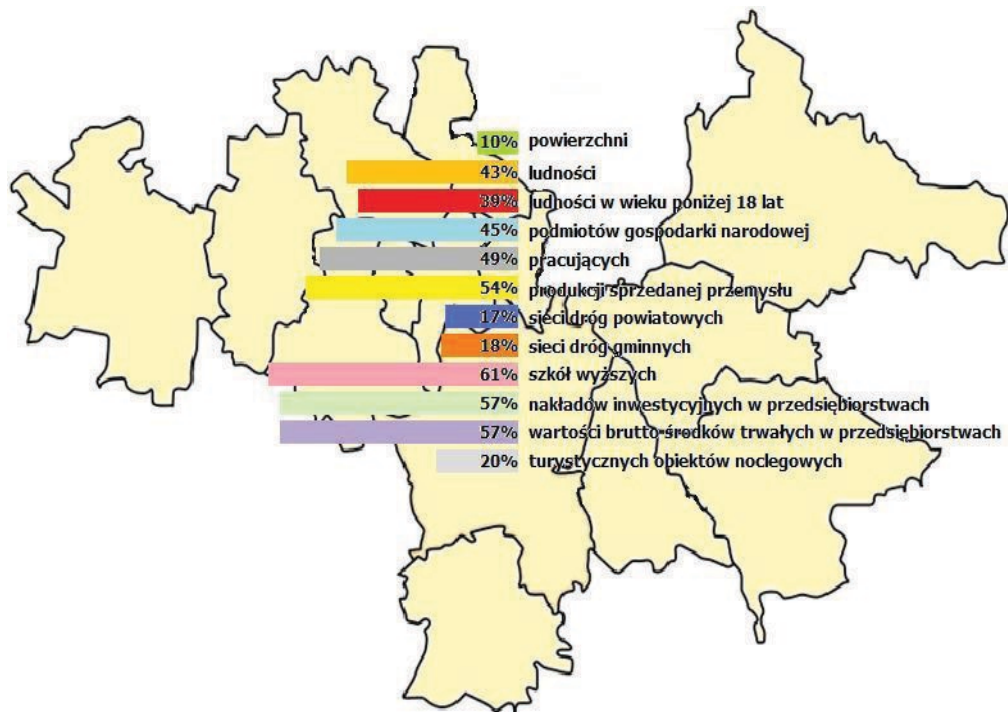
Tabela 4: Atrybuty Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”

ATRYBUT	UZASADNIENIE
Komunikacja (tranzyt)	Metropolia usytuowana jest na przecięciu dwóch traktów komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym. Kierunkiem dominującym jest kierunek wschód-zachód, w tym kierunku przebiega autostrada A-4. Znaczenie tranzytowe regionu wzrosło jeszcze bardziej dzięki budowanej autostradzie A-1 (północ-południe). Przez obszar Metropolii przebiegają ważne szlaki kolejowe o kierunku północ-południe i wschód-zachód, m.in. europejskie szlaki kolejowe – magistrale E30 (Berlin – Moskwa), E59 (Malmö – Chafupki), E65 (Gdynia – Wiedeń). W okolicy znajdują się także trzy lotniska: Pyrzowice, Ostrawa, Balice.
Gospodarka (inwestycje, przedsiębiorczość, przemysł)	Metropolia jest największym ośrodkiem przemysłowym w kraju. Jest także największą polską aglomeracją pod względem liczby mieszkańców – tym samym ma największy rynek pracy i zbytu. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia” i jej okolice to tereny najbardziej atrakcyjne dla inwestorów przemysłowych, a także usługowych i związanych z nowymi technologiami. Na obszarze Metropolii działa wiele organizacji o charakterze biznesowym – branżowe i regionalne izby gospodarcze, związki i towarzystwa gospodarcze, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, doradcze i informacji gospodarczej.
Edukacja (szkolnictwo i RnD)	Metropolia „Silesia” jest silnym ośrodkiem edukacyjnym w skali kraju. Znajduje się tu 429 szkół średnich (85 tysięcy uczniów rocznie), 27 szkół wyższych (prawie 250 tysięcy studentów). Tutaj znajduje się blisko 10% potencjału badawczo-rozwojowego kraju. Metropolia jest drugim co do wielkości, po stolicy, ośrodkiem naukowym w Polsce.
Sport i rekreacja	Metropolia dysponuje wieloma ośrodkami sportowymi. Na jej terenie swoją siedzibę na wiele klubów sportowych – m.in. GKS Katowice, Polonia Bytom, Ruch Chorzów. Na obszarze Metropolii znajduje się największy w Polsce stadion sportowy (Stadion Śląski) i hala widowiskowo-sportowa (Spodek). Metropolia oferuje wiele atrakcji miłośnikom bardzo różnych dziedzin sportu – żeglarstwa (zalewy Pogoria w Dąbrowie Górniczej), nurkowania (baza nurkowa w Jaworznie), narciarstwa (całoroczny ośrodek w Bytomiu), jazdy rowerowej i wielu innych. Chorzów jest na liście rezerwowej organizatorów Euro 2012. Gdyby „wyszedł” z listy rezerwowej, będzie w 2012 roku jednym z gospodarzy największego w Europie wydarzenia sportowego.
Rozrywka	Metropolia dysponuje rozbudowanym zapleczem kulturalnym. Dzięki połączeniu propozycji wszystkich miast członkowskich, oferuje bardzo różnorodny wachlarz imprez. Znajduje się tu kilkadziesiąt teatrów – dramatyczne, komediowe, muzyczne i offowe. Metropolia jest gospodarzem wielu ogólnopolskich i międzynarodowych festiwali i konkursów, prezentujących muzykę poważną, jazz, blues, rock, muzykę elektroniczną, klubową etc. Na terenie Metropolii znajduje się największa w Polsce hala widowiskowo-sportowa (Spodek), w której organizowane są różnego rodzaju imprezy. Również Stadion Śląski wykorzystywany jest przy organizacji koncertów muzycznych (najczęściej rockowych). Na terenie Metropolii znajduje się również największy w Polsce i Europie park miejski (WPKiW). Jest to miejsce, w którym rozrywkę może znaleźć dla siebie każdy, bez względu na wiek. Są tu: paintball, jazda na quadach, baseny, wesołe miasteczko, zoo, planetarium, park linowy i wiele innych atrakcji.
Turystyka industrialna	Kluczową atrakcją Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”, która jest zespołem miast o charakterze poprzemysłowym, jest właśnie turystyka związana z tym sektorem. Stare kopalnie, zakłady produkcyjne, muzea związane z przemysłem – to wszystko można zobaczyć przemierzając Szlak Zabytków Techniki, który przebiega przez województwo śląskie. Ponad potowa obiektów SZT mieści się na obszarze Metropolii. W regionie znajduje się również wiele innych ciekawych turystycznie miejsc – Sanktuarium w Piekarach Śląskich, Jezioro Paprociańskie w Tychach, Pustynia Błędowska w środku Europy.

Źródło: Strategia promocyjna Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”.

Najważniejsze cechy decydujące o konkurencyjności Metropolii to nie tylko jej położenie geograficzne. Przyglądając się podstawowym informacjom statystycznym oczywiste staje się, że obszar skupiający miasta Metropolii może stać się siłą napędową rozwoju nie tylko dla województwa śląskiego.

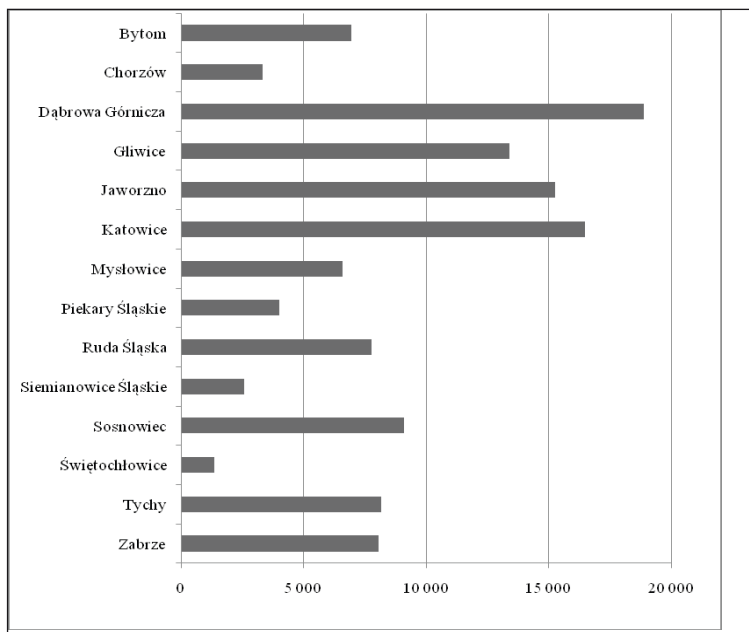
Rysunek 4: Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia” w skali województwa śląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan: 31.12.2008 r.).

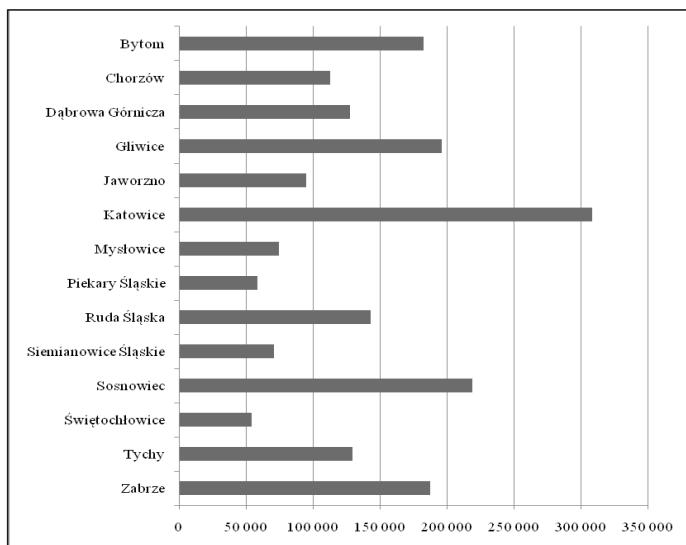

Wykres 1: Powierzchnia poszczególnych miast Metropolii „Silesia” [w ha]

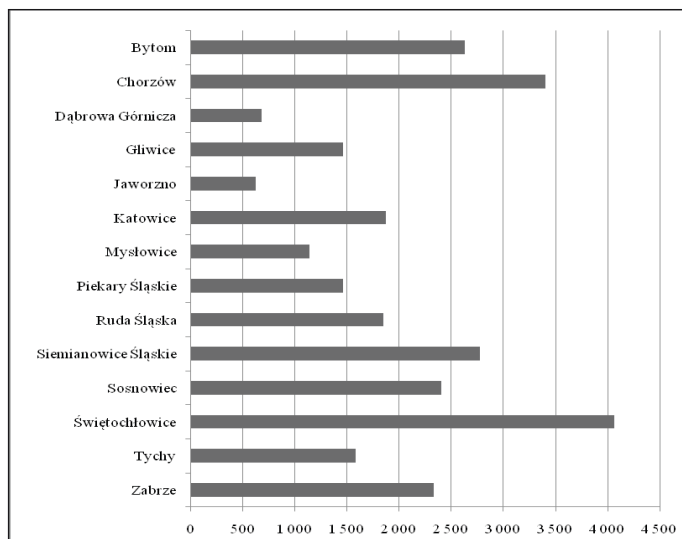
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 2: Liczba ludności w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w tys.]

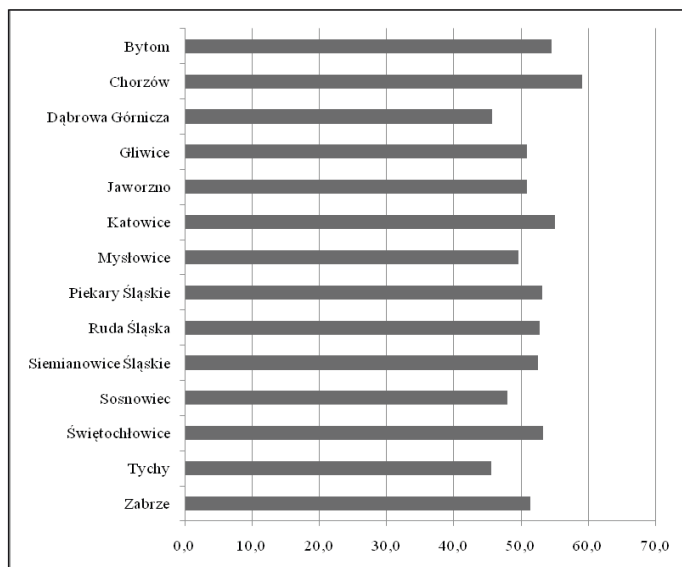
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 3: Gęstość zaludnienia w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w os/km2]

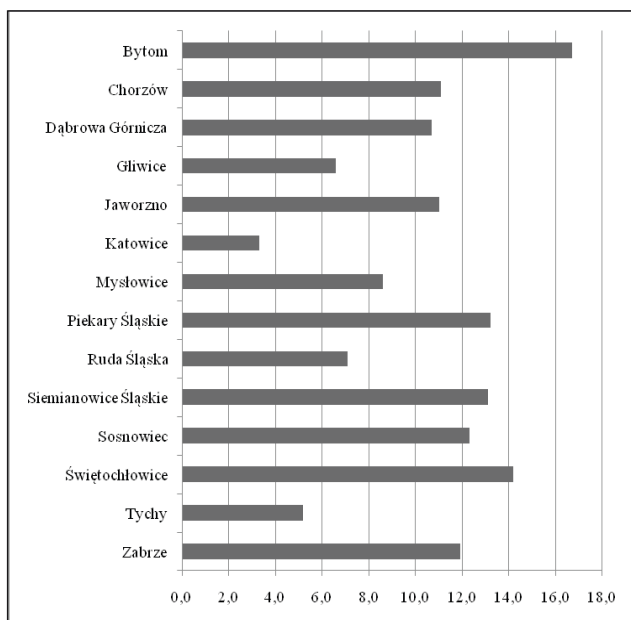
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 4: Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”

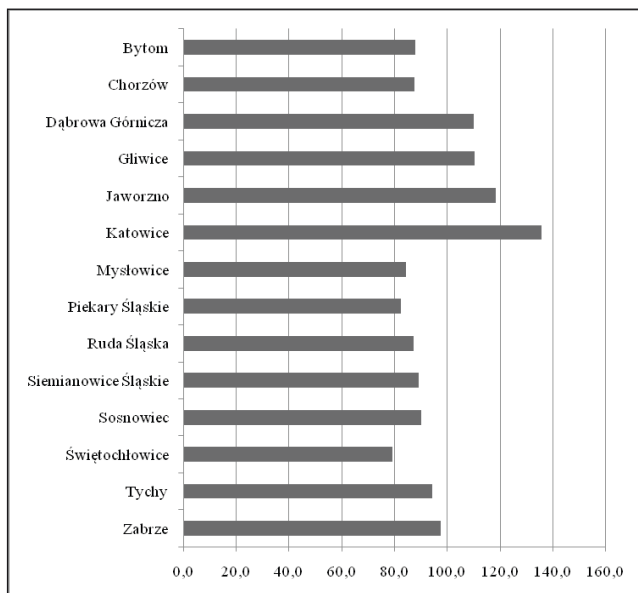
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 5: Stopa bezrobocia w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w %]

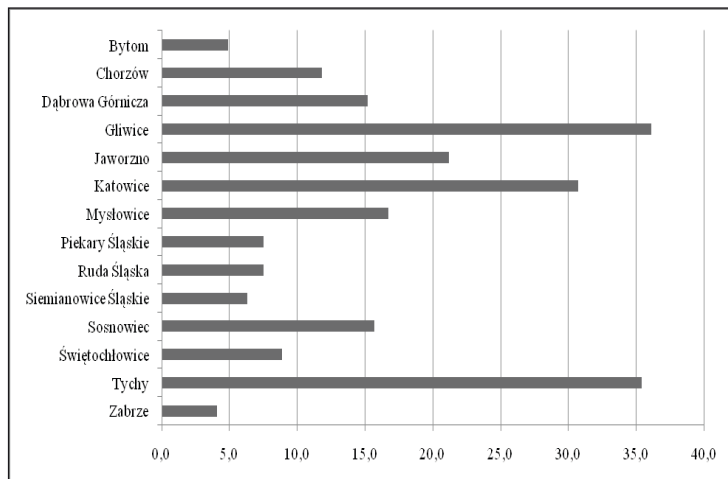
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 6: Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w %]

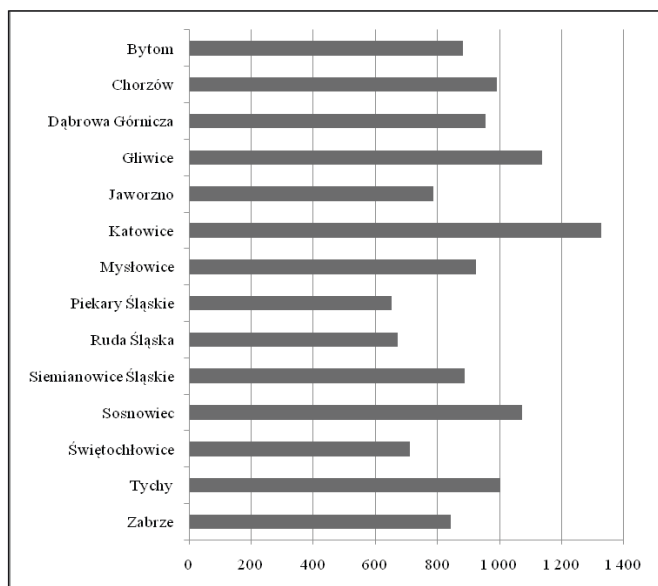
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 7: Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”

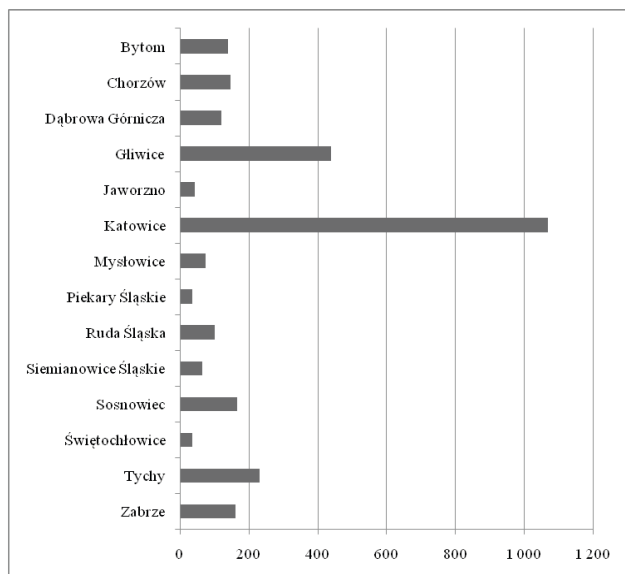
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 8: Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”

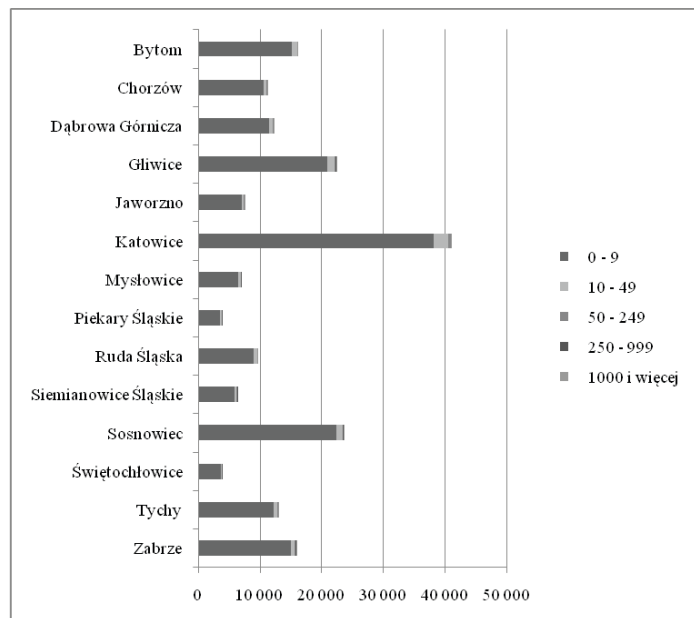
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 9: Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”

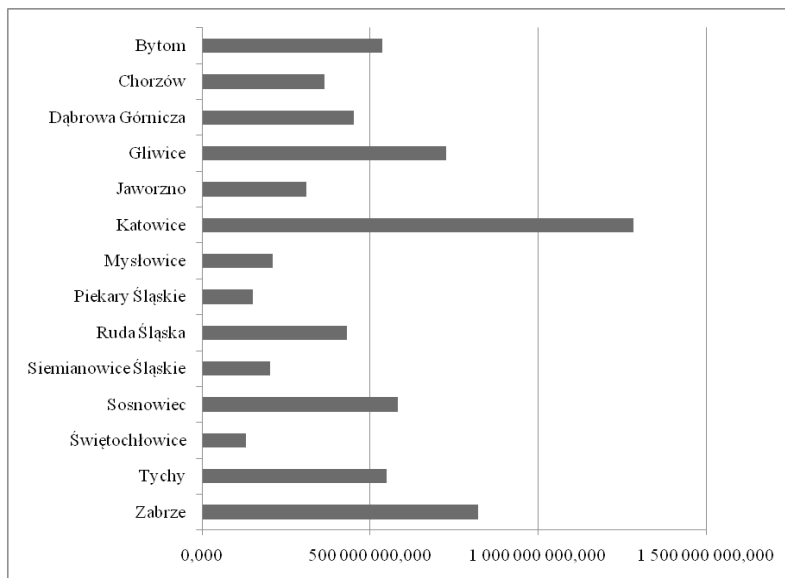
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 10: Podmioty gospodarcze wg klas wielkości, funkcjonujące w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”

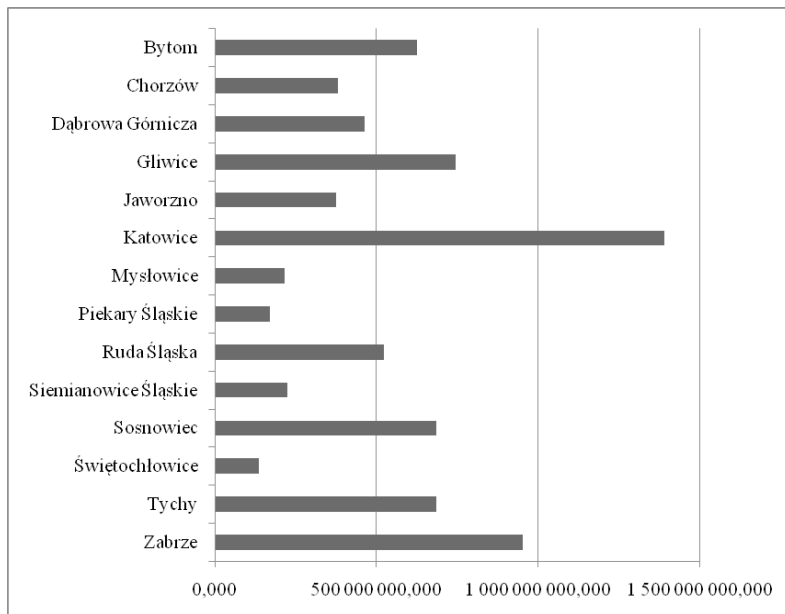
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 11: Dochody budżetowe w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 12: Wydatki budżetowe w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

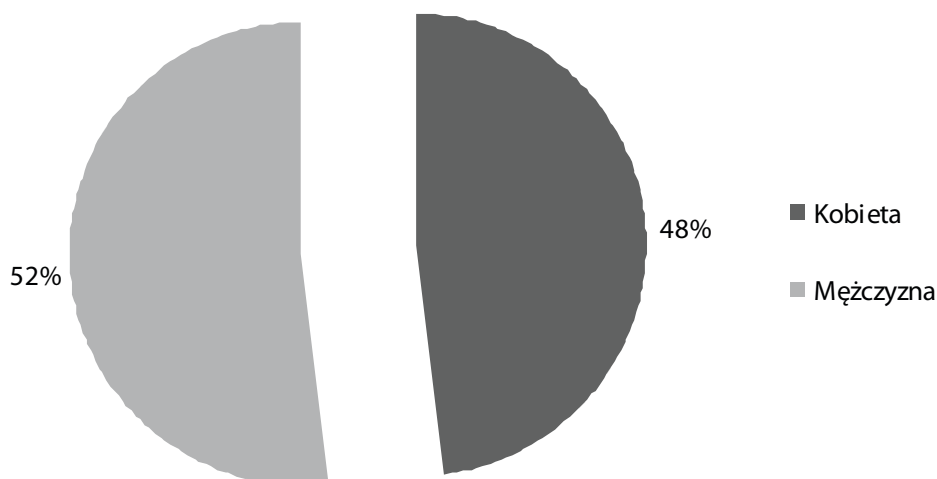
III. Charakterystyka społeczno-demograficzna badanej grupy respondentów

Na wstępie zaznaczyć należy, że prowadzone wśród ekspertów badania miały charakter ilościowo-jakościowy, a próba badawcza była dobierana zgodnie z założeniami doboru celowego. Zapraszając respondentów uwzględniono więc cechy istotne dla podjętej problematyki badawczej, przede wszystkim wiedzę i doświadczenie respondenta w zakresie znajomości problemów powiatu i obszaru GZM. Zachowanie reprezentatywności ze względu na określone cechy społeczno-demograficzne było w tym przypadku kwestią drugorzędną.

3.1. Płeć badanych ekspertów

W badaniach uczestniczyło 520 respondentów. Rozkład płci pokazuje, że wśród wszystkich ekspertów blisko połowę – 48% (251 osób) stanowiły kobiety. Tym samym odnotowano proporcję płci, mimo iż w doborze próby badawczej nie kierowano się tą zmienną.

Wykres 13: Rozkład płci respondentów (n=520)

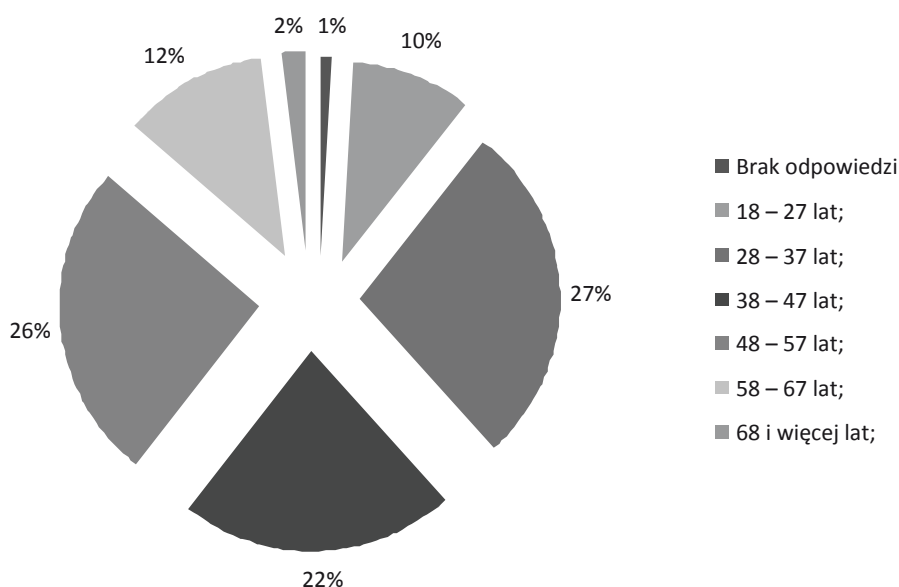

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

3.2. Wiek badanych ekspertów

Najliczniejszą grupę respondentów stanowią osoby stosunkowo młode, ale posiadające już przynajmniej kilka lat doświadczeń w pracy zawodowej. To pokolenie urodzone na przełomie lat 70. i 80., mieszczące się obecnie w przedziale wieku 28-37 lat. Stanowią blisko 1/3 wszystkich badanych (27,7%). Drugą pod względem liczby grupę reprezentują eksperci o dość dobrze ugruntowanej już pozycji zawodowej, mieszczący się w przedziale wieku 48-57 lat (25,8%). Trzecią co do wielkości grupę, reprezentowaną przez 22,3% badanych, stanowią osoby w średnim wieku, które nadal rozwijają własną karierę zawodową przy jednoczesnym zachowaniu osiągniętej już wcześniej stabilizacji w pracy. Najmniej liczną grupę stanowią osoby starsze (będące w wieku emerytalnym) przedziału 68 i więcej lat – 2%.

Wykres 14: Wiek badanych ekspertów (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

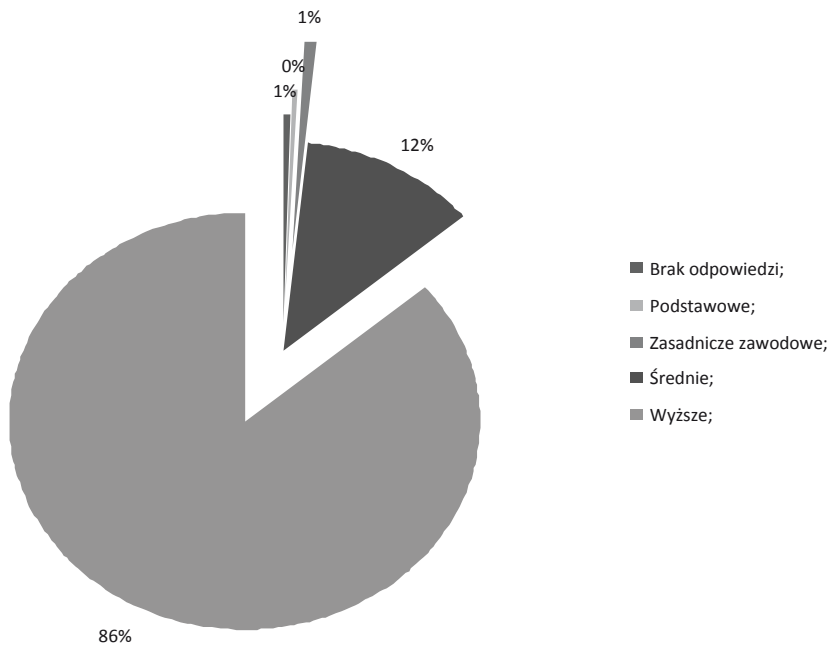
3.3. Wykształcenie badanych ekspertów

Zdecydowanie najliczniejsza grupa badanych to osoby z dyplomem wyższej uczelni. W całej próbie stanowią aż 86%. Mimo że kryterium doboru ekspertów nie dotyczyło wykształcenia, ale doświadczenia zawodowego oraz pełnionych funkcji w znaczących dla rozwoju powiatu instytucjach, tak wysoki wskaźnik osób z wyższym wykształceniem potwierdza, że badani eksperci z pewnością w zakresie posiadanej wiedzy merytorycznej są dobrze przygotowani do piastowania stanowisk.

Druga pod względem wykształcenia grupa to osoby, które do chwili obecnej ukończyły szkoły średnie – 12%. Respondenci z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym stanowią zaledwie jeden procent wszystkich badanych.

Wykres 15: Wykształcenie badanych (n=520)

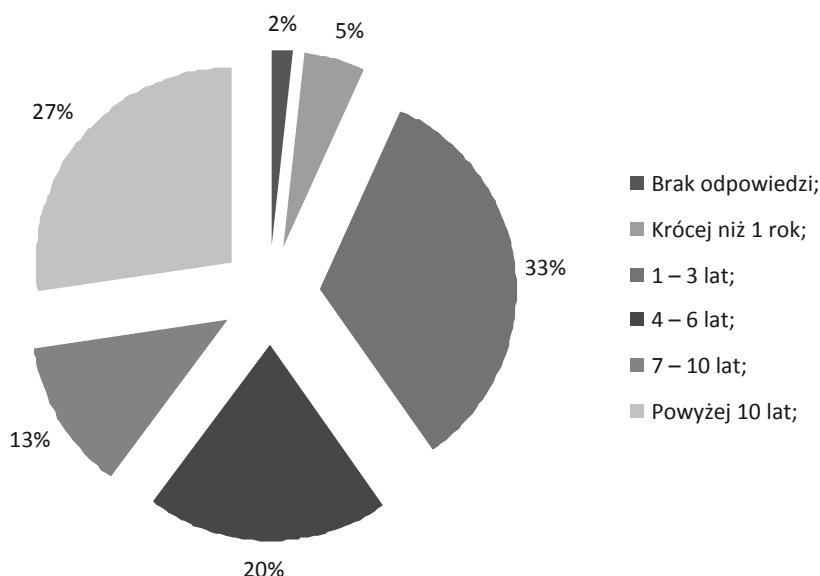

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

3.4. Staż pracy badanych ekspertów na danym stanowisku

W kolejnym z pytań metryczkowych zapytaliśmy respondentów o czas, który upłynął od objęcia danego stanowiska pracy. Okazało się, że ponad 1/3 badanych (33,5%) zajmuje dane stanowisko nie dłużej niż 3 lata, ale i nie krócej niż rok. Druga pod względem wielkości grupa - 27% - piastuje dany urząd dłużej niż 10 lat, a ok. 20% nie dłużej niż 4-6 lat. Najmniej liczna grupa, zaledwie 5%, to badani ze stażem pracy krótszym niż 1 rok.

Wykres 16: Staż pracy na obecnym stanowisku (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

3.5. Instytucje reprezentowane przez badanych ekspertów

W realizowanych badaniach uczestniczyło 520 respondentów, reprezentujących znaczące dla rozwoju danego miasta instytucje. W każdym z powiatów zakładano przeprowadzenie 40 wywiadów, które poprzedzono pisemnym zapytaniem o zgodę na udział w projekcie. Nie wszyscy wytypowani eksperci ustosunkowali się pozytywnie do prośby badaczy, co w konsekwencji wpłynęło na zmniejszenie liczby zrealizowanych wywiadów. Z uwagi na założenia dobru celowego, które jasno precyzowały niezbędne cechy respondentów (kompetencje w zakresie znajomości problematyki funkcjonowania powiatu), ostatecznie zaakceptowano wielkość próby mniejszą od zakładanej.

Miasta, w których udało się zrealizować zakładaną liczbę wywiadów (równą 40) stanowią dokładnie 50% w całym badanym obszarze. W dwóch miastach (Sosnowiec, Tychy) spotkano się z 39 ekspertami, najmniej zaś uczestniczących osób było w Chorzowie (24).

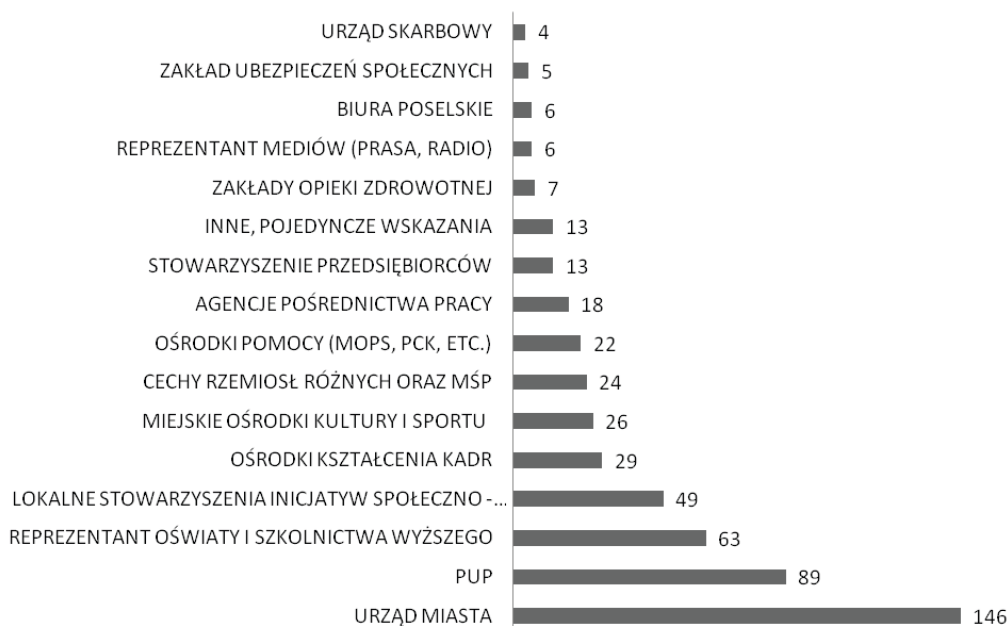
Tabela 5: Liczba respondentów reprezentujących poszczególne miasta GZM (n=520)

LP.	MIASTO	LICZBA RESPONDENTÓW
1	BYTOM	40
2	GLIWICE	
3	KATOWICE	
4	MYSŁOWICE	
5	PIEKARY ŚLĄSKIE	
6	RUDA ŚLĄSKA	
7	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	
8	ZABRZE	
9	SOSNOWIEC	39
10	TYCHY	
11	ŚWIĘTOCHŁOWICE	35
12	JAWORZNO	34
13	DĄBROWA GÓRNICZA	29
14	CHORZÓW	24
SUMA		520

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Jednym z najistotniejszych aspektów doboru próby jest rozkład w zakresie udziału respondentów reprezentujących poszczególne instytucje. Szczegółowe dane zostały zawarte w części aneksowej (tabela A), poniżej zaś znajduje się tabela prezentująca liczebny udział respondentów z określonych typów instytucji w badanym obszarze Metropolii „Silesia”.

Wykres 17: Liczba respondentów reprezentujących określone instytucje (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Zdecydowanie najliczniejszą grupę respondentów stanowią przedstawiciele Urzędów Miast (n=146). Wszyscy uczestniczący to osoby piastujące ważne dla funkcjonowania gminy stanowiska, począwszy od najważniejszych w hierarchii władz miasta decydentów, na kierownikach/ naczelnikach poszczególnych wydziałów kończąc. Drugie pod względem wielkości udziału w ogólnej próbie były Powiatowe Urzędy Pracy, reprezentowane przez 89 respondentów, wśród których – zgodnie z kryteriami obranymi w doborze próby – znaleźli się doradcy zawodowi. Ważne miejsca w całym zestawieniu zajmują również reprezentanci szkolnictwa (przede wszystkim wyższego) oraz stowarzyszeń społeczno-gospodarczych, które ze względu na podobny zakres działalności (mimo że funkcjonujące pod różnymi szyldami w poszczególnych miastach) ujęto w jednej wspólnej kategorii.

IV. Analiza zgromadzonego materiału

4.1. Potencjał gospodarczy i trendy rozwojowe miast członkowskich Metropolii „Silesia” w opiniach badanych ekspertów

Prezentacja zebranego materiału, co zostało już powiedziane we wstępie do niniejszej publikacji, dokonana została na dwóch poziomach analizy. Pierwszy z nich, inicjujący obszerny wykaz wniosków dotyczących trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obrębie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”, odnosi się do postrzegania Metropolii oraz jej rozwoju z poziomu miast członkowskich. We wszystkich 14 gminach spotkano się profesjonalistami, którzy swoją wiedzą i doświadczeniem próbowali nakreślić portret Metropolii patrząc przez pryzmat miasta, które reprezentują. W rezultacie udało się stworzyć „mapę” własności tej policentrycznej struktury z dokładnym określeniem miejsc-miast, gdzie pojawiają się czynniki zarówno sprzyjające, jak i stanowiące bariery dla rozwoju obszaru GZM.

4.1.1. Potencjał gmin, czyli kapitały miast Metropolii „Silesia”

Jednym z tematów podejmowanych w opisie jednostek terytorialnych (gmin, województw) są kwestie związane z realizacją głównego celu, jakim jest rozwój oraz stosowana praktyka jego realizacji. W spisie obowiązków władz samorządowych kluczowe miejsce zajmuje zapewnienie gminie takiego modelu rozwoju, który uwzględni zarówno potrzeby i wartości społeczności lokalnej, ale i zapewni równowagę organizacyjno-finansową. W wymiarze praktycznym oznacza to postępowanie zgodne z planami i wytycznymi, wynikającymi z zapisów strategii rozwoju. Do koniecznych przedsięwzięć podejmowanych w trakcie przygotowywania takiego scenariusza przyszłych działań należy zdiagnozowanie zasobów, którymi dysponuje dana jednostka organizacyjna. Inaczej mówiąc, chodzi o pokazanie, jakie kapitały posiada dana gmina i które z nich mogą stanowić siłę napędową rozwoju.

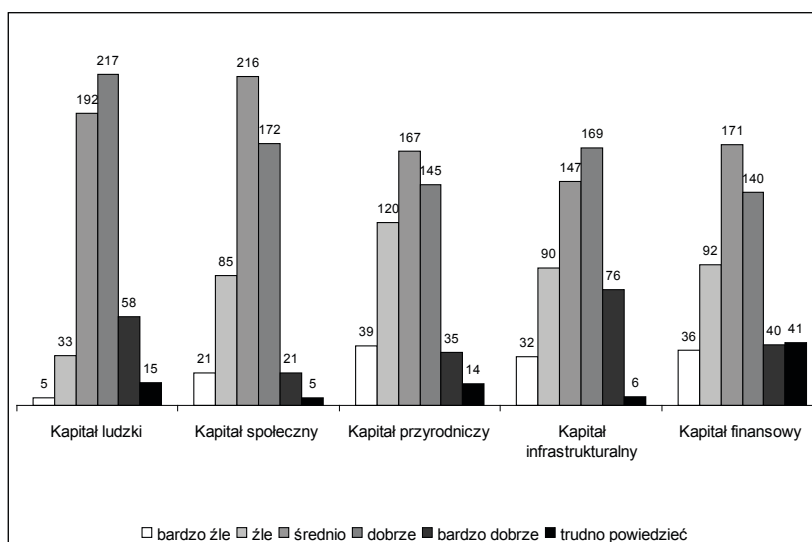
Stąd też jednym z pierwszych zagadnień podejmowanych w ramach analizy rozmów z ekspertami 14 miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” była prośba o ocenę zasobów, którymi dysponuje reprezentowana przez respondenta gmina/ powiat. Istota pytania sprowadzona została do wyrażenia opinii na temat wartości pięciu rodzajów kapitałów, którymi opisuje się kondycję danej społeczności zarówno na poziomie lokalnym, jak i w ujęciu szerszym, makrostrukturalnym. Wiedza o zasobach poszczególnych gmin jest szczególnie przydatna w kontekście podejmowania przez nie wspólnych działań i budowania wspólnej strategii rozwoju, czego przykładem są działania liderów analizowanej Metropolii. Kapitały, o które pytano to: kapitał ludzki, społeczny, przyrodniczy, infrastrukturalny oraz finansowy.

Najogólniej przyjmuje się, że kapitał ludzki stanowią umiejętności pojedynczych ludzi, ich skumulowana wiedza, zdolność do podejmowania pracy czy stan zdrowia i poziom higieny. Drugi z kapitałów – społeczny – wyraża się w takich cechach jak: zdolność i gotowość do kooperacji między ludźmi, dialogu oraz społecznej wiarygodności. Kapitał społeczny może przejawiać się w trzech formach – normach, społecznym zaufaniu i sieciach stosunków między ludźmi. Jednym z istotnych jego wymiarów w obszarze prowadzonych przedsięwzięć gospodarczych i stosunkach biznesowych jest transparentność zawieranych umów i transakcji (szczególnie finansowych). O braku tego kapitału świadczą opinie i podejrzenia o zachowania nieetyczne, korupcyjne. Kapitał przyrodniczy zaś związany jest z jakością najbliższego otoczenia człowieka. Dotyczy on stanu wody, powietrza, stopnia zanieczyszczenia środowiska. Im wyższy poziom tego kapitału

tału, tym większa szansa na działania zgodne z założeniami zrównoważonego rozwoju, którego naczelną zasadą jest dbałość nie tylko o zabezpieczenie warunków życiowych obecnych pokoleń, ale również zabezpieczenie potrzeb przyszłych generacji. Ważnym dla funkcjonowania w obrębie swojej społeczności, ale również w układach szerszych – jak chociażby analizowanych GZM – jest odpowiednio skonstruowany i dobrze zintegrowany system umożliwiający mieszkańcom codzienne zaspokajanie potrzeb, w tym szczególnie komunikacyjnych. Mowa tu oczywiście o kapitale infrastrukturalnym, który wyraża przede wszystkim istniejąca sieć drogowa i transportowa oraz układ komunikacyjny, zawierający w sobie powszechny dostęp do sieci internetowej. Ostatni z analizowanych kapitałów odnosi się do zasobów finansowych, warunkujących możliwość realizacji określonych działań, sprzyjających rozwojowi gminy/ powiatu. Kapitał finansowy oddziałuje więc na pozostałe formy kapitałów.

Przyglądając się odpowiedziom udzielonym przez reprezentantów wszystkich 14 miast tworzących GZM można stwierdzić, że dla całego badanego obszaru najwyżej oceniona została jakość kapitału ludzkiego. Ten zasób dobrze i bardzo dobrze oceniło aż 275 osób spośród 520, co stanowi blisko 53% badanych. Drugie miejsce w tym zestawieniu otrzymał kapitał infrastrukturalny, który pozytywnie oceniło 245 badanych (47%), trzeci zaś okazał się kapitał społeczny, doceniony przez 193 badanych (37%). Najgorzej w opiniach ekspertów GZM wypadła ocena kapitału finansowego i przyrodniczego. Obydwa typy zasobów oceniło pozytywnie zaledwie 180 badanych, co stanowi 34%. Warto jednak zauważyć, że o ile kapitał finansowy został oceniony źle i bardzo źle przez 128 badanych (24,6%), o tyle kapitał przyrodniczy negatywnie oceniło aż 159 ekspertów (30,6%).

Wykres 18: Ocena kapitałów, jakimi dysponuje gmina/ powiat, reprezentowana przez respondenta (n=520)

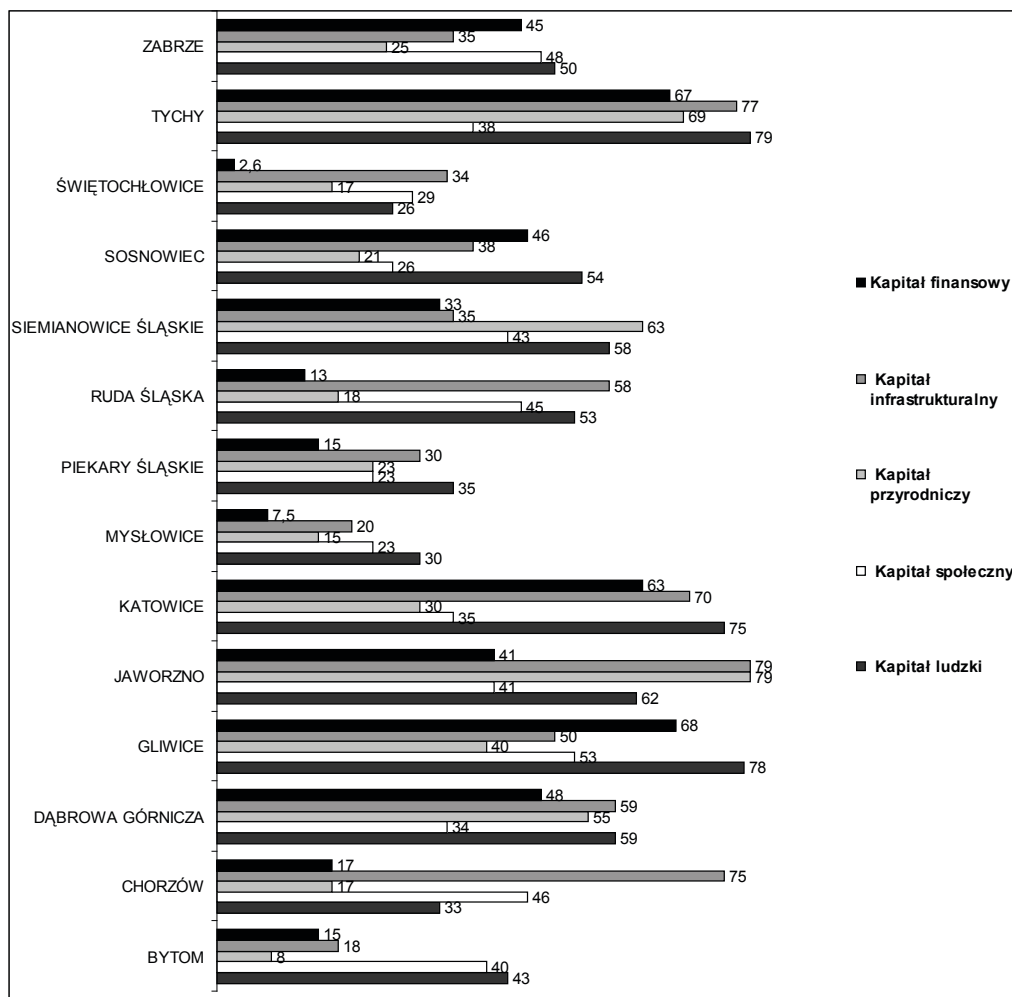

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Najważniejsze wnioski odnosząc się będą jednak do oceny powyższych kapitałów z perspektywy gmin, które reprezentują respondenci. Już przy pierwszych analizach widać, że w poszczególnych miastach GZM istnieją wyraźne różnice w ocenie stopnia posiadanych zasobów.

Powstałe w ten sposób zestawienie pozwala spojrzeć na cały badany obszar z możliwością wskazania miejsc „mocnych” i „słabych” w odniesieniu do poszczególnych kapitałów.

Wykres 19: Procentowe zestawienie pozytywnych ocen poszczególnych kapitałów w gminie (%)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Kapitał ludzki zdecydowanie najlepiej oceniony został przez respondentów Tychów, Gliwic i Katowic. W tych trzech miastach liczba pozytywnych wskazań (suma ocen dobrych i bardzo dobrych) wynosi odpowiednio: Tychy – 80%, Gliwice – 78%, Katowice – 75%.

Drugi w kolejności, kapitał społeczny, nie uzyskał już tak dobrych opinii. Jego ocena tylko w gminie Gliwice przekroczyła połowę pozytywnych wskazań – 53%. Na drugim miejscu znalazła się gmina Zabrze – 48%, na trzecim Chorzów – 46%. Najmniej pozytywnych ocen odnotowano w Mysłowicach i Piekarach Śląskich – 23% oraz Sosnowcu – 26%.

Kolejnym z ocenianych kapitałów był kapitał przyrodniczy. Mimo że ogólna ocena wypadła nisko, są gminy, w których zasób ten oceniono bardzo wysoko. Należą do nich przede wszystkim: gmina Jaworzno – aż 79% (suma ocen dobrych i bardzo dobrych), Tychy – 69% oraz Siemianowice – 63%. Najgorzej o swoich walorach przyrodniczych i stanie środowiska wypowiedzieli się eksperci z Bytomia – zaledwie 8% pozytywnych wskazań, Mysłowice – 15% oraz Chorzowa i Świętochłowice – po 17%.

Kapitał infrastrukturalny, który ogólnie oceniono dobrze, zdecydowanie najlepiej jest postrzegany przez respondentów z Jaworzna – 79% (suma ocen dobrych i bardzo dobrych), Tychów – 77% i Chorzowa – 75%. W tych trzech gminach niemal wszyscy zaproszeni do badań eksperci doceniają istniejącą sieć drogową i komunikacyjną (w tym również w zakresie dostępu do sieci). Najgorzej ocena tych zasobów wypadła w Bytomiu – 17% pozytywnych wskazań, Mysłowicach – 20% i Piekarach Śląskich – 30%.

Ostatni z ocenianych kapitałów – finansowy, ogólnie sklasyfikowany nisko przez wszystkich reprezentantów badanych gmin, jest mimo tego zasobem będącym w dyspozycji trzech miast GZM. Są to: Gliwice – 68% sumy pozytywnych wskazań, Tychy – 67% oraz Katowice – 63%. Niestety, są również gminy, w których kapitał finansowy jest oceniany bardzo źle. Należą do nich, z przerażająco niskim wskazaniem pozytywnych ocen, Świętochłowice – 3% (sumy ocen dobrych i bardzo dobrych), Mysłowice – 8% oraz Ruda Śląska – 13% (szczegółowe zestawienie procentowe odpowiedzi znajduje się w części aneksowej, tabela korelacyjna B).

Podsumowując, do niekwestionowanych liderów w GZM, jeśli chodzi o zasoby gminy, należą Tychy i Gliwice. Niemal we wszystkich badanych kategoriach (z wyjątkiem kapitału społecznego dla Tychów oraz infrastrukturalnego i przyrodniczego dla Gliwic) miasta te sklasyfikowane były w pierwszej trójce ze względu na liczbę pozytywnych ocen. Pozycję mocną, choć jednak z gorszą oceną, można przypisać gminom Katowice i Jaworzno.

4.1.2. Atrakcyjność i konkurencyjność miast Metropolii „Silesia”

Konkurencja, jak powiadają ekonomiści, zawsze była siłą napędową gospodarki. Zarówno na poziomie regionu, jak również miasta można śmiało mówić o najważniejszych dla rozwoju konkurencyjności cechach danego podmiotu. Warto przy tym pamiętać, że dobrze pojmowana konkurencyjność wskazuje, że miasta i regiony nie tylko powinny stwarzać warunki dla rozwoju określonych branż, ale nade wszystko być aktywnymi uczestnikami gry konkurencyjnej. Pojęcie konkurencyjności miasta/ regionu w literaturze przedmiotu bywa rozumiane dwojako: zarówno jako stan trwałej przewagi, którą uzyskuje podmiot dzięki lokalizacji w danym mieście, i jako proces konkurowania - rozumianego jako konkurowanie pośrednie i bezpośrednie. W przypadku miasta konkurowanie pośrednie odnosi się do tworzenia warunków otoczenia regionalnego dla firm w nim działających, konkurowanie bezpośrednie natomiast – to rywalizowanie upodmiotowionych jednostek terytorialnych, które konkurują o różne typy korzyści, np. dostęp do środków finansowych, ściąganie zewnętrznych inwestorów, utrzymanie kapitału w regionie czy lokalizację agend rządowych i organizowanie imprez o zasięgu międzynarodowym (Parteka 2005:20-21).

Autorzy Raportu o stanie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” (<http://www.silesiametropolia.eu>), dokonując charakterystyki „Silesii” w zakresach ważnych dla jej rozwoju (i konkurencyjności), zwrócili uwagę, że w odniesieniu do cech gospodarczych obszar ten cechuje:

- niższe od średniego w kraju tempo rozwoju gospodarczego Metropolii,
- najwyższa atrakcyjność w kraju w zakresie inwestycji przemysłowych oraz bardzo duża w zakresie inwestycji związanych z usługami i nowoczesnymi technologiami,
- nadal wysoka dominacja przemysłu wydobywczego i paliwowo-energetycznego,
- koncentracja blisko 10% potencjału badawczo-rozwojowego kraju (drugi co do wielkości po stolicy),
- jedno z najprężniej działających ośrodków medycznych w kraju,
- stosunkowo bogaty dorobek kulturalny i liczne „atrakcje turystyczne”.

Warto przy tej okazji wspomnieć, że jednym z dokumentów, w oparciu o które działa GZM, jest „Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” do 2025 r.”, przyjęta przez Zgromadzenie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego w styczniu 2009 r. W punkcie Strategii, opisanym jako Priorytet B: gospodarka, nauka, kultura wskazano, iż jednym z założeń gospodarczych rozwoju Metropolii powinno być unowocześnienie tradycyjnego przemysłu ciężkiego, wzmocnienie powiązań między nauką a przemysłem oraz wprowadzenie rozwiązań innowacyjnych do kierunków związanych z przygotowaniem terenu pod działalność produkcyjną. Do ważnych celów strategicznych zaliczono podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności gospodarki oraz stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu. Cel ten ma być realizowany poprzez działania inwestycyjne, rozwijające infrastrukturę okołobiznesową oraz podnoszące poziom wykształcenia i świadomości społecznej mieszkańców Metropolii (Strategia Rozwoju GZM 2009:89). Dokumentem integralnym do wspomnianej Strategii jest również uchwalona 28 kwietnia 2009 roku „Strategia promocyjna Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii «Silesia»”. W miejscu poświęconym atrybutom Metropolii, w oparciu o które budowany będzie wizerunek marki, wskazano gospodarkę jako jedną z najistotniejszych silnych stron. Autorzy w swoim uzasadnieniu podkreślają, że Metropolia i „jej okolice to tereny najbardziej atrakcyjne dla inwestorów przemysłowych, a także usługowych i związanych z nowymi technologiami. Na obszarze Metropolii działa wiele organizacji o charakterze biznesowym - branżowe i regionalne izby gospodarcze, związki i towarzystwa gospodarcze, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, doradcze i informacji gospodarczej.” (Strategia promocyjna GZM 2009:32).

Na chwilę obecną w skład obszaru GZM wchodzi 14 miast woj. śląskiego. Jak wielokrotnie już podkreślano, idea utworzenia związku wymaga wspólnych ustaleń i wspólnej polityki rozwojowej. Nie zawsze jednak interesy poszczególnych miast są zbieżne i nie wszystkie powiaty dysponują identycznym potencjałem. Każde z tych miast posiada jednak pewne unikalne cechy, decydujące o jego wyjątkowości i pozycji w strukturze Metropolii. Zanim więc zaprezentowane zostaną opinie ekspertów na temat swoistości każdego z miast w zakresie potencjału gospodarczego, warto przyjrzeć się zestawieniu priorytetów rozwoju poszczególnych miast, wchodzących w skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”.

Tabela 6: Zestawienie priorytetów rozwoju poszczególnych miast, wchodzących w skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”

Miasto	Priorytety
BYTOM	udogodnienia miejskie, infrastruktura ochrony środowiska, kultura wysoka i czas wolny, przedsiębiorczość i innowacyjność, nauka i szkolnictwo,
CHORZÓW	edukacja, komunikacja i infrastruktura techniczna, ochrona środowiska przyrodniczego i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, gospodarka, zasoby mieszkaniowe i estetyka otoczenia, kultura, rekreacja i sport, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i pomoc społeczna,
DĄBROWA GÓRNICZA	konkurencyjność i innowacyjność gospodarki, integracja wspólnot lokalnych, atrakcyjność środowiska zamieszkania, różnorodność form spędzania aktywnego czasu wolnego, sprawność transportu i komunikacji,
GLIWICE	budowa nowoczesnych struktur gospodarczych, podwyższanie poziomu jakości życia w mieście, rozwijanie funkcji metropolitalnych, wzmacnianie atrakcyjności przestrzeni miejskiej, budowa społeczeństwa obywatelskiego,
JAWORZNO	centrum miasta i jego przestrzeń publiczną, przedsiębiorczość i alternatywne działalności gospodarcze, przyjazne środowisko zamieszkania i usługi publiczne, infrastruktura ochrony środowiska, sieci transportowe i komunikacyjne,
KATOWICE	METROPOLITALNOŚĆ „Rozwój uczelni wyższych, kultury wysokiej, zaawansowanych technologii”, JAKOŚĆ ŻYCIA „Kształtowanie bezpiecznego środowiska zamieszkania, dostępności do różnorodnych usług i atrakcyjności przestrzeni publicznych w dzielnicach miasta”, CENTRUM „Kształtowanie wielkomiejskiej zabudowy, przestrzeni publicznych o funkcjach kulturalnych i rozrywkowych oraz bram miasta”, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ „Wzmacnianie aktywności przedsiębiorczej, infrastruktury biznesowej i transferu innowacji technologicznych”, TRANSPORT I LOGISTYKA „Stworzenie europejskiego centrum komunikacyjnego, sieci węzłów i punktów przesiadkowych oraz rozbudowa połączeń transportowych w przestrzeni miasta”,
MYSŁOWICE	atrakcyjne środowisko zamieszkania, sprawny i nowoczesny transport, infrastruktura techniczna oraz gospodarka komunalna, nowoczesna i zróżnicowana gospodarka, sprzyjające warunki rozwoju społecznego miasta i jego mieszkańców oraz eliminacja obszarów marginalizacji i wykluczenia społecznego, wykształcenie i kwalifikacje mieszkańców dostosowane do potrzeb rynku pracy, czyste i zróżnicowane środowisko przyrodnicze,
PIEKARY ŚLĄSKIE	nowe inicjatywy i działalności gospodarcze, rozwój i wykorzystanie kapitału ludzkiego, modernizacja i rozbudowa infrastruktury, rozwój kulturowy miasta,
RUDA ŚLĄSKA	edukacja i kapitał ludzki, gospodarka komunalna i ochrona środowiska, komunikacja i telekomunikacja, centra usługowe, promocja i rozwój przedsiębiorczości, gospodarka mieszkaniowa, służba zdrowia, pomoc społeczna, kultura i rekreacja,
SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	rewitalizacja centrum miasta, poprawa systemu komunikacji, miasto sportu i rekreacji, poprawa środowiska naturalnego, ochrona dziedzictwa kultury i techniki,
SOSNOWIEC	wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych, poprawa stanu zdrowia, warunków życia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców, rozbudowa oraz unowocześnienie systemu transportowego, komunikacyjnego oraz przesyłu mediów, zrównoważony rozwój miasta; wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki (w tym małych i średnich przedsiębiorstw), zwiększenie atrakcyjności miasta poprzez inwestycje, modernizacje, doskonalenie funkcjonowania administracji samorządowej oraz poprawę środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozwijanie współpracy z miastami partnerskimi i współpracy międzynarodowej,
ŚWIĘTOCHŁOWICE	budowa centrum miasta, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, kształtowanie nowoczesnej edukacji, w tym edukacji na rzecz przedsiębiorczości,
TYCHY	rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności miasta, rozwój społeczeństwa informacyjnego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
ZABRZE	środowisko gospodarcze, nowoczesne społeczeństwo miejskie, atrakcyjne przestrzenie publiczne, usługi metropolitalne.

Źródło: na podst. Strategii Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” do 2025 r. Górnośląski Związek Metropolitalny, styczeń 2010 r.

Podjmując problematykę konkurencyjności miast Metropolii „Silesia” zweryfikowano w trakcie rozmów z ekspertami przede wszystkim to, co określimy mianem wieloaspektowo pojmowanej atrakcyjności gospodarczej. Podjęta problematyka badawcza uwzględniła zarówno pokazanie atutów i słabości gospodarki reprezentowanego miasta, atrakcyjności inwestycyjnej, zmian w roli poszczególnych branż, a także problemów, z jakimi borykają się władarze powiatów. Wiedza zaproszonych ekspertów oraz ocena dokonujących się zmian pozwoliły pokazać, jak od strony praktycznej, w codziennym funkcjonowaniu liderów lokalnej gospodarki, wygląda wdrażanie założeń zapisanych w dokumentach strategicznych. W konsekwencji udało się stworzyć gospodarczy portret Metropolii, ale nade wszystko 14 miast ją tworzących.

4.1.2.1 Atuty i słabości lokalnej gospodarki

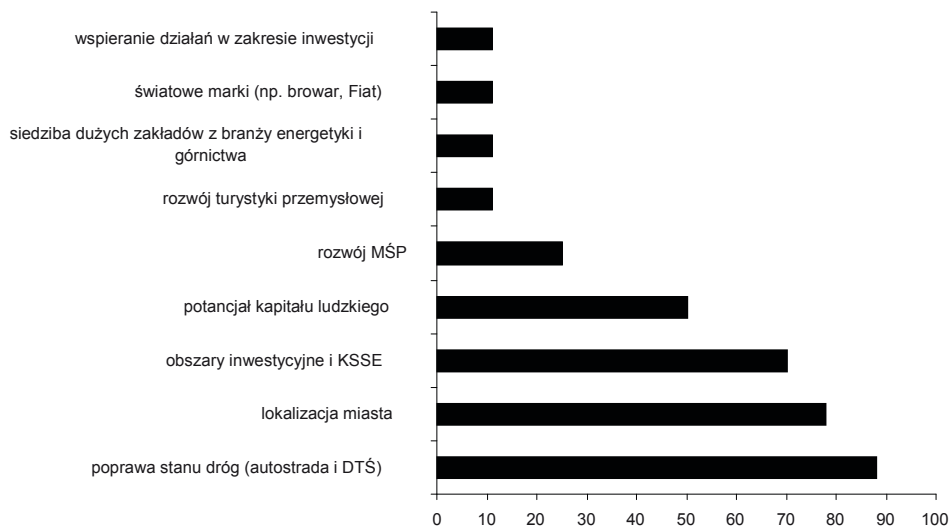
W jednym z pierwszych pytań, poświęconych pokazaniu mocnych i słabych stron poszczególnych obszarów Metropolii, poprosiliśmy respondentów o wskazanie trzech najważniejszych atutów oraz wad gospodarki reprezentowanego przez nich miasta. Pytanie to miało charakter otwarty, co oznacza, że respondenci sami wskazywali, w ich opinii najważniejsze, cechy dodatnie/ ujemne reprezentowanej gminy. W założeniach uzyskane odpowiedzi miały pozwolić na stworzenie wielowymiarowej charakterystyki wszystkich powiatów w odniesieniu do stopnia ich konkurencyjności i atrakcyjności. Na prośbę o wskazanie cech pozytywnych odpowiedziało 397 respondentów. Atutów lokalnej gospodarki nie dostrzegło jedynie 44 badanych, a 72 nie potrafiło ich wskazać.

W zestawieniu ogólnym odpowiedzi zsumowanych dla całego obszaru Metropolii wyłonione zostały jej najmocniejsze strony, wskazane przez 68,2% badanych, a stanowiące 47% spośród wszystkich sformułowanych odpowiedzi.

W odczuciu zdecydowanej większości ekspertów najsilniejszymi atutami Metropolii są **infrastruktura drogowa** – 88 wskazań oraz **lokalizacja** – 78. Usytuowanie na przecięciu dwóch traktów komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym, na przebiegu autostrady A-4 oraz budowanej autostradzie A-1, wzmacnia znaczenie miast Metropolii w ujęciu tranzytowym. „Przez obszar Metropolii przebiegają ważne szlaki kolejowe o kierunku północ-południe i wschód-zachód, m.in. europejskie szlaki kolejowe – magistrale E30 (Berlin – Moskwa), E59 (Malmö – Chałupki), E65 (Gdynia – Wiedeń). W okolicy znajdują się także trzy lotniska: Pyrzowice, Ostrawa, Balice” (Strategia Promocji GZM 2009:19).

Jako trzeci z najsilniejszych atutów wskazano istniejące **obszary inwestycyjne** (w tym KSSE, czyli Katowicką Specjalną Strefę Ekonomiczną – 70 (wykres 20).

Wykres 20: Atuty lokalnej gospodarki najczęściej wskazywane przez respondentów (n=520/763 wszystkie podane)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Przyglądając się odpowiedziom z poziomu reprezentowanego miasta możliwe staje się zbudowanie portretu pozytywnych wyróżników poszczególnych gmin. Z uwagi na bogaty materiał badawczy, w analizie zostaną zaprezentowane trzy najczęściej wymieniane przez respondentów cechy (zestawienie wszystkich odpowiedzi znajduje się w tabeli aneksowej C).

Zdecydowanie najczęściej, bo aż w 10 gminach jako atut miasta podano infrastrukturę drogową (jej rozbudowę, poprawę jakości, dobre połączenia); na drugim miejscu pojawiła się lokalizacja gminy – wymieniona 9 razy. Dalsze pozycje w tym rankingu atutów można przypisać liczbie terenów inwestycyjnych oraz zasobom ludzkim, jakimi dysponują poszczególne gminy. Przyglądając się cechom szczególnym – jako wyróżnikom gmin – warto zwrócić uwagę na Zabrze, w którym największym atutem będzie turystyka przemysłowa oraz Siemianowice Śląskie – reklamujące się jako miasto sportu i rekreacji.

Tabela 7: Najważniejsze atuty gminy

Miasto	Atuty lokalnej gospodarki	% z liczby respondentów danego powiatu/gminy
Bytom	rozbudowa dróg i autostrad	22,5%
	rozwój małych i średnich przedsiębiorstw	20,0%
	pozyskiwanie funduszy z UE	15,0%
Chorzów	lokalizacja miasta	41,7%
	zasoby ludzkie	20,8%
	rozbudowa sieci drogowej i kolejowej	16,7%
Dąbrowa Górnicza	kapitał ludzki	31,0%
	strefa ekonomiczna	27,6%
	lokalizacja miasta	20,7%
Gliwice	obszary inwestycyjne i KSSE	47,5%
	rozbudowa dróg i autostrad	40,0%
	skupienie wysoko wykwalifikowanej kadry – wysoki kapitał ludzki	30,0%
Jaworzno	obszary inwestycyjne	61,8%
	lokalizacja miasta	35,3%
	siedziba dużych zakładów branży energetyki i górnictwa	32,4%
Katowice	infrastruktura drogowa	42,5%
	wykwalifikowany i gotowy do współpracy kapitał ludzki	37,5%
	wspieranie działań w zakresie inwestycji	27,5%
Mysłowice	lokalizacja miasta	17,5%
	powstanie centrum logistycznego – dzięki temu są miejsca pracy	12,5%
	infrastruktura drogowa	12,5%
Piekary Śląskie	dobra komunikacja i infrastruktura drogowa	22,5%
	aktywność gospodarcza mieszkańców i władz miasta	20,0%
	tworzenie nowych miejsc pracy	12,5%
Ruda Śląska	poprawa stanu dróg (autostrada i DTŚ)	17,5%
	zagospodarowanie terenów przemysłowych	15%
	tradycje przemysłowe	12,5%
Siemianowice Śląskie	miasto sportu i rekreacji	22,5%
	lokalizacja miasta	20,0%
	poprawa dróg i budowa rond	17,5%

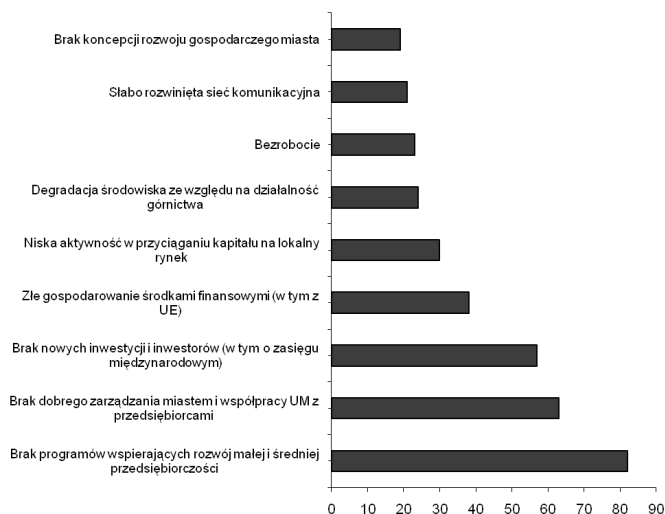
Sosnowiec	Potencjał kapitału ludzkiego	15,4%
	Dobra atmosfera dla prowadzenia działalności gospodarczej, wsparcie ze strony instytucji otoczenia biznesu	15,4%
	Lokalizacja miasta	12,8%
Świętochłowice	Lokalizacja miasta	28,6%
	Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości	22,9%
	Dobre skomunikowanie i jakość dróg – DTŚ, A4	14,3%
Tychy	KSSE	59%
	Światowe marki, jak browar, Fiat	38%
	Lokalizacja miasta	21%
Zabrze	Rozwój turystyki przemysłowej	27,5%
	Poprawa stanu dróg (autostrada i DTŚ)	22,5%
	Promocja miasta i poprawa wizerunku centrum	20%

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Integralną częścią pytania o atuty było równoczesne wskazanie minusów lokalnej gospodarki. Rozkład osób, które ustosunkowały się do prośby badaczy był niemal identyczny, jak w pytaniu poprzednim. Wady powiatu wskazało 373 badanych, 30 osób ich nie dostrzeża, a 107 nie potrafiło ustosunkować się do problemu.

Zebranie wszystkich odpowiedzi wskazywanych najczęściej (zsumowanych dla całego badanego obszaru), udzielonych przez 59% i stanowiących 52% wszystkich sformułowanych słabości pozwala stwierdzić, że do największych minusów gospodarki należeć będzie: **brak programów wspierających rozwój MŚP** (n=82), **brak dobrego zarządzania miastem** (n=63) oraz **nowych inwestycji i nowych inwestorów** (n=57) – wykres 21.

Wykres 21: Minusy lokalnej gospodarki najczęściej wskazywane przez respondentów (n=520/713)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Analogicznie do pytania o atuty, zebrane informacje pozwalają spojrzeć na słabości badanego obszaru również z poziomu miasta, które reprezentował każdy z ekspertów. Prezentowana poniżej tabela pokazuje trzy najważniejsze mankamenty lokalnej gospodarki (zestawienie wszystkich odpowiedzi znajduje się w tabeli aneksowej D).

Tabela 8: Najważniejsze minusy lokalnej gospodarki

Miasto	Minusy lokalnej gospodarki	% z liczby respondentów danego powiatu/ gminy
Bytom	brak koncepcji rozwoju gospodarczego	32,5%
	mało atrakcyjny rynek dla inwestorów wewnętrznych	27,5%
	niskie kwalifikacje ludzi	27,5%
Chorzów	niska aktywność w przyciąganiu kapitału na lokalny rynek	33%
	niezagospodarowane obiekty poprzemysłowe – nieuregulowana własność	21%
	brak atrakcyjnej przestrzeni (rynek)	13%
Dąbrowa Górnicza	brak dobrego zarządzania gminą	24,1%
	mocny związek z hutnictwem	20,7%
	słaba infrastruktura transportowa (zrujnowana komunikacja)	17,2%
Gliwice	biurokratyczne bariery w pozyskiwaniu wsparcia z UE, niedostateczna wiedza i pomoc dla przedsiębiorców	33%
	zła komunikacja	15%
	niedokończona restrukturyzacja kilku dużych zakładów	15%
Jaworzno	brak współpracy UM z przedsiębiorcami	32%
	brak innowacyjności, otwartości na zmiany	32%
	słaby dostęp do kapitału, złe wykorzystywanie środków z UE	21%
Katowice	niedostateczne zainteresowanie problemem ze strony miasta	70%
	degradacja dostępnych terenów poprzemysłowych	27,5%
	duży udział przemysłu ciężkiego i górnictwa	20%
Mysłowice	brak zainteresowania władz rozwojem małej przedsiębiorczości	45%
	katastrofalne zarządzanie przez władze samorządowe (starania o środki z UE itp.)	27,5%
	brak nowych inwestycji i inwestorów (w tym o zasięgu międzynarodowym)	22,5%
Piekary Śląskie	bezrobocie	25%
	brak dużych firm związanych z nowoczesnymi technologiami	18%
	paraliż decyzyjny	18%

Ruda Śląska	degradacja środowiska ze względu na działalność górnictwa	20%
	brak innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych	18%
	przemysł w dalszym ciągu skoncentrowany w dużym stopniu wokół górnictwa	18%
Siemianowice Śląskie	brak budownictwa komunalnego	23%
	słabo rozwinięta sieć komunikacyjna	23%
	bezrobocie	15%
Sosnowiec	brak efektywnej współpracy między instytucjami i MŚP	18%
	brak wsparcia dla osób chcących założyć własną działalność gospodarczą	15%
	niewielu nowych inwestorów przy sporym potencjale miasta	15%
Świętochłowice	brak nowych inwestycji i inwestorów	25,7%
	niewykorzystane środki z UE	22,9%
	brak programów wspierających rozwój małej i średniej przedsiębiorczości	20%
Tychy	zbyt duża monobranżowość (przemysł motoryzacyjny)	28,2%
	brak wizji rozwoju miasta	25,6%
	brak całościowego planu zagospodarowania	12,8%
Zabrze	upadek wielu zakładów, trudności w pozyskiwaniu nowych inwestycji	33%
	brak wspierania i słaba współpraca małych i średnich przedsiębiorstw z miastem	28%
	brak strategicznych inwestorów	18%

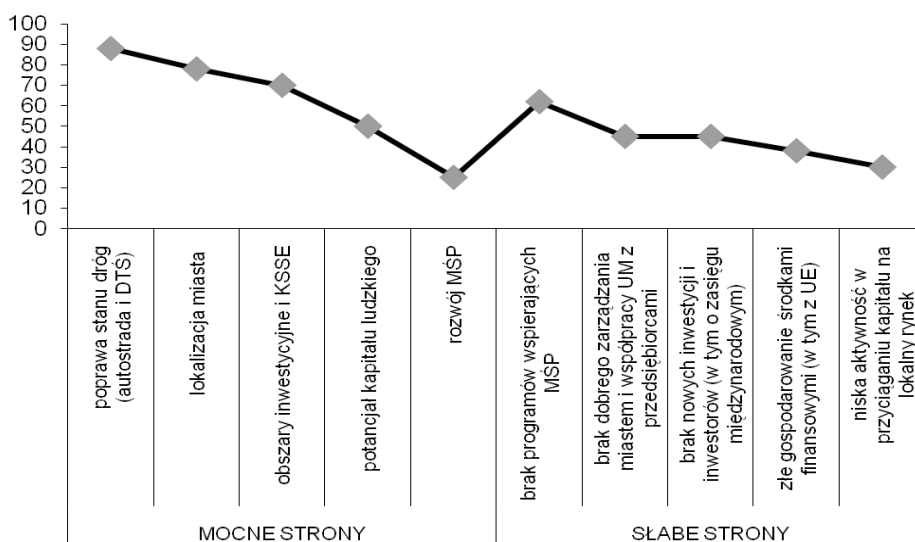
Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Respondenci z poszczególnych miast, formułując trzy najważniejsze w ich ocenie wady gospodarki, wskazywali najczęściej na kwestie dotyczące pozyskiwania nowych inwestorów. W wielu miastach (z wyjątkiem Bytomia, Siemianowic Śląskich, Piekara Śląskich, Rudy Śląskiej) odnotowano także nieefektywne zarządzanie (m.in. brak wizji rozwoju miasta) oraz brak systemu wsparcia dla funkcjonujących na lokalnym rynku drobnych przedsiębiorców sektora MŚP. Warto zauważyć, że w Katowicach na brak zainteresowania problemem gospodarki miasta przez jego władarzy zwróciło uwagę aż 70% badanych. Często w wypowiedziach podkreślano także złe warunki komunikacyjne w mieście, które – mimo że widocznie zmieniające się – w chwili przeprowadzania wywiadu stanowiły nierzadko negatywne obciążenie dla rozwoju lokalnej gospodarki. Jedynie w dwóch gminach – Siemianowicach i Piekarach Śląskich – do wad zaliczono istniejące bezrobocie, przy czym w Piekarach Śląskich jest to najpoważniejsza bolączka gminy. Zły stan środowiska naturalnego, z którym niestety nadal kojarzony jest obszar Górnego Śląska, jako główny negatywny wyróżnik odnotowano jedynie w Rudzie Śląskiej.

Podsumowanie najważniejszych atutów i minusów gospodarki badanego obszaru GZM wskazywanych przez ekspertów instytucjonalnych pozwala stwierdzić, że mamy do czynienia z liczną przewagą cech określonych jako pozytywne. Zamieszczony poniżej wykres pokazuje, jak wielkim potencjałem dysponuje badany region, ale odnotowuje również, że o słabości badanego obszaru decyduje w istocie brak odpowiednich działań i aktywności najważniejszych podawców Metropolii.

Wykres 22: Mocne i słabe strony gospodarki miast tworzących GZM –porównanie najważniejszych wskaźników (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

4.2.1.2. Priorytetowe branże w rozwoju miast Metropolii „Silesia”

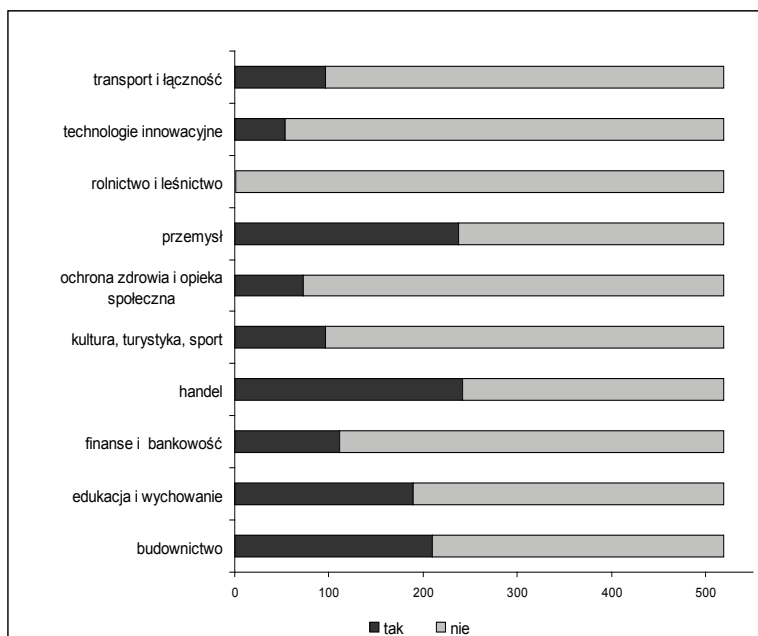
Sytuację gospodarczą opisywać można przyglądając się branżom, które z punktu widzenia polityki miasta czy regionu będą ważne (z przyczyn nie tylko ekonomicznych) oraz w jakich lokowane są środki, którymi dysponują zainteresowani inwestorzy. Ważne przy tym będzie zachowanie spójności z dokumentami, które powstają jako wytyczne dla priorytetów w zakresie gospodarki Metropolii.

Kolejne z przygotowanych zagadnień odnosiło się więc do sprecyzowania listy tych branż gospodarki, które w badanym obszarze mają pozycję dominującą dla rozwoju oraz tych, których wpływ jest lub będzie w przyszłości – zdaniem ekspertów – negatywny.

W pierwszym z pytań respondentów poproszono o wskazanie branż, które **obecnie odgrywają najistotniejszą rolę** w lokalnej gospodarce. Respondenci otrzymali listę z uprzednio przygotowanym wykazem branż, spośród których wybierali maksymalnie trzy, aktualnie odgrywające najważniejszą rolę.

Wyraźnie widać, że gospodarka badanego obszaru jest zdominowana przez trzy sektory, do których należą: **handel** – 46,5% wskazań, **przemysł** – 46% oraz **budownictwo** – 40,4% (wykres 23).

Wykres 23: Branże, które obecnie dominują w lokalnej gospodarce (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Analizując wykaz branż, które w poszczególnych miastach GZM otrzymały największą liczbę wskazań (znalazły się na pierwszym miejscu wśród wszystkich branż w danej gminie) okazuje, że do zdecydowanych liderów tego zestawienia należy sektor handlu. Został on wskazany jako najważniejszy aż w 7 miastach (Chorzowie, Gliwicach, Jaworznie, Mysłowicach, Piekarach Śląskich, Sosnowcu, Świętochłowicach). Drugie miejsce zajmuje branża przemysłu, odnotowana przez respondentów 5 miast (Dąbrowy Górniczej, Gliwic, Piekar Śląskich, Rudy Śląskiej, Tychów), trzecie przypada edukacji i wychowaniu – najważniejszym dla ekspertów z Bytomia, Piekar Śląskich oraz Zabrze (tabela 9).

Pełne zestawienie wszystkich odpowiedzi znajduje się w części aneksowej (tabela korelacyjna E).

Tabela 9: Branże, które zdaniem respondenta odgrywają obecnie najistotniejszą rolę w lokalnej gospodarce gminy/ powiatu

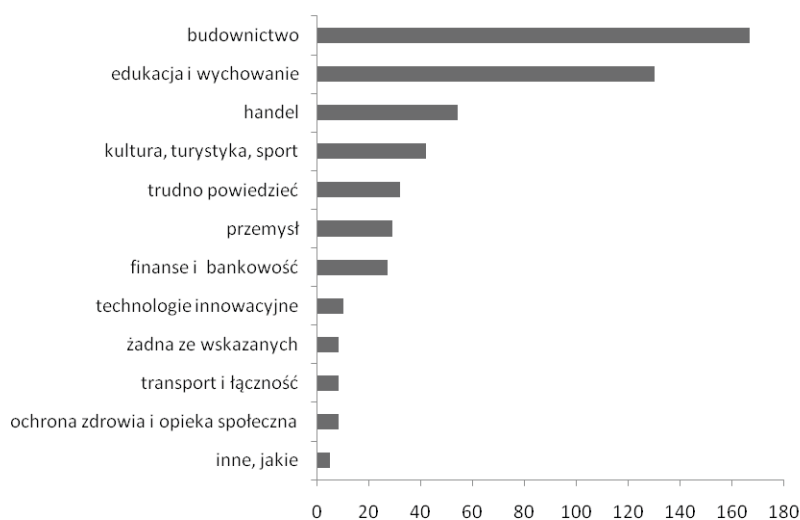
Miasto	Branża	% z liczby respondentów danego powiatu/gminy
Bytom	edukacja i wychowanie	65,0%
Chorzów	handel	83,3%
Dąbrowa Górnicza	przemysł	75,9%
Gliwice	przemysł	45,0%
	handel	45,0%
Jaworzno	handel	73,5%
Katowice	budownictwo	50,0%
Mysłowice	handel	55,0%

Piekary Śląskie	edukacja i wychowanie	35,0%
	handel	35,0%
	przemysł	35,0%
Ruda Śląska	przemysł	65,0%
Siemianowice Śląskie	budownictwo	52,5%
Sosnowiec	handel	48,7%
Świętochłowice	handel	57,1%
Tychy	przemysł	76,9%
Zabrze	edukacja i wychowanie	55,0%

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Integralną częścią pytania o aktualnie najważniejsze sektory gospodarki, była prośba o wskazanie branż, które wpływają **pozytywnie** na rozwój lokalnej gospodarki. Respondentów poproszono, aby z uprzednio wskazanej przez nich listy dominujących sektorów, wybrali tylko jedną branżę, która ich zdaniem oddziałuje korzystnie na politykę gospodarczą gminy/ powiatu (wykres 24).

Wykres 24: Branże, które zdaniem respondentów wpływają pozytywnie na rozwój lokalnej gospodarki (%)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

W zaprezentowanym wykresie znajduje się ocena branż, wskazywanych uprzednio przez respondentów. Patrząc na wykaz w kontekście ich pozytywnych skutków dla rozwoju lokalnej gospodarki, badani eksperci największe znaczenie przypisali **budownictwu, edukacji i wychowaniu oraz sektorowi handlu**.

Ogólne zestawienie odpowiedzi znalazło swoje potwierdzenie w wynikach oceny na poziomie poszczególnych miast GZM. Do branż wpływających korzystnie respondenci aż w 7 miastach (Gliwicach, Jaworznie, Katowicach, Mysłowicach, Piekarach Śląskich, Rudzie Śląskiej, Tychach) zaliczyli budownictwo.

Warto zauważyć, że tylko w jednym z tych miast – Katowicach – wcześniej już pojawiło się budownictwo jako branża odgrywająca aktualnie najistotniejszą rolę. W pozostałych wskazywano najczęściej handel oraz przemysł.

Drugą z gałęzi gospodarki jest zdaniem ekspertów edukacja i wychowanie. Jako priorytetową branżę w kontekście pozytywnych skutków wskazano ją w 5 miastach (Bytomiu, Chorzowie, Dąbrowie Górniczej, Sosnowcu oraz Zabrze).

Tylko w jednym mieście – Siemianowicach Śląskich – respondenci położyli nacisk na branżę kultury, turystyki i sportu. Nie jest to jednak zaskoczeniem, gdyż już w poprzednich pytaniach eksperci z Siemianowic podawali właśnie sport i turystykę jako największe atuty miasta. Podobnie tylko raz, jako najważniejszą branżę, wymieniono handel, który zdaniem ekspertów jest siłą napędową gospodarki Świętochłowic (tabela 10).

Tabela 10: Branża, która zdaniem respondenta wpływa pozytywnie na rozwój lokalnej gospodarki gminy/ powiatu

Miasto	Branża	% z liczby respondentów danego powiatu/gminy
Bytom	edukacja i wychowanie	50%
Chorzów	edukacja i wychowanie	33%
Dąbrowa Górnicza	edukacja i wychowanie	34%
Gliwice	budownictwo	43%
Jaworzno	budownictwo	56%
Katowice	budownictwo	43%
Mysłowice	budownictwo	30%
Piekary Śląskie	budownictwo	35%
Ruda Śląska	budownictwo	43%
Siemianowice Śląskie	kultura, turystyka, sport	50%
Sosnowiec	edukacja i wychowanie	36%
Świętochłowice	handel	29%
Tychy	budownictwo	49%
Zabrze	edukacja i wychowanie	38%

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

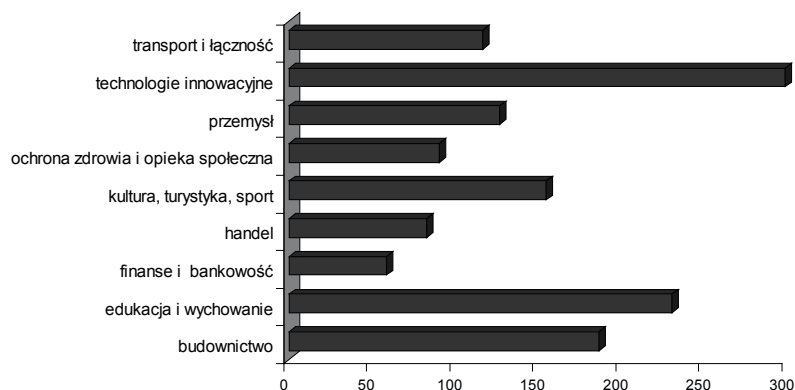
Z uwagi na obszerny materiał badawczy, szczegółowe zestawienie odpowiedzi znajduje się w części aneksowej (tabela F).

Jak widzą przyszłość gospodarki gminy/ powiatu badani eksperci? To kolejna z poruszanych kwestii. Wskazując branże, które obecnie wpływają pozytywnie na rozwój gminy/ powiatu, chcieliśmy również dowiedzieć się, które spośród nich mogą zapewnić konkurencyjność i rozwój oraz jakie działania trzeba podjąć, aby doprowadzić do dominacji wymienionych branż.

Ekspertom przedstawiono listę z wykazem branż, spośród których wybierali maksymalnie trzy o znaczeniu priorytetowym dla przyszłości gminy.

Zestawienie informacji odnoszących się do całego badanego obszaru GZM pokazuje, że do bezspornych liderów w branżach gospodarki, zapewniających jej konkurencyjność i rozwój, należą **technologie innowacyjne**, które wybrało blisko 60% badanych (299 osób), **edukacja i wychowanie** – 44% (231) oraz **budownictwo** – 36% (187). Najmniejszy odsetek wskazań otrzymał sektor **finansów i bankowości**, które wybrał co dziesiąty badany (11%; 59 osób) oraz **handlu** – 16% (83). Ten ostatni, jak wynika z wcześniejszych wniosków, jest w połowie miast pierwszym na liście aktualnie najbardziej dominujących (wykres 25).

Wykres 25: Branże, które zdaniem respondentów powinny dominować w przyszłości w badanym obszarze (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Spoglądając na informacje zebrane dla każdego z 14 miast obszaru GZM widać, że aż w 9 miastach (Chorzowie, Dąbrowie Górniczej, Jaworznie, Katowicach, Rudzie Śląskiej, Świętochłowicach, Sosnowcu, Tychach, Zabrze) jako branżę najważniejszą dla przyszłości gospodarki gminy/ powiatu wybrano technologie innowacyjne. Jedynie w Bytomiu, Gliwicach, Mysłowicach, Piekarach Śląskich i Siemianowicach Śląskich wybrano inaczej. Dla ekspertów z Bytomia, Mysłowic i Siemianowic konkurencyjność uzależniona jest od rozwoju budownictwa, dla Gliwic i Piekarów Śląskich zaś od sektora edukacji i wychowania (tabela 11). Szczegółowe zestawienie odpowiedzi znajduje się w części aneksowej (tabela korelacyjna G).

Tabela 11: Branże, które zdaniem respondentów są najważniejsze dla przyszłości lokalnej gospodarki (% dla każdego z miast)

Miasto	Branża	% z liczby respondentów danego powiatu/gminy
Bytom	budownictwo	55%
Chorzów	technologie innowacyjne	58%
Dąbrowa Górnicza	technologie innowacyjne	69%
Gliwice	edukacja i wychowanie	58%
Jaworzno	technologie innowacyjne	56%
Katowice	technologie innowacyjne	83%
Mysłowice	budownictwo	48%
Piekary Śląskie	edukacja i wychowanie	58%
Ruda Śląska	technologie innowacyjne	53%
Siemianowice Śląskie	budownictwo	55%
Sosnowiec	technologie innowacyjne	59%
Świętochłowice	technologie innowacyjne	60%
Tychy	technologie innowacyjne	79%
Zabrze	technologie innowacyjne	63%

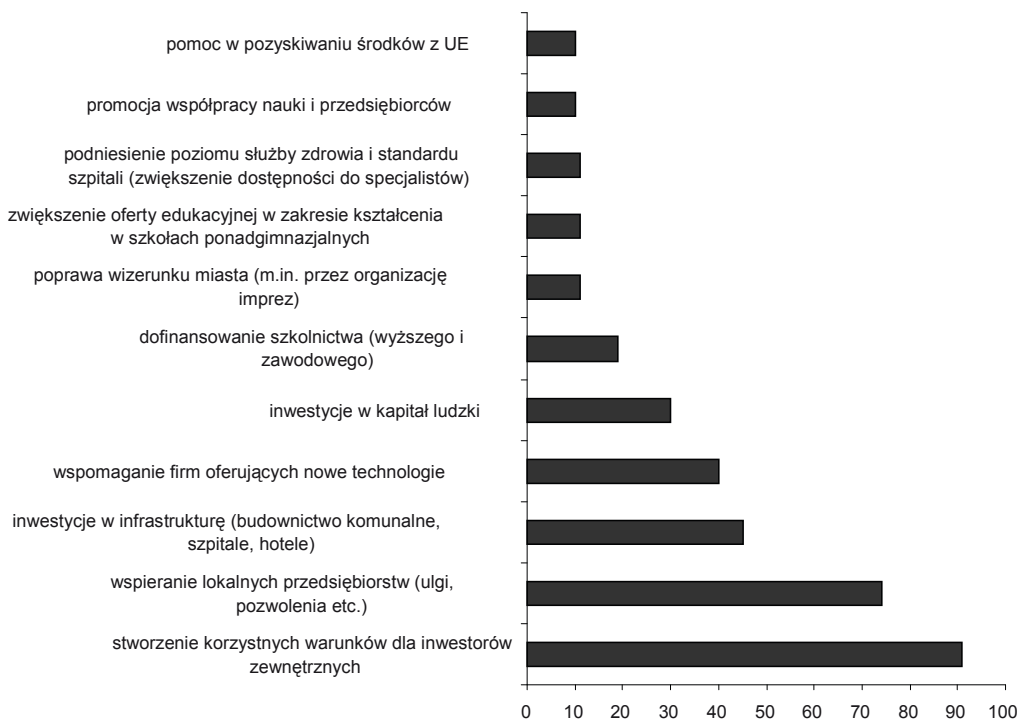
Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Podsumowanie odpowiedzi dotyczących branż obecnie najważniejszych i ważnych dla przyszłości gospodarki w obszarze GZM pokazuje, że następuje wyraźne odchodzenie od tradycyjnego przemysłu oraz handlu na rzecz budownictwa i edukacji. To właśnie te branże wpływają aktualnie pozytywnie na rozwój lokalnej gospodarki. W przyszłości jednak najważniejsze będą technologie innowacyjne i to one zapewnią tej części woj. śląskiego konkurencyjność i rozwój. Według źródeł Urzędu Marszałkowskiego, już od kilku lat województwo można zaliczyć do liderów w kraju, jeśli chodzi o liczbę podmiotów działających w branżach wysokotechnologicznych. Niestety, równocześnie pod względem liczby zatrudnionych, region plasuje się poniżej średniej krajowej z udziałem 1,9% zatrudnionych w branżach high-tech w całkowitej liczbie zatrudnionych (ponad 6 tys. osób pracujących w tej branży, 218 firm zatrudniających powyżej 9 osób) (Śląsk dla inwestora 2007). Jak zatem zwiększyć zatrudnienie w branży wysokich technologii i jak prowadzić politykę gospodarczą w obrębie badanego miasta, aby w przyszłości doprowadzić do dominacji wskazanych branż?

To kolejne z pytań, które zadano badanym ekspertom instytucjonalnym. Miało ono charakter otwarty, co oznacza, że badani – bez przygotowanej przez badaczy kafeterii – samodzielnie formułowali odpowiedź. Każdy z badanych poproszony został o wskazanie maksymalnie trzech typów właściwych działań. Na pytanie odpowiedziało 424 ekspertów, pozostali nie potrafili wskazać takich przykładów.

Skategoryzowane odpowiedzi dla całego obszaru Metropolii, wskazane aż przez 68% wszystkich badanych i stanowiące 38% wszystkich sformułowanych odpowiedzi pokazują, że do najbardziej koniecznych działań należeć powinno stwarzanie korzystnych warunków dla inwestorów zewnętrznych – 26% oraz dla rozwoju lokalnych przedsiębiorców – 21%. Nie mniej ważne będzie odpowiednie przygotowanie i dostosowanie infrastruktury w mieście do aktualnych potrzeb (chodzi o zapewnienie mieszkańcom i biznesmenom warunków do zamieszkania, nawet tymczasowego, oraz odpowiedniej opieki medycznej) – 13%. Badani eksperci wskazali także po raz kolejny na zachęcanie inwestorów do lokowania przedsięwzięć właśnie na terenie GZM. Tym razem mówili jednak o wspomaganium firm oferujących nowoczesne technologie – 11% (wykres 26).

Wykres 26: Jakiego typu działania – Pani/ Pana zdaniem – należy podjąć, aby doprowadzić do dominacji wskazanych powyżej branż w lokalnej gospodarce? (n=520/908)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Przyglądając się odpowiedziom z poziomu reprezentowanego miasta, możliwe staje się uszeregowanie podawanych typów działań w zależności od częstotliwości wskazań oraz gminy, do której się odnoszą (tabela 12). Z uwagi na bogaty materiał badawczy w analizie zostaną zaprezentowane trzy najczęściej wymieniane przez respondentów cechy (zestawienie wszystkich odpowiedzi znajduje się w części aneksowej (tabela H)).

Tabela 12: Działania, które należy podjąć, aby doprowadzić do dominacji wskazanych przez respondentów branż w lokalnej gospodarce (n=520)

Miasto	Typ aktywności	% z liczby respond. danej gminy
Bytom	warunki zachęcające do pracy i mieszkania w Bytomiu	53%
	pozyskiwanie środków na rozwój i wsparcie dla MŚP	38%
	dofinansowanie szkolnictwa (w tym wyższego i zawodowego)	30%
Chorzów	udogodnienia inwestycyjne (tereny, ulgi, pomoc, wsparcie)	46%
	dalszy rozwój, wprowadzenie nowoczesnych technologii	21%
	rewitalizacja terenów przemysłowych	21%
Dąbrowa Górnicza	stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej	38%
	wspieranie lokalnych przedsiębiorstw (ulgi, pozwolenia etc.)	34%
	dostosowanie szkolnictwa zawodowego do lokalnego zapotrzebowania pracodawców	28%

Gliwice	aktywne wsparcie finansowo – organizacyjno-prawne ze strony samorządu, organów biznesowych, uczelni i szkół oraz mediów w zakresie działań podejmowanych przez liderów społecznych	65%
	promowanie miasta przez promowanie nowoczesnych technologii	40%
	promocja współpracy nauki i przedsiębiorców	25%
Jaworzno	wspieranie przedsiębiorców (tereny pod inwestycje, ulgi, pomoc)	74%
	inwestycje w wysoko wyspecjalizowaną kadre	47%
	konsekwentna realizacja strategii zrównoważonego rozwoju miasta Jaworzna	44%
Katowice	inwestycje w innowacje	48%
	poprawa wizerunku miasta (m.in. przez organizację imprez)	40%
	stworzenie systemu zachęt prawno-finansowych do lokowania firm w mieście (światowych oraz rozwoju MŚP)	35%
Mysłowice	inwestycje infrastrukturalne (budownictwo, szpitale, hotele)	38%
	promowanie i wspieranie małej przedsiębiorczości	33%
	lepsze wykorzystanie środków unijnych	28%
Piekary Śląskie	uproszczenie procedur związanych z inwestycjami na terenie miasta	38%
	zwiększenie oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych	28%
	promocja miasta	23%
Ruda Śląska	dogodne warunki inwestycyjne dla firm i przedsiębiorstw (ulgi podatkowe)	33%
	rozbudowa infrastruktury (w tym mieszkaniowej i usługowej)	20%
	rozwój szkół wyższych	18%
Siemianowice Śląskie	ściąganie inwestorów na lokalny rynek pracy	40%
	nakłady na TBS i budownictwo komunalne	30%
	inwestycje w kapitał ludzki	23%
Sosnowiec	docenianie małych lokalnych przedsiębiorstw	31%
	zwiększenie współpracy między władzami miasta a inwestorami nastawionymi na rozwój	21%
	wprowadzenie nowoczesnych technologii i wspieranie B+R	21%
Świętochłowice	stworzenie dogodnych warunków dla inwestycji (np. ulgi podatkowe)	63%
	profesjonalna promocja miasta	34%
	pomoc w pozyskiwaniu środków z UE	29%
Tychy	stworzenie korzystnych warunków dla inwestorów	38%
	dostosowanie kształcenia (szczeg. zawodowego) do potrzeb rynku pracy	33%
	wspomaganie firm oferujących nowe technologie	26%
Zabrze	inwestowanie w technologie innowacyjne, by zewnątrzni inwestorzy chcieli do Zabrza przybyć i rozpocząć działalność	45%
	inwestycje w infrastrukturę drogową oraz partnerstwo publiczno – prywatne	30%
	podniesienie poziomu służby zdrowia i standardu szpitali (zwiększenie dostępności do specjalistów)	28%

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Aby zapewnić gminie konkurencyjność i rozwój oraz doprowadzić w przyszłości do dominacji wskazanych uprzednio przez respondentów branż (technologie innowacyjnych, budownictwa oraz edukacji i wychowania) niezbędne będzie podjęcie określonych działań. Do najważniejszych aż w 6 miastach (Chorzowie, Dąbrowie Górniczej, Jaworznie, Katowicach, Sosnowcu, Rudzie Śląskiej, Tychach, Świętochłowicach) na pierwszym miejscu wskazano konieczność prowadzenia polityki w kierunku **pozyskania nowych inwestorów** oraz **wsparcia** dla już funkcjonujących (szczególnie z sektora MŚP). **Inwestycje w infrastrukturę** szeroko pojętą (drogi, mieszkalnictwo, ochrona zdrowia) stanowią drugi z koniecznych kierunków aktywności władarzy miast. Na ten aspekt, jako najważniejszy wskazali respondenci z Zabrze, Siemianowic Śląskich oraz Mysłowic.

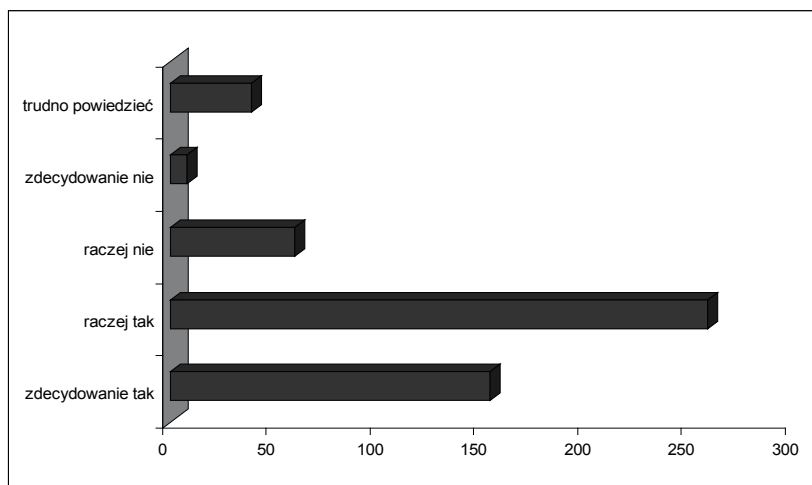
Równie ważne, choć pojawiające się na kolejnych miejscach (poza Bytomiem, gdzie jest priorytetem), jest **dofinansowanie szkolnictwa** i lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Zdaniem znawców problematyki wytwarzania przestrzeni innowacji – jak się okazało najważniejszej dla przyszłości lokalnej gospodarki – największe znaczenie w tym procesie odgrywają określone cechy danego układu terytorialnego (jakość zasobów ludzkich, dostępność kapitału ryzyka), sprzyjające procesowi tworzenia innowacji, po wtóre – możliwość jednoczesnego wytwarzania i konsumpcji innowacji w danym układzie terytorialnym (np. służba zdrowia, wojsko). Wśród najbardziej innowacyjnych regionów europejskich, charakteryzujących się największym zaawansowaniem technologicznym i naukowych, jednym z podstawowych wyróżnianych typów są regiony przemysłowe (obok uniwersyteckich, technopolii, regionów metropolitalnych). Zdaniem specjalistów, szybką restrukturyzację przeszły tylko te regiony przemysłowe, które dzięki istniejącemu potencjałowi instytucjonalnemu oraz powiązaniom między ośrodkami badawczymi i przemysłem potrafiły zaadaptować się do nowych warunków gospodarowania (np. region Monachium) (Gorzelałak, Smętowski 2007:29-30).

4.1.3. Inwestycyjny potencjał Metropolii „Silesia”

Kolejnym z pytań, w których respondenci oceniali wartość reprezentowanej gminy pod względem gospodarczym, było pytanie o atrakcyjność miasta dla potencjalnych inwestorów. Zdecydowana większość badanych, bo aż blisko 80% (413 osób) uważa, że w chwili obecnej miasto jest atrakcyjne inwestycyjnie. Zaledwie 13% wypowiedziało się negatywnie (11,5% odpowiedziało „raczej nie” i tylko 1,5% „zdecydowanie nie”). Można więc przyjąć, że niemal wszystkie z 14 miast, które tworzą GZM charakteryzują się ogromnym potencjałem inwestycyjnym (wykres 27).

Wykres 27: Czy Pani/ Pana zdaniem gmina/ powiat jest atrakcyjna dla nowych/ potencjalnych inwestorów? (n=520)

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Które z miast wypadają w tej ocenie najlepiej, a które najslabiej? Najwyżej gminę pod względem jej atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów sklasyfikowali respondenci reprezentujący Dąbrowę Górniczą. Suma pozytywnych odpowiedzi („raczej tak” i „zdecydowanie tak”) dała imponującą wartość 97%. Na drugim miejscu, z równie wysokim wynikiem, znalazły się Gliwice – 95%, na trzecim zaś Tychy – 92%. Najmniej pozytywnych opinii pojawiło się w Bytomiu – 53% (tabela 13). Szczegółowe zestawienie odpowiedzi znajduje się w części aneksowej (tabela I).

Tabela 13: Ranking atrakcyjności inwestycyjnej (suma pozytywnych odpowiedzi, tj. zdecydowanie „tak” i „raczej tak”) miasta reprezentowanego przez eksperta

Lp.	Miasto	% z liczby respondentów danego powiatu/ gminy
1	Dąbrowa Górnicza	97%
2	Gliwice	95%
3	Tychy	92%
4	Jaworzno	85%
5	Katowice	85%
6	Zabrze	85%
7	Ruda Śląska	80%
8	Chorzów	75%
9	Mysłowice	75%
10	Piekary Śląskie	75%
11	Świętochłowice	74%
12	Siemianowice Śląskie	73%
13	Sosnowiec	72%
14	Bytom	53%

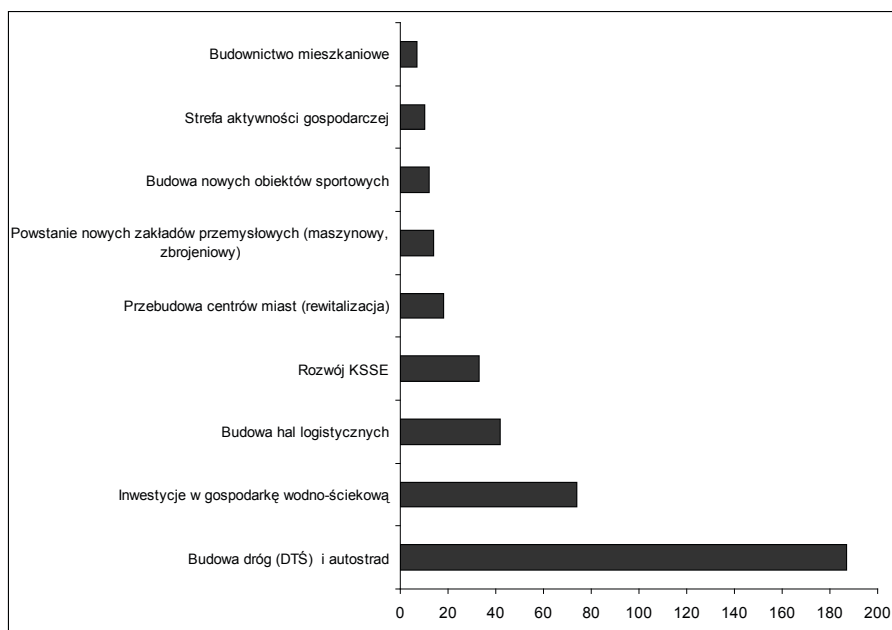
Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Zdecydowana większość miast obszaru GZM, w ocenie respondentów, jest atrakcyjna pod względem inwestycyjnym. Wiadomo również, że ostatnie trzy lata funkcjonowania gospodarki w badanym obszarze ponad 50% ekspertów oceniło pozytywnie. Jakże zatem inwestycje będą tymi wzorcowymi i najważniejszymi, które wpłynęły na tak dobre oceny rozmówców? To kolejne z poruszanych zagadnień.

Pytanie o najważniejsze inwestycje ostatnich trzech lat zadane zaproszonym ekspertom miało charakter otwarty. Badanym umożliwiono wskazanie trzech najważniejszych przykładów takich inwestycji. Na pytanie odpowiedziało 377 osób. 47 uważa, że nie ma w mieście znaczących przedsięwzięć gospodarczych, 96 badanych nie potrafiło ich wskazać.

Spoglądając na odpowiedzi zsumowane dla całego obszaru GZM widać, że do najważniejszych inwestycji gospodarczych, wskazanych przez aż 76% badanych ekspertów i stanowiących 59% spośród wszystkich sformułowanych odpowiedzi, najczęściej odnosiło się do poprawy i rozbudowy **infrastruktury drogowej** (187 wskazań). Na drugim miejscu znalazły się inwestycje w **gospodarkę wodnościekową** – 74 wskazań, na trzecim zaś **budowa hal logistycznych**, odnotowana 42 razy (wykres 28).

Wykres 28: Najważniejsze inwestycje gospodarcze realizowane na terenie powiatu/ gminy w okresie ostatnich 3 lat (n=520/672)

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

W tym miejscu warto przyrzeć się, jakie inwestycje z ostatnich trzech lat były najważniejsze dla poszczególnych miast (tabela 14). Podobnie jak w poprzednich pytaniach otwartych, obszerny materiał badawczy wymusza konieczność ograniczenia w prezentacji do trzech najczęściej wymienianych przez respondentów inwestycji (zestawienie wszystkich odpowiedzi znajduje się w części aneksowej (tabela J)).

Tabela 14: Najważniejsze inwestycje realizowane na terenie powiatu/ gminy w okresie ostatnich 3 lat

Miasto	Najważniejsze inwestycje ostatnich 3 lat	% z liczby respondentów danego powiatu/gminy
Bytom	budowa obwodnicy Bytomia	45%
	budowa dróg i autostrady	35%
	modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej	23%
Chorzów	budowa chorzowskiego parku logistycznego ProLogis	33%
	rozbudowa dróg – autostrada, DTŚ	25%
	renowacja Stadionu Śląskiego	17%
Dąbrowa Górnicza	poprawa gospodarki wodno-ściekowej	21%
	C.H. Pogoria	17%
	budowa dróg i ich naprawa	14%

Gliwice	budowa dróg (DTŚ) i autostrad	88%
	rozwój KSSE	50%
	wprowadzenie nowego modelu w fabryce Opla	15%
Jaworzno	rozbudowa układu dróg i autostrada	94%
	uzbrojenie terenów inwestycyjnych	35%
	budowa nowoczesnej elektrowni	24%
Katowice	infrastruktura drogowa (DTŚ)	45%
	przebudowa centrum	25%
	inwestycje w ramach strefy ekonomicznej	23%
Mysłowice	budowa hal logistycznych	63%
	modernizacja sieci kanalizacyjnej	15%
	rozbudowa sieci dróg	10%
Piekary Śląskie	rozbudowa infrastruktury drogowej (autostrady, DTŚ, obwodnica)	38%
	inwestycje w gospodarkę wodno-ściekową	28%
	Strefa Aktywności Gospodarczej (SAG)	25%
Ruda Śląska	rozbudowa infrastruktury drogowej (autostrady, DTŚ, obwodnica)	40%
	budownictwo mieszkaniowe	23%
	modernizacja sieci kanalizacyjnej	15%
Siemianowice Śląskie	poprawa dróg i budowa nowych	23%
	KSSE	23%
	budowa boiska ze sztuczną trawą	23%
Sosnowiec	Expo Silesia	18%
	Ferrol Poland	10%
	Gospodarcza Brama Śląska (GBŚ)	10%
Świętochłowice	modernizacja sieci kanalizacyjnej	23%
	siedziba firmy transportowej Delta Trans	17%
	remont dróg	9%
Tychy	rozbudowa sieci kanalizacyjnej	46%
	rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej (np. plac Baczyńskiego)	23%
	rozwój KSSE	23%
Zabrze	budowa dróg (DTŚ) i autostrad	73%
	inwestycje w kanalizację i oczyszczalnię ścieków	38%
	powstanie Strefy Ekonomicznej	23%

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

W połowie z uczestniczących w badaniach miast na pierwszym miejscu wskazano poprawę infrastruktury drogowej. Do tej siódemki należą: Zabrze, Ruda Śląska, Piekary Śląskie, Katowice, Jaworzno, Gliwice, Bytom. Do najliczniejszych wskazań należą również te związane z gospodarką wodno-ściekową. Aż w ośmiu miastach (Zabrze, Tychach, Świętochłowicach, Rudzie Śląskiej, Piekarach Śląskich, Mysłowicach, Dąbrowie Górniczej, Bytomiu) modernizacja sieci kanalizacyjnej stanowi jedną z najpoważniejszych inwestycji w ostatnich latach.

Ważne miejsce zajmuje również rozwój Strefy Ekonomicznej oraz stworzenie przez gminę warunków do rozwoju aktywności gospodarczej jak np. GBS¹ w Sosnowcu czy SAG w Piekarach Śląskich².

Do obszernej listy najważniejszych inwestycji Metropolii, powstałej w oparciu o informacje przedstawione w trakcie rozmów z ekspertami, warto dopisać, że za ważne przykłady takich działań uznaje się również:

- centrum handlowo-rozrywkowe Silesia City Center w Katowicach,
- wdrożenie nowej linii produkcyjnej w tyskim zakładzie Fiat Auto Poland, związane z uruchomieniem produkcji nowych samochodów: Fiata 500 i nowego Forda – następcy modelu Ka,
- rozbudowę fabryki samochodów Opel w Gliwicach, związaną z wprowadzeniem produkcji nowej wersji minivana Zafira,
- uruchomienie nowej linii ciągłego odlewania stali oraz modernizację pieca nr 2 w hucie „Katowice” w Dąbrowie Górniczej, będącej oddziałem spółki ArcelorMittal Poland,
- budowę obwodnicy północnej Aglomeracji Górnośląskiej (etap I i II).

Podsumowując trzeba powiedzieć, że Metropolia to obszar o wyjątkowo mocno zaznaczającym się udziale nakładów inwestycyjnych. Ich wartość w przedsiębiorstwach na terenie województwa śląskiego w 2007 r. wynosiła 16 910,5 mln zł, z czego na terenie miast Metropolii „Silesia” 8 978,1 mln zł (tj. 53,1% nakładów wojewódzkich). Najwięcej nakładów w Metropolii „Silesia” poniesiono w budownictwie (tj. 35% ogółu nakładów), głównie na budowę i modernizację dróg, kanalizacji i wodociągów, co potwierdzone zostało również w wypowiedziach badanych ekspertów. Najwięcej, bo łącznie 70% ogółu nakładów inwestycyjnych, poniesiono w:

- Katowicach (1 847,5 mln zł),
- Tychach (1 842,8 mln zł),
- Dąbrowie Górniczej (1 376,3 mln zł),
- Gliwicach (1 213,0 mln zł).³

Warto w tym miejscu zauważyć, że właśnie te miasta zostały wskazane przez uczestników prowadzonych badań jako najbardziej atrakcyjne pod względem inwestycyjnym. Co zatem dla poszczególnych miast Metropolii będzie stanowiło barierę w rozwoju, hamowało obrany kierunek zmian i stanowiło w odczuciu ekspertów problem wymagający natychmiastowego rozwiązania?

---

¹ GBS - Projekt realizowany przez gminy: Będzin, Czeladź, Jaworzno i Sosnowiec. Na terenie Gminy Sosnowiec realizowana będzie budowa infrastruktury i adaptacji obiektów na terenie byłej KWK Niwka-Modrzejów dla potrzeb Sosnowieckiego Parku Naukowo-Technologicznego (SPNT) oraz kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych w rejonie Maczki-Bór. Za: http://www.sosnowiec.pl/urząd_miejski/arttykuly/k1,70,fundusze_europejskie/k2,311,gospodarcza_brama_slaska/

² SAG- teren inwestycyjny przygotowany został z myślą o małych i średnich przedsiębiorcach. Celem utworzenia SAG było zaktywizowanie gospodarze terenów zdegradowanych na skutek eksploatacji górniczej, utworzenie nowych miejsc pracy oraz nowych rodzajów działalności gospodarczej, a tym samym poprawa sytuacji ekologicznej, gospodarczej oraz jakości życia mieszkańców miasta. Za: <http://wikimapia.org/2376230/pl/Strefa-Aktywno%C5%9Bci-Gospodarczej>

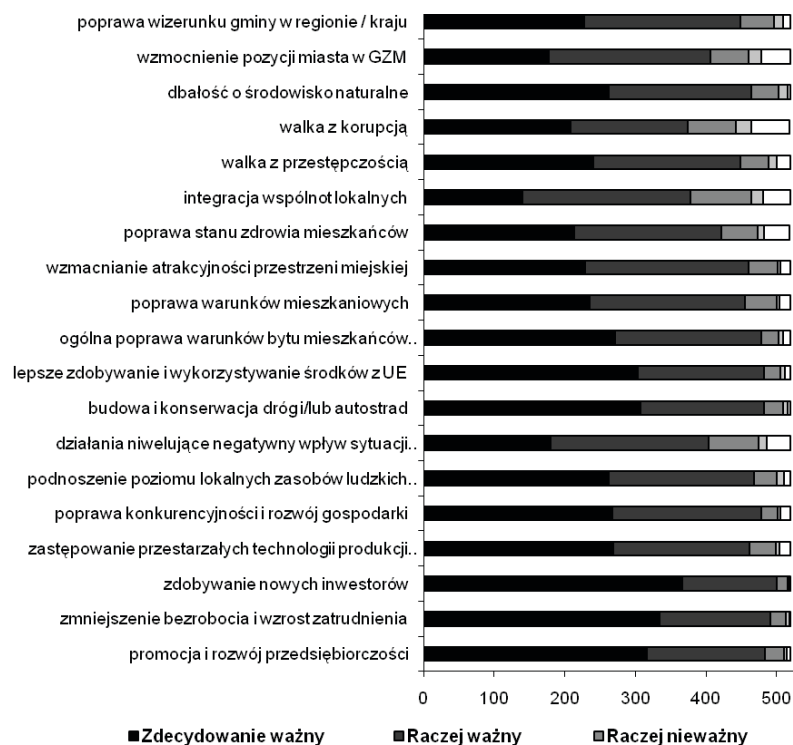
³ Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” do 2025 r. <http://www.silesiametropolia.eu/images/stories/01pdf/02pdf/002strategiazalacznikami.pdf>, s.32-33

4.1.4. Problemy miast członkowskich

Wszystkie gminy w swoim codziennym funkcjonowaniu borykają się z szeregiem problemów i kwestii wymagających niejednokrotnie natychmiastowych rozwiązań. Począwszy od spraw związanych z promocją miasta, dbałością o środowisko naturalne, przez walkę z przestępczością i korupcją, na problemach rozwoju gospodarczego kończąc. Dlatego właśnie jednym z problemów badawczych stało się odniesienie badanych do kwestii tych „ważnych spraw” z poziomu reprezentowanego miasta. Odpowiedź na to pytanie ma również pokazać, na ile pewne interesy w tak rozległym obszarze, jaki tworzy GZM, są wspólne, na ile zaś rozbieżne. To, co dla jednych gmin będzie priorytetem, wcale nie musi pokrywać się z najważniejszymi celami polityki gmin sąsiadujących. Mówienie o pełnej spójności w ustalaniu nadrzędnych celów działania poszczególnych miast jest niemożliwe i pewnie również niepotrzebne. Ważne jednak, aby powstała diagnoza pokazująca, z jakimi problemami borykają się części metropolii.

W zestawieniu ogólnym widać, że dla większości gmin niemal wszystkie z zaproponowanych kwestii wydają się być bardzo istotne (wykres 29). Najważniejszymi sprawami wymagającymi rozwiązania, które respondenci uznali za bardzo ważne, okazało się: **zdobywanie nowych inwestorów** (367 wskazań), **zmniejszenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia** (335 wskazań) oraz **promocja i rozwój przedsiębiorczości** (316 wskazań). Spośród wszystkich ważnych zadań, najmniejsze znaczenie respondenci przypisali walce z korupcją (374 wskazania), integracji lokalnych wspólnot (378 wskazań) oraz działaniom niwelującym negatywny wpływ sytuacji demograficznej na sytuację gospodarczą powiatu/ gminy (N=404).

Wykres 29: Na ile poniższe problemy są istotne dla gminy/ powiatu? (n=520)

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

W świetle realizowanych badań bardzo ważne jest pokazanie, które z gmin wchodzących w skład GZM dostrzegają na swoim obszarze określone kategorie spraw wymagających natychmiastowego rozwiązania. Inaczej mówiąc – trzeba pokazać, z jakimi problemami mamy do czynienia i gdzie one występują. Poniższe zestawienie tabelaryczne pokazuje procentowe wskazania dla trzech pierwszych gmin w rankingu, w których dany problem został określony mianem „zdecydowanie ważnego” (tabela 15). Szczegółowe obliczenia zamieszczone zostały w części aneksowej (tabela korelacyjna K).

Tabela 15: Gminy, w których dany problem został zaklasyfikowany jako najważniejszy do rozwiązania

Wykaz problemów do rozwiązania na poziomie gminy/ powiatu w kategorii „zdecydowanie ważny”	Miasta o największym odsetku wskazań	% z liczby respondentów danej gminy
promocja i rozwój przedsiębiorczości	Katowice	85%
	Siemianowice Śląskie	78%
	Bytom	70%
zmniejszenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia	Siemianowice Śląskie	88%
	Bytom	85%
	Piekary Śląskie	70%
zdobywanie nowych inwestorów	Siemianowice Śląskie	83%
	Bytom	80%
	Zabrze	80%
	Ruda Śląska	80%
zastępowanie przestarzałych technologii produkcji nowoczesnymi	Katowice	70%
	Ruda Śląska	63%
	Siemianowice Śląskie	63%
poprawa konkurencyjności i rozwój gospodarki	Katowice	78%
	Siemianowice Śląskie	70%
	Tychy	62%
podnoszenie poziomu lokalnych zasobów ludzkich (siły roboczej) poprzez zwiększenie szans edukacyjnych na różnych poziomach kształcenia	Tychy	72%
	Katowice	70%
	Gliwice	63%
działania niwelujące negatywny wpływ sytuacji demograficznej na sytuację gospodarczą powiatu/ gminy	Katowice	53%
	Mysłowice	45%
	Gliwice	43%
budowa i konserwacja dróg i/ lub autostrad	Bytom	88%
	Mysłowice	75%
	Zabrze	73%
lepsze zdobywanie i wykorzystywanie środków z Unii Europejskiej	Świętochłowice	74%
	Mysłowice	70%
	Bytom	68%
ogólna poprawa warunków bytu mieszkańców powiatu/ gminy	Siemianowice Śląskie	78%
	Bytom	65%
	Gliwice	60%
poprawa warunków mieszkaniowych	Siemianowice Śląskie	65%
	Bytom	58%
	Świętochłowice	57%

wzmacnianie atrakcyjności przestrzeni miejskiej	Katowice	60%
	Gliwice	58%
	Tychy	57%
poprawa stanu zdrowia mieszkańców	Gliwice	51%
	Tychy	50%
	Piekary Śląskie	48%
	Ruda Śląska	48%
	Bytom	48%
integracja wspólnot lokalnych	Mysłowice	45%
	Siemianowice Śląskie	35%
	Jaworzno	35%
walka z przestępczością	Chorzów	58%
	Bytom	58%
	Piekary Śląskie	55%
walka z korupcją	Świętochłowice	54%
	Mysłowice	53%
	Tychy	51%
dbałość o środowisko naturalne	Tychy	64%
	Ruda Śląska	63%
	Bytom	58%
wzmocnienie pozycji miasta w GZM	Siemianowice Śląskie	50%
	Bytom	48%
	Mysłowice	43%
	Piekary Śląskie	43%
poprawa wizerunku gminy w regionie/ kraju	Bytom	68%
	Katowice	63%
	Siemianowice Śląskie	60%

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

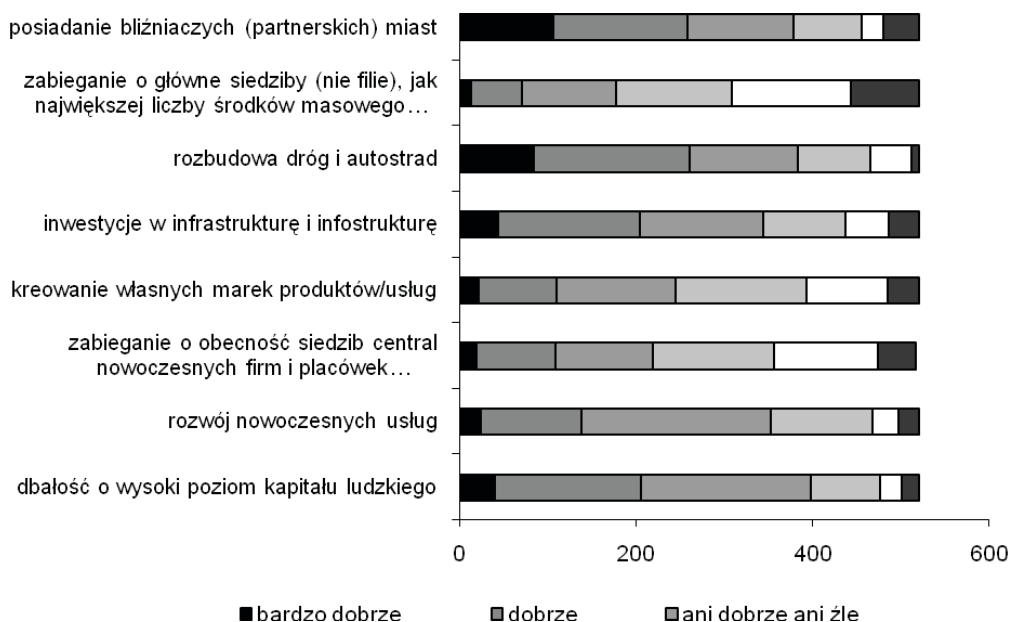
Miastem, które zdecydowanie najczęściej pojawiało się w tym zestawieniu jest Bytom. Jego miejsce w pierwszej trójce miast o największej liczbie wskazań danego problemu do rozwiązania pojawiło się aż 12 razy. Drugie miejsce w tym rankingu zajmują Siemianowice Śląskie – odnotowane 10 razy oraz Katowice, które w rankingu zdecydowanie ważnych spraw pojawiły się 7 razy. Co ciekawe, ani razu w tym zestawieniu nie odnotowano dwóch miast GZM. Są to miasta obszaru Zagłębia Dąbrowskiego (Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza). Wytłumaczenie tego faktu może być wieloaspektowe, ale warto być może zastanowić się nad dwoma skrajnymi przyczynami. Z jednej strony może świadczyć to o bardzo dobrze funkcjonującej polityce gminy, która reaguje dynamicznie na pojawiające się problemy w mieście, z drugiej – o niechęci mówienia czy też braku dostrzeżenia (być może) istniejących „trudnych spraw”.

Znajomość problemów, z którymi borykają się poszczególne gminy oraz wiedza o ich kapitałach pozwalają nakreślić już pewną mapę słabych i mocnych punktów obszaru badanej metropolii. Warto zatem przyjrzeć się, w jaki sposób gminy radzą sobie z pojawiającymi się problemami. Kolejne pytanie dotyczyło oceny dotychczasowych działań podejmowanych przez gminę/ powiat w określonych obszarach jej funkcjonowania. Ekspertów zaproszonych do badań pytano m.in. o promocję, działania na rzecz poprawy infrastruktury oraz intensywność działań zmierzających do przyciągnięcia znanych firm na teren reprezentowanej gminy.

Zestawienie danych ogólnych na poziomie całego obszaru GZM pokazuje, że do najlepiej ocenianych działań (suma ocen dobrze i bardzo dobrze) należą: **rozbudowa dróg i autostrad** (261 wskazań), **posiadanie bliźniaczych – partnerskich miast** (259 wskazań) oraz **dbałość o wysoki poziom kapitału ludzkiego** (206 wskazań). Najgorzej oceniono zaś zabieganie o główne siedziby środków masowego przekazu oraz o siedziby central nowoczesnych firm i placówek dyplomatycznych. Równie źle wypowiadano się o kreowaniu własnych marek, produktów i usług (wykres 30).

Wykres 30: Ocena dotychczasowych działań podejmowanych na terenie powiatu/ gminy w poszczególnych obszarach (n=520)

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Przyglądając się ocenie określonych działań w poszczególnych gminach widać, że najlepiej o poczynaniach władarzy i innych decydentów wypowiadają się eksperci reprezentujący Zabrze, Katowice, Tychy i Gliwice. Te miasta wymienione zostały bowiem kilkakrotnie w rankingu miast o największym odsetku pozytywnych ocen poszczególnych działań gminy. Dwa sąsiadujące miasta: Gliwice i Zabrze pojawiły się ponadto aż dwukrotnie na pierwszych miejscach. Gliwice są liderem w rozwoju nowoczesnych usług i zabieganiu o obecność siedzib central nowoczesnych firm i placówek dyplomatycznych, Zabrze zaś potrafi najlepiej kreować własne marki (produkty/ usługi) oraz inwestuje w infrastrukturę i infostrukturę.

Poniższe zestawienie tabelaryczne pokazuje procentowe wskazania dla trzech pierwszych gmin w rankingu, w którym dany problem został oceniony sumą odpowiedzi „dobrze” i „bardzo dobrze” (tabela 16). Szczegółowe obliczenia zamieszczone zostały w części aneksowej (tabela L).

Tabela 16: Miasta, w których oceniono pozytywnie określone kategorie działań

Pozytywna ocena działań (suma ocen dobrych i bardzo dobrych) podejmowanych w gminie/ powiecie	Miasta o największym odsetku wskazań	% z liczby respondentów danego powiatu/ gminy
dbałość o wysoki poziom kapitału ludzkiego	Tychy	56%
	Zabrze	55%
	Chorzów	54%
rozwój nowoczesnych usług	Gliwice	48%
	Zabrze	45%
	Katowice	38%
zabieganie o obecność siedzib central nowoczesnych firm i placówek dyplomatycznych	Gliwice	43%
	Zabrze	35%
	Katowice	35%
kreowanie własnych marek produktów/ usług	Zabrze	50%
	Tychy	33%
	Dąbrowa Górnicza	31%
inwestycje w infrastrukturę i infostrukturę	Zabrze	60%
	Jaworzno	59%
	Tychy	54%
rozbudowa dróg i autostrad	Katowice	78%
	Gliwice	75%
	Zabrze	68%
zabieganie o główne siedziby (nie filie), jak największej liczby środków masowego przekazu	Sosnowiec	26%
	Katowice	23%
	Bytom	20%
posiadanie bliźniaczych (partnerskich) miast	Siemianowice Śląskie	73%
	Chorzów	71%
	Świętochłowice	63%

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Badane miasta tworzą obszar GZM od roku 2007. Warto więc podkreślić, że wszelkie pytania, które wymagają odniesienia się respondenta do przeszłości wielokrotnie mówią o latach, gdy dany powiat nie był częścią Metropolii. Jednym z takich pytań jest kwestia spojrzenia respondenta na sytuację gospodarczą z perspektywy ostatnich trzech lat, czyli w okresie 2006-2009 (tabela 17).

Tabela 17: Ocena sytuacji gospodarczej w gminie/ powiecie (n=520)

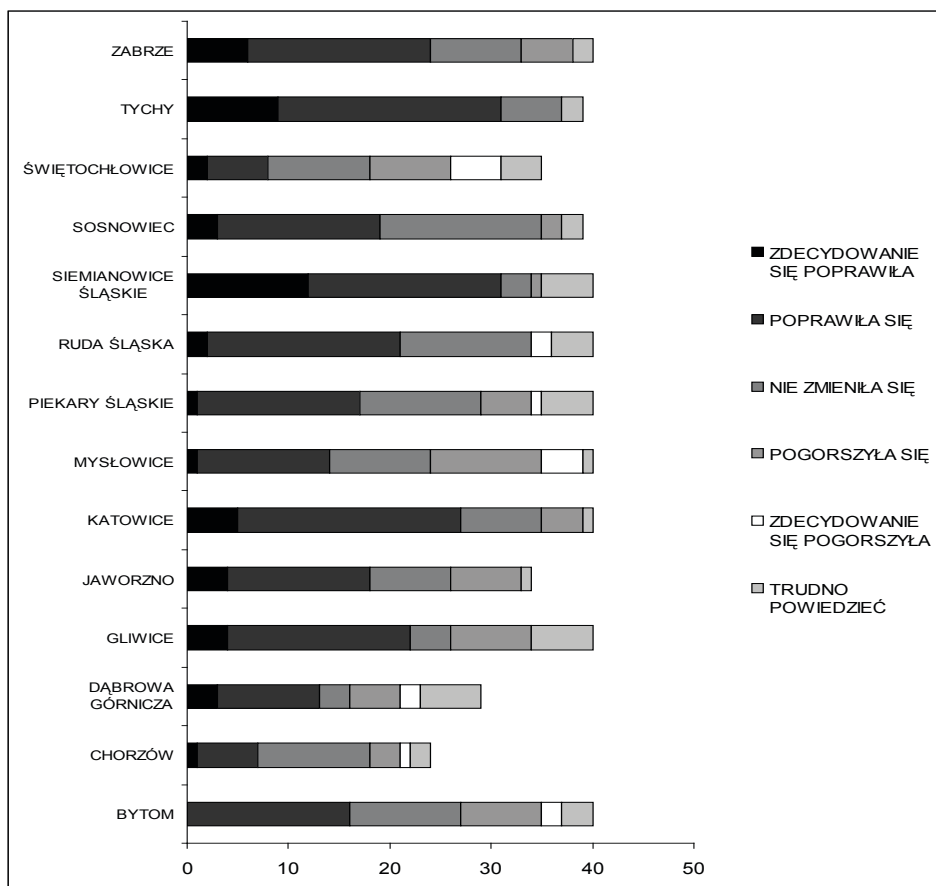
Czy Pani/ Pana zdaniem sytuacja gospodarcza w ciągu ostatnich 3 lat w powiecie/ gminie:	Ogółem	
	N	%
zdecydowanie się poprawiła	53	10,2
poprawiła się	215	41,3
nie zmieniła się	124	23,8
pogorszyła się	67	12,9
zdecydowanie się pogorszyła	17	3,3
trudno powiedzieć	44	8,5
suma	520	100,0

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010

Oceniając ostatnie trzy lata funkcjonowania gospodarki w badanym obszarze ogólnie można przyjąć, że zdecydowanie więcej jest ocen pozytywnych. Na poprawę sytuacji wskazało aż ponad 50% badanych z całego obszaru GZM. Co czwarty badany uważa, że nie uległa ona zmianie, zaś jedynie około 15% wskazało na jej pogorszenie.

Przyglądając się wynikom analizy przeprowadzonej dla każdego z 14 badanych gmin/ powiatów wyraźnie w kategorii opinii pozytywnych zaznacza się udział trzech miast: Tychów, Siemianowic Śląskich oraz Katowic. W każdym z tych miast ocena zmian gospodarczych ostatnich trzech lat wypada niezwykle dobrze. Dla Tychów jest to aż 79% wszystkich respondentów reprezentujących miasto (suma wybranych kategorii „zdecydowanie się poprawiła” oraz „poprawiła się”), dla Siemianowic Śląskich – 78%, a dla Katowic – 68%. Najmniej pozytywnych opinii wypowiedziano na temat sytuacji gospodarczej Świętochłowic – 23% (dodatnich ocen), Chorzowa – 29% i Mysłowic – 35% (wykres 31). Pełne zestawienie prezentowane jest w części aneksowej (tabela korelacyjna Ł).

Wykres 31: Ocena zmian sytuacji gospodarczej w ciągu ostatnich 3 lat w powiecie/ gminie (n=520)

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Respondenci, którzy wskazali na pogorszenie się sytuacji gospodarczej w gminie mówili przede wszystkim o problemie masowych zwolnień w lokalnych przedsiębiorstwach (zamykane kopalnie i inne duże zakłady), kryzysie dotykającym światową gospodarkę oraz o trudnościach w pozyskiwaniu środków na rozwój.

4.2. Potencjał gospodarczy i trendy rozwojowe Metropolii „Silesia” w opiniach badanych ekspertów

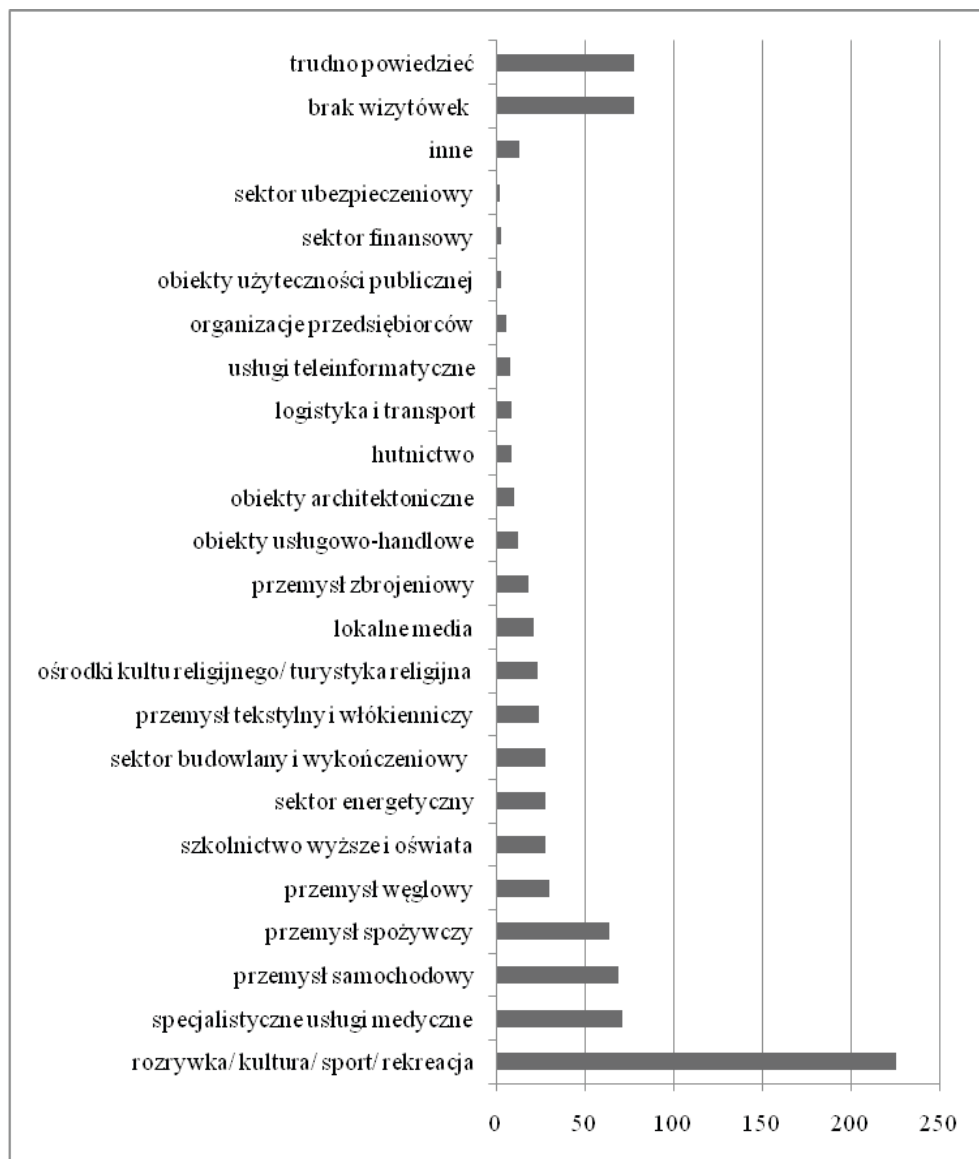
4.2.1. Metropolitalne wizytówki – najważniejsze marki i produkty

Jednym z elementów decydujących o poziomie konkurencyjności i tym samym atrakcyjności gospodarki na poziomie gminy czy regionu, a w przypadku prezentowanej analizy – obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, jest występowanie produktów lub usług, które postrzegane są jako pozytywne marki – wizytówki gospodarcze. Ich istota polega przede wszystkim na szybkiej i ułatwionej identyfikacji danego obszaru z wybranym produktem/ usługą, która przyczynia się do budowania jego pozytywnego obrazu. Posiadanie na terenie gminy renomowanych przedsiębiorstw (producentów znanych towarów i/ lub usług) oraz instytucji lub ośrodków (oferujących specyficzny – niepowtarzalny – typ usług i/ lub produktów) może być czynnikiem ułatwiającym pozyskiwanie kolejnych inwestorów oraz elementem kształtującym jej wizerunek. Często obserwowanym zjawiskiem jest bowiem sytuacja, w której miasto lub inna jednostka administracyjna kojarzona jest jedynie z konkretnym produktem lub usługą i dlatego funkcjonujący w gminie inwestorzy są bardzo dobrym narzędziem promocji. Promują oni gminę przez sam fakt, że zlokalizowali w niej swoje inwestycje. Na bazie pozytywnego wizerunku proinwestycyjnego jednostki terytorialne mogą kreować markę miasta lub gminy jako mającą wysokiej jakości ofertę inwestycyjną oraz przyjazną inwestorom (Kozłak 2008:45).

Dla rozwoju całego obszaru Metropolii „Silesia” istotne jest więc precyzyjne wyodrębnienie marek/ produktów, które stanowić mogą element promocji całego regionu. Jak czytamy w „Strategii Rozwoju...”, jako główny potencjał gospodarczy, a tym samym cechy wyróżniające, stanowiące identyfikowalne z regionem marki uznane zostały: • usługi zdrowia świadczone w ośrodkach medycznych, naukowo-badawczych i technologicznych z zakresu medycyny; • liczne atrakcje turystyczne tworzące unikatowość Metropolii i stanowiące podstawę do rozwoju wybranych form turystyki (biznesowej, rekreacyjnej, specjalistycznej, przemysłowej); • zabytki i historyczne obiekty architektury (w tym: secesyjne i modernistyczne), zespoły parkowo-pałacowe, liczne elementy krajobrazu kulturowego; • historyczne osiedla i kolonie robotnicze oraz układy urbanistyczne; • historyczne i zabytkowe obiekty sakralne; • obiekty i instytucje kultury (Strategia Rozwoju GZM 2009:36).

Również w ramach relacjonowanych badań eksperckie przedstawiciele 14 gmin tworzących śląską metropolię poproszeni zostali o wskazanie produktów i usług, które ich zdaniem przyczyniają się do pozytywnej identyfikacji reprezentowanej gminy (wykres 32).

Wykres 32: Produkty i/ lub usługi stanowiące markę, która jest pozytywnie identyfikowana z miastem (stanowią pozytywną wizytówkę miasta)

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Z ogólnego rozkładu wskazań wynika, że w opiniach badanych ekspertów głównymi wizytówkami 14 miast tworzących Metropolię „Silesia” są instytucje, produkty i usługi związane z rozrywką, kulturą, sportem lub/ i rekreacją. Wskazań tego typu dokonało 225 ekspertów, reprezentujących wszystkie badane miasta. Obejmowały one ponad ¼ odpowiedzi (26,2%).

Elementy te znalazły się także wśród wyróżnionych w Strategii promocyjnej GZM atrybutów marki Metropolii „Silesia”. Wskazywane tutaj były instytucje znane nie tylko w regionie i kraju, ale również poza jego granicami, takie jak: katowicki Spodek, Opera Śląska w Bytomiu, Śląski Teatr Tańca, Kopalnia Guido, Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku, Stadion Śląski, Centrum Nurkowe Orka oraz inne ośrodki, specjalizujące się w organizacji różnych form spędzania czasu wolnego. Mimo iż Metropolia „Silesia” nie stanowi konkurencji wobec tradycyjnych obszarów koncentracji masowej turystyki i wypoczynku w województwie śląskim, to może stanowić atrakcyjne uzupełnienie tej oferty, zwłaszcza w zakresie wypoczynku codziennego i świątecznego. Główny potencjał tego obszaru to: • walory kulturowo-turystyczne; • kompleksy leśne i zbiorniki wodne (głównie pochodzenia antropogenicznego); • infrastruktura sportowo-rekreacyjna i tereny wypoczynkowe; • liczne ścieżki rowerowe i pojedyncze odcinki krajowych i międzynarodowych tras rowerowych. Podkreślić jednak należy, że stan ilościowy i jakościowy istniejącej infrastruktury sportowej i wypoczynkowej jest znacząco zróżnicowany – część stanowią nowo zrealizowane lub zmodernizowane obiekty, a część liczy 40 – 50 lat i wymaga gruntownej przebudowy (Strategia Rozwoju GZM 2009:60).

Na drugim miejscu, z 8,3% odpowiedzi, znalazły się typowania z zakresu specjalistycznych usług medycznych, które stanowią wizytówkę Gliwic, Katowic, Piekarów Śląskich, Siemianowic oraz Zabrze. Mowa tu przede wszystkim o: Centrum Leczenia Oparzeń w Siemianowicach Śląskich, Śląskim Centrum Chorób Serca w Zabrzu, Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Chirurgii Urazowej im. dr. Janusza Daaba w Piekarach Śląskich oraz Instytucie Onkologii w Gliwicach – są to więc ośrodki medyczne cieszące się renomą nie tylko w skali regionu, ale również kraju i poza jego granicami.

Trzecią grupę typologiczną z 8% wskazań, stanowią podmioty związane z przemysłem motoryzacyjnym. Prym wiodły tutaj wskazania dwóch fabryk samochodów małolitrażowych światowych marek – tyskiego Fiata i gliwickiego Opla. Pojawiły się również typowania firm, będących podwykonawcami i pracujących głównie na zlecenie wyróżnionych fabryk, takich jak: Johnson Controls Inc. z Siemianowic Śląskich czy Isuzu z Tychów oraz innych przedsiębiorstw, których siedziby mieszczą się głównie w Dąbrowie Górniczej, Mysłowicach, Chorzowie i Rudzie Śląskiej.

Tylko niewiele mniej, bo 7,4% odpowiedzi otrzymał przemysł spożywczy, a w tym głównie Kompania Piwowarska S.A. i jej czołowy produkt – piwo tyskie, producent wyrobów mleczarskich Sertop Sp. z o.o., myśłowickie Zakłady Mięsne „Mysław”, a także inne zakłady z Jaworzna, Katowic, Chorzowa i Piekarów Śląskich.

Kolejne miejsca, z niemal identyczną liczbą wskazań (od 3,3 do 3,5%), zajęły odpowiedzi, tworzące następujące kategorie: przemysł węglowy (np.: Południowy Koncern Węglowy S.A. w Jaworznie), szkolnictwo wyższe i oświata (np.: Politechnika Śląska, Uniwersytet Śląski), a także sektor energetyczny (np.: Południowy Koncern Energetyczny S.A. w Jaworznie, Vattenfall Sp. z o.o. w Gliwicach) oraz szeroko pojmowany sektor budowlany (np.: Spółka Pracowników Florex S.A. i ArcelorMittal Poland S.A. ze Świętochłowic, Atlas Sp. z o.o. z Dąbrowy Górniczej).

Pozostałe kategorie odpowiedzi, które nie uzyskały jednak liczby wskazań przekraczającej próg 3%, związane były głównie z: przemysłem tekstylnym i włókienniczym (np.: Zakłady Odzieżowe Bytom S.A.), ośrodkami kultury religijnego i turystyką religijną (np.: Bazylika Najświętszej Marii Panny w Piekarach Śląskich), lokalnymi mediami (np.: Radio Katowice, Radio Piekary, Gazeta Wyborcza) oraz przemysłem zbrojeniowym (np.: Wojskowe Zakłady Mechaniczne S.A. w Siemianowicach Śląskich). Sporadycznie wyróżniane były również: obiekty architektoniczne, przemysł hutniczy, usługi związane z logistyką i trans-

portem, usługi teleinformatyczne, a także usługi finansowe i ubezpieczeniowe oraz organizacje przedsiębiorców i obiekty użyteczności publicznej.

Godny uwagi jest również fakt, że spośród 520 badanych ekspertów 156 osób (30%) stwierdziło, że nie dostrzega żadnych produktów i/ lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki reprezentowanych przez nich powiatów i gmin (15%) lub trudno jest im wskazać takie wyróżniki (15%). Należy tutaj podkreślić, że w przypadku reprezentacji Rudy Śląskiej opinie takie wyrażało aż 80% ekspertów, a w przypadku Świętochłowic i Sosnowca ponad 60% badanych.

Dla uszczegółowienia prowadzonej analizy, poniżej zaprezentowano zestawienie tabelaryczne zawierające najczęściej pojawiające się odpowiedzi reprezentantów każdego z badanych miast. Stanowią one 55,7% wszystkich uzyskanych wskazań. Dokładny rozkład typowań pozytywnych wizytówek charakteryzujących poszczególne gminy członkowskie Metropolii „Silesia”, ujęty został w tabeli aneksowej M.

Tabela 18: Produkty i/ lub usługi stanowiące markę, która jest pozytywnie identyfikowana z miastem (stanowią pozytywną wizytówkę miasta)

Proszę o wskazanie produktów i/ lub usług stanowiących markę, która jest pozytywnie identyfikowana z miastem (stanowią pozytywną wizytówkę miasta)	Trzy najczęściej wskazywane pozytywne wizytówki miasta	N	% z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/ gminy członkowskie
miasto			
BYTOM	Zakłady Odzieżowe BYTOM S.A.	23	57,5
	Opera Śląska	14	35,0
	Śląski Teatr Tańca	9	22,5
CHORZÓW	Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku S.A.	9	37,5
	Stadion Śląski	7	29,2
DĄBROWA GÓRNICZA	Przemysł hutniczy	7	24,1
	Dębowy Świat	4	13,8
	ATLAS Sp. z o.o.	3	10,3
GLIWICE	Opel Polska Sp. z. o.o.	23	57,5
	Politechnika Śląska	10	25,0
	Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie Oddział w Gliwicach	8	20,0
JAWORZNO	Południowy Koncern Energetyczny S.A.	24	70,6
	Południowy Koncern Węglowy S.A.	10	29,4
	Centrum Nurkowe ORKA	5	14,7

KATOWICE	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji SPODEK	15	37,5
	Działalność kulturalna i sportowa, organizacja imprez masowych	7	17,5
	Uniwersytet Śląski	4	10,0
MYŚŁOWICE	OFF Festiwal	20	50,0
	Mistrzostwa Świata w Siatkówce Plażowej	14	35,0
	Zespół MYSLOVITZ	8	20,0
PIEKARY ŚLĄSKIE	Bazylika Najświętszej Marii Panny	20	50,0
	Radio Piekary	12	30,0
	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Chirurgii Urazowej im. dr. Janusza Daaba	11	27,5
RUDA ŚLĄSKA	Pojedyncze odpowiedzi uniemożliwiające wskazanie dominującej opinii	8	20,0
SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	Centrum Leczenia Oparzeń	28	70,0
	Kompleks Sportowy MICHAŁ	16	40,0
	Wojskowe Zakłady Mechaniczne S.A.	14	35,0
SOSNOWIEC	Centrum Targowo-Wystawiennicze Expo Silesia	7	17,9
ŚWIĘTOCHŁOWICE	Delta Trans Sp. z o.o.	4	11,4
	ArcelorMittal Poland S.A.	3	8,6
	Fabryka Kosmetyków Pollena-Malwa Sp. z o.o.	2	5,7
TYCHY	Fiat Auto Poland S.A.	34	87,2
	Kompania Piwowarska S.A. / piwo tyskie	35	89,7
	Sertop Sp. z o.o.	12	30,8
ZABRZE	Śląskie Centrum Chorób Serca	21	52,5
	Kopalnia GUIDO	18	45,0
	Górnik Zabrze S.S.A.	10	25,0

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

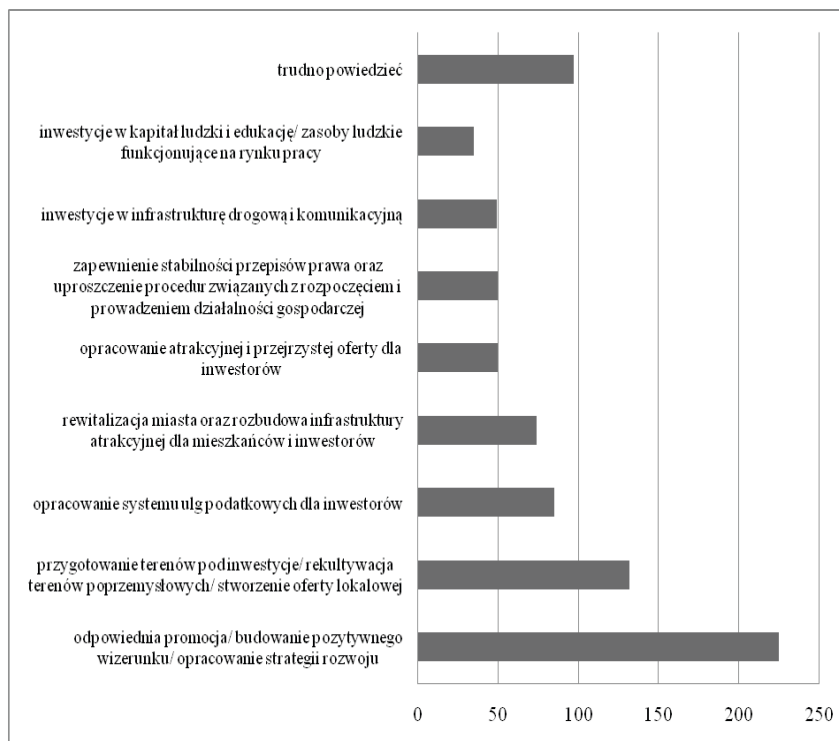
4.2.2. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej Metropolii „Silesia”

Atrakcyjność wybranego obszaru (np.: jednostki administracyjnej, regionu, kraju) z punktu widzenia podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, nazywana jest atrakcyjnością inwestycyjną i rozumiana jest najczęściej jako zespół przewag lokalizacyjnych, głównie w zakresie zasobów dopasowanych do potrzeb przedsiębiorstw i stwarzających dobre warunki życia dla mieszkańców.

Ponieważ ostateczna decyzja o wyborze lokalizacji inwestycji w znacznym stopniu zależy od subiektywnych ocen decydentów, należy docenić również czynniki pośrednie (miękkie), takie jak: klimat gospodarczy (przychylnie nastawienie władz centralnych i lokalnych, polityka rządu), wizerunek danego miejsca lokalizacji (w kontekście obsługi funkcjonujących przedsiębiorstw i nowych inwestorów, zasobów pracy, technologicznego) oraz klimat społeczny (stabilność polityczna, bezpieczeństwo, aktywność społeczności lokalnej, itp.) (Szromnik 2007:136). Wizerunek gminy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej jest w dużej mierze wynikiem prowadzenia działalności proinwestycyjnej oraz organizacji i zapewnienia sprawnej obsługi inwestora. Biznesmeni – inwestorzy – tym lepiej postrzegają gminę lub powiat, im bardziej profesjonalnie zostali obsłużeni. Opierają się też na opinii przedsiębiorstw, które wcześniej podjęły tam działalność i mają własny wizerunek tego miejsca (Jarczewska 2007:121). Pobudzanie zainteresowania gminą potencjalnych inwestorów wiąże się więc z koniecznością podejmowania szeregu działań, których celem jest zaoferowanie „produktu” dostosowanego do potrzeb i oczekiwań potencjalnych nabywców (inwestorów) (Winiarski 1999:9).

Wymienione powyżej kategorie czynników odpowiedzialnych za wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy lub powiatu pojawiały się wśród uzyskanych propozycji działań służących osiągnięciu tego celu. W ogólnym rozkładzie odpowiedzi na szczególną uwagę zasługuje osiem kategorii, które uzyskały największą liczbę wskazań i obejmowały aż 76,6% wszystkich typowań. Przystawione one zostały w sposób graficzny na poniższym wykresie.

Wykres 33: Główne propozycje działań, służących zwiększeniu zainteresowania miastem potencjalnych inwestorów (n=520)

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Badani eksperci uznali, że do najważniejszych działań w zakresie podnoszenia poziomu atrakcyjności gmin dla potencjalnych inwestorów zaliczyć należy ich odpowiednią promocję, która będzie elementem budowania pozytywnego wizerunku w szeroko pojętym otoczeniu biznesowym. Respondenci podkreślali, że promocja ta stanowić ma zintegrowany system działań i praktyk, które opracowane powinny zostać w spójnym dokumencie – strategii promocji i rozwoju – zawierającym jasne wytyczne, kompatybilne z wizją rozwojową (43,3%). Istota odpowiedniej promocji wynika również z faktu, iż stanowi ona czynnik najbardziej widoczny i dysponujący największymi możliwościami oddziaływania na potencjalnych nabywców. Jednak pamiętać należy, że jej skuteczność wymaga dążenia do realizacji całości kształtu określonego systemu działań, związanych z komunikowaniem się jednostek terytorialnych z otoczeniem.

Na drugim miejscu w ogólnym ujęciu uplasowały się odpowiedzi związane z dostrzeganiem konieczności przygotowania dla nowych, potencjalnych inwestorów odpowiednich terenów inwestycyjnych, na których rozpocząć mogliby swoją działalność (25,4%). Co ważne, wielokrotnie podkreślano, iż do realizacji tego zadania winno się wykorzystać, istniejące we wszystkich niemal gminach zrzeszonych w Metropolii, tereny poprzemysłowe, które po odpowiedniej rekultywacji i przygotowaniu stanowić mogą atrakcyjną ofertę lokalizacyjną dla nowych inwestycji. Ponadto pojawiały się głosy o konieczności przygotowania odpowiedniej oferty lokali biurowych dla przedsiębiorców niezainteresowanych budowaniem od podstaw swoich siedzib, lecz wykorzystaniem odpowiednio przygotowanych i wyposażonych lokali użytkowych.

Kolejny istotny argument dla inwestorów, stojących przed koniecznością wyboru lokalizacji prowadzonej działalności gospodarczej, stanowić może oferta gminy w postaci systemu ulg podatkowych. W opiniach ekspertów (16,3%) oferta inwestycyjna wzbogacona o taki element wzbudzić może szczególne zainteresowanie w dobie kryzysu gospodarczego, odczuwanego przez większość funkcjonujących na rynku przedsiębiorców.

Dostrzeganym elementem podniesienia poziomu atrakcyjności gminy w oczach potencjalnych inwestorów jest również rozbudowa infrastruktury miasta i wzbogacenie jej o elementy umożliwiające zaspokajanie potrzeb związanych nie tylko z prowadzeniem działalności gospodarczej (14,2%). Mowa tu przede wszystkim o bogatym zapleczu usługowo-handlowym, kulturalno-rozrywkowym, opiece zdrowotnej, terenach i obiektach mieszkaniowych oraz wszelkich instytucjach i podmiotach wywołujących poczucie komfortowych warunków życia – zarówno dla mieszkańców, jak i osób spoza społeczności lokalnych. Wielokrotnie podkreślono konieczność rozpoczęcia lub kontynuacji procesów rewitalizacyjnych przestrzeni miejskich, które przyczyniają się w zasadniczy sposób do podniesienia poziomu ich atrakcyjności. Struktura funkcjonalno-gospodarcza miasta determinuje przecież w sposób bezpośredni strukturę społeczną, przy czym należy zaznaczyć, że zakres i siła determinacji są dwukierunkowe (struktura społeczna wpływa też na obraz gospodarki miasta). Trudno nie dostrzec więc tutaj wpływu potrzeb mieszkańców na gospodarkę miejską. Zarówno w mieście metropolitalnym ery przemysłowej, jak i we współczesnej metropolii, miasta zamieszkują osoby, które z punktu widzenia własnych potrzeb nie różnią się od ludności pozamiejskiej, jak i grupy, które z racji swojego wykształcenia lub też stanu posiadania zgłaszają potrzeby, których zaspokojenie stanowi produkt lub usługę rzadką, co wynika przede wszystkim z konieczności posiadania odpowiednich zasobów (materialnych, ludzkich) dla ich wytworzenia (Hołuj, Hołuj 2006: 48). Miasta członkowskie „Silesii” powinny więc starać się nieustannie wzbogacać swoje oferty, które stanowić muszą dynamiczną odpowiedź na coraz bardziej zróżnicowane potrzeby, zgłaszane przez członków lokalnych społeczności, które ewoluują stopniowo w kierunku struktur społecznych o charakterze metropolitalnym. Należy mieć bowiem na uwadze, że potrzeby tzw. klasy metropolitalnej (której załączki zaczynają już powstawać również wśród mieszkańców „Silesii”) są zgoła odmienne od większej części społeczności miejskiej,

poczawszy od standardu życia, potrzeb ustawicznego kształcenia, po wymagania dotyczące dostępu do rozmaitych form spędzania czasu wolnego. Zjawisko to stanowić może istotny impuls ekonomiczny do powstawania podmiotów zapewniających je na różnym poziomie jakościowym i kosztowym. Klasa metropolitalna jest zarówno elementem kreującym funkcje metropolitalne, jak i współtworzącym popyt na owe funkcje (Hołuj, Hołuj 2006:49).

Kolejnym z typów działań, które w opiniach badanych skutkować mogą zwiększeniem zainteresowania grupy potencjalnych inwestorów, są inwestycje w infrastrukturę drogową i komunikacyjną, która gwarantować powinna swobodę przemieszczania się zarówno w obrębie gminy, jak i całego GZM oraz poza jego granicami (9,4%). Jak wiadomo, obecność różnorodnych grup ludzi, instytucji i podmiotów gospodarczych zorientowanych lokalnie, regionalnie i globalnie pociąga za sobą włączenie metropolii w sieci różnorodnych kontaktów, wymiany informacji, doświadczeń, dóbr i kapitałów. Procesy te wspomaga dobra dostępność komunikacyjna, związana z tym, że rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej ukierunkowana jest przede wszystkim na poprawę połączeń międzymetropolitalnych (Domański 2007:23). Województwo śląskie, a wraz z nim Metropolia „Silesia”, cechuje się najwyższą gęstością sieci drogowej w kraju, tj. dróg dwujezdniowych o parametrach niższych niż autostrady. Jednak mimo rozbudowanego układu drogowego w miastach GZM obserwuje się bardzo duże, wykazujące tendencje wzrostowe, natężenie ruchu. Średni dobowy ruch na sieci dróg krajowych stawał ten region w ostatnich latach w czołówce kraju. Parametry techniczne układu drogowego wciąż są nieprzystosowane do tak dużych natężeń ruchu kołowego, a w ogólnej ocenie stan techniczny wielu odcinków drogowych jest zły. Ponadto w centrach miast obserwuje się duży ruch tranzytowy z udziałem pojazdów wysokotonazowych, a także transport ładunków niebezpiecznych. Wiąże się to nie tylko z brakiem systemu obwodnic miejskich, ale również z lokalizacją źródeł i generatorów ruchu (centra handlowe, zakłady przemysłowe itp.), wymuszających wjazd do centrów miast dużych pojazdów ciężarowych (Strategia Rozwoju GZM 2009:41). Stąd dostrzegana przez badanych istota podjęcia konkretnych działań, związanych z przystosowaniem infrastruktury drogowej do obserwowanych potrzeb.

Ekspertci podkreślali także, że w procesie podejmowania decyzji o lokalizacji działalności gospodarczej istotnym elementem jest gwarancja stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych z rozpoczęciem i prowadzeniem biznesu (9,6%).

Dla inwestorów, dokonujących wyboru miejsca rozpoczęcia działalności biznesowej, ważnym wskaźnikiem są również zasoby ludzkie funkcjonujące na lokalnym rynku pracy. Każdorazowo bowiem brane są pod uwagę jedynie te lokalizacje, co do których istnieje największe prawdopodobieństwo, że zapewnią inwestorom możliwość dokonania swobodnej selekcji i wyboru odpowiednich dla nich pracowników. Stąd dostrzegana istota podejmowania przez poszczególne miasta inwestycji w kapitał ludzki i edukację, dzięki którym lokalne zasoby ludzkie stanowiąc będą odzwierciedlenie rzeczywistego zapotrzebowania gospodarki (6,7%). Wykształcenie i mobilizacja społeczna są zmiennymi wpływającymi bezpośrednio i pośrednio na rozwój regionu (gminy). Wpływ pośredni polega na tym, że brak ich obecności osłabiłby lub całkowicie unieruchomiłby oddziaływanie innych czynników. Wykształcenie wpływa pośrednio na rozwój poprzez: ułatwianie mobilizacji społecznej, sprzyjanie przedsiębiorczości, sprzyjanie akceptacji instytucji rynkowych oraz prorozwojowym motywacjom. Przez mobilizację społeczną rozumie się najczęściej wszelkie zjawiska polegające na samoorganizacji zmierzającej do tworzenia grup interesów i ruchów społecznych. Mobilizacja społeczna sprzyja: rozwojowi przedsiębiorczości, tworzeniu infrastruktury gospodarczej, przyciąganiu inwestycji i osłabieniu negatywnych postaw wobec działalności gospodarczej (Hryniewicz 2000:55).

Warto również podkreślić, że spora grupa ekspertów wskazywała, iż o zwiększeniu zainteresowania potencjalnych inwestorów daną gminą decydować może przede wszystkim opracowanie przejrzystej oferty inwestycyjnej, stanowiącej źródło niezbędnych i wyczerpujących informacji dotyczących lokalnych możliwości inwestycyjnych (9,6%).

Ponadto należy podkreślić, że prawie 19% ekspertów w odpowiedzi na zadane pytanie nie wyraziło jednoznacznej opinii, wybierając ostatecznie wariant trudno powiedzieć.

Dla uszczegółowienia prowadzonych analiz poniżej przedstawiono również zestawienie tabelaryczne, zawierające najczęściej pojawiające się odpowiedzi reprezentantów każdego z badanych miast. Szczegółowy rozkład wszystkich typowań, odnotowany w poszczególnych gminach, ujęty natomiast został w tabeli aneksowej N.

Tabela 19:
Najczęstsze propozycje działań służących zwiększeniu zainteresowania potencjalnych inwestorów gminą/ powiatem

Miasta	Najczęstsze propozycje działań służących zwiększeniu zainteresowania potencjalnych inwestorów miastem	N	% z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne miasta członkowskie
BYTOM	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	24	60,0
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych/ stworzenie oferty lokalowej	10	25,0
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	9	22,5
	opracowanie atrakcyjnej i przejrzystej oferty dla inwestorów	9	22,5
CHORZÓW	przygotowanie terenów pod inwestycje/rekultywacja terenów przemysłowych	9	37,5
	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	5	20,8
	opracowanie atrakcyjnej i przejrzystej oferty dla inwestorów	4	16,7
DĄBROWA GÓRNICZA	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	16	55,2
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	8	27,6
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	7	24,1
GLIWICE	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	12	30,0
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	8	20,0
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	7	17,5
JAWORZNO	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	9	26,5
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	8	23,5
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	8	23,5
	zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych z rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej	8	23,5

KATOWICE	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	25	62,5
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	10	25,0
	przygotowanie terenów pod inwestycje/rekultywacja terenów przemysłowych	9	22,5
MYSŁOWICE	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	20	50,0
	opracowanie atrakcyjnej i przejrzystej oferty dla inwestorów	7	17,5
	zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych z rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej	7	17,5
PIEKARY ŚLĄSKIE	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	13	32,5
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	9	22,5
	rewitalizacja miasta oraz rozbudowa infrastruktury atrakcyjnej dla mieszkańców i inwestorów	8	20,0
RUDA ŚLĄSKA	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	16	40,0
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	14	35,0
	rewitalizacja miasta oraz rozbudowa infrastruktury atrakcyjnej dla mieszkańców i inwestorów	9	22,5
SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	18	45,0
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	5	12,5
	pozyskiwanie dotacji z UE	5	12,5
	przygotowanie terenów pod inwestycje/rekultywacja terenów przemysłowych	5	12,5
	zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych z rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej	5	12,5
SOSNOWIEC	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	16	41,0
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	5	12,8
	zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur administracyjnych związanych z rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej	5	12,8
ŚWIĘTOCHŁOWICE	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	15	42,9
	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	13	37,1
	rewitalizacja miasta oraz rozbudowa infrastruktury atrakcyjnej dla mieszkańców i inwestorów	5	14,3
	odpowiednia działalność władz samorządowych w kierunku zdobycia nowych inwestorów	5	14,3

TYCHY	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	20	51,3
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	13	33,3
	opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	11	28,2
ZABRZE	odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku/ opracowanie strategii rozwoju	18	45,0
	inwestycje w infrastrukturę drogową i komunikacyjną	12	30,0
	przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych/ rozszerzenie lub uruchomienie SSE	9	22,5

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

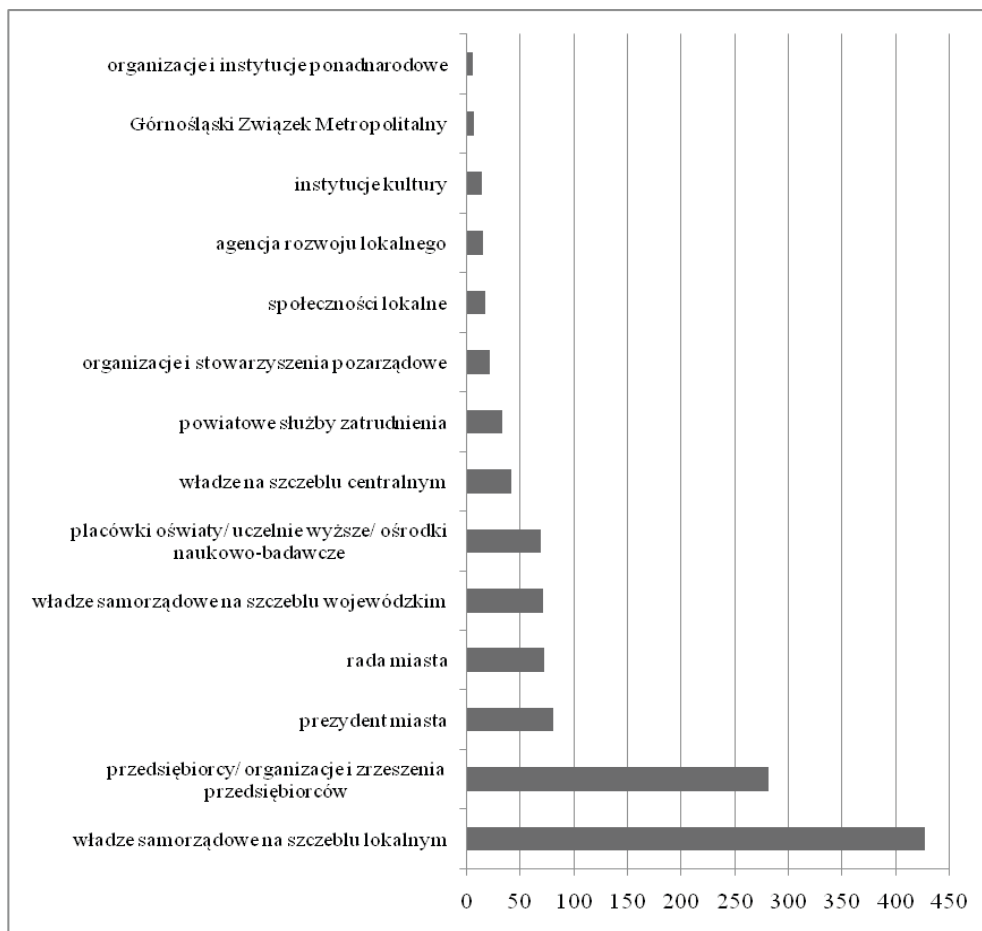
4.2.3. Rozwój gmin członkowskich Metropolii i jego pierwszoplanowi aktorzy

Polityka rozwoju stanowi jeden z podstawowych i priorytetowych elementów zarządzania w samorządzie. Obejmować ona powinna konsekwentne i skuteczne wdrażanie w życie opracowanych planów i programów. Co najważniejsze jednak, jej filarem winna być wielopłaszczyznowa współpraca licznych instytucji i aktorów, zaangażowanych w kreowanie przyszłości dla gminy, w której funkcjonują.

Dlatego dla prowadzonych analiz istotne było wyodrębnienie grupy „aktorów pierwszego planu” – instytucji i osób, których pozycje i pełnione funkcje wiążą się z przyjmowaniem odpowiedzialności za stymulowanie rozwoju gminy.

Z ogólnego rozkładu odpowiedzi zaprezentowanego w poniższym wykresie wynika, że reprezentanci wszystkich badanych jednostek terytorialnych uznali zgodnie, że głównymi inicjatorami działań sprzyjających rozwojowi miasta winny być władze samorządowe każdego szczebla. Główny ciężar odpowiedzialności, zdaniem respondentów, spada tutaj na barki lokalnych samorządów (82,1%). Należy podkreślić, że spora grupa ankietowanych wskazywała konkretnie prezydentów miast (15,6%) lub miejskich radnych (13,7%). Także władze wojewódzkie (13,7%) i centralne - rząd (8,1%), prowadząc swoją politykę powinny czuć się zobowiązane do kreowania i podejmowania działań sprzyjających rozwojowi poszczególnych gmin i powiatów. Rozwój lokalny i regionalny kreowane są bowiem przede wszystkim przez samorzady terytorialne (gminne, powiatowe, wojewódzkie), regionalne, ale uczestniczące w tym także krajowe i lokalne organizacje i instytucje. Władze terytorialne powinny najpierw określić charakterystyczne cechy, właściwości i funkcje swojego regionu, traktowane jako kompleksowy zbiór informacji o regionie i wybrać te, które będą odgrywały podstawową rolę w kreowaniu jego rozwoju. Istotnymi właściwościami jednostek terytorialnych są więc tutaj przede wszystkim: atrakcyjność (turystyczna, inwestycyjna, osadnicza, handlowa, itp.), transport i zaopatrzenie, administracja, promocja gospodarcza, kultura i wypoczynek, ochrona zdrowia i opieka społeczna (Szromnik 2007:43).

Wykres 34: Instytucje i aktorzy, od działań których – w opiniach respondentów – zależy rozwój reprezentowanego miasta

UWAGA: wykres prezentuje 99,4% uzyskanych wskazań, ponieważ pozostałe z nich stanowiły pojedyncze odpowiedzi.

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Na drugim miejscu w grupie głównych kreatorów lokalnego rozwoju wskazany został lokalny biznes (54,2%) – w tym przede wszystkim stowarzyszenia i organizacje pracodawców, których działalność powinna skupiać się przede wszystkim na pobudzaniu rozwoju lokalnej gospodarki, sprzyjając tym samym ogólnemu rozwojowi gminy.

Możliwości rozwojowe poszczególnych gmin zależą w znacznym stopniu od odpowiedniego zagospodarowania i wykorzystania lokalnego kapitału ludzkiego. Dlatego w opiniach respondentów ważną pozycję zajmują tutaj placówki oświatowe, uczelnie wyższe i jednostki naukowo-badawcze (8,1%), a także powiatowe służby zatrudnienia (6,3%), które – jak żadne inne instytucje – powinny determinować ciągle ewoluowanie zasobów ludzkich w kierunku odpowiadającym rzeczywistemu zapotrzebowaniu gospodarki, przyczyniając się tym samym do dynamicznego jej wzrostu i unowocześniania.

Edukacja i mobilizacja społeczna należą do grupy najważniejszych kreatorów rozwoju lokalnego, bowiem niski poziom mobilizacji i małe zasoby edukacyjne wyraźnie wiążą się z trwałą stagnacją gospodarczą. I odwrotnie – duże zasoby edukacyjne i wysoki poziom mobilizacji są gwarancją trwałego rozwoju (Hryniewicz 2000:57).

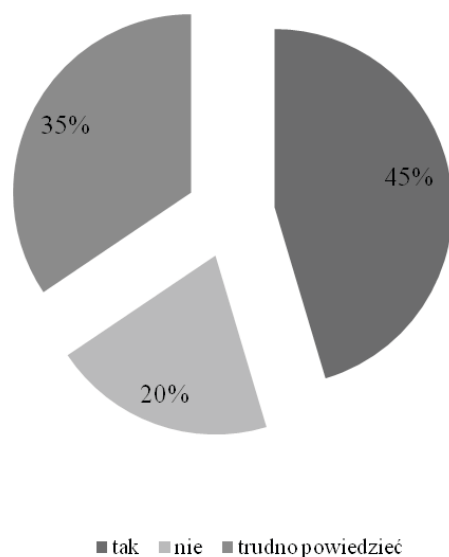
Godny podkreślenia jest również fakt, że jedynie 1,3% ankietowanych, dokonując wskazania instytucji odpowiedzialnych za rozwój gmin i powiatów, wyróżniło Górnośląski Związek Metropolitalny. Świadczy to jednoznacznie o ciągle niskim poziomie identyfikacji z tą organizacją, której stosunkowo krótki czas funkcjonowania nie pozwolił jeszcze na zbudowanie w oczach ekspertów jej odpowiednio silnej pozycji.

Tymczasem prawie co dziesiąty ankietowany nie potrafił wskazać instytucji i aktorów, którzy podejmować powinni działania sprzyjające rozwojowi gospodarek reprezentowanych miast (trudno powiedzieć – 9,8%).

Szczegółowy rozkład odpowiedzi z podziałem na gminy członkowskie przedstawiony został w tabeli aneksowej O.

Powodzenie wszelkiego typu inicjatyw, ukierunkowanych na pobudzanie lokalnego rozwoju, zależy od ścisłej współpracy wskazywanych powyżej instytucji, bowiem dopiero odpowiednia koordynacja i spójne wykorzystywanie posiadanych kapitałów, kompetencji i umiejętności przybliżyć może ostateczny sukces w postaci osiągnięcia zamierzonych celów. Z ogólnego rozkładu odpowiedzi, uzyskanych na pytanie o dostrzeganie owej współpracy na poziomie gminy wynika, że stosunkowo największa część respondentów, bo aż 45,4% widzi jej różne formy. Jednocześnie co piąty ankietowany odnosił się krytycznie do sytuacji w tym zakresie, występującej w reprezentowanym przez siebie mieście (wykres 35).

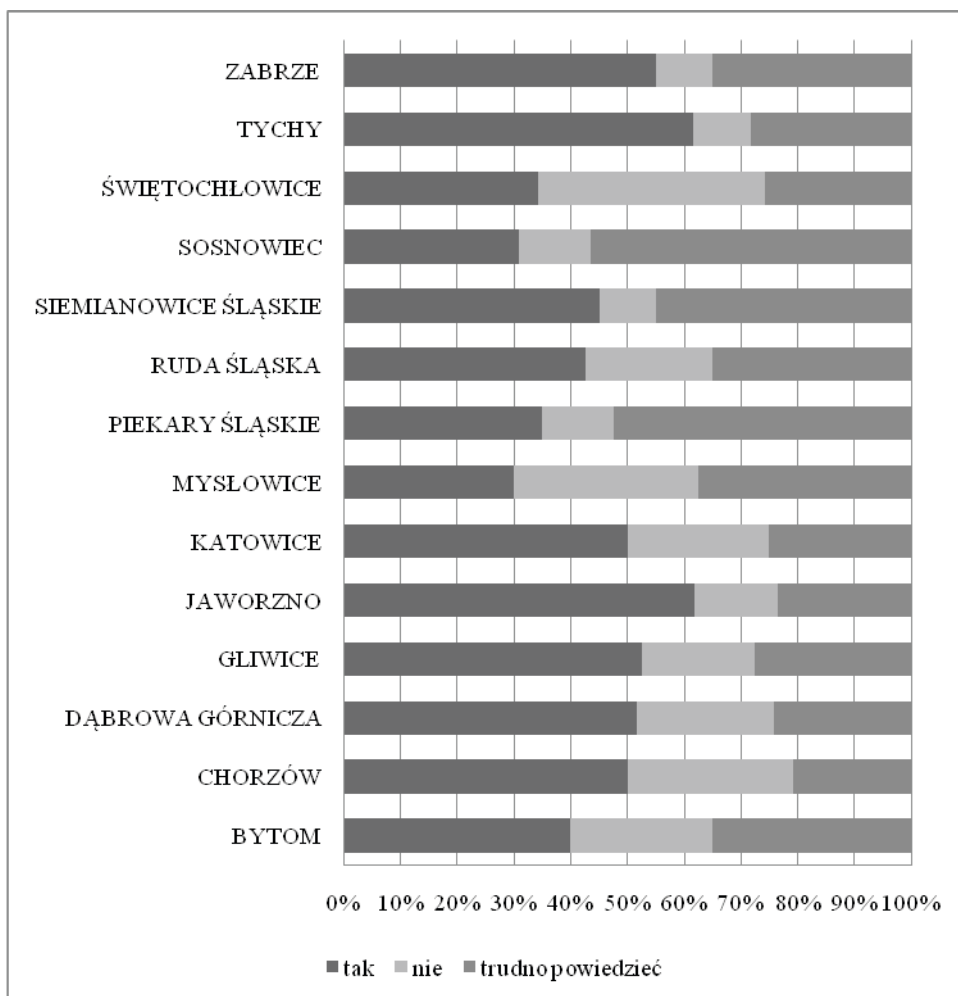
Wykres 35: Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz kreowania rozwoju miasta

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Dokonując szczegółowej analizy na poziomie poszczególnych miast członkowskich należy wskazać, że w przypadku siedmiu spośród nich przejawy ścisłej współpracy międzyinstytucjonalnej w celach prorozwojowych dostrzegane są każdorazowo przez ponad połowę eksperckich reprezentantów. Najczęściej współpraca ta jest zauważalna w Tychach (62%), Jaworznie (62%), Zabrze (55%), Gliwicach (53%), Dąbrowie Górniczej (52%) oraz Chorzowie (50%) i Katowicach (50%). W przypadku pozostałych gmin, wchodzących w skład badanego obszaru metropolitalnego, kooperacja między lokalnymi aktorami dostrzegana jest słabiej, z godną podkreślenia sytuacją odnotowaną w Mysłowicach i Świętochłowicach, gdzie wśród ankietowanych dominowały opinie o braku jakiegokolwiek współpracy na poziomie gminy, która sprzyjałaby jej rozwojowi (wykres 36; tabela korelacyjna P).

Wykres 36: Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz rozwoju w poszczególnych miastach członkowskich Metropolii „Silesia”.

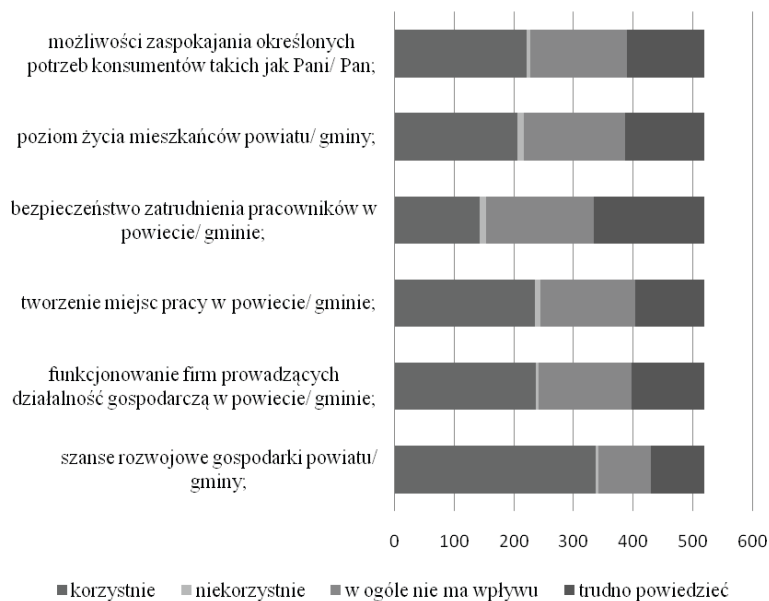
Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

4.2.4. Metropolitalność - czynnik rozwoju czy stagnacji miast członkowskich?

Doświadczenia krajów zachodnich dowodzą, że o konkurencyjności regionów decyduje przede wszystkim ranga ich głównych ośrodków miejskich, pełniących funkcje lokomotyw rozwoju, w tym także ośrodków transmisji innowacji – absorpcji innowacji zewnętrznych, a następnie generowania wpływu na jednostki zlokalizowane w otaczających je strefach. To właśnie odpowiednio ukształtowane aglomeracje miejskie są czynnikiem chroniącym przed peryferylizacją sprzężone z nimi obszary (Kudłacz, Markowski 2002:16). Jak już wskazano – zgodnie z przyjętą w „Strategii Rozwoju...” wizją rozwoju Metropolii „Silesia” – stanowi ona policentryczny zespół miejski o wysokim kapitale społecznym, pozwalającym na osiągnięcie pełni życia dzięki atrakcyjnym warunkom pracy i zamieszkania w czystym środowisku, w regionie o nowoczesnej gospodarce, z wysoko rozwiniętymi usługami publicznymi w zakresie nauki, kultury, zdrowia i transportu. Głównym motywem podjęcia tego złożonego i wieloaspektowego zadania była i jest potrzeba skoordynowania współpracy miast Metropolii „Silesia” i zwiększenia dynamiki ich działań w celu osiągnięcia silnej, konkurencyjnej pozycji w kraju i za granicą. Mimo iż Metropolia „Silesia” stanowi policentryczny zespół miast, to jednak ich wspólnym mianownikiem są silne wzajemne powiązania gospodarczo-społeczne, przestrzenno-funkcjonalne i infrastrukturalne. Miasta te łączy także wiele podobnych, powtarzających się problemów różnej rangi (Strategia Rozwoju GZM 2009:52).

Zagadnieniem wyjątkowo istotnym wydaje się zatem dokonanie oceny dotychczasowego wpływu członkostwa w Górnośląskim Związku Metropolitalnym na funkcjonowanie zrzeszonych w nim miast. W relacjonowanych badaniach odwołano się w tym celu do kilku wybranych kwestii, których ocena stanowić może istotny wskaźnik ewaluacyjny dotychczasowego funkcjonowania Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” (wykres 37).

Wykres 37: Ocena wpływu Górnośląskiego Związku Metropolitalnego na wybrane elementy rozwojowe członkowskich miast

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Z ogólnego rozkładu uzyskanych odpowiedzi wynika, że badani eksperci w odniesieniu do reprezentowanych jednostek samorządowych stosunkowo najlepiej oceniają wpływ członkostwa w GZM na szanse rozwojowe lokalnych gospodarek. Aż 64,8% ankietowanych, opierając się na własnych obserwacjach, wyraziło w tej kwestii pozytywną opinię.

Warto podkreślić, że zaledwie 5 spośród 520 ankietowanych ekspertów przedstawiło pogląd przeciwny, tzn. uznało, że przystąpienie miasta do Metropolii „Silesia” wpłynęło niekorzystnie na szanse rozwojowe jego gospodarki.

Ponadto prawie 17% respondentów było zdania, że członkostwo w strukturach metropolitalnych dotychczas w ogóle nie miało wpływu na gospodarkę reprezentowanych miejscowości.

Funkcjonowanie w ramach Górnośląskiego Związku Metropolitalnego zyskało również korzystną oceną pod względem wpływu na działalność biznesową firm zlokalizowanych w gminach członkowskich (45,6%) oraz powiązaniem z tym tworzeniem nowych miejsc pracy na lokalnych rynkach (45,2%). Również w przypadku tych dwóch kwestii odnotowano znikomy procent negatywnych ocen. Zaledwie 5 respondentów uznało, że członkostwo w „Silesii” rzuca cień na funkcjonowanie lokalnego biznesu, a 10 ekspertów było zdania, że metropolitalna formalizacja wpływa negatywnie na tworzenie miejsc pracy w gminie lub powiecie.

Jednocześnie stosunkowo najślabszy wpływ członkostwa w metropolitalnych strukturach oceniony został pod względem poziomu bezpieczeństwa zatrudnienia pracowników. Tylko niewiele ponad ¼ ankietowanych dostrzega korzystne zmiany w tej materii, utożsamiając je bezpośrednio z funkcjonowaniem miasta w ramach „Silesii”. Zdecydowanie największa część respondentów nie potrafiła jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii, wybierając opcję trudno powiedzieć (35,8%) lub stwierdziła, że włączenie powiatu do Metropolii jak dotąd nie miało żadnego wpływu na bezpieczeństwo zatrudnienia na lokalnym rynku (34,8%). Pozostałe 1,9% uzyskanych odpowiedzi stanowiły negatywne oceny badanego zagadnienia.

Istotnym czynnikiem determinującym rozwój gospodarczy są zachowania grupy konsumentów, skład której – zgodnie z przyjętym poziomem analizy – tworzony jest przede wszystkim przez członków lokalnych społeczności. Dlatego istotna jest tutaj ocena wpływu GZM na poziom życia mieszkańców oraz możliwości zaspokajania ich potrzeb konsumenckich. Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi wynika, że stosunkowo najliczniejsza grupa ankietowanych dostrzega korzystny wpływ funkcjonowania miast w ramach Metropolii na poziom życia ich mieszkańców (39,6%) oraz możliwości zaspokajania przez nich potrzeb konsumenckich (42,7%). Jednocześnie jednak każdorazowo aż 1/3 ekspertów twierdziła, iż nie można dostrzec istotnego wpływu GZM na badane kwestie, a kolejna 1/4 ankietowanych nie wyraziła jednoznacznej opinii, wybierając ostatecznie odpowiedź trudno powiedzieć.

Schodząc w analizie do poziomu rozkładu odpowiedzi przedstawicieli każdego z 14 miast członkowskich (tabela aneksowa R) stwierdzić należy, że wpływ członkostwa w Metropolii na szanse rozwojowe gospodarki oceniany był najkorzystniej w: Dąbrowie Górniczej (83%), Siemianowicach Śląskich (80%), Sosnowcu (79%), Katowicach (78%), Tychach (69%) oraz Rudzie Śląskiej (68%) i Jaworznie (65%). Godny uwagi jest również fakt, że stosunkowo najrzadziej korzystny wpływ na rozwój lokalnego rynku dostrzegany był przez gliwickich ekspertów (43%).

W odniesieniu do funkcjonowania firm, prowadzących działalność na terenie poszczególnych powiatów, badane wpływy najlepiej ocenione zostały w: Katowicach (68%), Siemianowicach Śląskich (55%), Świętochłowicach (55%), Dąbrowie Górniczej (55%) oraz Sosnowcu (54%) i Tychach (54%). Natomiast najgorzej w Gliwicach (30%) i Chorzowie (33%).

W opiniach respondentów, funkcjonowanie w metropolitalnych strukturach sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy głównie w: Katowicach (73%), Dąbrowie Górniczej (59%), Siemianowicach Śląskich (55%) i Tychach (49%). Dostrzeganie korzystnego wpływu w tej kwestii na poziomie od 40 do 46% wskazań odnotowano wśród przedstawicieli: Sosnowca, Rudy Śląskiej, Bytomia, Zabrze, Mysłowic i Piekar Śląskich. W pozostałych miastach członkowskich korzystne oddziaływanie metropolitalności na tworzenie miejsc pracy wystąpiło na poziomie nieprzekraczającym 40% odpowiedzi. Najslabiej element ten oceniony został przez ekspertów ze Świętochłowic – 31% pozytywnych wskazań.

Wzrost bezpieczeństwa zatrudnienia pracowników, wynikający bezpośrednio z przystąpienia miasta do związku metropolitalnego, uwidacznia się zdaniem ekspertów głównie w Siemianowicach Śląskich (45%), Katowicach (40%), Tychach (36%), Rudzie Śląskiej (35%) i Bytomiu (28%). W pozostałych jednostkach terytorialnych udział odpowiedzi stanowiących pozytywną ocenę nie przekraczał każdorazowo ¼ uzyskanych wskazań, a stosunkowo najmniejszy odnotowano w Gliwicach (15%).

Tymczasem w odniesieniu do poziomu życia mieszkańców funkcjonowanie w ramach Metropolii „Silesia” postrzegane jest jako pozytywne najczęściej wśród ekspertów z Siemianowic Śląskich (58%), Tychów (51%), Katowic (50%) oraz Bytomia (43%), Zabrze (40%) i Mysłowic (40%). Z rozkładu odpowiedzi reprezentantów pozostałych badanych jednostek terytorialnych wynika, iż korzystny wpływ dostrzegany był na poziomie nieprzekraczającym 38%. Jednocześnie najmniejszą liczbę pozytywnych wskazań odnotowano w Świętochłowicach (23%).

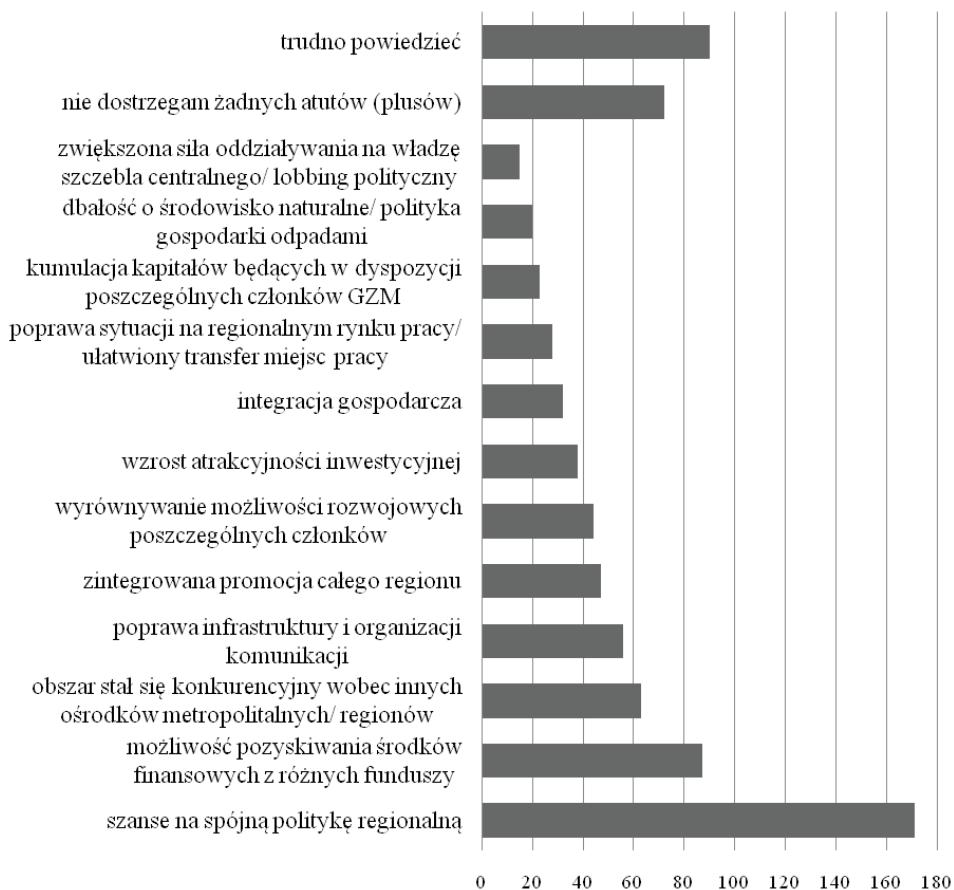
W końcu wpływ na możliwości zaspokajania potrzeb konsumenckich najlepiej oceniony został przez badanych z Tychów (54%), Siemianowic Śląskich (53%), Dąbrowy Górniczej (52%) i Katowic (50%), a także Bytomia (48%), Mysłowic (45%) i Zabrze (45%). W pozostałych jednostkach samorządowych udział pozytywnych opinii nie przekraczał 40%, przy czym stosunkowo najmniejszy odnotowano wśród odpowiedzi reprezentantów Świętochłowic (29%).

4.2.5. Atuty i wady górnośląsko-zagłębiowskiej integracji metropolitalnej

Powodzenie podjętego przez samorzady 14 miast członkowskich GZM przedsięwzięcia, jakim jest wielowymiarowa integracja obszaru Metropolii „Silesia”, zależeć będzie w znacznym stopniu od utrzymującego się przekonania, iż proces ten stanowi najlepszą z możliwych dróg rozwojowych dla całego regionu. Pomóc w tym mogą dostrzegane atuty, wynikające bezpośrednio z powołania Związku Metropolitalnego. Stanowiąc one mogą istotną determinantę opinii wielu środowisk, od których zależeć będzie dalsza kreacja śląsko-zagłębiowskiej metropolii.

Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi wynika, że badani eksperci dostrzegają wiele pozytywnych elementów związanych z rozwojem gospodarki regionu, wpływających bezpośrednio z faktu powołania Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”. Najczęściej pojawiające się wskazania ujęte zostały w sposób graficzny na poniższym wykresie, obejmując 92,8% wszystkich odpowiedzi (wykres 38).

Wykres 38: Atuty powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Głównym atutem dla regionu, wynikającym z powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, jest zdaniem ekspertów uzyskanie wspólnej podmiotowości, co przyczynia się do zwielokrotnienia szans na wprowadzenie spójnej polityki regionalnej i zespolonej koordynacji działań w tym zakresie (32,9%). Był to również przyczynek do opracowania i stopniowego wdrażania wspólnej strategii rozwoju, będącej odzwierciedleniem potrzeb i oczekiwań wszystkich członków organizacji, a przede wszystkim stanowiącej dokument określający wspólną wizję rozwojową i integrację gospodarczą (6,2%).

Drugim pod względem ważności atutem formalizacji Metropolii jest w opiniach ankietowanych zwiększenie możliwości pozyskiwania środków finansowych, służących rozwojowi regionu (16,7%). Mowa tu przede wszystkim o funduszach Unii Europejskiej, które stanowią istotne wsparcie działań sprzyjających modernizacji i unowocześnianiu regionu.

Kolejnym istotnym „plusem” uzyskania wspólnej podmiotowości jest wzrost konkurencyjności całego obszaru względem innych ośrodków metropolitalnych i regionów (12,1%), wynikający między innymi ze zintegrowanej promocji Metropolii (9%).

Pamiętać bowiem należy, że w marketingu terytorialnym promocja jest instrumentem najbardziej widocznym i dysponującym największymi możliwościami oddziaływania. Obejmuje ona bowiem całokształt działań związanych z komunikowaniem się jednostki terytorialnej z otoczeniem, a więc informujących o regionie, przekonujących o jego atrakcyjności oraz skłaniających do skorzystania z oferty regionu (Florek 2006:148-149). Dlatego też poza dyskusją pozostaje zasadność aktywnego promowania wielofunkcyjnego i różnorodnego charakteru obszaru Metropolii „Silesia” – atrakcyjnego zarówno dla społeczności lokalnych, jak i inwestorów oraz gości zewnętrznych – zmierzającego do budowania jej konkurencyjnej pozycji. Proces realizacji powyższych celów jest jednak długotrwały i złożony. Wiąże się bowiem z trudnościami oddziaływania na postawy społeczne i kreowaniem zmian w sposobie myślenia. Adresatami tych działań powinni być mieszkańcy oraz podmioty gospodarcze, kulturalne itp. z innych regionów Polski, a przede wszystkim z miast GZM (Strategia Rozwoju GZM 2009:20).

W opinii badanych ekspertów utworzenie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego przyczynia się również do stopniowej poprawy infrastruktury i organizacji komunikacji (10,8%), wpływając bezpośrednio na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu (7,3%), a co za tym idzie – poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy, przede wszystkim związaną z ułatwionym transferem miejsc pracy (5,4%).

Wcielenie w struktury Metropolii „Silesia” postrzegane jest także jako szansa dla słabiej rozwijających się miast na wykorzystanie siły napędowej wiodących ośrodków (8,5%). Ścisła współpraca, polegająca między innymi na wzajemnej wymianie „dobrych praktyk” oraz kumulacji kapitałów będących w dyspozycji poszczególnych członków (4,4%), powinna bowiem przyczynić się z czasem do wyrównania możliwości rozwojowych gmin, tworzących jeden silny organizm.

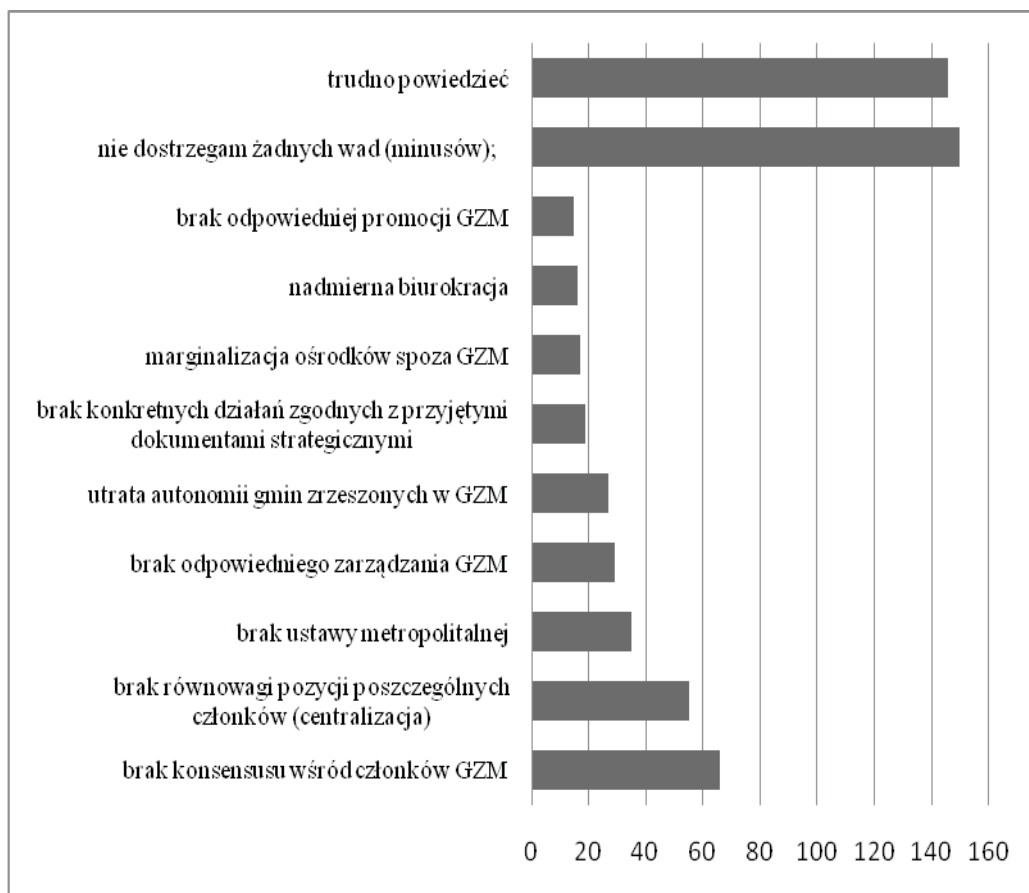
Na zakończenie należy wspomnieć, że spośród wszystkich ankietowanych ekspertów, 13,8% stwierdziło, że nie dostrzega żadnych plusów (atutów) dla gospodarki regionu wynikających z utworzenia Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, a kolejne 17,3% nie posiada jednoznacznej opinii na ten temat i wybrało tym samym odpowiedź trudno powiedzieć.

Tabela prezentująca szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi z podziałem na badane gminy i powiaty umieszczona została w aneksie (tabela aneksowa S).

Dla zachowania równowagi prowadzonej analizy konieczne jest również wyodrębnienie ewentualnych wad (minusów), wynikających z utworzenia Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” w odniesieniu do gospodarki regionu, które dostrzegane są przez badanych reprezentantów miast członkowskich.

Na wstępie zaznaczyć należy, iż badani eksperci wskazali znacząco mniej negatywnych konsekwencji dla gospodarki regionu wynikających w powołania Metropolii w porównaniu do omówionych już korzyści. Stosunkowo najliczniejszą grupę stanowili tutaj bowiem badani deklarujący brak dostrzegania jakichkolwiek wad w tym zakresie (28,8%) oraz osoby, które nie miały jednoznacznej opinii (28,1%). Najczęściej wskazywane wady przedstawione zostały w sposób graficzny na poniższym wykresie. Stanowiły one 94,3% wszystkich odpowiedzi (wykres 39).

Wykres 39: Wady powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Wśród uzyskanych odpowiedzi, stanowiących wskazania konkretnych minusów powołania związku metropolitalnego w odniesieniu do gospodarki regionu, dominowały zarzuty o braku konsensusu w podejmowaniu konkretnych działań (12,7%). W opiniach ekspertów sytuacja ta wynika bezpośrednio z braku chęci współpracy ze strony poszczególnych gmin i powiatów członkowskich, będącego konsekwencją niechęci do podziału posiadanych kompetencji oraz uwidaczniającego się konfliktu partykularnych interesów jednostek samorządowych i silnej wewnętrznej konkurencji. Zdaniem niektórych badanych ma to również istotny związek z dostrzeżoną dla gmin utratą pełni autonomii i swobody w podejmowaniu działań (5,2%).

Eksperti zwracali również uwagę na zauważalną dominację niektórych miast członkowskich, a więc brak równowagi pozycji poszczególnych jednostek samorządowych tworzących Metropolię, szczególnie w dostępie do kapitałów (10,6%). Jednak problem ten dostrzegany jest również w odniesieniu do śląskich gmin i powiatów, które nie zostały wcielone do obszaru metropolitalny, co w opiniach respondentów skutkuje ich silną marginalizacją i odcięciem od napływających z zewnątrz kapitałów (3,3%).

Istotnym ograniczeniem dla gospodarki regionu jest również brak rozwiązań ustawowych, dotyczących formalizacji związku metropolitalnego (ustawy metropolitalnej), które sankcjonowałyby pozycję „Silesii” w strukturach administracyjnych kraju, a tym samym umożliwiały podejmowanie wiążących decyzji w każdym zakresie jej funkcjonowania (6,7%).

Poza tym wśród uzyskanych odpowiedzi powtarzały się również zarzuty dotyczące: braku odpowiedniego zarządzania strukturami GZM (5,6%) oraz konkretnych działań, zgodnych z przyjętymi już dokumentami strategicznymi (3,7%), uwidaczniającej się nadmiernej biurokracji (3,1%), a także braku odpowiedniej promocji (3,1%).

Jak widać, zdecydowanie największa część dostrzeganych wad związanych z powołaniem Górnośląskiego Związku Metropolitalnego odnosi się bezpośrednio do jego struktury formalno-prawnej, a także kwestii związanej z odczuwaną nierównowagą pozycji zajmowanych przez zrzeszone miasta. Pamiętać jednak należy, że sytuacja polityczno-gospodarcza państwa lub układ, w którym funkcjonuje miasto determinuje rozkład jego funkcji. Funkcje takie jak: administracyjna, kulturalna czy naukowa są „układane” w dużej mierze przez decyzje podejmowane poza miastem. Przykładowo, sposób skonstruowania systemu samorządu terytorialnego ma ogromne znaczenie dla możliwości wpływania przez lokalną i subregionalną władzę na procesy rozwojowe. Dysponowanie przez centralny szczebel władzy kluczowymi dla miasta jednostkami kulturalnymi czy też naukowymi ogranicza możliwości swobodnego kształtowania programu ich działalności. Podobna sytuacja występuje w przypadku tych rodzajów działalności, które podlegają koncesjonowaniu na szczeblu centralnym. Taka sytuacja w obecnych warunkach w Polsce dotyczy zwłaszcza instytucji reprezentujących funkcje: finansowe, informacyjne, edukacyjne i komunikacyjne (Klasik 1998:42). Dlatego również brak instytucji zarządzających obszarami metropolitalnymi powoduje konieczność prowadzenia ciągłych negocjacji między licznymi podmiotami, podejmującymi wysiłki w celu przeciwdziałania fragmentaryzacji przestrzennej. Upodmiotowienie obszarów metropolitalnych umożliwiłoby swobodniejsze zarządzanie i lepszą koordynację ich rozwoju. Instytucje zarządzające obszarami metropolitalnymi powinny mieć rzeczywistą władzę w zakresie sterowania, kreowania i zarządzania rozwojem, ale ograniczoną do wybranych dziedzin, mających charakter strategiczny i związany z zagospodarowaniem przestrzennym (Markowski, Marszał 2006:23).

Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z podziałem na badane gminy i powiaty, umieszczony został w tabeli aneksowej T.

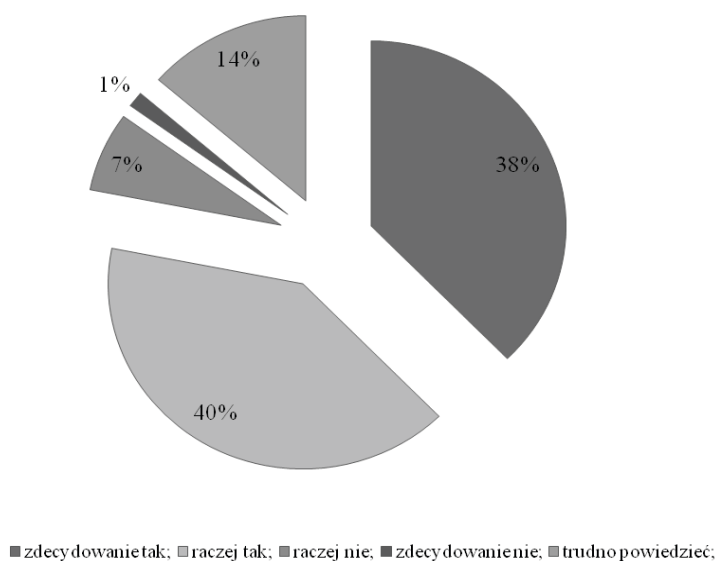
4.2.6. Konkurencyjna mobilizacja Metropolii

Konkurencyjność, jako kategoria ekonomiczna, określana jest ogólnie jako zdolność do osiągnięcia sukcesu w gospodarczej rywalizacji. W stosunku do regionów konkurencyjność interpretuje się jako ich zdolność do przystosowywania się w sferze ekonomicznej i społecznej do zmieniających się warunków, a w konsekwencji do poprawy lub co najmniej utrzymania swojej pozycji we współzawodnictwie toczącym się między regionami (Kozłak 2008:46). Powołanie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, a więc scalenie 14 gmin województwa śląskiego w jeden organizm, przyczyniło się w sposób zasadniczy do wydatnego wzmocnienia wymiaru konkurencyjności tego obszaru. Znaczenia podstawowego nabierają tutaj strefy wysokiej koncentracji procesów społeczno-gospodarczych, wynikającej z nagromadzenia wielowymiarowego potencjału, od wykorzystania którego zależeć będzie przyszłe powodzenie tej policentrycznej inicjatywy.

Strategicznym wyzwaniem dla GZM staje się stworzenie warunków do podnoszenia jego konkurencyjności w przestrzeni grawitacyjnego oddziaływania największych w kraju ośrodków miejskich wraz z otaczającymi je strefami wpływu. Działania w tym względzie przebiegać muszą na różnych płaszczyznach, ponieważ z jednej strony występuje silna różnorodność determinant owej konkurencyjności, a z drugiej zaś stanowić ma ona wypracowaną cechę obszaru, którego delimitacja w dalszym ciągu jest dla jego szeroko pojętego otoczenia percepcyjnym novum.

Zdecydowana większość ekspertów stwierdziła, że gospodarka obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” jest konkurencyjna względem pozostałych regionów naszego kraju. Opinię taką wyraziło aż 78% badanych. Przeciwnego zdania był jedynie średnio co dwunasty ankietowany (8,2%), a kolejne 13% stanowiły odpowiedzi osób, które nie posiadały jednoznacznej opinii w tej kwestii (wykres 40). Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z podziałem na badane gminy i powiaty, umieszczony został w tabeli aneksowej U.

Wykres 40: Ocena konkurencyjności gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Zgodnie z przyjętymi zapisami „Strategii Rozwoju...”, podstawowy potencjał gospodarczy miast GZM tworzą: • Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE) – skład której tworzy ponad 120 firm - inwestorów w trzech podstrefach; • cztery strefy aktywności gospodarczej (tworzone z reguły na terenach likwidowanych kopalń oraz obszarach przemysłowych, wykorzystujące tym samym potencjał inwestycyjny miast i tworzące atrakcyjne tereny pod przyszłe inwestycje); • jednostki stanowiące praktyczne powiązanie różnych gałęzi gospodarczych ze światem nauki, w tym: parki technologiczne, inkubatory technologiczne (centra technologiczne), akademickie inkubatory przedsiębiorczości; • instytucje otoczenia biznesu, prowadzące działalność usługową w zakresie zarządzania oraz usług: finansowych, doradczych, szkoleniowych, informacyjnych i proinnowacyjnych; • istniejące obiekty wystawiennicze, mogące organizować imprezy targowe i targowo-konferencyjne o randze krajowej i międzynarodowej (Strategia Rozwoju GZM 2009:31).

Nie podlega więc wątpliwości, że obszar, który tworzą gminy zrzeszone w Metropolii „Silesia” stanowi tę część województwa, której dominujący wizerunek często wpływa na postrzeganie przez mieszkańców Polski całego regionu. Dlatego na kolejnych kartach opracowanego dokumentu strategicznego przeczytać możemy, że dla właściwego kształtowania obszaru metropolitalnego złożonego z miast GZM, istotne jest nie tylko tworzenie warunków dla jego zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego, przyrodniczego i przestrzennego, lecz także kreowanie (w oparciu o wartości materialne i niematerialne) nowego wizerunku Metropolii „Silesia” z „krajiny węgla i stali” na obszar o dobrych warunkach zamieszkania, czystym środowisku i estetycznej przestrzeni (jest to jedno z następstw procesu transformacji społeczno-gospodarczej miast opartych na gospodarce surowcowej i przemyśle ciężkim – w miasta oparte na gospodarce o wysokich proekologicznych technologiach i ścisłej współpracy z potencjałem naukowo-badawczym), co wynika z potrzeby: • tworzenia atrakcyjnego otoczenia biznesu i zachęt do inwestowania dla zwiększenia dynamiki rozwoju gospodarczego; • zwiększenia zainteresowania potencjałem terenów poprzemysłowych (pozyskanie większej liczby nabywców, dzierżawców, sponsorów itp.), • wypracowania nowych skojarzeń z obszarem wśród mieszkańców innych regionów w kraju i za granicą; • upowszechnianie idei „metropolitalności” w sposób wzmacniający integrację społeczną mieszkańców poszczególnych miast GZM w kierunku społeczności utożsamiającej się z jednym ponadmiejskim organizmem oraz zachowujący poszanowanie poczucia tożsamości lokalnej. Dlatego też zasadne wydaje się aktywne promowanie wielofunkcyjnego i różnorodnego charakteru tego obszaru – atrakcyjnego zarówno dla społeczności lokalnych, jak i inwestorów oraz gości zewnętrznych – dla budowania konkurencyjnej pozycji Metropolii „Silesia”. Proces realizacji powyższych celów jest długotrwały i złożony. Wiąże się bowiem z trudnościami oddziaływania na postawy społeczne i kreowaniem zmian w sposobie myślenia. Adresatami tych działań powinni być mieszkańcy oraz podmioty gospodarcze, kulturalne itp. z innych regionów Polski oraz przede wszystkim z miast GZM (Strategia Rozwoju GZM 2009:19-20).

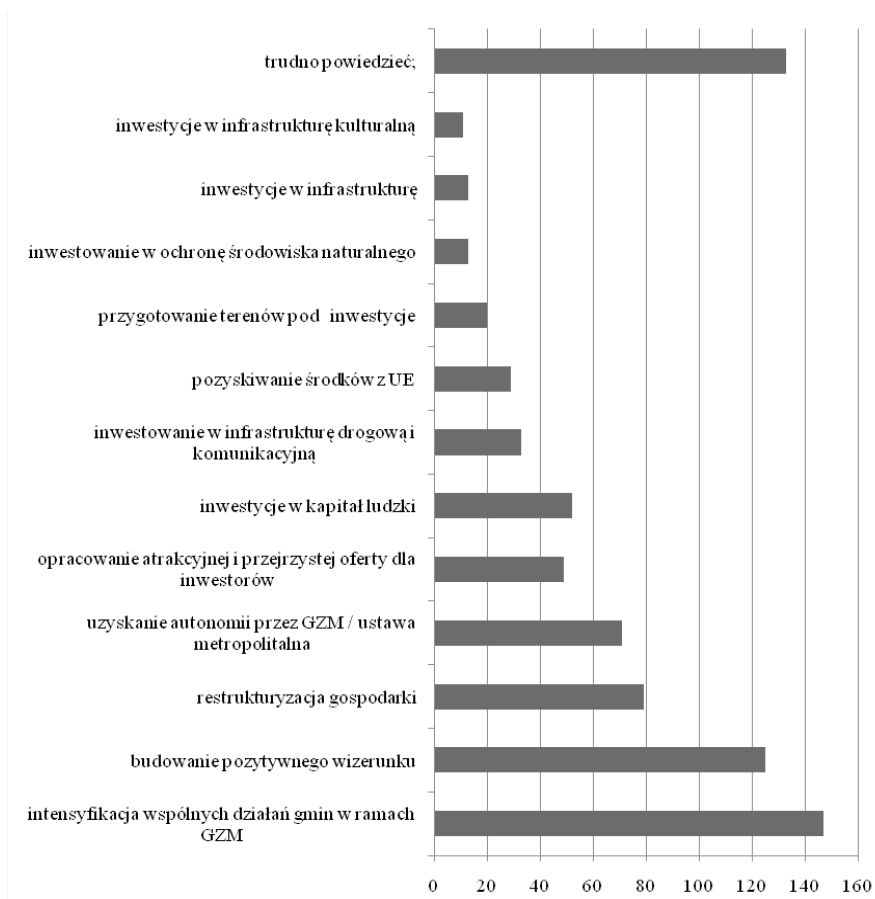
Dla dalszego rozwoju gospodarki w obrębie Metropolii istotne jest między innymi dążenie do wzrostu poziomu jej konkurencyjności w skali kraju i poza jego granicami. Dla podniesienia konkurencyjności regionu wykorzystywane są narzędzia wspomnianego już marketingu terytorialnego. W ogólnym ujęciu jest to koncepcja zarządzania jednostką terytorialną według orientacji marketingowej. W literaturze przedmiotu zostały sformułowane różne definicje marketingu terytorialnego. Najczęściej określany jest on jako zintegrowany zespół instrumentów i działań, zastosowanych w celu wzrostu zdolności konkurencyjnej wyodrębnionej i zagospodarowanej przestrzeni w stosunku do innych jednostek przestrzennych tego samego rodzaju (województw, powiatów, gmin, regionów, miast, itp.) (Komak, Rapacz 2001:125).

Jak już wspomniano w kontekście marketingu terytorialnego, oferowanym produktem jest terytorium tworzące organizacyjno-przestrzenną całość. Produkt terytorialny jest strukturą bardzo złożoną, składającą się zarówno z elementów już ukształtowanych lub takich, na które nie można wpłynąć (położenie, klimat, walory przyrodnicze), jak i tych, które można dostosować do wymagań nabywców (zasoby ludzkie, dostępność transportowa, możliwości organizacyjne) (Florek 2006:27).

W cytowanej już wielokrotnie „Strategii Rozwoju...” za główne czynniki sprawcze, niezbędne do rozwoju Metropolii i przyczyniające się do wzrostu procesu metropolizacji otaczających ją obszarów, uznano: • innowacyjność i kreatywność; • potencjał ludzki; • infrastrukturę gospodarczą, • efektywność zarządzania środowiskiem; • infrastrukturę komunikacyjną i teleinformatyczną (Strategia Rozwoju GZM 2009:30).

Również badani eksperci poproszeni zostali o wysunięcie propozycji działań, które ich zdaniem przyczynią się do osiągnięcia wzrostu konkurencyjności obszaru Metropolii „Silesia” – głównie w kontekście procesów gospodarczych. Najczęściej powtarzające się typy odpowiedzi przedstawione zostały w sposób graficzny na poniższym wykresie i obejmowały łącznie 92,9% wszystkich wskazań (wykres 41).

Wykres 41: Propozycje działań służących wzrostowi rozwoju gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Ankietowani najczęściej odwoływali się tutaj do konieczności intensyfikacji wspólnych działań gmin i powiatów członkowskich, służących opracowaniu i wdrażaniu wspólnej polityki regionalnej oraz wyznaczeniu strategicznych elementów jej realizacji (28,3%). Podkreślali również istotę prowadzenia wzmożonej promocji, służącej budowaniu pozytywnego wizerunku Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (24%).

Kwestią priorytetową winno być także opracowanie atrakcyjnej i przejrzystej oferty dla inwestorów (9,4%) a więc przede wszystkim odpowiednie przygotowanie terenów pod inwestycje,

poprzez wykorzystanie obszarów przemysłowych (3,8%), opracowanie systemu ulg podatkowych (1,5%) i zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (1,2%).

Eksperti dostrzegają także konieczność podjęcia trudów restrukturyzacji gospodarki i jej unowocześnień, głównie poprzez przyciąganie i wdrażanie nowoczesnych technologii (15,2%). Niezbędny jest tutaj również rozwój infrastruktury drogowej i komunikacyjnej (6,3%) oraz poprawa ogólnego stanu infrastruktury obszaru metropolitalnego (2,5%) – w tym infrastruktury kulturalnej (2,1%), a także inwestycje w ochronę środowiska naturalnego (2,5%). W tych właśnie celach powinny być pozyskiwane i wykorzystywane środki z funduszy Unii Europejskiej (5,6%).

Ponadto osiągnięcie wzrostu konkurencyjności gospodarki GZM wymaga podejmowania odpowiednich inwestycji w „głowy” mieszkańców metropolii, a więc dążenia do rozwoju i pomnażania kapitału ludzkiego, zgromadzonego w obrębie 14 gmin członkowskich (10%). Niezbędne są w tym celu wzmożone inwestycje w ośrodki naukowe i akademickie oraz interdyscyplinarna współpraca naukowców, przedsiębiorców i władz samorządowych (1,2%).

Zdaniem 13,7% ankietowanych, istotną determinantą podniesienia poziomu konkurencyjności jest również uzyskanie pełni autonomii przez Związek, co z jednej strony przyczyni się do usankcjonowania podmiotowości obszaru metropolitalnego i zapewni swobodę działania, a z drugiej sprzyjać będzie polityce budowania jego wizerunku jako ośrodka policentrycznego, ale jednak stanowiącego spójną całość.

Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z podziałem na badane gminy i powiaty umieszczony został w tabeli aneksowej W.

4.2.7. Współpraca na rzecz rozwoju

Górnośląski Związek Metropolitalny to instytucja powołana m.in. do wspierania działań 14 miast członkowskich na rzecz kreowania Metropolii „Silesia” jako ośrodka silnego i konkurencyjnego w kraju i za granicą. Proces ten jest złożony i długotrwały oraz wymaga zmiany myślenia z „indywidualnego” – z perspektywy pojedynczego miasta – na „metropolitalne” jako element większej całości, jaką ma być Metropolia „Silesia” (Strategia Rozwoju GZM 2009:64).

Istotne jest zatem wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za kreowanie rozwoju, których działalność opierać się powinna na wielopłaszczyznowej współpracy i spójnej wizji rozwojowej. Również badani eksperci dokonywali wskazań podmiotów, które w ich opiniach zaliczyć należy do tej istotnej kategorii.

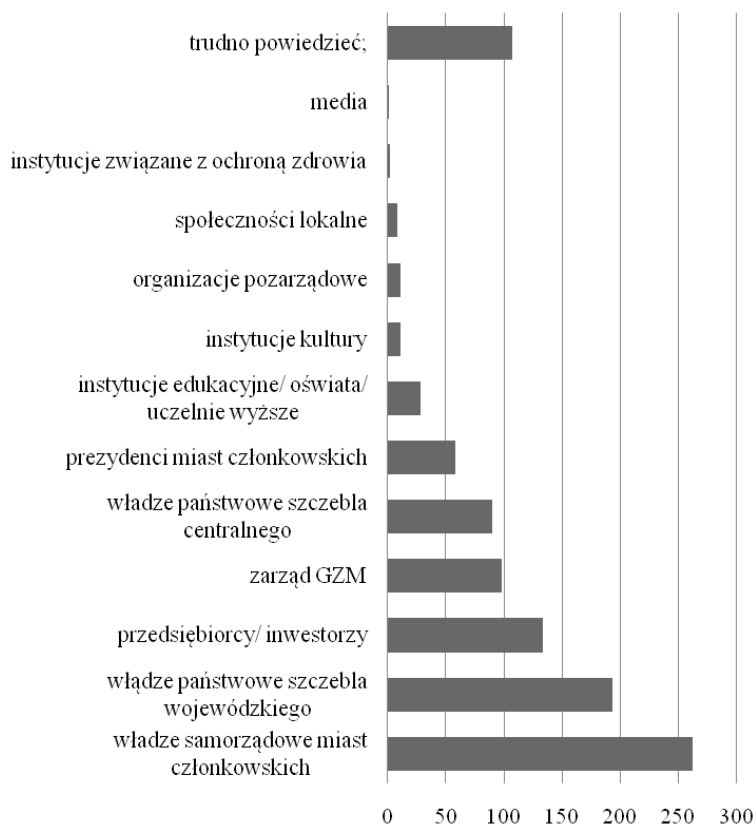
Znamienny jest jednak fakt, że w rozkładzie uzyskanych odpowiedzi Zarząd GZM znalazł się dopiero na czwartym miejscu, z liczbą wskazań na poziomie 18,8% (wykres 42).

Badani eksperci zdecydowanie częściej obarczają odpowiedzialnością za rozwój gospodarki władze samorządowe poszczególnych miast członkowskich (50,4%), a w tym konkretnie prezydentów (11,2%) oraz samorząd województwa śląskiego (37,1%). Częściej również dostrzegają siłę sprawczą w tym zakresie przedsiębiorców i inwestorów, funkcjonujących już w strukturach gospodarczych badanego obszaru (25,6%).

Istotną determinantę rozwoju gospodarki Metropolii stanowi także, zdaniem ekspertów, działalność władz centralnych, a więc rządu i podległych mu ministerstw (17,3%).

Do grona instytucji, których działalność winna wpływać prorozwojowo na regionalną gospodarkę, ankietowani włączali również jednostki oświatowe i uczelnie wyższe (5,4%), a także instytucje kultury (2,1%) i organizacje pozarządowe (2,1%).

Wykres 42: Instytucje odpowiedzialne za rozwój gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

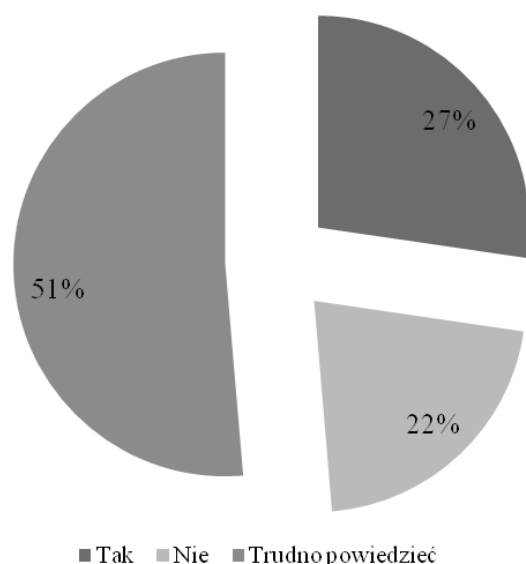
Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z podziałem na badane gminy i powiaty, umieszczony został w tabeli aneksowej X.

Jednocześnie istotnym elementem decydującym o rozwoju gospodarki regionu jest współpraca wskazywanych wyżej instytucji odpowiedzialnych za jego kreowanie. Jednak rozkład udzielonych odpowiedzi nie pozwala na wyciągnięcie optymistycznych wniosków, ponieważ tylko niewiele ponad ¼ ankietowanych dostrzega ewentualne symptomy, świadczące o zawiązywaniu współpracy międzyinstytucjonalnej w tym zakresie. Ponadto co piąty respondent był zdania, że jego dotychczasowe obserwacje nie pozwalają stwierdzić międzyinstytucjonalnej współpracy służącej rozwojowi gospodarki Metropolii.

Zdecydowanie największą grupę stanowili jednak respondenci, którzy nie potrafili jednoznacznie ocenić badanej kwestii, wybierając ostatecznie odpowiedź trudno powiedzieć (51,3%). Dokładny rozkład odpowiedzi zawarty został w tabeli aneksowej Y.

Wykres 43: Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz kreowania rozwoju gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

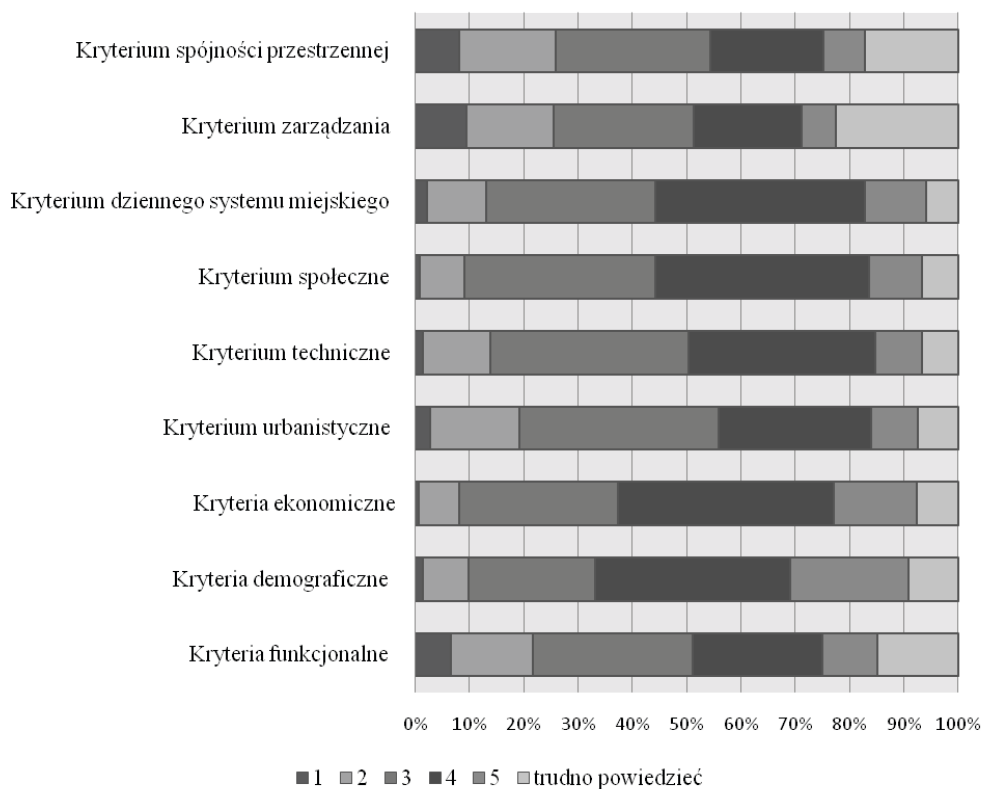

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

4.2.8. „Silesia” dziś i jutro – priorytety rozwojowe dla Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii

Rozwój obszarów metropolitalnych jest szansą przyspieszonego rozwoju regionów o zróżnicowanym bogactwie czynników endogenicznych. Należy przy tym dokonać drobiazgowej weryfikacji działań rozwojowych, przy jednoczesnym dążeniu do maksymalizacji wykorzystania posiadanych zasobów. Analiza najważniejszych dla regionu czynników wymaga wskazania tych obszarów, które stanowią potencjał na tyle istotny, by stać się realną szansą rozwojową. Obszary metropolitalne oceniane są na podstawie różnych kryteriów, w oparciu o które tworzone są rankingi obejmujące swoim zasięgiem skalę krajową i międzynarodową. Również w ramach relacjonowanych badań wyznaczono dziewięć elementów, uznawanych najczęściej za determinanty rozwojowe, których oceny stanowią istotne wskaźniki poziomu i zakresu metropolitalności obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego (wykres 44).

Wykres 44: Ocena poziomu metropolitalności obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: badania własne WSZiNS, Tychy 2009-2010.

Wśród wyznaczonych kryteriów najwyższą ocenę w opiniach ekspertów uzyskał kapitał demograficzny, skumulowany w obrębie Metropolii (57,7% ocen dobrych i bardzo dobrych). Mowa tutaj przede wszystkim o liczbie mieszkańców, gęstości zaludnienia oraz wartości i dynamice migracji, które postrzegane są jako elementy najsilniej sprzyjające rozwojowi i konkurencyjności śląskiej metropolii.

Na drugim miejscu znalazło się kryterium ekonomiczne, a więc liczba i charakter działalności podmiotów gospodarczych oraz poziom i dynamika rozwoju gospodarczego GZM (55%).

Równie wysoko ocenione zostało kryterium dziennego systemu miejskiego (daily urban system), a więc infrastruktura zapewniająca swobodę przemieszczania się w obszarze związku, np.: dojazdy do pracy, szkoły, miejsc zaspokajania potrzeb konsumenckich, itp. (50%).

Skoro kryterium demograficzne znalazło się na czele ocenianych kryteriów, nie powinno dziwić, że stosunkowo wysokie noty otrzymało od respondentów kryterium społeczne (49,2%). W jego skład zalicza się strukturę wykształcenia lokalnych społeczności, obecność na rynku strukturę zawodową oraz warunki życia, z jakich korzystają mieszkańcy Metropolii.

Ostatnim wskaźnikiem, który w ocenach respondentów uzyskał ponad 40% bardzo dobrych i dobrych ocen, jest kryterium techniczne, a więc stopień rozwoju i nowoczesności rozwiązań infrastrukturalnych.

Nieco gorzej w tym zakresie ocenione zostało kryterium urbanistyczne, czyli sposób użytkowania ziemi, a także rodzaj, stan, jakość, fizjonomia i standard zabudowy dominującej na terenie śląskiej metropolii (36,8%).

Śród wszystkich wyznaczonych kryteriów najgorzej ocenione zostały elementy dotyczące kwestii wspólnotowości i zintegrowania wszystkich członków Związku. Jedynie bowiem 34% ankietowanych przyznało wysokie (bardzo dobre i dobre) noty kryterium funkcjonalności, a więc wspólnego pełnienia funkcji oraz powiązania gospodarczego i społecznego gmin oraz powiatów członkowskich. Zaledwie 28% ankietowanych oceniło tak kryterium spójności przestrzennej, rozumiane głównie jako dążenie do scalenia całego obszaru, a tym samym przeciwstawiania się i zapobiegania powstawaniu „wysp” i izolowanych obszarów.

Najgorzej jednak ocenione zostało kryterium zarządzania związkiem metropolitalnym, czyli wola polityczna jego członków do prowadzenia spójnej polityki metropolitalnej w sprawach uznawanych za strategiczne dla całego jego obszaru (26,2%).

Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z podziałem na badane gminy i powiaty, umieszczony został w tabeli aneksowej Z.

Dalszy rozwój i pozycja Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii wśród krajowych i zagranicznych obszarów metropolitalnych zależne są od osiągania wyznaczonych priorytetów. W ramach relacjonowanych badań poproszono respondentów o dokonanie oceny ważności wybranych elementów w tym zakresie, odnoszących się bezpośrednio do cech nowoczesnego miasta, zawartych w prezentowanych już we wprowadzeniu dekalogu nowoczesnego miasta (regionu), stworzonego przez prof. Marka Szczepańskiego.

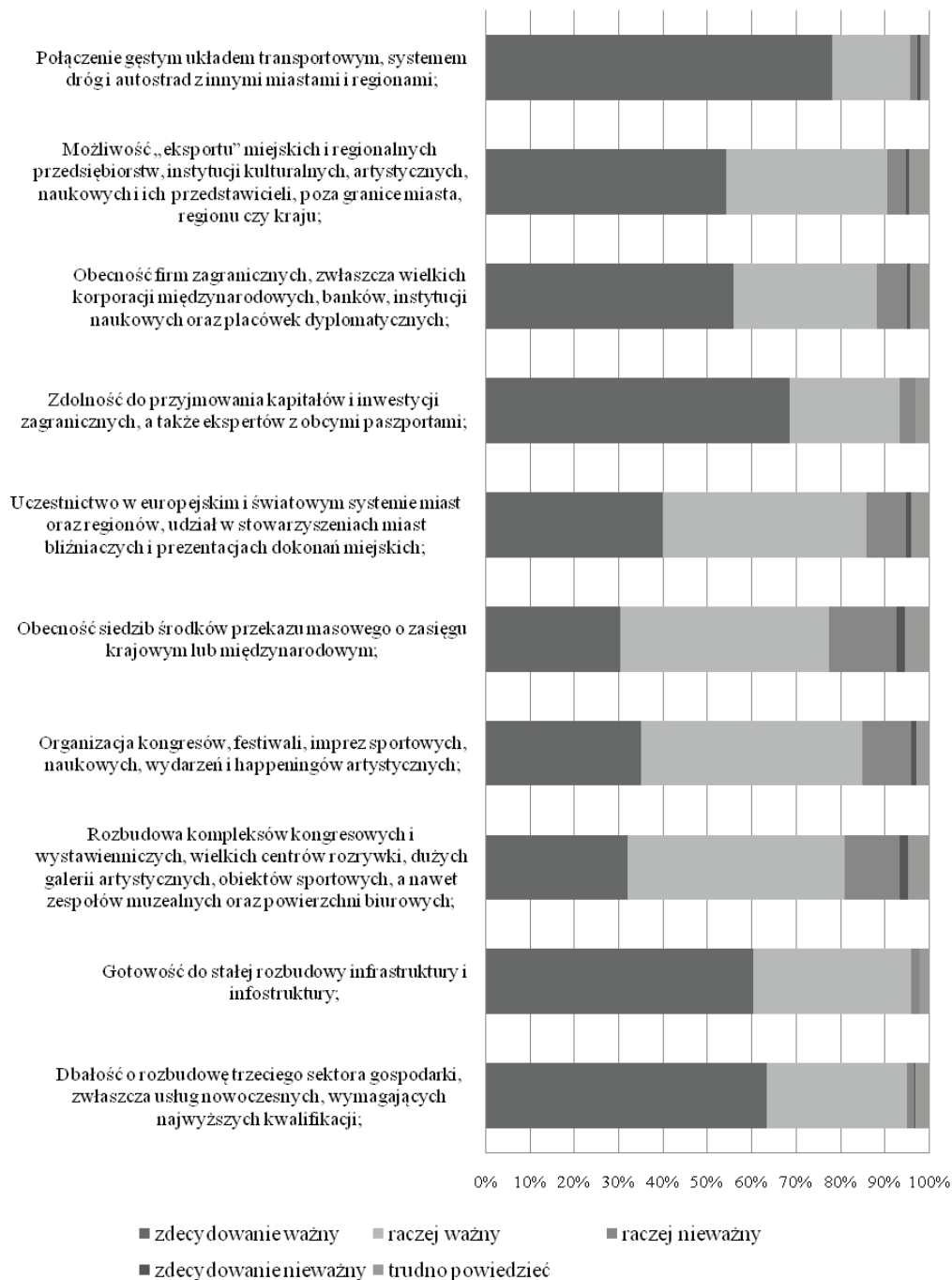
Z uzyskanych rozkładów odpowiedzi wynika, że w opiniach badanych ekspertów wszystkie z poddanych ocenie elementów (typów działań) stanowić powinny elementy priorytetowe w polityce kreowania rozwoju gospodarczego Metropolii „Silesia”.

Czołowym priorytetem dla działalności Związku winna być gotowość do permanentnej i intensywnej rozbudowy infrastruktury, zarówno tradycyjnej, jak i tzw. infostruktury, umożliwiającej intensywną komunikację (w tym wirtualną) z zagranicą i całym światem oraz sprzyjającej napływowi nowoczesnych technologii, bez wykorzystania których gospodarka regionu nie będzie mogła konkurować z zagranicznymi ośrodkami metropolitalnymi (95,8%).

Na drugim miejscu w rankingu priorytetów znalazło się dążenie do budowy gęstego układu połączeń transportowych oraz systemu dróg i autostrad z innymi miastami i regionami, co pozwolić ma na intensywny i swobodny przepływ kapitałów, determinujący dynamikę rozwoju śląskiej Metropolii (95,6%). Jak wiadomo bowiem, nowoczesne ośrodki Europy i świata cechuje duży ruch pocztowy, telekomunikacyjny i turystyczny. Zdecydowana większość z nich posiada również w bezpośrednim zasięgu dobrze skomunikowany pasażerski port lotniczy.

Trzecią pozycję zajęła dbałość o wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego mieszkańców miasta i regionu (95%), tak aby zapewnić nieprzerwany wzrost poziomu ich wykształcenia, zdolności do pracy, kondycji fizycznej i dyspozycji psychicznej, umiejętności kooperacji z innymi, zakresu społecznego zaufania, gotowości do dialogu i kompromisu, tolerancji wobec inności etnicznej, narodowej, rasowej czy wreszcie kulturowej. Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego ułatwi rozbudowę sektora usług tradycyjnych i nowoczesnych oraz przemysłów innowacyjnych, nastawionych również na klientów zagranicznych. Miasto i region potrzebują bowiem zarówno kupców, szewców, krawców, kominiarzy, jak i bankowców, informatyków, specjalistów od obrotu nieruchomości, agentów ubezpieczeniowych, profesjonalistów świadczących usługi medyczne, edukacyjne, turystyczne i rekreacyjne.

Wykres 45: Priorytety dla Górnośląskiego Związku Metropolitalnego

Źródło: badania własne WSiZiNS, Tychy 2009-2010.

Stąd też w czołówce priorytetów nie mogło zabraknąć dążeń do uzyskania zdolności przyjmowania kapitałów i inwestycji zagranicznych, przyciągających również ekspertów z obcym paszportem (93,3%), stanowiących jedną z najistotniejszych kategorii aktorów rynkowych, pobudzających gospodarcze procesy rozwojowe. Dla rozwoju regionu szczególnie istotna jest tutaj obecność firm zagranicznych, zwłaszcza wielkich korporacji międzynarodowych, banków, instytucji naukowych i placówek dyplomatycznych (88,1%). Wymaga to jednak stworzenia sieci odpowiednich hoteli, restauracji, szkół z wykładowymi językami obcymi, obiektów rekreacji oraz innych miejsc społecznego skupienia, zachęcających do emocjonalnego związku z miastem. Wysoki poziom identyfikacji, powiązany z atrakcyjnością miasta, ogranicza dysfunkcyjne migracje młodych mieszkańców o wysokich aspiracjach życiowych i profesjonalnych. Stanowi za razem o sile i zdolności przyciągnięcia do ośrodka ludzi z zewnątrz.

Jednak priorytetowe działania to nie tylko przyciąganie obcych kapitałów, ale również „chwalenie się” i ekspediowanie własnego potencjału poza granice regionu.

Z tego też powodu dla dalszego rozwoju Metropolii istotna jest umiejętność nadania wartości eksportowej produktom miejskich i regionalnych przedsiębiorstw, instytucjom kulturalnym, artystycznym oraz naukowym – tak, aby stały się one pozytywnymi wizytówkami śląskiej metropolii (90,4%). Ugruntowuje to pozycję miasta w układzie krajowym czy kontynentalnym i jego marketingową reputację, ułatwiając dalszą ekspansję ekonomiczną.

Z tego powodu ważna jest też organizacja kongresów, festiwali, imprez sportowych, naukowych, wydarzeń i happeningów artystycznych (84,8%) oraz ulokowanie instytucji zajmujących się relacjami zagranicznymi, o ustalonej międzynarodowej marce (np. kluby sportowe, zespoły artystyczne).

Realizacja tego typu przedsięwzięć wymaga jednak rozbudowy kompleksów kongresowych i wystawienniczych, wielkich centrów rozrywki, dużych galerii artystycznych, obiektów sportowych, a nawet zespołów muzealnych oraz powierzchni biurowych o zróżnicowanym standardzie (81%). Organizacja imprez naukowych, wielkich wystaw i kongresów nie tylko promuje miasto czy region, ale tworzy wokół niego przyjazny klimat i zaświadcza o przychylności mieszkańców wobec pracy intelektualnej. Stanowi także źródło poważnych wpływów finansowych.

Stąd również dostrzegane znaczenie obecności siedzib środków przekazu masowego o zasięgu krajowym lub międzynarodowym (77,0%), które zapewnią przepływ informacji stanowiących podstawę odpowiedniej promocji regionu.

Badani eksperci dostrzegali również istotę uczestnictwa w europejskim i światowym systemie miast oraz regionów, udział w stowarzyszeniach miast bliźniaczych i prezentacjach dokonania miejskich (85,8%). W ten sposób budowany jest bowiem system lobbingu wobec państwa, jego instytucji czy międzynarodowych korporacji. Tworzona jest jednocześnie sieć wspierania wzajemnego, niewykluczająca naturalnej rywalizacji międzymiejskiej.

Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z podziałem na badane gminy i powiaty, umieszczony został w tabeli aneksowej AA.

V. Zamiast zakończenia – próba konkluzji pobadawczych

Zapraszając czytelników do zapoznania się z niniejszą publikacją, ukazującą Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolię „Silesia”, pragnęliśmy zwrócić uwagę, że powołanie do życia tak wewnętrznie zróżnicowanej i policentrycznej struktury nie pozostawia znawców tematu biernymi wobec mogących narodzić się wraz z nią nowych, koniecznych tematów i problemów. O metropoliach mówi się bowiem również w kontekście generowania nierównowagi, twórczego zróżnicowania, traktowania jednostki jako punktu odniesienia i obyczajów jako podstawy konstrukcji społecznej (Jałowiecki 2007:63). Mimo zarzutu, że przeczy to założeniom teorii zrównoważonego rozwoju, warto zauważyć, że właśnie twórcze zróżnicowanie – zdaniem R. Floridy – jest osią generującą rozwój metropolitalny. Obecność w strukturze metropolii tzw. 3T (technologii-talentu-tolerancji) przyczynia się, zdaniem autora, do powstania tzw. ośrodków kreatywnych, skupiających klasę twórczą. Opuszczając dotychczasowe tradycyjne ośrodki wspólnot i przenosząc się do tych nowych centrów, owa klasa oczekuje nie tylko udogodnień wpływających na komfort życia, ale nowych atrakcji, którymi stają się obecnie wysokiej jakości usługi kulturalne i bogate, zróżnicowane możliwości korzystania z rozrywek (Jałowiecki 2007:63-64).

W założeniach projektodawców Metropolii „Silesia” jej funkcjonowanie zależeć będzie od tego, na ile potrafi ona skutecznie przyciągać i kusić twórcze jednostki. Wśród nich są zarówno mieszkańcy, jak i „turyści”, których zachęca do odkrywania i świadomego wyboru tego miejsca do życia i pracy. Jak podkreślają autorzy strategii Metropolii, wizja rozwoju tego zespołu miejskiego ma koncentrować się wokół stworzenia płaszczyzny do osiągnięcia pełni życia dzięki atrakcyjnym warunkom pracy i zamieszkania w czystym środowisku, w regionie o nowoczesnej gospodarce, z wysoko rozwiniętymi usługami publicznymi w zakresie nauki, kultury, zdrowia i transportu.

Punktem odniesienia, z którego chcieliśmy spojrzeć na Metropolię „Silesia”, było każde z 14 miast członkowskich. Zejście na ten właśnie poziom pozwoliło uchwycić nie tylko specyfikę całego obszaru, lecz również wyjątkowy charakter i rolę w całej tej strukturze poszczególnych miast.

Podjmując próbę podsumowania trzeba jednoznacznie podkreślić, że w opiniach ekspertów wszystkie gminy posiadają ogromny potencjał. Szczególnie widocznie zaznaczył się on w odpowiedziach na pytanie o gminne kapitały. W zakresie trzech podstawowych zasobów, jakimi są kapitał ludzki, infrastrukturalny i społeczny, eksperci z wszystkich miast w przeważającej liczbie ocenili je dobrze i bardzo dobrze (najlepiej w Tychach, Gliwicach, Katowicach). Najgorzej kształtuje się ocena kapitału finansowego (szczególnie w Świętochłowicach, Mysłowicach i Rudzie Śląskiej) oraz przyrodniczego, który najniżej sklasyfikowano w Bytomiu.

Dla zrozumienia roli poszczególnych miast w strukturze całej Metropolii ważne było także pokazanie, czym w szczególności dysponują badane miasta. Odwołano się więc do klasyfikacji atutów i – dla równowagi – barier gospodarczych, jakie pojawiają się w codziennej polityce gminy, warunkując nierzadko jej możliwości rozwojowe. Za jeden z najważniejszych atutów lokalnej gospodarki, wskazany przez reprezentantów 10 gmin (bez gmin: Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Sosnowiec i Tychy) uznać można prężnie poprawiający się stan infrastruktury drogowej, na drugim miejscu – lokalizację miasta (wymienioną w 9 miastach) oraz – na trzecim – istniejące obszary inwestycyjne. Do największych słabości zaliczono natomiast brak dobrego zarządzania miastem (szczególnie w kontekście współpracy z inwestorami) i przyciągania nowych przedsiębiorców. W wielu miastach (z wyjątkiem Bytomia, Siemianowic Śląskich, Piekar Śląskich i Rudy Śląskiej) wspomniano o braku wizji rozwoju czy braku syste-

mu wsparcia dla funkcjonujących na lokalnym rynku drobnych przedsiębiorców sektora MŚP. Nie wpływa to jednak na fakt, że w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej wszystkie miasta są sklasyfikowane bardzo wysoko. Najwyżej pod tym względem swoje miasto ocenili respondenci reprezentujący Dąbrowę Górniczą, Gliwice i Tychy, najgorzej zaś eksperci z Bytomia. Atrakcyjność inwestycyjna w praktyce relacjonowanych badań oznacza przede wszystkim rozbudowaną i stale modernizowaną infrastrukturę drogową, środki przeznaczane na modernizację gospodarki wodno-ściekowej oraz inwestycje w budowę hal logistycznych.

Respondenci zauważają ponadto, że dominujący obecnie w lokalnej gospodarce handel, przemysł i budownictwo muszą być w przyszłości zastąpione przez technologie innowacyjne oraz sektor edukacji i wychowania, gdyż tylko na tych branżach opierać będzie można rozwój miasta. Najmniejsze znaczenie odgrywać będzie w przyszłości handel, który - jak wynika z wcześniejszych wniosków - jest w połowie miast pierwszym na liście aktualnie najbardziej dominujących sektorów.

Do kluczowych problemów w większości miast należy w tej chwili pozyskiwanie nowych inwestorów, zmniejszenie bezrobocia, wzrost zatrudnienia oraz promocja i rozwój przedsiębiorczości. Listę rankingową miast o największym nasileniu problemów otwierają Bytom i Siemianowice Śląskie. Co ciekawe, ani razu w tym zestawieniu nie odnotowano dwóch miast Zagłębia Dąbrowskiego: Dąbrowy Górniczej i Sosnowca. W każdym z miast istnieją jednak pewne kategorie działań, które zasługują na wysokie oceny. W większości z nich bardzo pozytywnie wypowiadano się o rozbudowie dróg i autostrad, posiadaniu bliźniaczych - partnerskich miast oraz dbałości o wysoki poziom kapitału ludzkiego. Najlepiej o poczynaniach władarzy i innych decydentów wypowiadają się eksperci reprezentujący Zabrze, Katowice oraz Tychy i Gliwice (Gliwice są liderem w rozwoju nowoczesnych usług i zabieganiu o obecność siedzib central nowoczesnych firm i placówek dyplomatycznych, Zabrze zaś potrafi najlepiej kreować własne marki - produkty/ usługi oraz inwestuje w infrastrukturę i infostrukturę).

Uogólniając wnioski, dotyczące postrzegania sytuacji gospodarczej i możliwości rozwojowych każdego z 14 miast tworzących GZM, można powiedzieć, że mamy do czynienia z systematyczną poprawą warunków i gminnych możliwości, z których budowana jest Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia”. Przekształcenia oceniane z perspektywy ostatnich trzech lat pokazują, że najlepiej pod względem zmian gospodarczych sklasyfikowano Tychy, Siemianowice Śląskie oraz Katowice.

Badani eksperci uznali, że do najważniejszych działań w zakresie podnoszenia poziomu atrakcyjności gmin dla potencjalnych inwestorów zaliczyć należy ich odpowiednią promocję. Respondenci podkreślali, że stanowić ona powinna zintegrowany system działań i praktyk zebranych w spójnym dokumencie - strategii promocji i rozwoju - zawierającym jasne wytyczne, kompatybilne z wizją rozwojową (43,3%). Na drugim miejscu w ogólnym ujęciu uplasowały się odpowiedzi związane z dostrzeganiem konieczności przygotowania dla nowych, potencjalnych inwestorów odpowiednich terenów inwestycyjnych, na których rozpocząć mogliby swoją działalność (25,4%). Kolejny istotny argument dla inwestorów, stojących przed koniecznością wyboru lokalizacji prowadzonej działalności gospodarczej, stanowić może oferta gminy w postaci systemu ulg podatkowych. W opiniach ekspertów (16,3%) oferta inwestycyjna wzbogacona o taki element wzbudzić może szczególne zainteresowanie.

Głównym atutem dla regionu, wynikającym z powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, jest zdaniem ekspertów uzyskanie wspólnej podmiotowości, co przyczynia się do zwielokrotnienia szans na wprowadzenie spójnej polityki regionalnej i zespolonej koordynacji działań w tym zakresie (32,9%). Był to również przyczynek do opracowania i stopniowego wdrażania wspólnej strategii rozwoju, będącej odzwierciedleniem potrzeb i oczekiwań wszyst-

kich członków organizacji, a przede wszystkim stanowiącej dokument określający wspólną wizję rozwojową i integrację gospodarczą (6,2%). Drugim pod względem ważności atutem formalizacji Metropolii jest zwiększenie możliwości pozyskiwania środków finansowych, służących rozwojowi regionu (16,7%). Mowa tu przede wszystkim o funduszach Unii Europejskiej, które stanowią istotne wsparcie działań sprzyjających modernizacji i unowocześnianiu regionu. Kolejnym istotnym „plusem” uzyskania wspólnej podmiotowości jest wzrost konkurencyjności całego obszaru względem innych ośrodków metropolitalnych i regionów (12,1%), wynikający między innymi ze zintegrowanej promocji Metropolii (9%).

Wśród uzyskanych odpowiedzi, stanowiących wskazania konkretnych minusów powołania związku metropolitalnego w odniesieniu do gospodarki regionu, dominowały zarzuty o braku konsensusu w podejmowaniu konkretnych działań (12,7%). Eksperti zwracali również uwagę na zauważalną dominację niektórych miast członkowskich, a więc brak równowagi pozycji poszczególnych jednostek samorządowych tworzących Metropolię, szczególnie w dostępie do kapitałów (10,6%). Jednak problem ten dostrzegany jest również w odniesieniu do śląskich gmin i powiatów, które nie zostały wcielone w obszar metropolitalny, co w opiniach respondentów skutkuje ich silną marginalizacją i odcięciem od napływających z zewnątrz kapitałów (3,3%).

Czołowym priorytetem w polityce kreowania rozwoju gospodarczego Metropolii „Silesia” winna być gotowość do permanentnej i intensywnej rozbudowy infrastruktury (95,8%).

Na drugim miejscu w rankingu priorytetów znalazło się dążenie do budowy gęstego układu połączeń transportowych oraz systemu dróg i autostrad z innymi miastami i regionami (95,6%). Trzecią pozycję zajęła dbałość o wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego mieszkańców miasta i regionu (95%). Stąd też w czołówce priorytetów nie mogło zabraknąć dążeń do uzyskania zdolności przyjmowania kapitałów i inwestycji zagranicznych, przyciągających również ekspertów z obcym paszportem (93,3%). Dla rozwoju regionu szczególnie istotna jest tutaj obecność firm zagranicznych, zwłaszcza wielkich korporacji międzynarodowych, banków, instytucji naukowych i placówek dyplomatycznych (88,1%).

Jednak priorytetowe działania to nie tylko przyciąganie obcych kapitałów, ale również „chwalenie się” i ekspediowanie własnego potencjału poza granice regionu (90,4%).

Oddając czytelnikom niniejszą publikację mieliśmy nadzieję, że materiał w niej zawarty pozwoli „odkryć” Metropolię i przekonać się nie tylko o jej statystycznym potencjale, lecz również o wartości (dodanej), która pojawiła się wraz z opiniami i wypowiedzi zaproszonych ekspertów.

Bibliografia

- Cieśla S. 2000, *Globalizacja i metropolizacja. Niektóre aspekty badań polskiej przestrzeni*, w: *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 4/2000, Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Uniwersytet Warszawski, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Domański B. 2007, *Rozwój polskich metropolii a regiony peryferyjne – bezzwrotna separacja czy współzależność rozwoju?*, w: *Studia Regionalia*, vol. 20/2007, Warszawa.
- Domański R., Marciniak A. 2003, *Sieciowe koncepcje gospodarki miast i regionów*, w: *Studia KPZK PAN*, t. CXIII, Warszawa.
- Florek M. 2006, *Podstawy marketingu terytorialnego*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Hołuj D., Hołuj A. 2006, *Miasta metropolitalne jako bieguny rozwoju w gospodarce postindustrialnej*, w: *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni*, nr 4/2006, Bochnia.
- Hryniewicz J. T. 2000, *Endo- i egzogenne czynniki rozwoju gospodarczego gmin i regionów*, w: *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2(2)/2000, Warszawa.
- Jałowiecki B. 1999, *Metropolie*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok.
- Jałowiecki B. 2000, *Spółeczna przestrzeń metropolii*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Jałowiecki B. 2007, *Globalny świat metropolii*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Jarczeńska W. 2007, *Pozyskiwanie inwestorów do gmin*, Wolters Kluwer Polska – ABC, Warszawa.
- Kamińska-Szmaj I. (red.) 2001, *Słownik wyrazów obcych*, Wydawnictwo Europa, Warszawa.
- Klasik A. 1998, *Rola metropolii w rozwoju regionalnym*, w: *Funkcje metropolitalne Krakowa*, red. J. Purchla, J. Sepioł, Vol. 1, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków.
- Komak A. S., Rapacz A. 2001, *Zarządzanie turystyką i jej podmiotami w miejscowościach i regionie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Korenik S., Szolek K. (red.) 2007, *Konkurencyjność i potencjał rozwoju polskich metropolii – szanse i bariery*, Biuletyn KPZK PAN, Warszawa.
- Koźlak A. 2008, *Wpływ wizerunku regionu na jego konkurencyjność*, w: *Marketing przyszłości. Trendy. Strategie. Instrumenty*, red. G. Rosy, A. Smalec, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Kudłacz T., Markowski T. 2002, *Zintegrowany rozwój aglomeracji jako podstawa budowania konkurencyjności polskiej przestrzeni społeczno-gospodarczej*, w: *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2-3/2002, Warszawa.
- Markowski T., Marszał T. 2006, *Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe*. KPZK PAN, Warszawa.
- Parteka T. 2005, *Transformacja struktur metropolitalnych w warunkach konkurencji*, w: *Transformacja zdegradowanych struktur przestrzennych metropolii polskich*, red. T. Parteki, Wydawnictwo PAN, Warszawa.
- Parysek J. J. 2003, *Metropolie: metropolitalne funkcje i struktury przestrzenne*, w: *Funkcje metropolitalne i ich role w organizacji przestrzeni*, red. I. Jażdżewski, Łódź.
- Purchla J., Sepioł J. 1998, *Metropolie a rozwój regionalny Polski*, w: *Funkcje metropolitalne Krakowa*, red. J. Purchla, J. Sepioł, Vol 1., Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków.

- *Raport o stanie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”*
(<http://www.silesiametropolia.eu/images/stories/01pdf/02pdf/003raportostaniegzm.pdf>)
- Sirojć Z. 2001, *Podstawowe terminy historii gospodarczej*. Wydawnictwo Dialog, Warszawa.
- Smętkowski M, Jałowiecki B., Gorzelak G. 2008, *Obszary metropolitalne w Polsce: problemy rozwojowe i delimitacja*, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- *Statut Górnośląskiego Związku Metropolitalnego*
(<http://www.gzm.bip-e.pl/portal/gzm/236/535/Statut.html>).
- *Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” do 2025 r.*
(<http://www.silesiametropolia.eu/images/stories/01pdf/02pdf/002strategiazalacznikai.pdf>)
- *Strategia promocyjna Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”*
(http://www.silesiametropolia.eu/images/stories/01pdf/ZG_2009_36.pdf)
- Szromnik A. 2007, *Marketing terytorialny. Miasto i region na rynku*, Oficyna, Kraków.
- Węclawowicz G. 2003, *Geografia społeczna miast. Zróżnicowania społeczno-przestrzenne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Winiarski B. 1999, *Konkurencyjność: kryterium wyboru czy kierunek strategii i cel pośredni polityki regionalnej*, w: *Konkurencyjność regionów*, red. M. Klamut, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Wydział Polityki Gospodarczej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego 2007, *Przewodnik „Śląsk dla inwestora”*, Katowice.

Spis tabel, rysunków i wykresów

NR	TYTUŁ TABELI/RYSUNKU/WYKRESU	STR
TABELE		
Tabela 1	Katalog funkcji metropolitalnych	14
Tabela 2	Wybrane dane o potencjalnych metropoliach	19
Tabela 3	Priorytety i cele strategiczne GZM	22
Tabela 4	Atrybuty Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”	24
Tabela 5	Liczba respondentów reprezentujących poszczególne miasta GZM	36
Tabela 6	Zestawienie priorytetów rozwoju poszczególnych miast, wchodzących w skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”	43
Tabela 7	Najważniejsze atuty gminy	46
Tabela 8	Najważniejsze minusy lokalnej gospodarki	48
Tabela 9	Branże, które zdaniem respondenta odgrywają obecnie najistotniejszą rolę w lokalnej gospodarce gminy/powiatu	51
Tabela 10	Branża, która zdaniem respondenta wpływa pozytywnie na rozwój lokalnej gospodarki gminy/ powiatu	53
Tabela 11	Branże, które zdaniem respondentów są najważniejsze dla przyszłości lokalnej gospodarki (% dla każdego z miast)	54
Tabela 12	Działania, które należy podjąć, aby doprowadzić do dominacji wskazanych przez respondentów branż w lokalnej gospodarce (n=520)	56
Tabela 13	Ranking atrakcyjności inwestycyjnej (suma pozytywnych odpowiedzi, tj. zdecydowanie „tak” i „raczej tak”) miasta reprezentowanego przez eksperta	59
Tabela 14	Najważniejsze inwestycje realizowane na terenie powiatu/ gminy w okresie ostatnich 3 lat	60
Tabela 15	Gminy, w których dany problem został zaklasyfikowany jako najważniejszy do rozwiązania	64
Tabela 16	Miasta, w których oceniono pozytywnie określone kategorie działań	67
Tabela 17	Ocena sytuacji gospodarczej w gminie / powiecie (n=520)	68
Tabela 18	Produkty i/ lub usługi stanowiące markę, która jest pozytywnie identyfikowana z miastem (stanowią pozytywną wizytówkę miasta)	73
Tabela 19	Najczęstsze propozycje działań służących zwiększeniu zainteresowania potencjalnych inwestorów gminą/ powiatem	78
RYSUNKI		
Rysunek 1	Potencjalne obszary metropolitalne w Polsce	18
Rysunek 2	Miasta członkowskie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	20
Rysunek 3	Położenie GZM „Silesia” w skali Europy	23
Rysunek 4	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia „Silesia” w skali województwa śląskiego	25
WYKRESY		
Wykres 1	Powierzchnia poszczególnych miast Metropolii „Silesia” [w ha]	26
Wykres 2	Liczba ludności w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w tys.]	26
Wykres 3	Gęstość zaludnienia w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w os/km ²]	27
Wykres 4	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”	27
Wykres 5	Stopa bezrobocia w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w %]	28

Wykres 6	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w %]	28
Wykres 7	Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”	29
Wykres 8	Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”	29
Wykres 9	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”	30
Wykres 10	Podmioty gospodarcze wg klas wielkości, funkcjonujące w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia”	30
Wykres 11	Dochody budżetowe w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w zł]	31
Wykres 12	Wydatki budżetowe w poszczególnych miastach Metropolii „Silesia” [w zł]	31
Wykres 13	Rozkład płci respondentów (n=520)	32
Wykres 14	Wiek badanych ekspertów (n=520)	33
Wykres 15	Wykształcenie badanych (n=520)	34
Wykres 16	Staż pracy na obecnym stanowisku (n=520)	35
Wykres 17	Liczba respondentów reprezentujących określone instytucje (n=520)	37
Wykres 18	Ocena kapitałów, jakimi dysponuje gmina/ powiat reprezentowana przez respondenta (n=520)	39
Wykres 19	Procentowe zestawienie pozytywnych ocen poszczególnych kapitałów w gminie (%)	40
Wykres 20	Atuty lokalnej gospodarki najczęściej wskazywane przez respondentów (n=520/763 wszystkie podane)	45
Wykres 21	Minusy lokalnej gospodarki najczęściej wskazywane przez respondentów (n=520/713)	47
Wykres 22	Mocne i słabe strony gospodarki miast tworzących GZM –porównanie najważniejszych wskazań (n=520)	50
Wykres 23	Branże, które obecnie dominują w lokalnej gospodarce (n=520)	51
Wykres 24	Branże, które zdaniem respondentów wpływają pozytywnie na rozwój lokalnej gospodarki (%)	52
Wykres 25	Branże, które zdaniem respondentów powinny dominować w przyszłości w badanym obszarze (n=520)	54
Wykres 26	Jakiego typu działania – Pani/ Pana zdaniem – należy podjąć, aby doprowadzić do dominacji wskazanych powyżej branż w lokalnej gospodarce? (n=520/908)	56
Wykres 27	Czy Pani/ Pana zdaniem gmina/ powiat jest atrakcyjna dla nowych/ potencjalnych inwestorów? (n=520)	58
Wykres 28	Najważniejsze inwestycje gospodarcze realizowane na terenie powiatu/gminy w okresie ostatnich 3 lat (n=520/672)	60
Wykres 29	Na ile poniższe problemy są istotne dla gminy/powiatu? (n=520)	63
Wykres 30	Ocena dotychczasowych działań podejmowanych na terenie powiatu/ gminy w poszczególnych obszarach (n=520)	66
Wykres 31	Ocena zmian sytuacji gospodarczej w ciągu ostatnich 3 lat w powiecie/ gminie (n=520)	69
Wykres 32	Produkty i/ lub usługi stanowiące markę, która jest pozytywnie identyfikowana z miastem (stanowią pozytywną wizytówkę miasta)	71
Wykres 33	Główne propozycje działań służących zwiększeniu zainteresowania miastem potencjalnych inwestorów (n=520)	75
Wykres 34	Instytucje i aktorzy, od działań których – w opiniach respondentów – zależy rozwój reprezentowanego miasta	81
Wykres 35	Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz kreowania rozwoju miasta	82
Wykres 36	Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz rozwoju w poszczególnych miastach członkowskich Metropolii „Silesia”	83
Wykres 37	Ocena wpływu Górnośląskiego Związku Metropolitalnego na wybrane elementy rozwojowe członkowskich miast	84
Wykres 38	Atuty powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	87
Wykres 39	Wady powołania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	89
Wykres 40	Ocena konkurencyjności gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	91
Wykres 41	Propozycje działań służących wzrostowi rozwoju gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	93
Wykres 42	Instytucje odpowiedzialne za rozwój gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	95

Wykres 43	Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz kreowania rozwoju gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	96
Wykres 44	Ocena poziomu metropolitalności obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	97
Wykres 45	Priorytety dla Górnośląskiego Związku Metropolitalnego	99

Aneks (tabele korelacyjne)

Tabela korelacyjna A

instytucja miasto	URZĄD MIASTA	PUP	REPREZENTANT OŚWIATY I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO	LOKALNE STOWARZYSZENIA INICJATYW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH	OŚRODKI KSZTAŁCENIA KADR	MIEJSKIE OŚRODKI KULTURY I SPORTU	CECHY RZEMIOSŁA RÓŻNYCH ORAZ MŚP	OŚRODKI POMOCY (MOPS, PCK, ETC.)	AGENCJE POŚREDNICTWA PRACY	STOWARZYSZENIE PRZEDSIĘBIORCÓW	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ	REPREZENTANT MEDIÓW (PRASA, RADIO)	BIURA POSELSKIE	ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	URZĄD SKARBOWY	SUMA
BYTOM	12	4	10	4	4	1	1	3	0	0	1	0	0	0	0	0	40
CHORZÓW	5	14	0	0	2	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	24
DĄBROWA GÓRNICZA	8	6	2	3	0	3	0	2	4	0	0	0	1	0	0	0	29
GLIWICE	8	8	3	5	5	0	0	3	0	0	2	0	5	1	0	0	40
JAWORZNO	7	7	0	11	0	3	5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	34
KATOWICE	12	4	2	4	4	2	4	0	0	0	6	0	0	2	0	0	40
MYSŁOWICE	11	7	4	7	1	0	0	2	0	5	0	1	0	0	0	2	40
PIEKARY ŚLĄSKIE	12	4	17	0	0	2	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	40
RUDA ŚLĄSKA	16	2	4	4	2	4	1	5	0	1	0	0	0	1	0	0	40
SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	11	8	6	4	2	3	2	0	1	2	0	0	1	0	0	0	40
SOSNOWIEC	11	5	3	0	6	3	2	0	0	2	2	0	0	0	5	0	39
ŚWIĘTOCHŁOWICE	12	9	0	7	3	1	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	35
TYCHY	11	6	5	0	0	0	4	3	6	0	2	1	0	0	0	2	39
ZABRZE	10	5	7	0	0	4	4	2	3	0	0	4	0	0	0	0	40
SUMA	146	89	63	49	29	26	24	22	18	13	13	7	6	6	5	4	520

Tabela korelacyjna C

BYTOM	N=	%	CHORZÓW	N=	%	DĄBROWA GÓRNICZA	N=	%	GLIWICE	N=	%	JAWORZNO	N=	%
	40			24			29			40			34	
ROZBUDOWA DRÓG I AUTOSTRAD	9	22,5	LOKALIZACJA MIASTA ŁATWY DOJAZD DO INNYCH MIAST	10	41,7	KAPITAŁ LUDZKI	9	31,0	OBSZARY INWESTYCYJNE I KSSE	19	47,5	OBSZARY INWESTYCYJNE	21	61,8
ROZWÓJ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW	9	22,5	ZASOBY LUDZKIE	5	20,8	STREFA EKONOMICZNA	8	27,6	ROZBUDOWA DRÓG I AUTOSTRAD	16	40	LOKALIZACJA	12	35,3
POZYSKIWANIE FUNDUSZY Z UE	6	15	WSPOMAGANIE ROZWOJU MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	4	16,7	LOKALIZACJA MIASTA	6	20,7	SKUPIENIE WYSOKO WYKWALIFIKOWANEJ KADRY-WYSOKI KAPITAŁ LUDZKI	12	30	SIEDZIBA DUŻYCH ZAKŁADÓW W BRANŻY ENERGETYKI I GÓRNICZWA	11	32,4
ZASOBY LUDZKIE	5	12,5	ZAKOŃCZENIE PROCESU TRANSFORMACJI DUŻYCH ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH	4	16,7	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	6	20,7	LOKALIZACJA W POBLIŻU AUTOSTRADY	6	15	WYKWALIFIKOWANI SPECJALIŚCI	8	23,5
LOKALIZACJA	5	12,5	ROZBUDOWA SIECI DROGOWEJ I KOLEJOWEJ	3	12,5	TERENY REKREACYJNE I WALORY PRZYRODNICZE	6	20,7	ROZWÓJ NOWOCZESNYCH USŁUG I PRZEMYSŁU WPROWADZANYCH PRZEZ INWESTORÓW	6	15	DUŻA LICZBA MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW	6	17,6
TERENY INWESTYCYJNE DO ZAGOSPODAROWANIA	5	12,5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	4	16,7	ROZWÓJ DROBNEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	5	17,2	BOGATA OFERTA DLA MIESZKAŃCÓW	5	12,5	ROZBUDOWA DRÓG I AUTOSTRAD	5	14,7
POPRAWA WIZERUNKU MIASTA	3	7,5	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	2	8,3	BAZA EDUKACYJNA	2	6,9	SZKOŁY WYŻSZE (POLITECHNIKA)	4	10	MIEJSCA PRACY	5	14,7
NASTAWIENIE NA INNOWACYJNE ROZWIĄZANIA	3	7,5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	6	25	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	4	13,8	POWSTANIE DUŻEJ LICZBY PODMIOTÓW Z KAPITAŁEM ZEWNĘTRZNYM	3	7,5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8,82
POWSTAWIANIE FILII WYŻSZYCH UCZELNI	3	7,5			NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	0	0	ROZBUDOWA CENTRÓW HANDLOWYCH	3	7,5	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	0	0	
POPRAWA GOSPODARKI WODNOŚCIEKOWEJ	2	5			TRUDNO POWIEDZIEĆ	4	13,8	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	4	10	TRUDNO POWIEDZIEĆ	1	2,94	

INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	4	10								NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	1	2,5				
NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	12	30								TRUDNO POWIEDZIEĆ	2	5				
TRUDNO POWIEDZIEĆ	3	7,5														
KATOWICE	N=40	%	MYSŁOWICE	N=40	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	N=40	%	RUĐA ŚLĄSKA	N=40	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	N=40	%		
INFRASTRUKTURA DROGOWA	17	42,5	LOKALIZACJA MIASTA	7	17,5	DOBRA KOMUNIKACJA I INFRASTRUKTURA DROGOWA	9	22,5	POPRAWA STANU DRÓG (AUTOSTRADA I DTŚ)	7	17,5	MIASTO SPORTU I REKREACJI	9	22,5		
WYKWALIFIKOWANY I GOTOWY DO WSPÓŁPRACY KAPITAŁ LUDZKI	15	37,5	POWSTANIE CENTRUM LOGISTYCZNEGO – DZIĘKI TEMU SĄ MIEJSCA PRACY	5	12,5	AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA MIESZKAŃCÓW I WŁADZ MIASTA	8	20,0	ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW POPRZEMYSŁOWYCH	6	15	LOKALIZACJA	8	20,0		
WSPIERANIE DZIAŁAŃ W ZAKRESIE INWESTYCJI	11	27,5	INFRASTRUKTURA DROGOWA	5	12,5	TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY	5	12,5	TRADYJCJE PRZEMYSŁOWE	5	12,5	POPRAWA DRÓG I BUDOWA ROND	7	17,5		
ZRESTRUKTURYZOWANY PRZEMYSŁ TRADYCYJNY I WYSOKA KULTURA TECHNICZNA	10	25,0	ROZWÓJ MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	5	12,5	STWORZENIE STREFY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ	4	10,0	LOKALIZACJA	3	7,5	PRZEMYSŁ NOWOCZESNY I PRZYJAZNY DLA ŚRODOWISKA	5	12,5		
NISKIE BEZROBOCIE	10	25,0	OTWARTOŚĆ NA INWESTORÓW, PRZYJAZNY KLIMAT	4	10,0	TERENY INWESTYCYJNE	3	7,5	ROZWÓJ MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	3	7,5	POTENCJALNYCH INWESTORÓW	4	10,0		
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I GOSPODARCZA	8	20,0	POŁĄCZENIE KOPALŃ (NIE WZROSŁO BEZROBOCIE)	4	10,0	INWESTYCJE W NOWOCZESNE USŁUGI (NP. MEDYCZNE)	3	7,5	DOBRA WSPÓŁPRACA ORGANIZACJI SAMORZĄDOWYCH	3	7,5	SPADEK BEZROBOCIA	3	7,5		
SILNY OŚRODEK AKADEMICKI	5	12,5	DUŻY POTENCJAŁ ZASOBÓW LUDZKICH (WYKSZTAŁCENIE I ETOS PRACY)	4	10,0	BUDOWA KANALIZACJI	2	5,0	DOBRE WYKWALIFIKOWANA SIŁA ROBOCZA NA POZIOMIE TECHNICZNYM	3	7,5	ULEPSZENIE INFRASTRUKTURY MIASTA	3	7,5		
DUŻY RYNEK ZBYTU	5	12,5	TERENY INWESTYCYJNE	2	5,0	PROGRAM EKOLOGICZNYCH DOPLAT DO ELEKTROCIĘPLOWNI	2	5,0	DOŚWIADCZENIE W ORGANIZOWANIU ZAKŁADÓW PRODUKCYJNYCH	2	5	POPRAWA WIZERUNKU MIASTA	3	7,5		
STOLICA NAJWIĘKSZEGO OBSZARU MIEJSKIEGO W KRAJU	5	12,5	STRATEGIE ROZWOJU	2	5,0	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	7,5	DZIAŁANIE INKUBATORA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	2	5	KSSE	3	7,5		
WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW Z UE	4	10,0	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ NP. SZEROKOPASMOWY INTERNET	2	5,0	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	3	7,5	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	5	12,5	ROZWÓJ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW	3	7,5		
POTENCJAŁ NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII	4	10,0	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	7,5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	16	40	TRUDNO POWIEDZIEĆ	9	22,5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	7,5		

NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	0	0,0	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	10	25						NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	2	5
TRUDNO POWIEDZIEĆ	0	0,0	TRUDNO POWIEDZIEĆ	4	10						TRUDNO POWIEDZIEĆ	5	12,5
SOSNOWIEC	N=39	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	N=35	%	TYCHY	N=39	%	ZABRZE	N=40	%		
POTENCJAŁ KAPITAŁU LUDZKIEGO	6	15,38	DOBRA LOKALIZACJA MIASTA, ŁATWY DOJAZD DO INNYCH MIAST	10	28,6	KSSE	23	59	ROZWÓJ TURYSTYKI POPRZEMYSŁOWEJ	11	27,5		
DOBRA ATMOSFERA DLA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, WSPARCIE ZE STRONY INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU	6	15,38	ROZWÓJ MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	8	22,9	ŚWIATOWE MARKI JAK BROWAR FIAT	15	38	POPRAWA STANU DRÓG (AUTOSTRADA I DTŚ)	9	22,5		
POŁOŻENIE NA MAPIE GOSPODARCZEJ KRAJU	5	12,82	DOBRE SKOMUNIKOWANIE – DTŚ, A4	5	14,3	POŁOŻENIE	8	21	PROMOCJA MIASTA I POPRAWA WIZERUNKU CENTRUM	8	20		
CORAŻ LEPSZE POŁĄCZENIA KOMUNIKACYJNE	4	10,26	POTENCJAŁ KAPITAŁU LUDZKIEGO	4	11,4	POPRAWA STANU DRÓG	7	18	BARDOZO DOBRA LOKALIZACJA	7	17,5		
POSIADANIE ATRAKCYJNYCH TERENÓW POD ROZBUDOWĘ W CELACH REKREACYJNYCH	3	7,692	NA BAZIE PRZEMYSŁU PO HUCIE CYNKU POWSTAJĄ MAŁE I ŚREDNIE FIRMY, WYKORZYSTUJĄCE WIEDZĘ DAWNYCH PRACOWNIKÓW BRANŻY	3	8,6	SPRZYJAJĄCA POLITYKA GMINY	6	15	POTENCJAŁ MEDYCZNY (NP. USŁUG KARDIOLOGICZNYCH)	6	15		
INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	7,692	DUŻA POWIERZCHNIA NIEZAGOSPODAROWANYCH TERENÓW	2	5,7	POZYSKIWANIE NOWYCH INWESTORÓW	5	13	ROZWÓJ STREFY EKONOMICZNEJ	5	12,5		
NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	4	10,26	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8,6	KAPITAŁ LUDZKI	3	7,7	MŁODZI LUDZIE Z WYŻSZYM WYKSZTAŁCENIEM I GOTOWOŚCIĄ DO PRACY	5	12,5		
TRUDNO POWIEDZIEĆ	11	28,21	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	5	14,29	INWESTYCJE W ZAKRESIE POPRAWY PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	3	7,7	PRZEMYSŁ CIĘŻKI	5	12,5		
			TRUDNO POWIEDZIEĆ	8	22,86	KOPALNIE, ZASOBY ENERGETYCZNE	2	5,1	ROZWÓJ USŁUG	5	12,5		
						INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	7,7	ZABIEGANIE O INWESTORÓW	4	10		
						NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	0	0	DUŻE TERENY INWESTYCYJNE	3	7,5		
						TRUDNO POWIEDZIEĆ	1	2,6	UCZELNIE WYŻSZE	3	7,5		
									INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	4	10		
									NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH ATUTÓW (PLUSÓW)	0	0		
									TRUDNO POWIEDZIEĆ	2	5		

Tabela korelacyjna D

BYTOM	N= 40	%	CHORZÓW	N= 24	%	DĄBROWA GÓRNICZA	N= 29	%	GLIWICE	N= 40	%	JAWORZNO	N= 34	%
BRAK KONCEPCJI ROZWOJU GOSPODARCZEGO	13	32,5	NISKA AKTYWNOŚĆ W PRZYCIĄGANIU KAPITAŁU NA LOKALNY RYNEK	8	33,3	BRAK DOBREGO ZARZĄDZANIA GMINĄ	7	24,1	BIUROKRATYCZNE BARIERY W POZYSKIWANIU WSPARCIA Z UE, NIEDOSTATECZNA WIEDZA I POMOC DLA PRZEDSIĘBIORCÓW	13	32,5	BRAK WSPÓŁPRACY UM Z PRZEDSIĘBIORCAMI	11	32
MAŁO ATRAKCYJNY RYNEK DLA INWESTORÓW WEWNĘTRZNYCH	11	27,5	NIEZAGOSPODAROWANE OBIEKTY POPRZEMYSŁOWE-NIEUREGULOWANA WŁASNOŚĆ	5	20,8	MOCNY ZWIĄZEK Z HUTnictwem	6	20,7	ZŁA KOMUNIKACJA	6	15	BRAK INNOWACYJNOŚCI, OTWARTOŚCI NA ZMIANY	11	32
NISKIE KWALIFIKACJE LUDZI	11	27,5	BRAK ATRAKCYJNEJ PRZESTRZENI (RYNEK)	3	12,5	SŁABA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA (ZRJUNOWANA KOMUNIKACJA)	5	17,2	NIEDOKOŃCZONA RESTRUKTURYZACJA KILKU DUŻYCH ZAKŁADÓW	6	15	SŁABY DOSTĘP DO KAPITAŁU, ZŁE WYKORZYSTYWANIE ŚRODKÓW Z UE	7	21
BRAK INWESTYCJI W INFRASTRUKTURĘ I INFOSTRUKTURĘ	10	25	RACZKUJE WSPÓŁPRACA POMIĘDZY DROBNYMI PRZEDSIĘBIORCAMI	3	12,5	NIEWYKORZYSTANY KAPITAŁ LUDZKI (MIGRACJE, LUDZIE ZMARGINALIZOWANI)	5	17,2	BRAK WSPÓŁPRACY Z MAŁYMI SPOŁECZNOŚCIAMI LOKALNYMI W ZAKRESIE ROZWOJU INICJATYW GOSPODARCZYCH	6	15	BRAK KONSERWACJI SIECI KOMUNIKACYJNEJ	6	18
PRZESTARZAŁE TECHNOLOGIE PRZEMYSŁOWE	5	12,5	BEZROBOCIE	2	8,3	PRZESTARZAŁE TECHNOLOGIE PRZEMYSŁOWE	4	13,8	BRAK INWESTOWANIA W INFRASTRUKTURĘ	3	7,5	BRAK STRATEGICZNYCH INWESTORÓW	6	18
DUŻA DEGRADACJA ZASOBÓW MIEJSKICH MIASTA	5	12,5	BRAK MOŻLIWOŚCI PRZEKWALIFIKOWANIA ZAWODOWEGO DLA BYŁYCH PRACOWNIKÓW KOPALNI/HUT	2	8,3	BRAK ŚWIATOWYCH MAREK	4	13,8	ZBYT MAŁA LICZBA PODMIOTÓW Z HIGH TECHNOLOGY	3	7,5	NIEWYKORZYSTANE TERENY PO DUŻYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH PAŃSTWOWYCH	5	15
BRAK ALTERNATYWY DLA ZLIKWIDOWANYCH KOPALŃ, HUT	5	12,5	INNE, POJEDNYCZE WSKAZANIA	2	8,3	BRAK NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII	3	10,3	NIEWYKORZYSTANIE POTENCJAŁU NAUKOWO-BADAWCZEGO MIASTA PRZEZ MAŁE I ŚREDNIE FIRMY	3	7,5	MAŁY UDZIAŁ FIRM PRYWATNYCH	4	12
BEZROBOCIE	4	10	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	1	4,2	INNE, POJEDNYCZE WSKAZANIA	2	6,9	SPORA LICZBA WRAŻLIWYCH MIEJSC PRACY ZWIĄZANYCH Z PRZEMYSŁEM MOTORYZACYJNYM	2	5	NISKI KAPITAŁ LUDZKI, BRAK KWALIFIKACJI PRACOWNIKÓW, MIGRACJE, PATOLOGIE	3	8,8
INNE, POJEDNYCZE WSKAZANIA	4	10	TRUDNO POWIEDZIEĆ	11	45,8	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	0	0	INNE, POJEDNYCZE WSKAZANIA	3	7,5	BRAK ROZWOJU CENTRUM MIASTA	3	8,8
NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	0	0				TRUDNO POWIEDZIEĆ	6	20,7	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	3	7,5	LOKALIZACJA	2	5,9

KATOWICE	N=40	%	MYSŁOWICE	N=40	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	N=40	%	RUDA ŚLĄSKA	N=40	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	N=40	%
NIEDOSTATECZNE ZAINTERESOWANIE PROBLEMEM ZE STRONY MIASTA	28	70	BRAK ZAINTERESOWANIA WŁADZ ROZWOJEM MAŁEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	18	45	BEZROBOCIE	10	25	DEGRADACJA ŚRODOWISKA ZE WZGLĘDU NA DZIAŁALNOŚĆ GÓRNICICTWA	8	20	BRAK BUDOWNICTWA KOMUNALNEGO	9	23
DEGRADACJA DOSTĘPNYCH TERENÓW POPRZEMYSŁOWYCH	11	27,5	KATASTROFALNE ZARZĄDZANIE PRZEZ WŁADZE SAMORZĄDOWE (STARANIA O ŚRODKI Z UE ITP.)	11	28	BRAK DUŻYCH FIRM ZWIĄZANYCH Z NOWOCZESNYMI TECHNOLOGIAMI	7	18	BRAK INNOWACYJNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ GOSPODARCZYCH	7	18	SŁABO ROZWIŃNIĘTA SIEĆ KOMUNIKACYJNA	9	23
DUŻY UDZIAŁ PRZEMYSŁU CIĘŻKIEGO I GÓRNICICTWA	8	20	BRAK NOWYCH INWESTYCJI I INWESTORÓW (W TYM O ZASIĘGU MIĘDZYNARODOWYM)	9	23	PARALIŻ DECYZYJNY	7	18	PRZEMYSŁ W DALSZYM CIĄGU SKONCENTROWANY W DUŻYM STOPNIU WOKÓŁ GÓRNICICTWA	7	18	BEZROBOCIE	6	15
NIEDOPASOWANIE OFERTY EDUKACYJNEJ DO POTRZEB RYNKU	7	17,5	OFERTA INWESTYCYJNA MIASTA, OFEROWANE GRUNTY I NIERUCHOMOŚCI	5	13	ZADŁUŻENIE MIASTA (W TYM SZPITALA)	6	15	BRAK INFRASTRUKTURY ROZRYWKOWO-KULTURALNEJ	6	15	NIEWYSOKI POZIOM INWESTYCJI ZEWNĘTRZNYCH	4	10
BRAK NOWOCZESNEGO CENTRUM Z DWORCAMI WIELOFUNKCYJNYMI, BRAK PARKINGÓW W CENTRUM	6	15	OGROMNE I WIELOLETNIE ZANIEDBANIA W ZAKRESIE EKOLOGII	5	13	BLISKIÓŚĆ DUŻYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH Z BARDZO SZEROKĄ OFERTĄ, Z KTÓRYMI BARDZO TRUDNO KONKUROWAĆ I BRAK PODEJMOWANIA PRÓB TEJ KONKURENCJI	6	15	BRAK FIRM ROZPOZNAWALNYCH W SKALI KRAJU	5	13	BRAK ROZWIĄZAŃ DLA TERENÓW ZLIKWIDOWANYCH ZAKŁADÓW	4	10
SŁABY ROZWÓJ SEKTORA B+R	6	15	SŁABA INFRASTRUKTURA DROGOWA	4	10	MAŁA SKŁONNOŚĆ DO INNOWACYJNOŚCI	5	13	SŁABA PROMOCJA MIASTA	5	13	TRUDNOŚCI W JEDNOCZENIU SIĘ MSP DLA WSPÓLNEGO PROJEKTU MOGĄCEGO PRZYNIĘŚĆ WYMIERNE KORZYŚCI WSZYSTKIM UŻYTKOWNIKOM	4	10
DUŻE OBCIĄŻENIE PO MINIONYM SYSTEMIE KOMUNISTYCZNYM	5	12,5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	2	5	DZIEDZICTWO GÓRNICZE I POPRZEMYSŁOWE	3	7,5	NIEWYKORZYSTANIE POTENCJAŁU MŁODYCH, ICH ODPIĘTYW	4	10	DUŻE ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA	2	5
BEZROBOCIE	5	12,5	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	1	2,5	ZŁY STAN SZKÓŁ I PRZEDSZKOLI	3	7,5	POLICENTRYCZNOŚĆ MIASTA, BRAK WYKREOWANIA CENTRUM ADMINISTRACYJNEGO	2	5	BRAK POZYSKIWANIA FUNDUSZY Z UE	2	5
REGION OBCIĄŻONY STEREOTYPAMI	4	10	TRUDNO POWIEDZIEĆ	8	20	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	1	2,5	WYSOKIE KOSZTY ŻYCIA	3	7,5	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	2	5
PRZESTARZAŁA I SŁABO ROZWIŃNIĘTA INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA	3	7,5				TRUDNO POWIEDZIEĆ	15	38	INFRASTRUKTURA PRZEMYSŁOWA ZNAJDUJE SIĘ W CENTRACH DZIELNIC	2	5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	13	33
NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	1	2,5						NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	3	7,5				

SOSNOWIEC	N=39	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	N=35	%	TYCHY	N=39	%	ZABRZE	N=40	%
BRAK EFEKTYWNEJ WSPÓŁPRACY MIĘDZY INSTYTUCJAMI I MŚP	7	18	BRAK NOWYCH INWESTYCJI I INWESTORÓW	9	25,7	ZBYT DUŻA MONOBRANŻOWOŚĆ (PRZEMYSŁ MOTORYZACYJNY)	11	28,2	UPADEK WIELU ZAKŁADÓW, TRUDNOŚCI W POZYSKIWIANIU NOWYCH	13	33
BRAK WSPARCIA DLA OSÓB CHCĄCYCH ZAŁOŻYĆ WŁASNĄ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	6	15	NIEWYKORZYSTANE ŚRODKI Z UE	8	22,9	BRAK WIZJI ROZWOJU MIASTA	10	25,6	BRAK WSPIERANIA I SŁABA WSPÓŁPRACA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW Z MIASTEM	11	28
NIEWIELU NOWYCH INWESTORÓW PRZY SPORYM POTENCJALE MIASTA	6	15	BRAK PROGRAMÓW WSPIERAJĄCYCH ROZWÓJ MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	7	20,0	BRAK CAŁOŚCIOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA	5	12,8	BRAK STRATEGICZNYCH INWESTORÓW	7	18
BEZROBOCIE	5	13	ZŁE ZARZĄDZANIE	7	20,0	BRAK INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	4	10,3	ZDEGRADOWANE TERENY POPRZEMYSŁOWE	5	13
ZŁE ZARZĄDZANIE	5	13	BRAK INWESTYCJI W KOMUNIKACJĘ I BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	6	17,1	BRAK ROZWOJU SPORTU I REKREACJI	4	10,3	ZŁY STAN BUDOWNICTWA – BRAK MIESZKAŃ	5	13
MAŁE DĄŻENIE DO WDRAŻANIA TECHNOLOGII INNOWACYJNYCH	4	10	ZADŁUŻENIE I BRAK ROZWOJU MIASTA	6	17,1	MAŁA ILOŚĆ CENTRÓW ROZRYWKI I KULTURY	3	7,7	SYSTEM KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ	4	10
ROZWÓJ SZAREJ STREFY	4	10	ZLIKWIDOWANO DUŻO ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH	5	14,3	ZA MAŁĄ KORELACJĄ POMIĘDZY PRACODAWCAMI A SZKOŁAMI PONADGIMNAZJALNYMI	2	5,1	ZANIECZYSZCZENIE MIASTA	4	10
BRAK WYDAJNOŚCI KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ	3	7,7	NIECHĘĆ LUDZI DO PRACY	4	11,4	ZBYT MAŁO FIRM Z SEKTORA HIGH TECHNOLOGY	2	5,1	BRAK KOMPETENCJI W POZYSKIWIANIU ŚRODKÓW FINANSOWYCH ZEWNĘTRZNYCH	4	10
UPADAJĄCY PRZEMYSŁ CIĘŻKI, ZDEGRADOWANE TERENY PRZEMYSŁOWE	3	7,7	INFRASTRUKTURA REKREACYJNA	4	11,4	MAŁA DOSTĘPNOŚĆ ŚRODKÓW I PROGRAMÓW UNIJNYCH	2	5,1	BRAK INFRASTRUKTURY PRZEDSZKOLI I INNYCH PLACÓWEK OPIEKUŃCZYCH	3	7,5
NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	9	23	BRAK FILII UCZELNI I UNIWERSYTETU 3 WIEKU	2	5,7	BRAK CENTRÓW NAUKOWO-BADAWCZYCH	2	5,1	NIECHĘĆ DO ZMIANY ZAWODU, KWALIFIKACJI	3	7,5
TRUDNO POWIEDZIEĆ	8	21	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	0	0	NIE DOSTRZEGAM ŻADNYCH WAD (MINUSÓW)	3	5,1	BEZROBOCIE	3	7,5

Tabela korelacyjna F

Które ze wskazanych przez Panią/Pana branż wpływają pozytywnie na rozwój lokalnej gospodarki	BYTOM	%	CHORZÓW	%	DĄBROWA GÓRNICZA	%	GLIWICE	%	JAWORZNO	%	KATOWICE	%	MYSKOWICE	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	%	RUEDA ŚLĄSKA	%	SIEMANOWICE ŚLĄSKIE	%	SOSNOWIEC	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	%	TYCHY	%	ZABRZE	%	Ogółem	%	
	budownictwo	11	28	7	29	6	21	17	43	19	56	17	43	12	30	14	35	17	43	4	10	13	33	5	14	19	49	6	15	167	32
edukacja i wychowanie	20	50	8	33	10	34	10	25	3	9	5	13	8	20	10	25	5	13	5	13	14	36	9	26	8	21	15	38	130	25	
finanse i bankowość	2	5	3	13	3	10	3	8	1	3	4	10	1	3	2	5	1	3	0	0	3	8	1	3	1	3	2	5	27	5	
handel	1	3	5	21	2	7	4	10	4	12	5	13	7	18	4	10	3	8	2	5	2	5	10	29	3	8	2	5	54	10	
kultura, turystyka, sport	1	3	0	0	3	10	1	3	0	0	1	3	2	5	2	5	2	5	20	50	2	5	1	3	0	0	7	18	42	8	
ochrona zdrowia i opieka społeczna	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	2	5	1	3	8	2	
przemysł	0	0	0	0	2	7	1	3	6	18	3	8	2	5	0	0	4	10	2	5	3	8	1	3	5	13	0	0	29	6	
rolnictwo i leśnictwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
technologie innowacyjne	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	1	3	1	3	3	8	0	0	0	0	0	0	3	8	10	2	
transport i łączność	0	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	5	0	0	1	3	1	3	2	6	0	0	0	0	8	2	
inne, jakie	2	5	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	1
żadna ze wskazanych	3	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	10	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2
trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	3	2	5	0	0	3	8	2	5	5	13	5	13	2	5	1	3	6	17	1	3	4	10	32	6	
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	

Tabela korelacyjna G

Jakie branże Pani/ Pana zdaniem powinny dominować w przyszłości w lokalnej gospodarce, aby zapewnić jej rozwój i konkurencyjność?	BYTOM	%	CHORZÓW	%	DĄBROWA GÓRNICZA	%	GLIWICE	%	JAWORZNO	%	KATOWICE	%	MYSKOWICE	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	%	RUEDA ŚLĄSKA	%	SIEMANOWICE ŚLĄSKIE	%	SOSNOWIEC	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	%	TYCHY	%	ZABRZE	%	Ogółem	%
	budownictwo	22	55	4	17	6	21	13	33	7	21	12	30	19	48	15	38	19	48	22	55	9	23	17	49	7	18	15	38	187
edukacja i wychowanie	20	50	13	54	13	45	23	58	10	29	21	53	14	35	23	58	13	33	10	25	16	41	14	40	24	62	17	43	231	44
finanse i bankowość	4	10	2	8	3	10	6	15	5	15	12	30	7	18	4	10	4	10	0	0	4	10	3	9	3	8	2	5	59	11
handel	13	33	7	29	3	10	6	15	6	18	4	10	4	10	8	20	9	23	5	13	5	13	4	11	6	15	3	8	83	16
kultura, turystyka, sport	11	28	9	38	17	59	9	23	13	38	11	28	12	30	18	45	5	13	11	28	9	23	11	31	4	10	15	38	155	30
ochrona zdrowia i opieka społeczna	5	13	6	25	3	10	6	15	4	12	7	18	9	23	15	38	4	10	4	10	1	3	6	17	5	13	16	40	91	18
przemysł	11	28	6	25	7	24	6	15	14	41	3	8	13	33	7	18	13	33	9	23	8	21	13	37	7	18	10	25	127	24
rolnictwo i leśnictwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
technologie innowacyjne	19	48	14	58	20	69	22	55	19	56	33	83	17	43	15	38	21	53	19	48	23	59	21	60	31	79	25	63	299	58
transport i łączność	8	20	2	8	7	24	10	25	7	21	8	20	11	28	5	13	9	23	5	13	16	41	10	29	6	15	13	33	117	23
trudno powiedzieć	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	3	8	5	13	4	10	0	0	0	0	0	0	15	3
	40	x*	24	x*	29	x*	40	x*	34	x*	40	x*	40	x*	40	x*	40	x*	40	x*	39	x*	35	x*	39	x*	40	x*	520	x*

* % nie sumuje się do 100, gdyż obliczony jest od liczby respondentów właściwej dla każdej gminy/ powiatu.

Tabela korelacyjna H

BYTOM	N=40	%	CHORZÓW	N=24	%	DĄBROWA GÓRNICZA	N=29	%	GLIWICE	N=40	%	JAWORZNO	N=34	%	KATOWICE	N=40	%
WARUNKI ZACHĘCAJĄCE DO PRACY I MIESZKANIA W BYTOMIU	21	52,5	UDOGODNIENIA INWESTYCYJNE (TERENY, ULGI, POMOC, WSPARCIE)	11	45,8	STWORZENIE ATRAKCYJNEJ OFERTY INWESTYCYJNEJ	11	37,9	AKTYWNE WSPARCIE FINANSOWO-ORGANIZACYJNO- PRAWNE ZE STRONY SAMORZĄDU, ORGANÓW BIZNESOWYCH, UCZELNI I SZKÓŁ ORAZ MEDIÓW W ZAKRESIE DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH PRZEZ LIDERÓW SPOŁECZNYCH	26	65	WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCÓW (TERENY POD INWESTYJCJE, ULGI, POMOC)	25	73,5	INWESTYCJE W INNOWACJE	19	48
POZYSKIWANIE ŚRODKÓW NA ROZWÓJ I WSPARCIE DLA MŚP	15	37,5	DALSZY ROZWÓJ, WPROWADZENIE NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII	5	20,8	WSPIERANIE LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORSTW (ULGI, POZWOLENIA)	10	34,5	PROMOWANIE MIASTA PRZEZ PROMOWANIE NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII	16	40	INWESTYCJE W WYSOKO WYSPECJALIZOWANĄ KADRĘ	16	47,1	POPRAWA WIZERUNKU MIASTA (M.IN. PRZEZ ORGANIZACJĘ IMPREZ)	16	40
DOFINANSOWANIE SZKOLNICTWA (W TYM WYŻSZEGO I ZAWODOWEGO)	12	30,0	REWITALIZACJA TERENÓW PRZEMYSŁOWYCH	5	20,8	DOSTOSOWANIE SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO DO LOKALNEGO ZAPOTRZEBOWANIA PRACODAWCÓW	8	27,6	PROMOCJA WSPÓŁPRACY NAUKI I PRZEDSIĘBIORCÓW	10	25	KONSEKWENTNA REALIZACJA STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA JAWORZNA	15	44,1	STWORZENIE SYSTEMU ZACHĘT PRAWNO-FINANSOWYCH DO LOKOWANIA FIRM W MIEŚCIE (ŚWIATOWYCH ORAZ ROZWOJU MŚP)	14	35
TWORZENIE KLASTERÓW WIEDZY, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	9	22,5	STRATEGIE ROZWOJU TURYSTYKI REGIONALNEJ, OGŁOSZENIE KONKURSU NA PRODUKT POWIATU CHORZOWA	4	16,7	PROMOCJA MIASTA JAKO OŚRODKA TURYSTYKI, EDUKACJI I KULTURY	8	27,6	WIĘKSZA ILOŚĆ INWESTYCJI MIESZKANIOWYCH	4	10	ZABIEGANIE O SIEDZIBY WYŻSZYCH UCZELNI	6	17,6	DOSTOSOWANIE EDUKACJI I WYCHOWANIA DO WYMOGÓW RYNKOWYCH	8	20
POZYSKIWANIE INWESTORÓW	8	20,0	ZWIĘKSZANIE NAKŁADÓW NA NOWOCZESNĄ EDUKACJĘ I PROGRAMY MOTYWACYJNE DLA UCZNIÓW/STUDENTÓW	4	16,7	PARTNERSTWO WŁADZ LOKALNYCH Z BIZNESEM I NAUKĄ	8	27,6	LEPSZE DOPASOWANIE POTRZEB EDUKACYJNYCH DO RYNKU PRACY	3	8	STWARZANIE WARUNKÓW DO ROZWOJU KULTURY, INWESTYCJA W SPORT DLA DZIECI	4	11,8	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ (W TYM MIESZKANIOWĄ)	8	20
PROMOCJA MIASTA	7	17,5	POPRAWIĆ INFRASTRUKTURĘ, GASTRONOMIA I HOTELARSTWO	4	16,7	ZWIĘKSZENIE NAKŁADÓW NA BUDOWNICTWO, EDUKACJĘ, ZDROWIE I SPORT	7	24,1	INWESTOWANIE W KAPITAŁ PRZYRODNICZY	2	5	OCHRONA PRZYRODY, WYKORZYSTANIE POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO	3	8,8	ZADBAĆ O PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	6	15

ROZWÓJ OŚRODKÓW KULTURY I TURYSTYKI	5	12,5	LEPSZY DOSTĘP DO SPECJ. OPIEKI MEDYCZNEJ PRZEZ WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW	3	13	INWESTYCJE W KOMUNIKACJĘ	3	10,3	POPRAWA KOMUNIKACJI	2	5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	3	8,8	BUDOWA PARKÓW TECHNOLOGICZNYCH	5	13
AKTYWIZACJA ZAWODOWA MŁODZIEŻY I OSÓB STARSZYCH	2	5,0	WSPÓLNA STRATEGIA WRAZ Z GZM	1	4	TRUDNO POWIEDZIEĆ	3	10,3	WSPÓŁPRACA W RAMACH METROPOLII	3	8				BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO	5	13
MYSŁOWICE	N=40	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	N=40	%	RUDA ŚLĄSKA	N=40	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	N=40	%	SOSNOWIEC	N=39	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	N=35	%
INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE (BUDOWNICTWO, SZPITALA, HOTELE)	15	38	UPROSZCZENIE PROCEDUR ZWIĄZANYCH Z INWESTYCJAMI NA TERENIE MIASTA	15	38	DOGODNE WARUNKI INWESTYCYJNE DLA FIRM I PRZEDSIĘBIORSTW (ULGI PODATKOWE)	13	32,5	ŚCIGAŃIE INWESTORÓW NA LOKALNY RYNEK PRACY	16	40	DOCENIANIE MAŁYCH LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORSTW	12	30,8	STWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA INWESTYCJI (NP. ULGI PODATKOWE)	22	62,9
PROMOWANIE I WSPIERANIE MAŁEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	13	33	ZWIĘKSZENIE OFERTY EDUKACYJNEJ W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA W SZKOŁACH PONADGIMNAZJAL.	11	28	ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY (W TYM MIESZKANOWEJ I USŁUGOWEJ)	8	20	NAKLĄDY NA TBS I BUDOWNICTWO KOMUNALNE	12	30	ZWIĘKSZENIE WSPÓŁPRACY MIĘDZY WŁADZAMI A INWESTORAMI NASTAWIONYMI NA ROZWÓJ	8	20,5	PROFESJONALNA PROMOCJA MIASTA	12	34,3
LEPSZE WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW UNIJNYCH	11	28	PROMOCJA MIASTA	9	23	ROZWÓJ SZKOŁ WYŻSZYCH	7	17,5	INWESTYCJE W KAPITAŁ LUDZKI	9	22,5	WPROWADZENIE NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII I WSPIERANIE B+R	8	20,5	POMOC W POZYSKIWANIU ŚRODKÓW Z UE	10	28,6
ROZWÓJ SZKOLNICTWA WYŻSZEGO (FILIE) I ZAWODOWEGO	8	20	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ	7	18	PROMOCJA NOWYCH TECHNOLOGII I NOWOCZESNYCH ROZWIĄZAŃ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW	6	15	PROMOCJA MIASTA	9	22,5	PREFERENCYJNE ZASADY TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY, OBNIŻENIE POCZĄTKOWYCH KOSZTÓW ZATRUDNIENIA	5	12,8	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ W MIEŚCIE (BANKI, BOISKA)	7	20,0
POZYSKIWANIE NOWYCH INWESTORÓW	6	15	ZMNIEJSZENIE BEZROBOCIA I WZROST ZATRUDNIENIA	6	15	PROMOCJA MIASTA	5	12,5	POZYSKIWANIE FUNDUSZY NA ROZWÓJ	6	15	INWESTYCJE W LUDZI- WYCHOWANIE MŁODZIEŻY I ZAPEWNIENIE IM WYKSZTAŁCENIA PRZEZ ODPOWIEDNIA KADRĘ	4	10,3	ODNOWA SUBSTANCJI MIESZKANOWEJ, WSPIERANIE NOWYCH FORM BUDOWNICTWA MIESZKNIOWEGO	5	14,3
ZADBAĆ O TO, ABY MIASTO STAŁO SIĘ ATRAKCYJNE TURYSTYCZNIE	4	10	DOFINANSOWANIE OCHRONY ZDROWIA I BADANIA NAD NOWYMI TECHNOLOGIAMI	5	13	POZYSKIWANIE NOWYCH INWESTORÓW	5	12,5	ROZBUDOWA ISTNIEJĄCYCH OŚRODKÓW SPORTOWO-REKREACYJNYCH	3	7,5	STWORZENIE NOWYCH LUB POSZERZENIE DOTYCHCZASOWYCH SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH	4	10,3	INWESTYCJE W KAPITAŁ LUDZKI	4	11,4

WIĘKSZA WSPÓŁPRACA RADY MIASTA Z PREZYDENTEM	4	10	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	4	10	ZATRUDNIENIE NAJWYŻSZEJ KLASY FACHOWCÓW	4	10	WPROWADZENIE NOWYCH TECHNOLOGII	2	5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	15	38,5	UCHWALIĆ PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	3	8,6
UTRZYMAĆ NA POZIOMIE RENTOWNOŚCI KOPALNIE	3	7,5	ROZWIĄNAĆ KONTAKTY Z MIASTAMI I GMINAMI ZAGŁĘBIA	4	10	POSIADANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH I TERENÓW POD BUDOWY	4	10	DOPASOWANIE PROGRAMU NAUCZANIA DO POTRZEB RYNKU PRACY	2	5				UTWORZENIE STREF EKONOMICZNYCH	3	8,6
LEPSZA WSPÓŁPRACA W RAMACH GZM	3	7,5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	9	23	TRUDNO POWIEDZIEĆ	15	37,5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	7	17,5				POSTARAĆ SIĘ O FILIĘ SZKOŁY WYŻSZEJ	3	8,6
TYCHY	N=39	%	ZABRZE	N=40	%												
STWORZYĆ KORZYSTNE WARUNKI DLA INWESTORÓW	15	38,5	INWESTOWANIE W TECHNOLOGIE INNOWACYJNE, BY ZEWNĘTRZNI INWESTORZY CHcieli DO ZABRZA PRZYBYĆ I ROZPOCZĄĆ DZIAŁALNOŚĆ	18	45												
DOSTOSOWANIE KSZTAŁCENIA (SZCZEG. ZAWODOWEGO) DO POTRZEB RYNKU PRACY	13	33,3	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ DROGOWĄ ORAZ PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE	12	30												
WSPOMAGANIE FIRM OFERUJĄCYCH NOWE TECHNOLOGIE	10	25,6	PODNIENIE POZIOMU SŁUŻBY ZDROWIA I STANDARDU SZPITALI (ZWIĘKSZYĆ DOSTĘPNOŚĆ DO SPECJALISTÓW)	11	27,5												
PROMOCJA TERENÓW INWESTYCYJNYCH W MIEŚCIE	9	23,1	ZACHĘCENIE PRZEDSIĘBIORCÓW ULGAMI I PRZEPISAMI PRAWNYMI (STWORZYĆ STREFĘ EKONOMICZNA)	11	27,5												
UTWORZYĆ OŚRODKI BADAWCZO-NAUKOWE, PARKI TECHNOLOGICZNE	7	17,9	ROZWÓJ BUDOWNICTWA (MIESZKANIA, NOWE HOTELE, SIEDZIBY DLA FIRM)	10	25												
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY MIESZKANIOWEJ, KULTURALNO-ROZRYWKOWEJ	7	17,9	ZWIĘKSZENIE NAKŁADÓW NA NAUKĘ I WSPÓŁPRACA Z OŚRODKAMI BADAWCZYMI	9	22,5												

Tabela korelacyjna J

BYTOM	N=40	%	CHORZÓW	N=24	%	DĄBROWA GÓRNICZA	N=29	%	GLIWICE	N=40	%	JAWORZNO	N=34	%
BUDOWA OBWODNICY BYTOMIA	18	45	BUDOWA CHORZOWSKIEGO PARKU LOGISTYCZNEGO PROLOGIS	8	33	POPRAWA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	6	21	BUDOWA DRÓG (DTŚ) I AUTOSTRAD	35	88	ROZBUDOWA UKŁADU DRÓG I AUTOSTRADA	32	94
BUDOWA DRÓG I AUTOSTRADY	14	35	ROZBUDOWA DRÓG-AUTOSTRADA, DTŚ	6	25	CENTRUM HANDLOWE - POGORIA	5	17	ROZWÓJ SPECJALNEJ STREFY EKONOMICZNEJ	20	50	UZBROJENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH	12	35
MODERNIZACJA SIECI WODNO-KANALIZACYJNEJ	9	23	RENOWACJA STADIONU ŚLĄSKIEGO	4	17	BUDOWA DRÓG I ICH NAPRAWA	4	14	WPROWADZENIE NOWEGO MODELU W FABRYCE OPLA	6	15	BUDOWA NOWOCZESNEJ ELEKTROWNI	8	24
GALERIA HANDLOWA - AGORA	8	20	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	13	STREFA EKONOMICZNA	3	10	KOMPLEKSY HANDLOWE	4	10	PRZYGOTOWANIE PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	7	21
ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ (BOISK, HALI SPORTOWEJ)	8	20	ŻADNA Z INWESTYCJI	4	17	BUDOWA CENTRUM LOGISTYCZNEGO	2	7	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8	GOSPODARCA BRAMA ŚLĄSKA	5	15
ZABUDOWA HANDLOWA CENTRUM	4	10	TRUDNO POWIEDZIEĆ	7	29	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	10	ŻADNA Z INWESTYCJI	1	3	ROZWÓJ HANDLU	5	15
INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8				ŻADNA Z INWESTYCJI	3	10	TRUDNO POWIEDZIEĆ	1	3	ROZBUDOWA KANALIZACJI	3	9
ŻADNA Z INWESTYCJI	4	10				TRUDNO POWIEDZIEĆ	8	28				ŻADNA Z INWESTYCJI	0	0
TRUDNO POWIEDZIEĆ	1	3										TRUDNO POWIEDZIEĆ	1	3
KATOWICE	N=40	%	MYSŁOWICE	N=40	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	N=40	%	RUDA ŚLĄSKA	N=40	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	N=40	%
INFRASTRUKTURA DROGOWA (DTŚ)	18	45	BUDOWA HAL LOGISTYCZNYCH	25	63	ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ (AUTOSTRADY, DTŚ, OBWODNICA)	15	38	ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ (AUTOSTRADY, DTŚ, OBWODNICA)	16	40	POPRAWA DRÓG I BUDOWA NOWYCH	9	23
PRZEBUDOWA CENTRUM	10	25	MODERNIZACJA SIECI KANALIZACYJNEJ	6	15	INWESTYCJE W GOSPODARKĘ WODNO-ŚCIEKOWĄ	11	28	BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	9	23	KSSE	9	23
INWESTYCJE W RAMACH SFERY EKONOMICZNEJ	9	23	ROZBUDOWA SIECI DRÓG	4	10	STREFA AKTYWNOŚCI GOSPODARZEJ	10	25	MODERNIZACJA SIECI KANALIZACYJNEJ	6	15	BUDOWA BOISKA ZE SZTUCZNĄ TRAWĄ	9	23
BUDOWA CENTRÓW USŁUGOWO-HANDLOWYCH	8	20	INWESTYCJE W OBIEKTY (NP.SZKOŁY, BASEN)	4	10	EKOPARK	9	23	TECHNOPARK	6	15	POWSTANIE NOWYCH ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH (MASZYNOWY, ZBROJENIOWY)	6	15
PARK PRZEMYSŁOWY EURO CENTRUM	5	13	MODERNIZACJA GÓRNIC-TWA WĘGLOWEGO	3	8	TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW	4	10	PRZEBUDOWA RYNKU	4	10	JOHNSONS & CONTROLS	4	10
STREFA KULTURY (ASP, WOSPR)	4	10	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	2	5	LIKWIDACJA NISKIEJ EMISJI	2	5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8	POLEPSZENIE WIZERUNKU MIASTA	2	5
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE (NP.DĘBOWE TARASY)	3	8	ŻADNA Z INWESTYCJI	6	15	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8	ŻADNA Z INWESTYCJI	3	8	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8
PRZEBUDOWA GOSPODARKI WODNO-KANALIZACYJNEJ	2	5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	2	5	ŻADNA Z INWESTYCJI	2	5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	11	28	ŻADNA Z INWESTYCJI	2	5
NOWY TERMINAL PYRZOWICE	2	5				TRUDNO POWIEDZIEĆ	10	25				TRUDNO POWIEDZIEĆ	11	28
OCHRONA ŚRODOWISKA	2	5												
INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8												
ŻADNA Z INWESTYCJI	3	8												

SOSNOWIEC	N=40	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	N=40	%	TYCHY	N=40	%	ZABRZE	N=40	%		
EXPO SILESIA	7	18	MODERNIZACJA SIECI KANALIZACYJNEJ	8	23	ROZBUDOWA SIECI KANALIZACYJNEJ	18	46	BUDOWA DRÓG (DTŚ) I AUTOSTRAD	29	73		
FERROLI POLAND	4	10	SIEDZIBA FIRMY TRANSPORTOWEJ DELTATRANS	6	17	REWITALIZACJA PRZESTRZENI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ (NP. PLAC BACZYŃSKIEGO)	9	23	INWESTYCJE W KANALIZACJĘ I OCZYSZCZALNIĘ ŚCIEKÓW	15	38		
"GOSPODARZA BRAMA ŚLĄSKA"	4	10	REMONT DRÓG	3	9	ROZWÓJ KSSE	9	23	POWSTANIE STREFY EKONOMICZNEJ	9	23		
FILIE UŚ	3	8	ARCELOR MITTAL	2	6	POPRAWA STANU DRÓG	8	21	TURYSTYKA POPRZEMYSŁOWA (NP.KOPALNIA GUIDO)	7	18		
KULTURA (ZAMEK SIELELCKI, TEATR ZAGŁĘBIE)	3	8	INWESTYCJE W EDUKACJĘ I SPORT	3	9	POWSTANIE SZYBKIEJ KOLEI FLIRT	3	8	POPRAWA INFRASTRUKTURY KULTURALNEJ	6	15		
BUDOWA KOLEKTORA "BOBREK"	2	5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	9	INWESTYCJE W HANDEL	2	5	SORTOWNIA POCZTY POLSKIEJ	4	10		
INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8	ŻADNA Z INWESTYCJI	15	43	NOWOCZESNE TECHNOLOGIE (NOWY MAGAZYN M-LOGISTIC)	2	5	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	3	8		
ŻADNA Z INWESTYCJI	2	5,1	TRUDNO POWIEDZIEĆ	6	17	INNE, POJEDYNCZE WSKAZANIA	2	5	ŻADNA Z INWESTYCJI LOKALNEJ GOSPODARKI	0	0		
TRUDNO POWIEDZIEĆ	16	41				ŻADNA Z INWESTYCJI	2	5	TRUDNO POWIEDZIEĆ	1	3		
						TRUDNO POWIEDZIEĆ	5	13					

Tabela korelacyjna K

Poniżej przedstawiono listę problemów do rozwiązania. Proszę o ocenę istotności każdego z nich na poziomie gminy / powiatu.		POWIAT/GMINA																													
		BYTOM	%	CHORZÓW	%	DĄBROWA GÓRNICZA	%	GLIWICE	%	JAWORZNO	%	KATOWICE	%	MYSŁOWICE	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	%	RUDDA ŚLĄSKA	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	%	SOSNOWIEC	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	%	TYCHY	%	ZABRZE	%	Ogółem	%
Promocja i rozwój przedsiębiorczości;	zdecydowanie ważny	28	70	15	63	13	45	20	50	19	56	34	85	20	50	27	68	24	60	31	78	16	41	17	49	30	77	22	55	316	61
	raczej ważny	10	25	9	38	15	52	15	38	11	32	5	13	12	30	11	28	15	38	8	20	20	51	13	37	9	23	15	38	168	32
	raczej nieważny	1	3	0	0	1	3	4	10	4	12	1	3	4	10	1	3	1	3	1	3	2	5	5	14	0	0	2	5	27	5
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	4	1
	trudno powiedzieć	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	5	1
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	0	0
Zmniejszenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia;	zdecydowanie ważny	34	85	15	63	19	66	20	50	22	65	14	35	21	53	28	70	25	63	35	88	25	64	24	69	27	69	26	65	335	64
	raczej ważny	6	15	9	38	10	34	15	38	9	26	21	53	16	40	10	25	13	33	5	13	12	31	6	17	10	26	14	35	156	30
	raczej nieważny	0	0	0	0	0	4	10	2	6	5	13	2	5	1	3	2	5	0	0	1	3	3	9	2	5	0	0	22	4	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	5	1
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	2	0
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100

Zdobycie nowych inwestorów;	zdecydowanie ważny	32	80	15	63	20	69	30	75	24	71	31	78	25	63	29	73	32	80	33	83	17	44	25	71	22	56	32	80	367	71	
	raczej ważny	8	20	8	33	6	21	7	18	10	29	9	23	11	28	10	25	8	20	7	18	21	54	7	20	14	36	7	18	133	26	
	raczej nieważny	0	0	1	4	3	10	2	5	0	0	0	0	4	10	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	3	8	1	3	16	3	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	2	0	
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	2	0
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Zastępowanie przestarzałych technologii produkcji nowoczesnymi;	zdecydowanie ważny	22	55	10	42	17	59	19	48	13	38	28	70	15	38	23	58	25	63	25	63	18	46	17	49	20	51	17	43	269	52	
	raczej ważny	17	43	10	42	10	34	19	48	13	38	12	30	15	38	11	28	13	33	12	30	16	41	9	26	16	41	20	50	193	37	
	raczej nieważny	0	0	2	8	2	7	0	0	6	18	0	0	8	20	4	10	1	3	3	8	5	13	4	11	1	3	1	3	37	7	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	5	1
	trudno powiedzieć	1	3	2	8	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	2	5	1	3	0	0	0	0	5	14	2	5	1	3	16	3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Poprawa konkurencyjności i rozwój gospodarki;	zdecydowanie ważny	18	45	8	33	14	48	23	58	10	29	31	78	17	43	24	60	22	55	28	70	18	46	20	57	24	62	10	25	267	51	
	raczej ważny	21	53	15	63	12	41	14	35	21	62	9	23	18	45	13	33	16	40	8	20	13	33	12	34	14	36	26	65	212	41	
	raczej nieważny	1	3	1	4	2	7	1	3	2	6	0	0	3	8	0	0	0	0	3	8	5	13	3	9	0	0	2	5	23	4	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	3	1	
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	3	2	5	1	3	0	0	2	5	3	8	2	5	1	3	0	0	0	0	1	3	2	5	15	3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Podnoszenie poziomu lokalnych zasobów ludzkich (sily roboczej) poprzez zwiększenie szans edukacyjnych na różnych poziomach kształcenia;	zdecydowanie ważny	21	53	14	58	11	38	25	63	13	38	28	70	16	40	23	58	21	53	19	48	12	31	14	40	28	72	18	45	263	51	
	raczej ważny	19	48	8	33	13	45	13	33	18	53	11	28	11	28	13	33	17	43	14	35	24	62	15	43	10	26	19	48	205	39	
	raczej nieważny	0	0	1	4	3	10	2	5	3	9	1	3	6	15	1	3	1	3	5	13	3	8	4	11	1	3	2	5	33	6	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	4	10	1	3	0	0	1	3	0	0	2	6	0	0	1	3	10	2	
	trudno powiedzieć	0	0	1	4	1	3	0	0	0	0	0	0	3	8	2	5	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	9	2	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Działania niwelujące negatywny wpływ sytuacji demograficznej na sytuację gospodarczą powiatu/gminy;	zdecydowanie ważny	13	33	6	25	5	17	17	43	12	35	21	53	18	45	13	33	10	25	16	40	11	28	13	37	16	41	9	23	180	35	
	raczej ważny	23	58	13	54	17	59	13	33	10	29	14	35	11	28	18	45	21	53	14	35	20	51	15	43	14	36	21	53	224	43	
	raczej nieważny	1	3	4	17	4	14	6	15	10	29	3	8	6	15	5	13	4	10	6	15	4	10	5	14	7	18	6	15	71	14	
	zdecydowanie nieważny	1	3	0	0	2	7	1	3	1	3	0	0	3	8	1	3	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	11	2	
	trudno powiedzieć	2	5	1	4	1	3	3	8	1	3	2	5	2	5	3	8	5	13	3	8	3	8	2	6	2	5	4	10	34	7	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Budowa i konserwacja dróg i/lub autostrad;	zdecydowanie ważny	35	88	10	42	12	41	27	68	15	44	19	48	30	75	23	58	22	55	27	68	16	41	20	57	23	59	29	73	308	59	
	raczej ważny	5	13	12	50	15	52	12	30	15	44	19	48	6	15	14	35	16	40	10	25	16	41	10	29	16	41	9	23	175	34	
	raczej nieważny	0	0	2	8	2	7	1	3	2	6	0	0	4	10	2	5	1	3	3	8	7	18	1	3	0	0	1	3	26	5	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	11	0	0	1	3	7	1	
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Lepsze zdobywanie i wykozystywanie środków z Unii Europejskiej;	zdecydowanie ważny	27	68	10	42	13	45	22	55	14	41	25	63	28	70	23	58	22	55	27	68	22	56	26	74	22	56	22	55	303	58	
	raczej ważny	11	28	10	42	12	41	17	43	16	47	13	33	9	23	17	43	18	45	7	18	12	31	5	14	17	44	16	40	180	35	
	raczej nieważny	1	3	3	13	2	7	0	0	2	6	1	3	2	5	0	0	0	0	4	10	5	13	2	6	0	0	1	3	23	4	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	2	7	0	0	2	6	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	6	1	
	trudno powiedzieć	1	3	1	4	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	0	0	1	3	8	2	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	

Ogólna poprawa warunków byturmieszkańców powiatu/ gminy;	zdecydowanie ważny	26	65	14	58	11	38	24	60	12	35	22	55	22	55	19	48	31	78	21	54	17	49	14	36	17	43	272	52			
	raczej ważny	14	35	9	38	13	45	15	38	17	50	17	43	15	38	13	33	18	45	8	20	10	26	16	46	23	59	19	48	207	40	
	raczej nieważny	0	0	1	4	3	10	0	0	3	9	0	0	2	5	3	8	2	5	1	3	5	13	1	3	2	5	1	3	24	5	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	1	3	1	3	2	6	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1	
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	0	3	8	1	3	0	0	3	8	11	2
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Poprawa warunków mieszkaniowych;	zdecydowanie ważny	23	58	12	50	10	34	16	40	7	21	21	53	18	45	17	43	20	50	26	65	13	33	20	57	15	38	18	45	236	45	
	raczej ważny	14	35	9	38	11	38	20	50	18	53	17	43	16	40	15	38	15	38	10	25	22	56	13	37	20	51	19	48	219	42	
	raczej nieważny	2	5	3	13	7	24	3	8	8	24	1	3	5	13	5	13	3	8	1	3	3	8	1	3	2	5	2	5	46	9	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	3	1	
	trudno powiedzieć	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	1	3	3	8	2	5	2	5	1	3	1	3	2	5	1	3	16	3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Wzmocnienie atrakcyjności przestrzeni miejskiej;	zdecydowanie ważny	20	50	10	42	8	28	23	58	14	41	24	60	15	38	15	38	19	48	20	50	7	18	14	40	21	54	19	48	229	44	
	raczej ważny	20	50	12	50	16	55	13	33	17	50	14	35	18	45	23	58	16	40	14	35	24	62	12	34	14	36	18	45	231	44	
	raczej nieważny	0	0	1	4	2	7	4	10	3	9	1	3	4	10	1	3	2	5	4	10	7	18	9	26	2	5	2	5	42	8	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
	trudno powiedzieć	0	0	1	4	2	7	0	0	0	0	1	3	2	5	0	0	3	8	1	3	1	3	0	0	2	5	1	3	14	3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Poprawa stanu zdrowia mieszkańców;	zdecydowanie ważny	19	48	9	38	11	38	20	50	13	38	16	40	14	35	19	48	19	48	15	38	13	33	9	26	20	51	16	40	213	41	
	raczej ważny	14	35	11	46	10	34	11	28	16	47	18	45	19	48	17	43	14	35	12	30	19	49	16	46	13	33	19	48	209	40	
	raczej nieważny	3	8	1	4	5	17	5	13	4	12	3	8	4	10	1	3	1	3	8	20	4	10	5	14	4	10	3	8	51	10	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	2	5	1	3	3	8	0	0	2	6	0	0	0	0	9	2	
	trudno powiedzieć	4	10	2	8	3	10	4	10	0	0	3	8	2	5	1	3	5	13	2	5	3	8	3	9	2	5	2	5	37	7	
	suma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Integracja wspólnot lokalnych;	zdecydowanie ważny	8	20	3	13	3	10	11	28	12	35	12	30	18	45	8	20	9	23	14	35	10	26	10	29	13	33	9	23	140	27	
	raczej ważny	24	60	17	71	15	52	19	48	14	41	17	43	11	28	19	48	19	48	11	28	16	41	14	40	19	49	23	58	238	46	
	raczej nieważny	4	10	3	13	7	24	6	15	5	15	5	13	7	18	9	23	6	15	8	20	9	23	9	26	5	13	4	10	87	17	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	2	7	0	0	0	0	0	0	2	5	2	5	1	3	5	13	1	3	2	6	0	0	1	3	16	3	
	trudno powiedzieć	4	10	1	4	2	7	4	10	3	9	6	15	2	5	2	5	5	13	2	5	3	8	0	0	2	5	3	8	38	7	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Walka z przestępczością;	zdecydowanie ważny	23	58	14	58	9	31	17	43	10	29	20	50	18	45	22	55	19	48	17	43	19	49	13	37	21	54	19	48	241	46	
	raczej ważny	15	38	7	29	14	48	19	48	14	41	16	40	15	38	12	30	13	33	22	55	17	44	13	37	14	36	17	43	208	40	
	raczej nieważny	1	3	2	8	4	14	2	5	5	15	1	3	4	10	5	13	3	8	1	3	2	5	3	9	4	10	3	8	40	8	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	5	15	1	3	2	5	1	3	0	0	0	0	1	3	2	6	0	0	0	0	12	2	
	trudno powiedzieć	1	3	1	4	2	7	2	5	0	0	2	5	1	3	0	0	5	13	0	0	0	0	4	11	0	0	1	3	19	4	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Walka z korupcją;	zdecydowanie ważny	15	38	11	46	8	28	18	45	5	15	15	38	21	53	17	43	17	43	12	30	15	38	19	54	20	51	15	38	208	40	
	raczej ważny	12	30	8	33	12	41	14	35	10	29	17	43	12	30	15	38	12	30	8	20	14	36	7	20	12	31	13	33	166	32	
	raczej nieważny	6	15	2	8	3	10	2	5	11	32	2	5	4	10	6	15	3	8	8	20	7	18	3	9	5	13	6	15	68	13	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	1	3	2	5	5	15	1	3	0	0	1	3	2	5	6	15	0	0	3	9	1	3	1	3	23	4	
	trudno powiedzieć	7	18	3	13	5	17	4	10	2	6	5	13	3	8	1	3	6	15	6	15	3	8	3	9	1	3	5	13	54	10	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	

Dbałość o środowisko naturalne;	zdecydowanie ważny	23	58	13	54	14	48	23	58	9	26	21	53	19	48	16	40	25	63	18	45	16	41	16	46	25	64	24	60	262	50	
	raczej ważny	16	40	10	42	13	45	16	40	17	50	16	40	15	38	21	53	12	30	12	30	17	44	10	29	13	33	15	38	203	39	
	raczej nieważny	1	3	1	4	2	7	0	0	7	21	2	5	3	8	1	3	3	8	7	18	3	8	6	17	1	3	1	3	38	7	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	3	8	0	0	0	0	3	8	3	8	3	9	0	0	0	0	0	13	3
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Wzmocnienie pozycji miasta w GZM;	zdecydowanie ważny	19	48	4	17	6	21	12	30	14	41	8	20	17	43	12	30	17	43	20	50	9	23	13	37	12	31	14	35	177	34	
	raczej ważny	15	38	11	46	17	59	18	45	10	29	23	58	15	38	23	58	12	30	14	35	17	44	15	43	21	54	19	48	230	44	
	raczej nieważny	3	8	4	17	2	7	4	10	5	15	4	10	5	13	2	5	4	10	3	8	9	23	3	9	2	5	3	8	53	10	
	zdecydowanie nieważny	1	3	0	0	1	3	2	5	2	6	1	3	1	3	0	0	2	5	1	3	2	5	2	6	2	5	1	3	18	3	
	trudno powiedzieć	2	5	5	21	3	10	4	10	3	9	4	10	2	5	3	8	5	13	2	5	2	5	2	6	2	5	3	8	42	8	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Poprawa wizerunku gminy w regionie/kraju;	zdecydowanie ważny	27	68	5	21	8	28	16	40	16	47	25	63	15	38	14	35	16	40	24	60	10	26	18	51	15	38	19	48	228	44	
	raczej ważny	13	33	13	54	13	45	16	40	14	41	11	28	17	43	22	55	19	48	12	30	20	51	12	34	21	54	18	45	221	43	
	raczej nieważny	0	0	4	17	6	21	3	8	4	12	3	8	4	10	3	8	3	8	2	5	9	23	3	9	2	5	1	3	47	9	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	4	10	0	0	0	0	3	8	0	0	1	3	1	3	0	0	1	3	1	3	2	5	13	3	
	trudno powiedzieć	0	0	0	0	2	7	1	3	0	0	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	9	2	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	

Tabela korelacyjna L

Jak ocenia Pani/Pan dotychczasowe działania podejmowane na terenie powiatu/gminy w zakresie:	POWIAT/GMINA																															
	ocena w skali od 1 do 5, gdzie 1 - oznacza ocenę najniższą, a 5 - ocenę najwyższą	BYTOM	%	CHORZÓW	%	DĄBRÓWA GÓRNICZA	%	GLIWICE	%	JAWORZNO	%	KATOWICE	%	MYŚKOWICE	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	%	RUDA ŚLĄSKA	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	%	SOSNOWIEC	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	%	TYCHY	%	ZABRZE	%	Ogółem	%	
Dbałość o wysoki poziom kapitału ludzkiego;	1	2	5	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	4	10	4	10	1	3	1	3	4	10	4	11	1	3	2	5	25	5	
	2	10	25	6	25	5	17	3	8	2	6	4	10	7	18	11	28	12	30	4	10	7	18	3	9	1	3	3	8	78	15	
	3	8	20	4	17	11	38	18	45	14	41	17	43	17	43	13	33	15	38	19	48	17	44	15	43	14	36	10	25	192	37	
	4	17	43	10	42	12	41	8	20	15	44	14	35	9	23	8	20	10	25	13	33	8	21	10	29	15	38	17	43	166	32	
	5	2	5	3	13	1	3	8	20	1	3	3	8	1	3	3	8	0	0	1	3	3	8	2	6	7	18	5	13	40	8	
	trudno powiedzieć	1	3	1	4	0	0	3	8	0	0	2	5	2	5	1	3	2	5	2	5	0	0	1	3	1	3	3	8	19	4	
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100		
Rozwój nowoczesnych usług;	1	5	13	1	4	1	3	1	3	1	3	0	0	7	18	4	10	1	3	1	3	2	5	4	11	1	3	0	0	29	6	
	2	11	28	4	17	4	14	3	8	7	21	7	18	7	18	13	33	11	28	13	33	11	28	13	37	2	5	9	23	115	22	
	3	16	40	11	46	15	52	12	30	17	50	17	43	17	43	14	35	18	45	17	43	12	31	18	51	19	49	11	28	214	41	
	4	6	15	6	25	5	17	14	35	8	24	11	28	7	18	7	18	8	20	6	15	11	28	0	0	10	26	16	40	115	22	
	5	2	5	0	0	2	7	5	13	1	3	4	10	1	3	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	4	10	2	5	24	5	
	trudno powiedzieć	0	0	2	8	2	7	5	13	0	0	1	3	1	3	1	3	2	5	3	8	1	3	0	0	3	8	2	5	23	4	
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100		

zabieganie o obecność siedzib central nowoczesnych firm i placówek dyplomatycznych	1	14	35	5	21	3	10	4	10	14	41	5	13	12	30	15	38	9	23	4	10	8	21	18	51	4	10	3	8	118	23	
	2	14	35	9	38	6	21	11	28	12	35	9	23	9	23	12	30	8	20	10	25	8	21	8	23	12	31	9	23	137	26	
	3	5	13	7	29	9	31	5	13	4	12	12	30	11	28	7	18	11	28	4	10	10	26	7	20	8	21	10	25	110	21	
	4	5	13	1	4	7	24	11	28	2	6	10	25	4	10	3	8	5	13	6	15	11	28	2	6	11	28	11	28	89	17	
	5	1	3	0	0	0	0	6	15	0	0	4	10	2	5	1	3	3	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	20	4
	trudno powiedzieć	1	3	2	8	4	14	2	5	2	6	0	0	2	5	2	5	2	5	16	40	2	5	0	0	4	10	4	10	43	8	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
	Kreowanie własnych marek produktów/ usług	1	13	33	5	21	3	10	5	13	7	21	4	10	7	18	11	28	12	30	3	8	7	18	13	37	1	3	1	3	92	18
2		10	25	7	29	3	10	12	30	9	26	17	43	17	43	14	35	11	28	11	28	11	28	7	20	10	26	9	23	148	28	
3		8	20	5	21	12	41	14	35	12	35	11	28	5	13	9	23	10	25	11	28	11	28	7	20	13	33	7	18	135	26	
4		4	10	5	21	7	24	6	15	3	9	6	15	6	15	4	10	2	5	10	25	8	21	2	6	11	28	14	35	88	17	
5		4	10	1	4	2	7	0	0	2	6	1	3	3	8	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	2	5	6	15	22	4	
trudno powiedzieć		1	3	1	4	2	7	3	8	1	3	1	3	2	5	2	5	5	13	5	13	1	3	6	17	2	5	3	8	35	7	
suma		40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
inwestycje w infrastrukturę i infrastrukturę		1	5	13	5	21	1	3	2	5	0	0	1	3	3	8	6	15	7	18	3	8	7	18	8	23	0	0	1	3	49	9
	2	17	43	8	33	6	21	3	8	4	12	9	23	10	25	8	20	5	13	8	20	4	10	5	14	2	5	4	10	93	18	
	3	7	18	3	13	7	24	9	23	9	26	10	25	13	33	13	33	9	23	10	25	12	31	13	37	15	38	9	23	139	27	
	4	9	23	6	25	13	45	11	28	19	56	15	38	9	23	4	10	13	33	13	33	12	31	6	17	16	41	15	38	161	31	
	5	0	0	1	4	1	3	10	25	1	3	4	10	2	5	4	10	1	3	2	5	3	8	1	3	5	13	9	23	44	8	
	trudno powiedzieć	2	5	1	4	1	3	5	13	1	3	1	3	3	8	5	13	5	13	4	10	1	3	2	6	1	3	2	5	34	7	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
	rozbudowa drogi i autostrad	1	5	13	2	8	0	0	2	5	0	0	1	3	14	35	3	8	0	0	3	8	4	10	11	31	2	5	0	0	47	9
2		9	23	5	21	7	24	3	8	0	0	5	13	15	38	8	20	3	8	2	5	11	28	9	26	3	8	2	5	82	16	
3		12	30	2	8	11	38	4	10	4	12	3	8	6	15	7	18	15	38	16	40	7	18	10	29	14	36	11	28	122	23	
4		7	18	10	42	8	28	20	50	15	44	16	40	4	10	13	33	19	48	15	38	12	31	4	11	16	41	18	45	177	34	
5		6	15	5	21	1	3	10	25	15	44	15	38	1	3	9	23	3	8	1	3	4	10	1	3	4	10	9	23	84	16	
trudno powiedzieć		1	3	0	0	2	7	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	1	3	0	0	0	0	0	0	8	2
suma		40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
Zabieganie o główne siedziby (nie filie) jak największej liczby środków masowego przekazu;		1	18	45	5	21	7	24	7	18	15	44	6	15	11	28	14	35	12	30	4	10	9	23	16	46	5	13	5	13	134	26
	2	10	25	7	29	8	28	12	30	8	24	10	25	14	35	8	20	11	28	8	20	6	15	11	31	8	21	11	28	132	25	
	3	2	5	4	17	6	21	6	15	7	21	12	30	7	18	7	18	8	20	6	15	11	28	2	6	17	44	11	28	106	20	
	4	7	18	2	8	2	7	6	15	1	3	9	23	3	8	3	8	3	8	2	5	9	23	3	9	3	8	5	13	58	11	
	5	1	3	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	2	5	3	8	0	0	2	5	1	3	0	0	1	3	0	0	13	3	
	trudno powiedzieć	2	5	6	25	5	17	8	20	2	6	3	8	3	8	5	13	6	15	18	45	3	8	3	9	5	13	8	20	77	15	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	
	Posiadanie bliźniaczych (partnerskich) miast;	1	2	5	0	0	4	14	0	0	4	12	1	3	3	8	4	10	1	3	0	0	2	5	1	3	0	0	3	8	25	5
2		5	13	2	8	7	24	5	13	5	15	6	15	4	10	9	23	4	10	4	10	7	18	1	3	13	33	4	10	76	15	
3		12	30	4	17	5	17	5	13	15	44	8	20	8	20	15	38	8	20	5	13	15	38	9	26	4	10	7	18	120	23	
4		10	25	9	38	8	28	15	38	8	24	10	25	18	45	8	20	11	28	14	35	9	23	12	34	10	26	11	28	153	29	
5		10	25	8	33	1	3	9	23	2	6	9	23	5	13	4	10	13	33	15	38	1	3	10	29	8	21	11	28	106	20	
trudno powiedzieć		1	3	1	4	4	14	6	15	0	0	6	15	2	5	0	0	3	8	2	5	5	13	2	6	4	10	4	10	40	8	
suma		40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100	

Tabela korelacyjna Ł

Czy Pani/Pana zdaniem sytuacja gospodarcza w ciągu ostatnich 3 lat w powiecie/gminie:	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE		TYCHY		ZABRZE		Ogółem	
		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%
Brak odpowiedzi	0	0	0	0	1	3	3	8	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Zdecydowanie się poprawiła	0	0	1	4	3	10	4	10	4	12	5	13	1	3	1	3	2	5	12	30	3	8	2	6	9	23	6	15	53	
Poprawiła się	16	40	6	25	10	34	18	45	14	41	22	55	13	33	16	40	19	48	19	48	16	41	6	17	22	56	18	45	215	
Nie zmienia się	11	28	11	46	3	10	4	10	8	24	8	20	10	25	12	30	13	33	3	8	16	41	10	29	6	15	9	23	124	
Pogorszyła się	8	20	3	13	5	17	8	20	7	21	4	10	11	28	5	13	0	0	1	3	2	5	8	23	0	0	5	13	67	
Zdecydowanie się pogorszyła	2	5	1	4	2	7	0	0	0	0	0	0	4	10	1	3	2	5	0	0	0	0	5	14	0	0	0	0	17	
Trudno powiedzieć	3	8	2	8	5	17	3	8	1	3	0	0	1	3	5	13	4	10	5	13	2	5	4	11	2	5	2	5	39	
Suma	40	100	40	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	

Tabela korelacyjna M

BYTOM	N = 40	%	CHORZÓW	N = 24	%	DĄBROWA GÓRNICZA	N = 29	%	GLIWICE	N = 40	%
ZAKŁADY ODZIEŻOWE BYTOM S.A.	23	57,5	WOJEWÓDZKI PARK KULTURY I WYPOCZYNKU S.A.	9	37,5	DĘBOWY ŚWIAT	4	13,8	OPEL POLSKA SP. Z O.O.	23	57,5
OPERA ŚLĄSKA	14	35	STADION ŚLĄSKI/IMPREZY MASOWE	7	29,2	CENTRUM ADMINISTRACYJNE	1	3,4	POLITECHNIKA ŚLĄSKA	10	25,0
ŚLĄSKI TEATR TAŃCA	9	22,5	HANDEL	1	4,2	KOMPLEKS REKREACYJNO-HANDLOWY POGORIA	2	6,9	INSTYTUT ONKOLOGII	8	20,0
DOLINA SPORTOWA/ KLUBY SPORTOWE	6	15	POJAZDY SZYNOWE FIRMY ALSTON CONSTAL	1	4,2	HUTNICTWO	7	24,1	WASKO S.A.	4	10,0
GÓRNICTWO/KOPALNIE/ WĘGIEL	4	10	SZKOLNICTWO WYŻSZE	1	4,2	KLEJE ATLAS	3	10,3	KLUB PIŁKARSKI PIAST GLIWICE	2	5,0
POLONIA BYTOM	3	7,5	DEWELOPERZY	1	4,2	SAINT GLOBAL	1	3,4	NOWINY GLIWICKIE	2	5,0
SZKOŁY ARTYSTYCZNE	5	12,5	KONSTAL	1	4,2	TURYSTYKA	1	3,4	VATTENFALL SP. Z O.O.	2	5,0
BYTOMSKA NOC ŚWIĘTOJAŃSKA	2	5	SZKOLNICTWO WYŻSZE	1	4,2	WADER&WOŹNIAK SP. Z O.O.	1	3,4	SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	2	5,0
JOPEX	1	2,5	ŚLĄSKIE JEDZENIE	1	4,2	SZKOLNICTWO WYŻSZE	1	3,4	DZIAŁANIA W ZAKRESIE KULTURY	2	5,0
KOMPLEKS DOLOMITÓW	1	2,5	KLUB SPORTOWY RUCH	1	4,2	BREMBO	1	3,4	NGK Ceramics Polska. Sp. z o.o	1	2,5
CKU BYTOM	1	2,5	TEATR ROZRYWKI	1	4,2	DĄBROWSKIE FORUM ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	1	3,4	TUR GLIWICE - CENTRUM KULTURY I WYPOCZYNKU	1	2,5

MUZEUM GÓRNOŚLĄSKIE	1	2,5	trudno powiedzieć	8	33,3	MIĘDZYNARODOWY KONKURS MUZYCZNY IM. SPISAKA	1	3,4	RATUSZ I RYNEK	1	2,5
LIBERTY POLAND	1	2,5	nie dostrzegam żadnych produktów i/ lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	3	12,5	trudno powiedzieć	7	24,1	GLIWICKIE ZAKŁADY UBEZPIECZEŃ TECHNICZNYCH S.A.	1	2,5
nie dostrzegam żadnych produktów i/ lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	4	10				nie dostrzegam żadnych produktów i/ lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	5	17,2	WĘZEL AUTOSTRADOWY GLIWICE-SOŚNICA	1	2,5
brak odpowiedzi	1	2,5				brak odpowiedzi	1	3,4	ZAKŁADY MECHANICZNE BUMAR ŁABĘDY S.A.	1	2,5
trudno powiedzieć	3	7,5							nie dostrzegam żadnych produktów i/ lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	4	10,0
									trudno powiedzieć	2	5,0
JAWORZNO	N = 34	%	KATOWICE	N = 40	%	MYSŁOWICE	N = 40	%	PIEKARY ŚLĄSKIE	N = 40	%
POŁUDNIOWY KONCERN ENERGETYCZNY	24	70,6	HAŁA WIDOWISKOWA SPODEK	15	37,5	OFF FESTIWAL	20	50,0	Bazylika Najświętszej Marii Panny	20	50,0
POŁUDNIOWY KONCERN WĘGLOWY/WĘGIEL	10	29,4	DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA I SPORTOWA /IMPREZY MASOWE	7	17,5	MISTRZOSTWA ŚWIATA W SIATKÓWCE PLAŻOWEJ	14	35,0	RADIO PIEKARY	12	30,0
CENTRUM NURKOWE ORKA	5	14,7	UNIwersytet ŚLĄSKI	4	10,0	ZESPÓŁ MYSŁOVITZ	8	20,0	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Chirurgii Urazowej im. dr Janusza Daaba	11	27,5
BASIA TRZETZELEWSKA	1	2,9	KATOWICE AIRPORT	1	2,5	ZAKŁADY MIĘSNE „MYSŁAW”	6	15,0	KOPIEC WYZWOLENIA	4	10,0
BIBLIOTEKA MIEJSKA	2	5,9	BANK ŚLĄSKI	2	5,0	FESTIWAL MEDIAWAVE	5	12,5	PIEKARY JAKO MIASTO KULTU MARYJNEGO	2	5,0
ECHO	1	2,9	KAPITAŁ LUDZKI-CZŁOWIEK ŚLĄZAK	1	2,5	KOPALNIA MYSŁOWICE	6	15,0	MIEJSKIE CENTRUM TURYSTYKI I INFORMACJI	1	2,5
FUD-MEN SP. J.	1	2,9	FABRYKA LIPTON	1	2,5	ZAKŁADY MIĘSNE „MYSŁAW”	2	5,0	KOPIEC WYZWOLENIA	1	2,5
KNAUFK Jaworzno III Sp. z o.o	2	5,9	NIKISZOWIEC	1	2,5	ZAKŁADY MIĘSNE „POLIWCAK”	1	2,5	PROMOWANIE DÓBR ARCHITEKTONICZNYCH	1	2,5
Dom-Styr Jaworzno	1	2,9	PRZEMYSŁ WĘGLOWY	1	2,5	HURTOWANIA FARMACEUTYCZNA	1	2,5	KOPALNIA PIEKARY	1	2,5
Best-Pest sp.j. ZPUH. Świątosławscy M.J.	1	2,9	RADIO KATOWICE	1	2,5	Logotech-aa Sc	1	2,5	TURYSTYKA PIELGRZYMKOWA	1	2,5
CHEMISTIK JAWORZNO SP. J.	2	5,9	RODNO SZTUKI	1	2,5	ZELMER	1	2,5	ZDROWA ŻYWNOSĆ	1	2,5

Miejskie Centrum Kultury i Sportu w Jaworznie	1	2,9	SILESIA CITY CENTER	1	2,5	DANONE	1	2,5	nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	8	20,0
Firma Handlowo Usługowa Produkcyjna Patucha & Jagiełło Sp.J.	1	2,9	SZKOŁY WYŻSZE	2	5,0	GIEŁDA SAMOCHODÓW UŻYWANYCH	1	2,5	trudno powiedzieć	5	12,5
PROGRAM BEZPIECZEŃSTWA „TARCZA”	1	2,9	EKOGROSZEK	1	2,5	HALA WIDOWISKOWA-SPORTOWA	1	2,5			
WYSOKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA	1	2,9	PRZEMYSŁ WĘGLOWY	1	2,5	MULTIMEDIA	1	2,5			
ZAKŁADY GARBARSKIE SZCZAKOWA	1	2,9	WYSPECJALIZOWANE USŁUGI MEDYCZNE	1	2,5	MUZEUM HISTORII MIASTA	1	2,5			
BASEN JAWORZNO	1	2,9	Ars Cameralis Silesiae Superioris	1	2,5	BLOG CHROMIKA	1	2,5			
ELEKTRONICZNA PORTMONETKA	1	2,9	FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH NIWKA S.A.	2	5,0	CENTRUM LOGISTYCZNE	1	2,5			
JAGOPRO SP. Z O.O.	1	2,9	LOTNISKO SPORTOWE MUCHOWIEC	1	2,5	OŚWIATA	1	2,5			
TALMEX S.J.	1	2,9	REGIONALNA IZBA GOSPODARCZA	1	2,5	RADIO MYSŁOWICE	1	2,5			
trudno powiedzieć	1	2,9	trudno powiedzieć	7	17,5	TRÓJKĄT TRZECZ CESARZY	1	2,5			
nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	2	5,9	nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	6	15,0	Zakład Przetwórstwa Rybnego C. Kłoc	1	2,5			
						trudno powiedzieć	2	5,0			
						nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	3	7,5			
RUDA ŚLĄSKA	N = 40	%	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	N = 40	%	SOSNOWIEC	N = 39	%	ŚWIĘTOCHŁOWICE	N = 35	%
nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	16	40,0	ROSOMAK	14	35,0	trudno powiedzieć	17	43,6	nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	16	45,7
trudno powiedzieć	16	40,0	CENTRUM LECZENIA OPARZEŃ	28	70,0	EXPO SILESIA	7	15,4	trudno powiedzieć	6	17,1

FRYZJERSTWO	1	2,5	KOMPLEKS SPORTOWY „MICHAŁ”	16	40,0	nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	5	12,8	ARCELOR MITTAL	3	8,6
FUNDACJA GODULA HOPE	1	2,5	WZM	2	5,0	brak odpowiedzi	1	2,6	DELTATRANS	4	12,6
INKUBATOR PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	1	2,5	JOHNSON Controls Inc.	3	7,5	FASHION HOUSE	1	2,6	BLACHODACHÓWKA	2	5,7
INSTYTUCJE FINANSOWE	1	2,5	GMINA FAIR PLAY	1	2,5	FERROLI POLAND	1	2,6	MALWA	2	5,7
NOWOCZESNE TECHNOLOGIE W METALURGII	1	2,5	HUTA SZKŁA	1	2,5	FOSTER WHEEL ET ENERGY FAKOP	1	2,6	CHÓREK EX-ANIMO	1	2,9
PRODRYN	1	2,5	ELSTAN	1	2,5	GÓRNICTWO	1	2,6	FESTIWAL POLKI	1	2,9
PRZEMYSŁ	1	2,5	STRZELNICA SPORTOWA I MYSŁIWSKA ALFA Sp. z o.o.	1	2,5	KLUB SPORTOWY	1	2,6	IMPREZY W OŚR. SPORTU „SKAŁKA”	1	2,9
TECHNOPARK	1	2,5	WOJSKOWE ZAKŁADY MECHANICZNE	1	2,5	KOLEGIUM JĘZYKA BIZNESU	1	2,6	POLENA MALWA	1	2,9
AUTOKLINIKA U JERZYKA	1	2,5	PPHU ELSTAN	1	2,5	POLSKAPRESSE	1	2,6	USŁUGI MEDYCZNE W ZAKRESIE PATOLOGII DZIECIĘCEJ	1	2,9
LOGISTYKA I TRANSPORT	1	2,5	nie dostrzegam żadnych produktów i/lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	2	5,0	TIMKEN POLSKA SP.Z O.O.	1	2,6	FLORIAN	1	2,9
WĘGIEL	1	2,5	trudno powiedzieć	2	5,0	USŁUGI ELEKTRO-TECHNICZNE	1	2,6	GRUPA TRADYCJI ŚLĄSKICH Z LIPIN	1	2,9
WYDOBYCIE WĘGLA	1	2,5				KANA SOSNOWIEC	1	2,6	URZĄDZENIA DLA AQUA PARKÓW-MAZUR	1	2,9
HUTA POKÓJ	1	2,5							FLOREX	1	2,9
									USŁUGI NOWOCZESNEGO BASENU	1	2,9

TYCHY	N = 39	%	ZABRZE	N = 40	%
FIAT AUTO POLAND S.A.	34	87,2	ŚLĄSKIE CENTRUM CHOROÓB SERCA	21	52,5
KOMPANIA PIWOWARSKA S.A./PIWO TYSKIE	35	89,7	KOPALNIA GUIDO	18	45,0
SERTOP SP. Z O.O.	12	30,8	GÓRNIK ZABRZE	10	25,0
EKOLAND SP. Z O.O.	3	7,7	DOM MUZYKI I TAŃCA	7	17,5
ZESPÓŁ DŻEM	2	5,1	TURYSTYKA PRZEMYSŁOWA	9	22,5

FESTIWAL RYŚKA RIEDLA	2	5,1	nie dostrzegam żadnych produktów i/ lub usług, które uznać można za pozytywne wizytówki powiatu/gminy	3	7,5
GAZETA WYBORCZA	2	5,1	OŚRODEK PROFILAKTYKI I LECZENIA UZALEŻNIEŃ W ZABRZU	1	2,5
JEZIORO PAPROCANY	2	5,1	SKATE PARK JANA PAWŁA II	1	2,5
ISUZU	2	5,1	FONTANNA PRZY POMNIKU	1	2,5
AUTOPARTNER	1	2,6	Wbcom ZABRZE KASY FISKALNE	1	2,5
GKS TYCHY	1	2,6	KOKSOWNIA ZABRZE	1	2,5
PROMNICE	1	2,6	Kąpielisko Leśne Zabrze-Maciejów	1	2,5
TYGODNIK TWOJE TYCHY	1	2,6	Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla	1	2,5
brak odpowiedzi	1	2,6	trudno powiedzieć	1	2,5

Tabela korelacyjna N

Jakiego typu działania należy podjąć, aby zwiększyć zainteresowanie gminą/ powiatem potencjalnych (nowych) inwestorów?	POWIAT/ GMINA																								Ogółem					
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE				TYCHY		ZABRZE	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			N	%	N	%
odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku / opracowanie strategii rozwoju	24	60	5	21	16	55	12	30	9	26	25	63	20	50	13	33	16	40	18	45	16	41	13	37	20	51	18	45	225	43,3
przygotowanie terenów pod inwestycje /rekułtywacja terenów poprzemysłowych/ stworzenie oferty lokalowej	10	25	9	38	8	28	8	20	8	24	13	33	5	13	9	23	15	38	5	13	5	13	15	43	13	33	9	23	132	25,4
opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	9	23	3	13	7	24	7	18	8	24	10	25	4	10	4	10	3	8	5	13	5	13	3	9	11	28	6	15	85	16,3
rewitalizacja miasta oraz rozbudowa infrastruktury atrakcyjnej dla mieszkańców i inwestorów	4	10	2	8	3	10	5	13	4	12	6	15	4	10	8	20	10	25	2	5	5	13	5	14	6	15	10	25	74	14,2
opracowanie atrakcyjnej i przejrzystej oferty dla inwestorów	9	23	3	13	3	10	4	10	4	12	4	10	7	18	5	13	2	5	2	5	0	0	2	6	4	10	1	3	50	9,6
zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej	4	10	2	8	2	7	6	15	8	24	4	10	7	18	0	0	3	8	5	13	5	13	2	6	0	0	2	5	50	9,6
inwestycje w infrastrukturę drogową i komunikacyjną	3	8	3	13	1	3	7	18	7	21	3	8	2	5	0	0	1	3	2	5	0	0	2	6	6	15	12	30	49	9,4
inwestycje w kapitał ludzki i edukację/ zasoby ludzkie funkcjonujące na rynku pracy	7	18	0	0	3	10	1	3	0	0	6	15	3	8	5	13	0	0	1	3	1	3	0	0	2	5	6	15	35	6,7
pozyskiwanie dotacji z UE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	5	13	2	5	2	6	3	8	0	0	15	2,9
wsparcie dla inwestorów ze strony władz samorządowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	2	5	1	3	0	0	5	13	2	6	1	3	0	0	13	2,5
rozpoczęcie ścisłej współpracy w ramach GZM	0	0	0	0	1	3	2	5	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	1	3	1	3	2	6	0	0	0	0	10	1,9

współpraca władz samorządowych z lokalnym biznesem	0	0	3	13	0	0	0	0	2	6	1	3	2	5	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	1	3	10	1,9	
inwestycje w nowoczesne technologie i usługi	0	0	2	8	0	0	0	0	1	3	4	10	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1,7
wsparcie dla inwestorów ze strony władz samorządowych	2	5	0	0	0	2	5	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	8	1,5	
współpraca władz samorządowych z lokalną społecznością	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	10	1	3	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	1	3	8	1,5		
wsparcie dla inkubatorów przedsiębiorczości	0	0	0	0	1	3	1	3	2	6	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	7	1,3	
rozszerzenie współpracy międzynarodowej/ współpraca z miastami partnerskimi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	7	1,3		
podniesienie jakości życia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	6	1,2	
zwiększenie aktywności władz samorządowych w pozyskiwaniu nowych inwestorów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	5	1,0
podjęmowanie działalności pro-ekologicznej	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0,8	
inne pojedyncze wskazania (występujące tylko w jednej gminie/ powiecie)	2	5	0	0	2	7	2	5	2	6	0	0	3	8	2	5	1	3	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	15	2,9	
trudno powiedzieć	8	20	9	38	6	21	7	18	2	6	3	8	6	15	10	25	13	33	13	33	7	18	5	14	1	3	7	18	97	18,7	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/ gminy członkowskie nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazywania więcej niż jedną odpowiedź.

Tabela korelacyjna O

Od działalności jakich instytucji (aktorów) Pani/ Pana zdaniem w głównej mierze zależy rozwój gospodarki powiatu/ gminy?	POWIAT/GMINA																										Ogółem				
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHOWICE		TYCHY				ZABRZE		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			N	%	N
władze samorządowe na szczeblu lokalnym	37	93	22	92	22	76	40	100	34	100	40	100	34	100	31	78	18	45	31	78	24	62	26	74	39	100	29	73	427	82,1	
przedsiębiorcy/ organizacje i zrzeszenia przedsiębiorców	20	50	11	46	14	48	18	45	28	82	33	83	11	32	24	60	32	80	9	23	12	31	14	40	35	90	21	53	282	54,2	
prezydent miasta	6	15	6	25	4	14	6	15	1	3	8	20	5	15	4	10	8	20	6	15	9	23	4	11	4	10	10	25	81	15,6	
rada miasta	7	18	1	4	4	14	3	8	1	3	1	3	8	24	8	20	5	13	7	18	7	18	11	31	3	8	6	15	72	13,8	
władze samorządowe na szczeblu wojewódzkim	6	15	3	13	7	24	2	5	4	12	17	43	1	3	2	5	5	13	15	38	4	10	0	0	1	3	4	10	71	13,7	
placówki oświaty/ uczelnie wyższe/ ośrodki naukowo-badawcze	5	13	3	13	4	14	12	30	3	9	7	18	6	18	0	0	2	5	0	0	4	10	3	9	14	36	6	15	69	13,3	
władze na szczeblu centralnym	5	13	1	4	5	17	6	15	5	15	4	10	1	3	3	8	3	8	5	13	1	3	1	3	1	3	1	3	42	8,1	
powiatowe służby zatrudnienia	2	5	6	25	1	3	1	3	0	0	2	5	1	3	5	13	4	10	2	5	0	0	3	9	4	10	2	5	33	6,3	
organizacje i stowarzyszenia pozarządowe	1	3	4	17	6	21	0	0	2	6	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	0	0	3	9	0	0	3	8	22	4,2	
społeczności lokalne	4	10	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	1	3	2	5	2	5	0	0	2	5	1	3	0	0	3	8	18	3,5	
agencja rozwoju lokalnego	0	0	1	4	0	0	1	3	7	21	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	3	8	0	0	0	0	1	3	15	2,9	
instytucje kultury	0	0	1	4	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	2	5	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	5	13	2,7
Górnośląski Związek Metropolitalny	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	1	3	7	1,3
organizacje i instytucje ponadnarodowe	0	0	1	4	0	0	0	0	0	0	1	3	2	6	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	6	1,2
media	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	3	0,6	
prof. Jerzy Buzek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	2	0,4	
Artur Rojek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,2	
Kościół	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,2	
trudno powiedzieć	3	8	1	4	2	7	4	10	1	3	2	5	5	15	4	10	10	25	4	10	9	23	3	9	1	3	2	5	51	9,8	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/ gminy członkowskie nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazywania więcej niż jedną odpowiedź.

Tabela korelacyjna P

Czy dostrzega Pani/ Pan współpracę wskazanych powyżej instytucji (aktorów), polegającą na realizacji działań służących rozwojowi lokalnej gospodarki?	POWIAT / GMINA																													
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIENOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE		TYCHY		ZABRZE		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
tak	16	40	12	50	15	52	21	53	21	62	20	50	12	30	14	35	17	43	18	45	12	31	12	34	24	62	22	55	236	45,4
nie	10	25	7	29	7	24	8	20	5	15	10	25	13	33	5	13	9	23	4	10	5	13	14	40	4	10	4	10	105	20,2
trudno powiedzieć	14	35	5	21	7	24	11	28	8	24	10	25	15	38	21	53	14	35	18	45	22	56	9	26	11	28	14	35	179	34,4
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty / gminy członkowskie

Tabela korelacyjna R

Szanse rozwojowe gospodarki powiatu/ gminy:	Jak Pani/ Pana zdaniem, włączenie powiatu/ gminy do obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego (GZM) wpływa na:	POWIAT / GMINA																													
		BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIENOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE		TYCHY		ZABRZE		Ogółem	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
korzystnie		23	58	14	58	24	83	17	43	22	65	31	78	24	60	24	60	27	68	32	80	31	79	17	49	27	69	24	60	337	64,8
niekorzystnie		0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	5	1,0	
w ogóle nie ma wpływu		9	23	4	17	1	3	9	23	8	24	4	10	6	15	3	8	7	18	4	10	2	5	13	37	9	23	9	23	88	16,9
trudno powiedzieć		8	20	6	25	3	10	13	33	4	12	5	13	9	23	13	33	6	15	4	10	5	13	5	14	2	5	7	18	90	17,3
suma		40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0

Funkcjonowanie firm prowadzących działalność gospodarczą w powiecie/gminie;	korzystnie	17	43	8	33	16	55	12	30	15	44	27	68	16	40	15	38	18	45	22	55	21	54	13	37	21	54	16	40	237	45,6	
	niekorzystnie	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	5	1,0
	w ogóle nie ma wpływu	16	40	6	25	5	17	18	45	16	47	5	13	10	25	11	28	13	33	6	15	10	26	17	49	12	31	10	25	155	29,8	
	trudno powiedzieć	7	18	10	42	7	24	10	25	3	9	8	20	12	30	13	33	9	23	12	30	7	18	5	14	6	15	14	35	123	23,7	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
	Tworzenie miejsc pracy w powiecie/gminie;	korzystnie	17	43	9	38	17	59	14	35	12	35	29	73	16	40	16	40	18	45	22	55	18	46	11	31	19	49	17	43	235	45,2
niekorzystnie	0	0	1	4	1	3	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	1	3	2	5	0	0	1	3	0	0	10	1,9		
w ogóle nie ma wpływu	18	45	7	29	4	14	17	43	14	41	5	13	12	30	9	23	13	33	7	18	8	21	19	54	13	33	12	30	158	30,4		
trudno powiedzieć	5	13	7	29	7	24	8	20	8	24	6	15	10	25	15	38	8	20	10	25	11	28	5	14	6	15	11	28	117	22,5		
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0		
Bezpieczeństwo za trudnienia pracowników w powiecie/gminie;	korzystnie	11	28	5	21	7	24	6	15	8	24	16	40	9	23	11	28	14	35	18	45	7	18	9	26	14	36	8	20	143	27,5	
	niekorzystnie	0	0	1	4	1	3	0	0	0	0	0	4	10	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	0	0	10	1,9		
	w ogóle nie ma wpływu	16	40	9	38	9	31	14	35	16	47	13	33	13	33	13	33	13	33	9	23	10	26	19	54	13	33	14	35	181	34,8	
	trudno powiedzieć	13	33	9	38	12	41	20	50	10	29	11	28	14	35	15	38	13	33	13	33	20	51	7	20	11	28	18	45	186	35,8	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
	Poziom życia mieszkańców powiatu/gminy;	korzystnie	17	43	8	33	11	38	12	30	11	32	20	50	16	40	13	33	14	35	23	58	17	44	8	23	20	51	16	40	206	39,6
niekorzystnie		1	3	0	0	2	7	2	5	0	0	1	3	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	10	1,9
w ogóle nie ma wpływu		16	40	7	29	6	21	14	35	17	50	13	33	12	30	9	23	16	40	6	15	15	38	19	54	9	23	12	30	171	32,9	
trudno powiedzieć		6	15	9	38	10	34	12	30	6	18	6	15	10	25	18	45	10	25	11	28	7	18	8	23	9	23	11	28	133	25,6	
suma		40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Możliwość zaspokajania określonych potrzeb konsumentów takich jak Pani/Pan;		korzystnie	19	48	8	33	15	52	13	33	14	41	20	50	18	45	16	40	14	35	21	53	15	38	10	29	21	54	18	45	222	42,7
	niekorzystnie	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	5	1,0	
	w ogóle nie ma wpływu	13	33	7	29	5	17	17	43	15	44	11	28	13	33	12	30	15	38	7	18	13	33	18	51	7	18	9	23	162	31,2	
	trudno powiedzieć	8	20	9	38	8	28	10	25	4	12	9	23	7	18	12	30	11	28	12	30	11	28	7	20	10	26	13	33	131	25,2	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty / gminy członkowskie.

Tabela korelacyjna S

Proszę o wskazanie dostrzeganych przez Panią/ Pana głównych atutów (plusów) utworzenia Górnośląskiego Związku Metropolitalnego (GZM) w odniesieniu do rozwoju gospodarki regionu (w obszarze GZM)	POWIAT/ GMINA																								Ogółem					
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBRÓWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHOWICE				TYCHY		ZABRZE	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
szanse na spójną politykę regionalną/ wspólną strategię rozwoju/ koordynację działań/ uzyskanie wspólnej podmiotowości	15	38	8	33	12	41	12	30	15	44	19	48	8	20	8	20	15	38	8	20	10	26	6	17	15	38	20	50	171	32,9
możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych funduszy	8	20	3	13	4	14	6	15	14	41	8	20	3	8	3	8	8	20	4	10	6	15	3	9	12	31	5	13	87	16,7
obszar stał się konkurencyjny wobec innych ośrodków metropolitalnych/regionów	2	5	1	4	4	14	4	10	2	6	15	38	7	18	4	10	3	8	3	8	3	8	3	9	7	18	5	13	63	12,1
poprawa infrastruktury i organizacji komunikacji	3	8	0	0	2	7	8	20	6	18	8	20	6	15	2	5	2	5	3	8	2	5	2	6	8	21	4	10	56	10,8
zintegrowana promocja całego regionu	5	13	3	13	4	14	6	15	3	9	4	10	0	0	7	18	3	8	3	8	0	0	3	9	5	13	1	3	47	9,0
szansa dla słabszych miast na wykorzystanie siły napędowej wiodących ośrodków regionu/wymiana „dobrych praktyk”/wyrównywanie możliwości rozwojowych poszczególnych członków	2	5	0	0	1	3	1	3	4	12	2	5	2	5	8	20	1	3	1	3	3	8	5	14	8	21	6	15	44	8,5
wzrost atrakcyjności inwestycyjnej	7	18	4	17	2	7	3	8	2	6	6	15	2	5	0	0	1	3	5	13	0	0	3	9	1	3	2	5	38	7,3
integracja gospodarcza	7	18	3	13	1	3	3	8	3	9	0	0	6	15	2	5	2	5	3	8	0	0	0	0	2	5	0	0	32	6,2
poprawa sytuacji na regionalnym rynku pracy / ułatwiony transfer miejsc pracy	4	10	0	0	5	17	1	3	2	6	0	0	2	5	3	8	0	0	1	3	5	13	2	6	1	3	2	5	28	5,4
kumulacja kapitałów będących w dyspozycji poszczególnych członków GZM	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	8	20	2	5	0	0	4	10	5	13	1	3	2	6	0	0	2	5	25	4,8
dbałość o środowisko naturalne/ polityka gospodarki odpadami	0	0	1	4	0	0	2	5	0	0	5	13	3	8	0	0	2	5	2	5	0	0	1	3	2	5	2	5	20	3,8
zwiększona siła oddziaływania na władzę szczebla centralnego/ lobbying polityczny	1	3	1	4	3	10	0	0	1	3	1	3	2	5	1	3	0	0	3	8	0	0	1	3	0	0	1	3	15	2,9
rozwój infrastruktury	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	5	3	8	0	0	0	0	2	5	0	0	10	1,9
rozwój zaplecza turystyczno-kulturalnego	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	2	5	1	3	2	5	0	0	0	0	1	3	10	1,9
integracja społeczna	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	1	3	7	1,3
wspólna polityka przestrzenna/ polityka zagospodarowania przestrzennego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	6	1,2

wzrost poziomu życia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	1	3	0	0	0	0	4	0,8		
zmniejszenie biurokracji/ujednolicenie procedur administracyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,6		
poprawienie infrastruktury szkolnictwa wyższego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,6		
ułatwiona migracja społeczności lokalnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	0	0	0	0	3	0,6		
poprawa jakości życia	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,4		
zmniejszenie kosztów administracyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	0,4	
poprawa bezpieczeństwa publicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	2	0,4		
inne pojedyncze wskazania (występujące tylko w jednej gminie/powiecie)	2	5	2	8	0	0	2	5	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1,7		
nie dostrzegam żadnych atutów (plusów)	7	18	2	8	4	14	8	20	4	12	2	5	5	13	5	13	7	18	2	5	7	18	12	34	2	5	5	13	72	13,8
trudno powiedzieć	3	8	7	29	3	10	6	15	3	9	2	5	10	25	14	35	9	23	9	23	8	21	5	14	4	10	7	18	90	17,3

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/ gminy członkowskie nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazywania więcej niż jedna odpowiedź.

Tabela korelacyjna T

Proszę o wskazanie dostrzeganych przez Panią/ Pana głównych wad (minusów) utworzenia Górnośląskiego Związku Metropolitalnego (GZM) w odniesieniu do rozwoju gospodarki regionu (w obszarze GZM)	POWIAT/ GMINA																Ogółem														
	BYTOM	CHORZÓW	DAJBROWA GÓRNICZA	GLIWICE	JAWORZNO	KATOWICE	MYSŁOWICE	PIEKARY ŚLĄSKIE	RUDA ŚLĄSKA	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	SOSNOWIEC	ŚWIĘTOCHŁOWICE	TYCHY	ZABRZE																	
brak konsensusu wśród członków GZM/ brak chęci współpracy/ niechęć do podziału zakresu kompetencji/ widoczny konflikt interesów/ wewnętrzna konkurencja	9	23	3	13	4	14	7	18	10	29	8	20	0	0	3	8	3	8	0	0	4	10	5	14	6	15	4	10	66	12,7	
dominacja niektórych miast członkowskich (centralizacja)/ brak równowagi pozycji poszczególnych członków GZM oraz dostępu do kapitałów	2	5	7	29	1	3	0	0	4	12	1	3	2	5	5	13	5	13	6	15	6	15	6	17	7	18	3	8	55	10,6	
brak usankcjonowania pozycji GZM w strukturach administracyjnych kraju/ brak możliwości podejmowania wiążących decyzji/ brak ustawy metropolitalnej	8	20	0	0	1	3	4	10	1	3	3	5	13	3	8	2	5	2	5	0	0	2	5	1	3	2	5	4	10	35	6,7
brak odpowiedniego zarządzania GZM/ trudności z administrowaniem całym obszarem GZM	0	0	2	8	0	0	1	3	3	9	5	13	1	3	4	10	4	10	1	3	5	13	2	6	0	0	1	3	29	5,6	
utrata autonomii gmin zrzeszonych w GZM	0	0	0	0	3	10	8	20	1	3	2	5	1	3	1	3	1	3	1	3	3	8	2	6	4	10	0	0	27	5,2	

brak konkretnych działań zgodnych z przyjętymi dokumentami strategicznymi	3	8	0	0	0	0	4	10	2	6	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	3	8	2	5	19	3,7
odłączenie od kapitału reszty województwa / marginalizacja ośrodków spoza GZM	0	0	1	4	2	7	0	0	0	0	3	8	1	3	1	3	1	3	1	3	2	5	2	6	1	3	2	5	17	3,3
nadmierna biurokracja	0	0	0	0	1	3	7	18	2	6	3	8	1	3	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	16	3,1
brak odpowiedniej promocji GZM	0	0	2	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	2	5	3	8	3	9	0	0	3	8	15	2,9
zwiększające się koszty członkostwa w GZM	4	10	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	8	1,5
zahamowanie rozwoju lepiej rozwiniętych gmin członkowskich	0	0	0	0	0	0	6	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1,2
brak odpowiedniej komunikacji / brak sprawnego przepływu informacji	3	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	4	0,8
brak wpływu działań w ramach GZM na życie mieszkańców	0	0	0	0	2	7	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,6
nadmierne zróżnicowanie kulturowe wśród społeczności lokalnych wchodzących w skład GZM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,4
brak identyfikacji miast członkowskich z GZM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	2	0,4
inne pojedyncze wskazania (występujące tylko w jednej gminie/powiecie)	2	5	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	15	0	0	0	0	0	0	10	1,9
nie dostrzegam żadnych wad (minusów);	9	23	6	25	10	34	15	38	10	29	14	35	17	43	5	13	9	23	7	18	6	15	12	34	13	33	17	43	150	28,8
trudno powiedzieć	7	18	7	29	5	17	9	23	7	21	5	13	10	25	25	63	19	48	23	58	9	23	5	14	8	21	7	18	146	28,1

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/gminy członkowskie nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazywania więcej niż jedna odpowiedź.

Tabela korelacyjna U

Czy, Pani/ Pana zdaniem, gospodarka obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego jest konkurencyjna w skali kraju?	POWIAT / GMINA																												Ogółem		
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSKOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE		TYCHY		ZABRZE				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
zdecydowanie tak;	15	38	10	42	12	41	12	30	15	44	20	50	17	43	9	23	14	35	16	40	7	18	16	46	14	36	19	48	196	37,7	
raczej tak;	17	43	9	38	11	38	21	53	12	35	14	35	10	25	17	43	19	48	16	40	17	44	12	34	18	46	17	43	210	40,4	
raczej nie;	3	8	2	8	2	7	2	5	3	9	4	10	3	8	4	10	1	3	2	5	7	18	0	0	2	5	1	3	36	6,9	
zdecydowanie nie;	2	5	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	0	0	7	1,3	
trudno powiedzieć;	3	8	3	13	4	14	4	10	4	12	2	5	8	20	10	25	6	15	5	13	8	21	7	20	4	10	3	8	71	13,7	
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/ gminy członkowskie.

Tabela korelacyjna W

Jakie działania, Pani / Pana zdaniem, należy podjąć aby zapewnić/ wzmocnić konkurencyjność gospodarki obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego w skali kraju?	POWIAT / GMINA																												Ogółem		
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSKOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE		TYCHY		ZABRZE				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
intensyfikacja wspólnych działań gmin w ramach GZM/ opracowanie wspólnej strategii działania/ opracowanie planu rozwoju regionalnego	17	4	4	17	6	21	10	25	8	24	22	55	9	23	2	5	11	28	10	25	8	21	14	40	12	31	14	35	147	28,3	
odpowiednia promocja/ budowanie pozytywnego wizerunku	7	2	4	17	4	14	7	18	12	35	10	25	9	23	9	23	7	18	13	33	8	21	9	26	12	31	14	35	125	24,0	
restrukturyzacja gospodarki / wdrażanie nowoczesnych technologii	0	0	4	17	6	21	10	25	6	18	11	28	4	10	5	13	7	18	1	3	7	18	3	9	8	21	7	18	79	15,2	
uzyskanie autonomii przez GZM / ustawa metropolitalna	9	2	2	8	0	0	5	13	6	18	9	23	7	18	4	10	6	15	8	20	2	5	2	6	7	18	4	10	71	13,7	
opracowanie atrakcyjnej i przejrzystej oferty dla inwestorów	1	0	3	13	1	3	0	0	6	18	4	10	5	13	4	10	7	18	1	3	2	5	8	23	3	8	4	10	49	9,4	

inwestycje w kapitał ludzki/ ośrodki akademickie i naukowe	2	1	4	17	3	10	6	15	4	12	4	10	4	10	2	5	6	15	0	0	5	13	0	0	7	18	5	13	52	10,0	
inwestowanie w infrastrukturę drogową i komunikacyjną	6	2	2	8	0	0	0	0	3	9	3	8	1	3	0	0	1	3	2	5	2	5	1	3	7	18	5	13	33	6,3	
pozyskiwanie środków z UE	3	1	0	0	1	3	1	3	0	0	2	5	1	3	3	8	3	8	0	0	2	5	3	9	2	5	8	20	29	5,6	
przygotowanie terenów pod inwestycje/ rekultywacja terenów przemysłowych	0	0	3	13	0	0	0	0	4	12	1	3	2	5	1	3	2	5	0	0	2	5	1	3	3	8	1	3	20	3,8	
inwestowanie w ochronę środowiska naturalnego	0	0	0	0	1	3	4	10	0	0	1	3	1	3	1	3	1	3	0	0	1	3	0	0	1	3	2	5	13	2,5	
inwestycje w infrastrukturę	0	0	0	0	0	0	3	8	1	3	1	3	1	3	1	3	3	8	1	3	1	3	1	3	0	0	0	0	13	2,5	
inwestycje w infrastrukturę kulturalną	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	3	8	0	0	0	0	0	0	1	3	2	5	0	0	4	10	0	0	11	2,1	
inwestycje w infrastrukturę	9	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1,7	
promocja zatrudnienia	3	1	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	3	8	1	3	0	0	0	0	9	1,7
opracowanie systemu ulg podatkowych dla inwestorów	3	1	2	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	8	1,5	
zwiększenie siły oddziaływania na władze szczebla centralnego/ lobbying polityczny	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	11	0	0	1	3	6	1,2	
zapewnienie stabilności przepisów prawa oraz uproszczenie procedur związanych rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	0	0	3	8	0	0	6	1,2	
interdyscyplinarna współpraca naukowców, przedsiębiorców i władz	0	0	1	4	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0,8	
intensyfikacja współpracy międzynarodowej	0	0	0	0	1	3	3	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0,8	
wykorzystanie posiadanych kapitałów	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	9	0	0	0	0	4	0,8	
zniwelowanie różnic między gminami członkowskimi GZM	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,6	
przekazanie wybranych kompetencji gmin na rzecz GZM	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,4	
specjalizacja gospodarki regionu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,4
inne pojedyncze wskazania (występujące tylko w jednej gminie/ powiecie)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,4	
trudno powiedzieć;	7	2	6	25	11	38	10	25	4	12	7	18	16	40	18	45	13	33	14	35	10	26	5	14	8	21	4	10	133	25,6	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/gminy członkowskie nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazywania więcej niż jedną odpowiedź.

Tabela korelacyjna X

Od działalności jakich instytucji (aktorów), Pani/ Pana zdaniem, w głównej mierze zależy rozwój gospodarki w obszarze GZM?	POWIAT/ GMINA																								Ogółem					
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIENOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE				TYCHY		ZABRZE	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			N	%	N	%
wiedze samorządowe miast członkowskich	18	45	15	63	5	17	21	53	24	71	24	60	14	35	21	53	15	38	30	75	19	49	10	29	26	67	20	50	262	50,4
władze państwowe szczebla wojewódzkiego	16	40	18	75	19	66	8	20	22	65	17	43	15	38	7	18	10	25	12	30	5	13	9	26	18	46	17	43	193	37,1
przedsiębiorcy/ inwestorzy	10	25	6	25	5	17	9	23	9	26	13	33	5	13	12	30	15	38	1	3	7	18	14	40	11	28	16	40	133	25,6
zarząd GZM	8	20	2	8	9	31	6	15	1	3	6	15	3	8	2	5	3	8	14	35	8	21	16	46	10	26	10	25	98	18,8
władze państwowe szczebla centralnego	9	23	2	8	3	10	8	20	11	32	15	38	9	23	4	10	4	10	15	38	0	0	2	6	4	10	4	10	90	17,3
prezydenci miast członkowskich	6	15	3	13	6	21	2	5	6	18	5	13	6	15	2	5	3	8	2	5	7	18	5	14	3	8	2	5	58	11,2
instytucje edukacyjne/ oświata/ uczelnie wyższe	2	5	2	8	1	3	6	15	1	3	2	5	3	8	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	5	13	3	8	28	5,4
instytucje kultury	0	0	1	4	0	0	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	1	3	1	3	2	5	0	0	0	0	3	8	11	2,1
organizacje pozarządowe	0	0	1	4	0	0	2	5	1	3	0	0	1	3	2	5	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	1	3	11	2,1
społeczności lokalne	3	8	2	8	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	0	8	1,5
instytucje związane z ochroną zdrowia	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	0,4
media	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,2
trudno powiedzieć	7	18	4	17	7	24	10	25	1	3	4	10	10	25	13	33	17	43	8	20	10	26	5	14	5	13	6	15	107	20,6

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/gminy członkowskie nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazywania więcej niż jedna odpowiedź.

Tabela korelacyjna Y

Czy dostrzega Pani/ Pan współpracę wymienionych powyżej instytucji (aktorów) polegającą na realizacji działań służących rozwojowi gospodarki Górnośląskiego Związku Metropolitalnego?	POWIAT / GMINA																								Ogółem					
	BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIENOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE				TYCHY		ZABRZE	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			N	%	N	%
Tak	9	23	7	29	6	21	9	23	15	44	14	35	8	20	7	18	15	38	11	28	9	23	8	23	12	31	12	30	142	27,3
Nie	12	30	6	25	6	21	10	25	5	15	7	18	6	15	10	25	10	25	7	18	7	18	12	34	6	15	7	18	111	21,3
Trudno powiedzieć	19	48	11	46	17	59	21	53	14	41	19	48	26	65	23	58	15	38	22	55	23	59	15	43	21	54	21	53	267	51,3
suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/ gminy członkowskie.

Tabela korelacyjna Z

Jak ocenia Pani / Pan obszar Górnośląskiego Związku Metropolitalnego ze względu na:	ocena w skali od 1 do 5, gdzie 1 - oznacza ocenę najniższą, a 5 - ocenę najwyższą	POWIAT / GMINA																								Ogółem						
		BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY-SŁĄSKIE		RUDA-SŁĄSKA		SIEMIANOWICE-SŁĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHOWICE				TYCHY		ZABRZE		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			N	%	N	%	N
Kryteria funkcjonalne (współnie pełnione funkcje, powiązania gospodarcze i społeczne poszczególnych jednostek wchodzących w skład GZM);	1	6	15	2	8	2	7	4	10	1	3	1	3	2	5	2	5	4	10	1	3	3	8	3	9	3	8	1	3	35	6,7	
	2	6	15	1	4	5	17	7	18	8	24	8	20	6	15	6	15	7	18	3	8	11	28	6	17	1	3	3	8	78	15,0	
	3	12	30	8	33	9	31	7	18	14	41	13	33	11	28	10	25	17	43	11	28	13	33	8	23	11	28	9	23	153	29,4	
	4	11	28	6	25	9	31	8	20	8	24	8	20	6	15	9	23	6	15	7	18	8	21	10	29	14	36	14	35	124	23,8	
	5	3	8	1	4	1	3	2	5	0	0	4	10	5	13	3	8	2	5	13	33	1	3	3	9	6	15	9	23	53	10,2	
	trudno powiedzieć	2	5	6	25	3	10	12	30	3	9	6	15	10	25	10	25	4	10	5	13	3	8	5	14	4	10	4	10	77	14,8	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryteria demograficzne (liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia, wielkość i dynamika migracji z obszaru centralnego na tereny całego obszaru GZM);	1	0	0	0	0	1	3	2	5	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	8	1,5	
	2	5	13	1	4	3	10	2	5	1	3	4	10	0	0	5	13	5	13	1	3	9	23	3	9	1	3	4	10	44	8,5	
	3	6	15	6	25	5	17	10	25	11	32	12	30	11	28	13	33	5	13	5	13	11	28	10	29	9	23	7	18	121	23,3	
	4	20	50	8	33	13	45	14	35	15	44	8	20	11	28	11	28	19	48	16	40	11	28	11	31	15	38	15	38	187	36,0	
	5	6	15	5	21	6	21	3	8	6	18	13	33	10	25	6	15	8	20	15	38	4	10	10	29	10	26	11	28	113	21,7	
	trudno powiedzieć	3	8	4	17	1	3	9	23	1	3	3	8	6	15	5	13	3	8	3	8	3	8	1	3	2	5	3	8	47	9,0	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryteria ekonomiczne (liczba i charakter działalności podmiotów gospodarczych, poziom i dynamika rozwoju gospodarczego);	1	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	4	0,8	
	2	4	10	1	4	2	7	4	10	1	3	1	3	1	3	3	6	15	3	8	3	8	7	18	4	11	1	3	1	3	39	7,5
	3	14	35	7	29	10	34	14	35	8	24	13	33	13	33	13	33	12	30	8	20	13	33	7	20	11	28	9	23	152	29,2	
	4	13	33	10	42	15	52	11	28	17	50	20	50	15	38	9	23	17	43	9	23	15	38	15	43	17	44	23	58	206	39,6	
	5	7	18	2	8	2	7	5	13	7	21	5	13	8	20	6	15	3	8	16	40	3	8	7	20	6	15	3	8	80	15,4	
	trudno powiedzieć	2	5	4	17	0	0	5	13	1	3	1	3	3	8	6	15	4	10	4	10	1	3	2	6	2	5	4	10	39	7,5	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryterium urbanistyczne (charakter użytkowania ziemi, rodzaj, stan, jakość, fizjonomia i standard zabudowy);	1	1	3	0	0	0	0	3	8	0	0	3	8	1	3	1	3	0	0	0	0	1	3	1	3	2	5	2	5	15	2,9	
	2	8	20	2	8	6	21	9	23	3	9	6	15	4	10	10	25	7	18	7	18	12	31	2	6	4	10	5	13	85	16,3	
	3	14	35	9	38	9	31	14	35	22	65	17	43	12	30	12	30	20	50	6	15	11	28	18	51	16	41	11	28	191	36,7	
	4	12	30	7	29	11	38	7	18	8	24	10	25	12	30	9	23	8	20	10	25	12	31	12	34	13	33	15	38	146	28,1	
	5	3	8	2	8	2	7	2	5	1	3	3	8	6	15	3	8	0	0	13	33	2	5	2	6	3	8	3	8	45	8,7	
	trudno powiedzieć	2	5	4	17	1	3	5	13	0	0	1	3	5	13	5	13	5	13	4	10	1	3	0	0	1	3	4	10	38	7,3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

Kryterium techniczne (stopień rozwoju i nowoczesności rozwiązań infrastruktury technicznej);	1	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	1	3	1	3	0	0	8	1,5
	2	7	18	0	0	6	21	9	23	2	6	4	10	3	8	4	10	8	20	3	8	10	26	3	9	3	8	3	8	65	12,5	
	3	15	38	10	42	12	41	12	30	14	41	18	45	12	30	16	40	15	38	9	23	9	23	15	43	17	44	15	38	189	36,3	
	4	13	33	9	38	11	38	11	28	15	44	12	30	11	28	11	28	13	33	13	33	15	38	12	34	15	38	18	45	179	34,4	
	5	2	5	1	4	0	0	2	5	2	6	4	10	9	23	4	10	1	3	11	28	1	3	3	9	2	5	3	8	45	8,7	
	trudno powiedzieć	2	5	4	17	0	0	4	10	1	3	2	5	5	13	5	13	3	8	4	10	1	3	1	3	1	3	1	3	34	6,5	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryterium społeczne (wyszkolenie, poziom warunków życia, struktura zawodowa ludności);	1	0	0	0	0	0	3	8	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	5	1,0	
	2	3	8	2	8	2	7	4	10	0	0	2	5	1	3	6	15	4	10	5	13	6	15	3	9	2	5	3	8	43	8,3	
	3	12	30	8	33	10	34	13	33	14	41	16	40	13	33	14	35	17	43	5	13	15	38	19	54	15	38	11	28	182	35,0	
	4	21	53	9	38	13	45	15	38	16	47	16	40	14	35	10	25	15	38	13	33	15	38	9	26	18	46	21	53	205	39,4	
	5	2	5	1	4	3	10	1	3	4	12	3	8	9	23	4	10	1	3	14	35	1	3	3	9	3	8	2	5	51	9,8	
	trudno powiedzieć	2	5	4	17	1	3	4	10	0	0	2	5	3	8	6	15	3	8	3	8	2	5	1	3	0	0	3	8	34	6,5	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryterium dziennego systemu miejskiego (daily urban system, np. - dojeżdży do pracy i szkół, sposoby i miejsca zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych, itp.)	1	1	3	1	4	0	0	2	5	3	9	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	1	3	2	5	0	0	12	2,3	
	2	5	13	0	0	5	17	5	13	2	6	6	15	3	8	4	10	7	18	0	0	6	15	6	17	2	5	6	15	57	11,0	
	3	14	35	5	21	7	24	14	35	11	32	11	28	15	38	18	45	5	13	8	20	17	44	5	14	18	46	13	33	161	31,0	
	4	14	35	11	46	13	45	10	25	14	41	17	43	15	38	9	23	19	48	17	43	13	33	18	51	16	41	15	38	201	38,7	
	5	4	10	3	13	3	10	4	10	4	12	4	10	6	15	3	8	5	13	10	25	2	5	5	14	1	3	5	13	59	11,3	
	trudno powiedzieć	2	5	4	17	1	3	5	13	0	0	2	5	1	3	5	13	3	8	5	13	1	3	0	0	0	0	1	3	30	5,8	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryterium zarządzania (wola polityczna członków GZM do prowadzenia spójnej polityki metropolitanej w sprawach/ kwestiach uznanych za strategiczne dla całego obszaru GZM);	1	5	13	3	13	1	3	5	13	4	12	5	13	4	10	2	5	4	10	1	3	5	13	6	17	4	10	1	3	50	9,6	
	2	10	25	0	0	6	21	9	23	7	21	9	23	5	13	4	10	7	18	3	8	7	18	5	14	4	10	7	18	83	16,0	
	3	11	28	9	38	6	21	7	18	8	24	13	33	6	15	9	23	14	35	10	25	12	31	6	17	15	38	8	20	134	25,8	
	4	9	23	4	17	11	38	4	10	8	24	5	13	6	15	8	20	8	20	7	18	5	13	6	17	9	23	14	35	104	20,0	
	5	1	3	0	0	0	0	0	2	6	2	5	5	13	3	8	1	3	13	33	0	0	3	9	1	3	1	3	32	6,2		
	trudno powiedzieć	4	10	8	33	5	17	15	38	5	15	6	15	14	35	14	35	6	15	6	15	10	26	9	26	6	15	9	23	117	22,5	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Kryterium spójności przestrzennej (zapobieganie powstawaniu „wysp” i izolowanych obszarów);	1	3	8	1	4	3	10	4	10	2	6	4	10	3	8	4	10	3	8	2	5	4	10	4	11	4	10	2	5	43	8,3	
	2	10	25	5	21	8	28	6	15	13	38	10	25	6	15	4	10	7	18	3	8	7	18	5	14	3	8	5	13	92	17,7	
	3	13	33	8	33	9	31	12	30	9	26	13	33	11	28	9	23	14	35	5	13	12	31	8	23	13	33	12	30	148	28,5	
	4	10	25	3	13	5	17	7	18	7	21	7	18	4	10	8	20	8	20	7	18	6	15	10	29	13	33	13	33	108	20,8	
	5	1	3	1	4	0	0	2	5	2	6	2	5	4	10	2	5	2	5	14	35	0	0	2	6	4	10	4	10	40	7,7	
	trudno powiedzieć	3	8	6	25	4	14	9	23	1	3	4	10	12	30	13	33	6	15	9	23	10	26	6	17	2	5	4	10	89	17,1	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/gminy członkowskie.

Tabela korelacyjna AA

Na ile poniższe priorytety powinny być istotne dla GZM?		POWIAT/ GMINA																								Ogółem						
		BYTOM		CHORZÓW		DĄBROWA GÓRNICZA		GLIWICE		JAWORZNO		KATOWICE		MYSŁOWICE		PIEKARY ŚLĄSKIE		RUDA ŚLĄSKA		SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE		SOSNOWIEC		ŚWIĘTOCHŁOWICE				TYCHY		ZABRZE		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			N	%	N	%	N
Dbałość o rozbudowę trzeciego sektora gospodarki, a w tym zwłaszcza usług nowoczesnych, wymagających najwyższych kwalifikacji;	zdecydowanie ważny	26	65	15	63	20	69	25	63	23	68	31	78	25	63	20	50	16	40	32	80	24	62	21	60	25	64	26	65	329	63,3	
	raczej ważny	13	33	8	33	9	31	12	30	11	32	9	23	14	35	14	35	18	45	7	18	12	31	13	37	12	31	13	33	165	31,7	
	raczej nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	8	1	3	1	3	2	5	0	0	1	3	0	0	8	1,5
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	0,2
	trudno powiedzieć	1	3	1	4	0	0	3	8	0	0	0	0	1	3	3	8	5	13	0	0	1	3	1	3	0	0	1	3	17	3,3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Gotowość do stałej rozbudowy zarówno tradycyjnej infrastruktury, jak i nowoczesnej infostruktury;	zdecydowanie ważny	27	68	20	83	16	55	21	53	20	59	26	65	25	63	20	50	22	55	29	73	19	49	18	51	26	67	25	63	314	60,4	
	raczej ważny	12	30	4	17	12	41	17	43	14	41	14	35	12	30	16	40	15	38	10	25	17	44	14	40	13	33	14	35	184	35,4	
	raczej nieważny	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	3	8	0	0	0	0	2	6	0	0	1	3	10	1,9	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	
	trudno powiedzieć	1	3	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	1	3	3	8	0	0	1	3	3	8	1	3	0	0	0	0	12	2,3	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Rozbudowa kompleksów kongresowych i wystawienniczych, wielkich centrów rozrywki, dużych galerii artystycznych, obiektów sportowych, a nawet zespołów muzealnych oraz powierzchni biurowych o różnicowanym standardzie;	zdecydowanie ważny	17	43	6	25	7	24	7	18	11	32	22	55	9	23	16	40	10	25	22	55	7	18	9	26	11	28	12	30	166	31,9	
	raczej ważny	15	38	16	67	11	38	24	60	15	44	17	43	19	48	14	35	23	58	14	35	22	56	21	60	21	54	23	58	255	49,0	
	raczej nieważny	4	10	0	0	11	38	5	13	7	21	1	3	8	20	6	15	4	10	1	3	5	13	4	11	4	10	4	10	64	12,3	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	2	5	1	3	1	3	1	3	1	3	0	0	1	3	0	0	10	1,9	
	trudno powiedzieć	4	10	2	8	0	0	2	5	0	0	0	0	2	5	3	8	2	5	2	5	4	10	1	3	2	5	1	3	25	4,8	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

Organizacja kongresów, festiwali, imprez sportowych, naukowych, wydarzeń i happeninów artystycznych;	zdecydowanie ważny	20	50	8	33	7	24	16	40	15	44	24	60	12	30	7	18	10	25	21	53	7	18	13	37	10	26	12	30	182	35,0	
	raczej ważny	15	38	13	54	14	48	19	48	14	41	13	33	19	48	25	63	25	63	15	38	20	51	20	57	25	64	22	55	259	49,8	
	raczej nieważny	3	8	3	13	8	28	2	5	4	12	2	5	7	18	6	15	3	8	4	10	7	18	2	6	3	8	3	8	57	11,0	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	6	1,2	
	trudno powiedzieć	2	5	0	0	0	0	2	5	0	0	1	3	1	3	2	5	0	0	0	0	5	13	0	0	0	0	0	3	8	16	3,1
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Obecność siedzib środków przekazu masowego o zasięgu krajowym lub międzynarodowym;	zdecydowanie ważny	21	53	10	42	6	21	9	23	9	26	13	33	9	23	8	20	11	28	21	53	6	15	9	26	10	26	16	40	158	30,4	
	raczej ważny	16	40	11	46	14	48	17	43	17	50	18	45	23	58	17	43	19	48	15	38	21	54	21	60	17	44	19	48	245	47,1	
	raczej nieważny	1	3	3	13	7	24	8	20	4	12	5	13	5	13	9	23	8	20	4	10	9	23	4	11	8	21	3	8	78	15,0	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	1	3	2	5	3	9	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	10	1,9	
	trudno powiedzieć	2	5	0	0	1	3	4	10	1	3	4	10	2	5	5	13	2	5	0	0	3	8	1	3	3	8	1	3	29	5,6	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Uczestnictwo w europejskim światowym systemie miast oraz regionów, udział w stowarzyszeniach miast bliźniaczych i prezentacjach dokonani miejskich;	zdecydowanie ważny	21	53	13	54	6	21	10	25	16	47	18	45	14	35	12	30	10	25	20	50	16	41	15	43	15	38	22	55	208	40,0	
	raczej ważny	13	33	10	42	20	69	19	48	14	41	16	40	22	55	16	40	21	53	16	40	19	49	15	43	21	54	16	40	238	45,8	
	raczej nieważny	4	10	0	0	3	10	6	15	4	12	6	15	1	3	8	20	4	10	3	8	2	5	2	6	2	5	1	3	46	8,8	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	1	3	1	3	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1,2	
	trudno powiedzieć	2	5	1	4	0	0	3	8	0	0	0	0	2	5	3	8	3	8	1	3	2	5	3	9	1	3	1	3	22	4,2	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Zdolność do przyjmowania kapitałów i inwestycji zagranicznych, a także ekspertów z obcymi paszportami;	zdecydowanie ważny	33	83	21	88	22	76	26	65	22	65	36	90	26	65	23	58	23	58	27	68	20	51	22	63	25	64	30	75	356	68,5	
	raczej ważny	5	13	3	13	6	21	10	25	12	35	4	10	10	25	13	33	12	30	8	20	14	36	12	34	13	33	7	18	129	24,8	
	raczej nieważny	1	3	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	2	5	2	5	4	10	3	8	3	8	1	3	0	0	0	0	18	3,5	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,2	
	trudno powiedzieć	1	3	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	1	3	2	5	1	3	2	5	2	5	0	0	1	3	3	8	16	3,1	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	
Obecność firm zagranicznych, zwłaszcza wielkich korporacji międzynarodowych, banków, instytucji naukowych oraz placówek dyplomatycznych;	zdecydowanie ważny	33	83	16	67	15	52	21	53	12	35	32	80	20	50	22	55	19	48	24	60	15	38	25	71	16	41	21	53	291	56,0	
	raczej ważny	5	13	7	29	8	28	10	25	21	62	8	20	13	33	10	25	16	40	11	28	14	36	9	26	19	49	16	40	167	32,1	
	raczej nieważny	1	3	0	0	6	21	3	8	1	3	0	0	4	10	5	13	3	8	3	8	5	13	1	3	2	5	2	5	36	6,9	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0,6	
	trudno powiedzieć	1	3	1	4	0	0	5	13	0	0	0	0	2	5	2	5	2	5	2	5	5	13	0	0	2	5	1	3	23	4,4	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

Możliwość „eksportu” miejskich i regionalnych przedsiębiorstw, instytucji kulturalnych, artystycznych, naukowych i ich przedstawicieli poza granicę miasta, regionu czy kraju.	zdecydowanie ważny	27	68	12	50	18	62	28	70	20	59	21	53	24	60	20	50	17	43	24	60	10	26	16	46	23	59	22	55	282	54,2	
	raczej ważny	10	25	11	46	8	28	8	20	9	26	17	43	13	33	17	43	18	45	12	30	25	64	17	49	9	23	14	35	188	36,2	
	raczej nieważny	1	3	0	0	3	10	1	3	4	12	1	3	0	0	1	3	4	10	1	3	1	3	0	0	4	10	2	5	23	4,4	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	3	0,6	
	trudno powiedzieć	2	5	1	4	0	0	2	5	1	3	1	3	3	8	2	5	0	0	3	8	2	5	2	6	3	8	2	5	24	4,6	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520
Połączenie gęstym układem transportowym, systemem dróg i autostrad z innymi miastami i regionami.	zdecydowanie ważny	37	93	20	83	20	69	32	80	25	74	33	83	33	83	31	78	28	70	33	83	25	64	28	80	29	74	32	80	406	78,1	
	raczej ważny	2	5	3	13	8	28	6	15	7	21	7	18	4	10	7	18	9	23	6	15	11	28	7	20	7	18	7	18	91	17,5	
	raczej nieważny	0	0	1	4	0	0	0	0	2	6	0	0	2	5	1	3	1	3	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	9	1,7	
	zdecydowanie nieważny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	0	0	1	3	4	0,8	
	trudno powiedzieć	1	3	0	0	1	3	2	5	0	0	0	0	1	3	1	3	1	3	0	0	2	5	0	0	1	3	0	0	10	1,9	
	suma	40	100	24	100	29	100	40	100	34	100	40	100	40	100	40	100	40	100	40	100	39	100	35	100	39	100	40	100	520	100,0	

UWAGA: % obliczone z liczby ekspertów reprezentujących poszczególne powiaty/gminy członkowskie

Grzegorz Gawron

Doktor nauk humanistycznych w zakresie socjologii. Adiunkt w Katedrze Socjologii Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. Emila Szramka w Tychach. Autor i redaktor kilkunastu publikacji naukowych. Kierownik i uczestnik licznych projektów naukowo-badawczych, w tym również lider projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej: „Czynniki integracji i reintegracji zawodowej kobiet na regionalnym rynku pracy” oraz „Od badania do działania. Analiza trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obszarze Górnośląskiego Związku Metropolitalnego”. Zainteresowania badawcze: socjologia zmiany i rozwoju społecznego, społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR), społeczne zastosowanie designu.

Paulina Rojek-Adamek

Doktor nauk humanistycznych w zakresie socjologii, absolwentka podyplomowych studiów z kierunku zarządzania w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. Pracuje jako adiunkt w Katedrze Socjologii Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. Emila Szramka w Tychach. Autorka i redaktorka kilkunastu publikacji naukowych. Zainteresowania badawcze: socjologia małych grup, społeczne zastosowanie designu, socjologia reklamy oraz środowisk artystycznych. Kieruje i uczestniczy w wielu projektach badawczych poświęconych wyżej wymienionej tematyce, w tym również projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Przdziekan w WSZiNS.

(...) W wyniku pracy badawczej Pauliny Rojek-Adamek i Grzegorza Gawrona otrzymaliśmy opracowanie mogące posłużyć podejmowaniu decyzji na szczeblu zarządzania Metropolią, jak również jej poszczególnymi częściami składowymi – miastami wchodzącymi w skład Górnośląskiego Związku Metropolitalnego. Jest to ważna praca, oddająca ducha i klimat lokalnych liderów realizujących politykę miejską i zarazem politykę regionalną. Przede wszystkim warto podkreślić użyteczność wiedzy m.in. jak ocena potencjału gmin, ocena atrakcyjności i konkurencyjności miast, przedstawienie wizytówek i marek miast, ocena współpracy czy konkurencyjności obszarów wchodzących w skład Związku Metropolitalnego.

W ten sposób napisana książka skierowana może zostać do liczego grona środowiska nauki w celu podjęcia dyskusji nad zarządzaniem miastem i rozwojem lokalnym, jak również do środowiska samorządu terytorialnego wszystkich szczebli – od prezydentów miast aż po pracowników poszczególnych wydziałów związanych z szeroko rozumianą polityką lokalną/polityką miejską (...).

dr hab. Rober Geisler

978-83-62508-02-0

Projekt objęty honorowym patronatem przez
Prezydenta Miasta Tychy oraz Górnośląski
Związek Metropolitalny

Od badania do działania. Analiza trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obszarze Górnośląskiego
Związku Metropolitalnego

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

